

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών

**Π.Μ.Σ. ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ,
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

Διπλωματική εργασία
Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική & προοπτική
Εθνικής ανάκαμψης και της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω
της αξιοποίησης των χρηματοδοτικών της εργαλείων.
Η περίπτωση Απασχόλησης των Νέων.

της Βασιλικής Ζάσκα

Επιβλέπων Καθηγητής: Δρ. Δημήτριος Σκιαδάς

Θεσσαλονίκη 2023

Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία.

Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου.

Περίληψη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελεί αποτύπωση του συνόλου των πολιτικών που δημιουργήθηκαν και υλοποιούνται, στο πλαίσιο της προσπάθειας επίτευξης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής των κρατών μελών που την απαρτίζουν, με σκοπό την εξάλειψη των περιφερειακών ανισοτήτων και της ενσωμάτωσης χωρών ,με σημαντική αναπτυξιακή υστέρηση.

Η Πολιτική Συνοχής (γνωστή και ως Περιφερειακή Πολιτική) αποτελεί, διαχρονικά, τη βασική πολιτική επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την ίδρυσή της μέχρι και σήμερα.

Η Πολιτική Συνοχής εξελίχθηκε σε μία από τις πλέον καθοριστικές ευρωπαϊκές πολιτικές για την πραγματοποίηση του οράματος για τη δημιουργία ενός κοινού γεωγραφικού χώρου ευημερίας και προόδου, για το σύνολο των πολιτών των ευρωπαϊκών περιφερειών.

Σημαντικό κεφάλαιο της Ε.Ε αποτελούν οι Νέοι, ως βασικός άξονας συνέχισης της προσπάθειας της Οικονομικής ολοκλήρωσης και μελλοντικό κεφάλαιο εργασίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, με την εφαρμογή διάφορων πολιτικών, στοχεύει στην εξασφάλιση, στους νέους, περισσότερων δυνατοτήτων για ίσες ευκαιρίες, στους νεοφυείς τομείς της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας και παράλληλα την εξασφάλιση του θεμελιώδους δικαιώματος της πλήρους συμμετοχής τους, σε όλους τους τομείς της κοινωνίας.

Αντικείμενο μελέτης της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να παρουσιάσει, να εξετάσει, να αναλύσει και να αξιολογήσει την εξέλιξη της Πολιτικής Συνοχής (Περιφερειακή Πολιτική) της Ε.Ε., εστιάζοντας στις αντίστοιχες πολιτικές νεολαίας, κυρίως στην απασχόληση, να επισημάνει τα απολύτως θετικά αποτελέσματά της, στην ανάπτυξη της οικονομίας και τη σύγκλιση των περιφερειών και να αναδείξει το ρόλο της στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Η εργασία διαρθρώνεται σε 7 ενότητες, στις οποίες αναλύονται η έννοια της πολιτικής συνοχής, η εξέλιξη μέσα από τις συνθήκες, η διάρθρωση, το νομικό υπόβαθρο, η επιρροή της στους τομείς πολιτικών, η πολιτική της στόχευση, τόσο σε τεχνοκρατικό όσο και πολιτικό επίπεδο. Επιπλέον αναδεικνύεται η σημασία της πολιτικής συνοχής τόσο σε επίπεδο κρατών – μελών όσο και στην Ελλάδα, ώστε να καταστεί με απόλυτη σαφήνεια η αναγκαιότητα της.

Παράλληλα παρουσιάζονται , εξελικτικά στο χρόνο και οι πολιτικές που αφορούν τη Νεολαία, καταγράφονται και αναλύονται τα ισχυρά σημεία και οι αδυναμίες των πολιτικών που εφαρμόστηκαν, οι στόχοι και οι προτεραιότητες της Ελλάδας, καταλήγοντας σε προτάσεις εστιάζοντας στη Νεολαία, τομέας που παρουσιάζει μεγάλη αδυναμία, για πιο ολοκληρωμένη χάραξη των πολιτικών μελλοντικά.

Η έρευνα που διεξήχθη, ήταν κατά βάση βιβλιογραφική και για τους σκοπούς της χρησιμοποιήθηκαν τόσο πρωτογενείς πηγές, οι οποίες αποτελούνταν από επίσημα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και δευτερογενείς πηγές που αποτελούνταν από ακαδημαϊκά συγγράμματα.

Λέξεις κλειδιά : συνοχή, νεολαία, απασχόληση, ολοκλήρωση, Ευρώπη 2020, βιώσιμη ανάπτυξη.

Abstract.

The European Union is a reflection of all the policies that were created and implemented, in the context of the effort to achieve the social and economic cohesion between the member states that constitute the EU, with the aim of eliminating regional inequalities and the integration of countries with a significant developmental delay.

The Cohesion Policy (also known as the Regional Policy) has been, over time, the main investment policy of the European Union since its foundation until today.

The Cohesion Policy has evolved into one of the most decisive European policies for the realization of the vision of creating a common geographical area of prosperity and progress for all the citizens of the European region.

Young people are an important part of the EU, as the main axis of the continuation of the effort of Economic integration and future working human capital. The European Union, with the implementation of various policies, aims to ensure to young people more opportunities for equal opportunities in the critical areas of education and the job market and at the same time to ensure their fundamental right to full participation in all areas of society.

The object of study of this thesis is to present, examine, analyze and evaluate the evolution of the Cohesion Policy (Regional Policy) of the EU, focusing on the corresponding youth policies, mainly on employment, to highlight its absolutely positive results in the development of the economy and the convergence of the regions and so as to designate its role in European integration.

The research carried out was basically bibliographic and for its purposes used both primary sources, which consisted of official documents of the European Union, and secondary sources which consisted of academic writings.

Thesis is structured in 7 sections, which analyze the concept of political cohesion, the evolution through the treaties, the structure, the legal background, its influence in the policy areas, its political targeting, both at the technocratic and political level. In addition, the importance of political cohesion is highlighted both at the level of the member states and in Greece, so that its necessity becomes absolutely clear.

At the same time, the policies concerning Youth are presented, evolving over time, the strengths and weaknesses of the policies implemented, the goals and priorities of Greece are recorded and analyzed, concluding with proposals focusing on Youth, a sector that presents a great weakness, for more comprehensive policy making in the future.

The research carried out was basically bibliographic and for its purposes used both primary sources, which consisted of official documents of the European Union, and secondary sources which consisted of academic writings.

Key words: cohesion, youth, employment, integration, Europe 2020, sustainable development.

Ευχαριστίες.

Με την παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνονται οι σπουδές μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, Π.Μ.Σ στις Ευρωπαϊκές Πολιτικές Νεολαίας, Επιχειρηματικότητας, Εκπαίδευσης & Πολιτισμού του Τμήματος Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών & Τεχνών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Στις σπουδές μου ήταν καθοριστική η συμβολή των καθηγητών μου στα γνωστικά αντικείμενα που παρακολούθησα, στους οποίους οφείλω να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες, για τις ευρύτατες γνώσεις τους στα ευρωπαϊκά ζητήματα, τη μεταδοτικότητά τους και τη γενικότερη εμπειρία τους στο δαιδαλώδες ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.

Ιδιαίτερα επιθυμώ να ευχαριστήσω τον εξαίρετο καθηγητή μου και επιβλέποντα την παρούσα διπλωματική εργασία, Δρ. Δημήτριο Σκιαδά, για την επιστημονική και συμβουλευτική καθοδήγηση που μου προσέφερε, σε όλα τα στάδια εκπόνησης της εργασίας με τις εύστοχες και πολύ επικοινωνιακές παρατηρήσεις του.

Τέλος, τίποτα από τα παραπάνω δεν θα ήταν εφικτό χωρίς την αμέριστη κατανόηση, την εμπύχωση και αγάπη της οικογένειάς μου, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Πίνακας Περιεχομένων.

Εισαγωγή.

---

1. Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική.

- 1.1. Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης..... (σελ.12)
- 1.2. Πολιτική Συνοχής και Διαρθρωτικά Ταμεία.....(σελ.20)
- 1.3. Η κατοχύρωση της Πολιτικής Συνοχής, στο πλαίσιο των Συνθηκών .....(σελ.23)
- 1.4. Οι θεμελιακοί πυλώνες της Πολιτικής Συνοχής μέχρι και σήμερα: κανονιστικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο.....(σελ.25)
- 1.5. Η πολιτική στόχευση της Συνοχής στην Ε.Ε.....(σελ.27)

2. Περί διεθνούς, Ευρωπαϊκού και Εθνικού πλαισίου (νόμοι, συνθήκες, συμβάσεις, οργανισμοί, Ευρωπαϊκή νομολογία, Εθνική νομολογία) της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής που διέπει τα θέματα της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ.

- 2.1. Η προσαρμογή της Πολιτικής Συνοχής στις επικρατούσες συνθήκες.....(σελ.30)
- 2.2. Η αναγκαιότητα της Πολιτικής Συνοχής σε όλους τους τομείς. ....(σελ.33)
- 2.3. Πώς βοηθάει η πολιτική συνοχής την ΕΕ στην επίτευξη των στόχων της για ανάπτυξη και θέσεις εργασίας..... (σελ.36)

3. Δυνατότητες ένταξης της Περιφερειακής Πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Πραγματικότητα.

- 3.1. Οι διαστάσεις της Πολιτικής Συνοχής στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.....(σελ.39)
  - 3.2. Η συμβολή της Πολιτικής Συνοχής στην αντιμετώπιση της οικονομικής ύφεσης στην Ε.Ε..... (σελ.42)
  - 3.3. Κριτική προσέγγιση αναφορικά με τη συμβολή της Πολιτικής Συνοχής στην επίτευξη ολιστικής ευρωπαϊκής Συνοχής..... (σελ.46)
  - 3.4. Πολιτική Συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Η επόμενη μέρα μετά την πανδημία.....(σελ.48)
(Ταμείο Ανάκαμψης VS νέο ΕΣΠΑ: Ποιες οι διαφορές, ποια τα έργα, ο ρόλος των τραπεζών)
-

4. Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε από το 2007 και μετά.

- 4.1. Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε για την Περίοδο 2007 – 2013 & Νεολαία.....(σελ.51)
- 4.2. Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε για την Περίοδο 2014 – 2020 & Νεολαία..... (σελ.62)
- 4.3. Η Πολιτική Συνοχής και η εξυπηρέτηση των στόχων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»..... (σελ.66)
- 4.4. Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε μετά το 2021-2027..... (σελ.69)
- 4.5. Σύγκριση 2014-2020 vs. 2021-2027..... (σελ.74)
- 4.6. Η θέση της Ελλάδας στη Νέα Προγραμματική Περίοδο 2021 – 2027.....(σελ.113)

5. Προτάσεις ένταξης της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής, στην Ελληνική Πραγματικότητα αναφορικά με τη Νεολαία.

---

6. Συζήτηση.

---

7. Συμπεράσματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

Πίνακας Συντομογραφιών.

ΕΓΤΑΑ:	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΓΤΠΕ:	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
ΕΔΕΤ:	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά & Επενδυτικά Ταμεία
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή ένωση
ΕΕΠ:	Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
ΕΕΣ:	Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία
ΕΚ:	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΚΤ:	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΛΙΑΜΕΠ:	Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής
ΕΟΕΣ:	Ευρωπαϊκός όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας
ΕΟΚ :	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΣΠΑ 2007-2013:	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΣΠΑ 2014-2020:	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΠ:	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΜ:	Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
ΕΤΕΠ:	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕΤΘΑ:	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
ΕΤΠΑ:	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Θ Σ:	Θεματικός Στόχος
κ-μ:	κράτος- μέλος
ΚΠΣ:	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΚτΠ:	Κοινωνία των Πολιτών
ΜΟΠ:	Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα
ΟΝΕ:	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΟΟΣΑ:	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΤΑ:	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΕΠΑ:	Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης
Π/Υ:	Προϋπολογισμός
ΠΕΠ:	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΣΕΚ:	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΣΕΟΚ:	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΣΠΑ:	Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΣΣ:	Στρατηγικός Στόχος
ΣΣΑ:	Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης
ΣυνθΛΕΕ:	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΕ/ΥΕ:	Αντιπρόεδρος της Επιτροπής – Ύπατος Εκπρόσωπος
ΤΣ:	Ταμείο Συνοχής
ΧΜΠΑ:	Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Οι όροι «περιφερειακή πολιτική», «πολιτική συνοχής» και «διαρθρωτική πολιτική» , χρησιμοποιούνται πολύ συχνά στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, δηλώνοντας την βασική πολιτική επενδύσεων της Ε.Ε., με πρωταρχικό ρόλο οι περιφέρειες να γίνουν πιο ανταγωνιστικές. Βεβαίως στη πορεία του χρόνου οι συνθήκες μεταβάλλονται και έτσι η πολιτική εναρμονίζεται με τις σύγχρονες απαιτήσεις.

Ειδικά δε ο όρος «συνοχή», ή «οικονομική και κοινωνική συνοχή», υιοθετήθηκε, στα μέσα της δεκαετίας του 1980, εκφράζοντας ένα πολύπλοκο σύμπλεγμα στόχων και αρχών .

Ο συγκερασμός στόχων, όπως αλληλεγγύη για επίτευξη ίσων ευκαιριών, δίκαιης κατανομής και μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας ή την κάλυψη των αποτυχιών της αγοράς με αυτή της ανάπτυξης, δικαιολογούν απόλυτα την αντίθεση,¹ με αποτέλεσμα τις διαφορετικές πολιτικές «συνταγές». ²

Με το άρθρο 130α της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης του 1987 (ΕΕΠ), στο οποίο ρητά αναφέρεται ότι, *“...η Κοινότητα αποσκοπεί ιδιαίτερα στη μείωση του χάσματος μεταξύ των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών...”*, καθίσταται εξαρχής, η Ε.Ε. συνυπόλογος στη χάραξη μιας πολιτικής, με ισχυρό οικονομικό αντίκτυπο.

Διαχρονικά, οι στόχοι της πολιτικής συνοχής, άπτονται της μείωσης των ανισοτήτων και της προώθησης της ανάπτυξης περιοχών εντός της Ε.Ε., που βιώνουν οικονομική και παραγωγική υστέρηση, δίνοντας έμφαση κυρίως ,στην παραγωγική αναδιάρθρωση, στη στήριξη των υποδομών και στη προώθηση της απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης. Το σημαντικό όμως από την εφαρμογή της, είναι ότι οι επιπτώσεις διαχέονται πέρα από τις Περιφέρειες, επηρεάζοντας τις οικονομίες των ωφελούμενων κρατών μελών, αλλά και των “πλούσιων κρατών” , μέσα από την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών τους, εξασφαλίζοντας παράλληλα την προσφορά των “ευρωπαϊκών δημόσιων αγαθών” προς όλους.³

Στα κύρια επιτεύγματα της εν λόγω πολιτικής, συγκαταλέγονται η δημιουργία θέσεων εργασίας, ανάπτυξη, επενδύσεων, ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας, αναβάθμιση των υποδομών, εκσυγχρονισμό των μεταφορών, άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων, ένταξη, εξασφάλιση βιωσιμότητας του περιβάλλοντος, κλπ.

Στην πορεία των χρόνων, η Πολιτική Συνοχής, μετακινήθηκε από τον απλό αναδιανεμητικό της χαρακτήρα προς στις λιγότερο αναπτυγμένες ευρωπαϊκές περιφέρειες, στη σημερινή της μορφή, αυτόν της ισόρροπης, ανταγωνιστικής και δυναμικής ανάπτυξης, επιβάλλοντας μία νέα προσέγγιση.

Οι Νέοι, τέθηκαν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της πολιτικής, μόλις τον Νοέμβριο του 2001 όταν ανακοινώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το «*Λευκό Βιβλίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μια νέα πνοή για την ευρωπαϊκή νεολαία*» , ένα κείμενο ευρείας διαβούλευσης της Επιτροπής με Νέους και Οργανώσεις από όλη την Ευρώπη, λόγω της ανεργίας η οποία μάστιζε στους Νέους με διπλάσια ποσοστά σε σχέση με άλλες ηλικιακές ομάδες του εργατικού δυναμικού.

---

¹ Policy Paper #32/2020 σελ. 3 Πολιτική Συνοχής: Σκεπτικό, κίνητρα, αρχές και στόχοι

² policy Paper #32/2020 σελ. 4 Πολιτική Συνοχής: Σκεπτικό, κίνητρα, αρχές και στόχοι/

³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή/ ΕΓΓΡΑΦΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ/com358/2017

Στο χρονικό διάστημα που ακολούθησε, πολιτικές σχεδιάστηκαν, προγράμματα χρηματοδοτήθηκαν και υλοποιήθηκαν, σημαντικές πρωτοβουλίες απασχόλησης αναπτύχθηκαν, με μοναδικό στόχο την ενδυνάμωση της Νεολαίας και διασφάλισής της, μιας ξεχωριστής θέσης, στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.

Ως αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής, η Στρατηγική της Ε.Ε. για τη Νεολαία για την περίοδο 2019-2027⁴, πλασιώνοντας την, με το [Σχέδιο δράσης για τη νεολαία στο πλαίσιο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ 2022–2027](#), αναγνωρίζει τους Νέους ως ισχυρούς παράγοντες αλλαγής, με καθοριστικό ρόλο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, της φτώχειας και της διαφθοράς, υπερασπιστές των ατομικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών & ανθρωπίνων δικαιωμάτων εν γένει.

Η Ελλάδα ως αναπόσπαστο πλέον μέλος της ευρωπαϊκής οικογένειας, πέρα από κάθε αμφισβήτηση, ωφελήθηκε πολλαπλώς από την Πολιτική Συνοχής τις προηγούμενες δεκαετίες.⁵

Μόνο στην περίοδο 2000-2017 εισέρευσαν στη χώρα 66 δισ. Ευρώ, ενισχύοντας χιλιάδες επενδυτικά σχέδια, αναβαθμίζοντας βασικές υποδομές μεταφορών, εκσυγχρονίζοντας κρίσιμες δομές της δημόσιας διοίκησης, ενδυναμώνοντας το σύστημα κοινωνικής προστασίας.

Ειδικά σήμερα, λόγω των περιορισμένων δημόσιων οικονομικών της χώρας, το 80% των δημοσίων επενδύσεων είναι συγχρηματοδοτούμενο. Φιλόδοξες πολιτικές στους τομείς προστασίας του περιβάλλοντος, της κοινωνικής ένταξης, της ισότητας των φύλων χρηματοδοτήθηκαν μέσω των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής και στη πρόσφατη κρίση της πανδημίας το ΕΣΠΑ συνέβαλε μέσω της χρηματοδότησης πολιτικών (ενίσχυση ρευστότητας των επιχειρήσεων – στήριξη των εργαζομένων), να αμβλύνει τις επιπτώσεις της.

Σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης, ανησυχίας για ενεργειακά αποθέματα, ραγδαίων δημογραφικών αλλαγών, κλιματικής αλλαγής, σαφώς η άσκηση της συγκεκριμένης πολιτικής από την Ε.Ε., έχει θετικό πρόσημο, η αξία της τόσο σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο είναι αδιαμφισβήτητη και αποτελεί βασικό εργαλείο της Ένωσης, τόσο για τη στερέωση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, όσο και για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το 2018 συμπληρώθηκαν 30 χρόνια από τη γέννηση της πολιτικής συνοχής και συνέπεσε με την ανακοίνωση της Επιτροπής για το ΠΔΠ2021-2027 (Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο), την πολιτική συνοχής για την επόμενη επταετία.⁶

---

⁴ Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νεολαία 2019-2027 (2018/C 456/01)

⁵ Η νέα πολιτική συνοχής και η Ελλάδα | Άρθρο του Γ.Γ. Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ Δημήτρη Σκάγκου στον Οικονομικό Ταχυδρόμο/15 ΙΟΥΝΙΟΥ, 2021

⁶ Η πολιτική συνοχής της Ε.Ε. μετά το 2020/Περισσότεροι στόχοι, λιγότεροι πόροι/Γ.Ανδρέου

1. Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική.

1.1. Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η πολιτική για τη συνοχή, των Περιφερειών των Κρατών – Μελών, η οποία αποσκοπεί στη μείωση των ανισοτήτων ως προς το επίπεδο ανάπτυξης, αξιοποιώντας το δυναμικό μεγέθυνσης για την επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, έχει αποδειχθεί αναγκαία και επιτακτική, για τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Πρόκειται για πολιτική με μεγάλο συντελεστή βαρύτητας, η οποία διευκολύνει μεν, την επιδίωξη του εκσυγχρονισμού και της διατηρήσιμης μεγέθυνσης αλλά αναδεικνύει δε και την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη και το γεγονός, ότι σύμφωνα με το πνεύμα των Συνθηκών, τα ανωτέρω χαρακτηριστικά χρήζουν εφαρμογής μιας ολιστικής περιφερειακής πολιτικής, η οποία θα εφαρμόζεται σε όλη την Ένωση και θα αγκαλιάζει όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες.⁷

Η πολιτική συνοχής έχει συμβάλει επί του πρακτέου σε πολλές περιφέρειες και πολίτες της Ε.Ε. Τους βοήθησε να επενδύσουν σε ένα καθεστώς βιώσιμης και ισόρροπης ανάπτυξης, με μακροπρόθεσμα και ουσιαστικά οφέλη. Στήριξε και ανέδειξε τις φυσικές και ψηφιακές υποδομές, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, τα ΜΜΕ και την πράσινη μετάβαση.

Πρόσφατα η πολιτική συνοχής συνέβαλε στις περιφέρειες της Ε.Ε. ώστε να αντιμετωπίσουν την πρόκληση της πανδημίας του κορονοϊού και τις κοινωνικοοικονομικές συνέπειές της.

Τα κύρια οφέλη της είναι τα εξής:

- ✓ Η πολιτική συνοχής κατέστη πιο σημαντική πηγή επενδύσεων.
- ✓ Οι λιγότερο ανεπτυγμένες ανατολικές περιφέρειες άρχισαν να καλύπτουν τη διαφορά με την υπόλοιπη ΕΕ.
- ✓ Η σύγκλιση μεταξύ των κρατών μελών επιταχύνθηκε.
- ✓ Η απασχόληση αυξήθηκε.
- ✓ Ο αριθμός των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού σημείωσε πτώση.

Παράλληλα αναδείχθηκαν και ζητήματα που χρήζουν βελτίωση ή αλλαγή των πολιτικών, όπως:

- Οι περιφερειακές ανισότητες συνεχίζουν να οξύνονται συγκριτικά με πριν από το 2008.

---

⁷ Πολιτική συνοχής και περιφερειακή πολιτική της ΕΕ μετά το 2013 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 7ης Οκτωβρίου 2010 σχετικά με την πολιτική συνοχής και περιφερειακή πολιτική της ΕΕ μετά το 2013 (ΟJ C, C/371, 20.12.2011, p. 39, CELEX: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52010IP0356>)

- Το περιφερειακό χάσμα καινοτομίας στην Ευρώπη διευρύνθηκε
- Ο πληθυσμός της ΕΕ γηράσκει και θα αρχίσει να συρρικνώνεται τα προσεχή έτη. Το 2020 το 34 % του πληθυσμού της ΕΕ ζούσε σε περιφέρειες που χαρακτηρίζονταν από πληθυσμιακή συρρίκνωση. Το ποσοστό αυτό πρόκειται να ανέλθει στο 51 % το 2040.⁸

Ιστορική αναδρομή .

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και καθώς οι λαοί βγήκαν λαβωμένοι από τα συντρίμμια του, αφού αρχικά πάλεψαν να αντισταθούν στον ολοκληρωτισμό κατά τη διάρκεια του πολέμου, στη συνέχεια, αποφάσισαν να τερματίσουν με ειρηνικό τρόπο το μίσος και την αντιπαλότητα που επικρατούσε στην Ευρώπη και πάσχισαν να δημιουργήσουν τις συνθήκες εκείνες που θα οδηγούσαν σε μια σταθερότητα της ειρήνης. Έτσι δημιουργήθηκε η ιδέα της ενωμένης Ευρώπης που βασιζόταν σε κοινούς στόχους και συμφέροντα, με θεμέλια συνθήκες που έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τη διασφάλιση του κράτος δικαίου και την ύπαρξη ισότητας μεταξύ όλων των χωρών.

Μετά τη διακήρυξη του Ρομπέρ Σουμάν της 9ης Μαΐου 1950 που αποβλέπει στην από κοινού διαχείριση της παραγωγής χάλυβα και άνθρακα από τη Γαλλία και τη Γερμανία, υπογράφεται στις 18 Απριλίου 1951 στο Παρίσι η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), η οποία επικυρώνεται από το Βέλγιο, την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες (η ομάδα των «Έξι») και τίθεται σε ισχύ στις 23 Ιουλίου 1952 με οριζόμενη διάρκεια 50 ετών.

---

⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Δελτίο Τύπου Μειώνονται οι διαφορές μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ χάρη στη στήριξη της ΕΕ, όπως φαίνεται από τη νέα έκθεση για τη συνοχή Βρυξέλλες, 9 Φεβρουαρίου 2022

Εικόνα 1. Υπογραφή της Συνθήκης των Παρισίων στις 18 Απριλίου 1951. Τέθηκε σε ισχύ στις 23 Ιουλίου το 1952. Έληξε 50 χρόνια αργότερα.

<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-paris>

Η Συνθήκη, η οποία προβλέπει τη σύσταση μίας Ανώτατης Αρχής, μίας κοινής Συνέλευσης, ενός ειδικού Συμβουλίου Υπουργών και ενός Δικαστηρίου, αποτελεί προπομπό του θεσμικού συστήματος της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης⁹, η οποία ιδρύθηκε με τη συνθήκη της Ρώμης που υπογράφηκε μεταξύ τους, στις 25 Μαρτίου 1957 σαν Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), με τα υπογράφοντα κράτη διακηρύσσουν την αποφασιστικότητά τους «να θέσουν τις βάσεις μιας διαρκώς στενότερης ένωσης των ευρωπαϊκών λαών» (προοίμιο της Συνθήκης ΕΟΚ).

---

⁹ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, *Μια Ένωση δικαίου : από το Παρίσι στη Λισαβόνα : ιστορική αναδρομή των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Publications Office, 2014, <https://data.europa.eu/doi/10.2860/77024>

Εικόνα 2. Η υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης, 25 Μαρτίου 1957.

<https://www.cna.gr/stories/i-ypografi-tis-synthikis-tis-romis-to-1957/>

Η Συνθήκη Προσχώρησης της Ελλάδας υπογράφεται στην Αθήνα, στις 28 Μαΐου 1979, η οποία τίθεται σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1981, αναζητώντας τη σταθεροποίηση της δημοκρατίας και την ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας, έχοντας αφήσει πίσω της, την κατάρρευση μίας δικτατορίας .

Παρομοίως, η Συνθήκη Προσχώρησης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας υπογράφεται στη Μαδρίτη και στη Λισαβόνα στις 12 Ιουνίου 1985 και τίθεται σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1986. Η Ευρώπη των Έξι, μετά των Εννιά και των Δέκα, γίνεται πλέον γνωστή ως η Ευρώπη των Δώδεκα.

Στις 17 Φεβρουαρίου στο Λουξεμβούργο και στις 28 Φεβρουαρίου 1986 στη Χάγη, οι Δώδεκα υπογράφουν την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη προκειμένου να προσδώσουν νέα πολιτική και οικονομική ώθηση στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η Ενιαία Πράξη τίθεται σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1987. Στην ΕΕΠ έχουμε τη πρώτη αναφορά για συνεργασία σε νέους τομείς πολιτικής όπως, η **οικονομική και κοινωνική συνοχή**, ώστε να αντισταθμιστούν οι συνέπειες της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες.

Ο τότε πρόεδρος της Επιτροπής **Jacque Delor**, σε λόγο του ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τον Φεβρουάριο του 1987, συνοψίζει τους στόχους της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης ως εξής: **«Με λίγα λόγια, η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη σημαίνει την υποχρέωση να προχωρήσουμε ταυτόχρονα στη δημιουργία μιας μεγάλης αγοράς χωρίς σύνορα, σε**

περισσότερη οικονομική και κοινωνική συνοχή, σε μια ευρωπαϊκή πολιτική έρευνας και τεχνολογίας, στην ενίσχυση του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος, στην έναρξη δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού κοινωνικού χώρου και στην ανάληψη σημαντικής δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος.»¹⁰

Στις 7 Φεβρουαρίου 1992 υπογράφεται στο Μάαστριχτ η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία τίθεται σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993.¹¹ Με τη Συνθήκη αυτή ιδρύεται Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) διαρθρωμένη σε τρεις πυλώνες:

- τις τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ΕΚ),
- την κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) &
- τη συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων (ΔΕΥ).

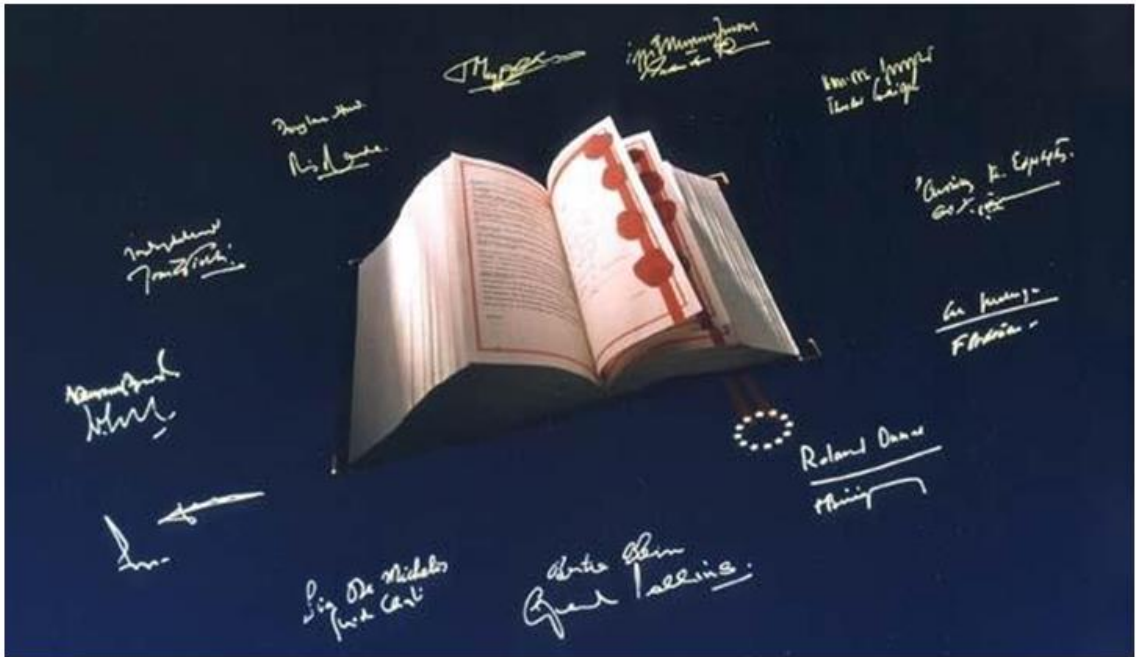
Στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα, εγκαθιδρύεται η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), η οποία θα οδηγήσει στην κυκλοφορία ενιαίου νομίσματος, του ευρώ, την 1η Ιανουαρίου 2002 και διευρύνονται οι κοινοτικές αρμοδιότητες στους τομείς του περιβάλλοντος, της έρευνας, της βιομηχανίας **και της πολιτικής συνοχής**, θεσμοθετώντας τρεις νέες καινοτομίες :

- το Ταμείο Συνοχής που είχε στόχο να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη και να αμβλύνει τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες,
- την Επιτροπή των Περιφερειών και
- την αρχή της επικουρικότητας.

---

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/AUTO/?uri=celex:11986U/TXT>

¹¹ ΕΕ C 191 της 29.7.1992

Εικόνα 3. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, γνωστή επίσης και ως Συνθήκη του Μάαστριχτ, και γύρω της οι υπογραφές των 12 Υπουργών Εξωτερικών και Οικονομικών των κρατών μελών.

https://www.europarl.europa.eu/resources/library/images/20150220PHT24337/20150220PH T24337_original.jpg

Τα χρόνια που ακολουθούν διπλασιάζονται οι δαπάνες του Ταμείου Συνοχής και των υπόλοιπων διαρθρωτικών ταμείων (1994-1999), ενισχύεται (από το 2000) η ανάπτυξη, η απασχόληση και η καινοτομία και μέχρι το 2004, εντάσσονται δέκα νέες χώρες-μέλη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.¹²

Το 2007 η Βουλγαρία και η Ρουμανία προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση¹³ και η τελευταία χώρα που εισήλθε ήταν η Κροατία το 2013, με συνέπεια να αυξηθούν τα κράτη-μέλη σε 28. Για να μπορέσει λοιπόν, η διευρυμένη Ε.Ε. να αντιμετωπίσει τις πολλαπλές συνεχώς αυξανόμενες προκλήσεις, χρειαζόταν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και έναν αμεσότερο τρόπο λήψης αποφάσεων.

Μονόδρομος ήταν η Συνθήκη της Λισαβόνας, που υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007¹⁴, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009, με προτεραιότητα στις δυσκολίες που αφορούν

¹² Η Συνθήκη Προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Κύπρου, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Ουγγαρίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβενίας και της Σλοβακίας υπογράφεται στις 16 Απριλίου 2003 στην Αθήνα και τίθεται σε ισχύ την 1η Μαΐου 2004.

¹³ Στις 25 Απριλίου 2005, υπογράφεται στο Λουξεμβούργο η Συνθήκη Προσχώρησης της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας η οποία τίθεται σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2007. ΕΕ L 157 της 21.6.2005

¹⁴ Συνθήκη της Λισαβόνας για την τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΕ C 306 της 17.12.2007)· έναρξη ισχύος την 1η Δεκεμβρίου 2009.

την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Υπογραφή της Συνθήκης της Λισαβόνας

Εικόνα 4. Η Συνθήκη της Λισαβόνας, ετέθη σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009 αφού πρώτα επικυρώθηκε από το σύνολο των 27 κρατών μελών.

Υπογραφή: Λισαβόνα (Πορτογαλία), 13 Δεκεμβρίου 2007

Έναρξη ισχύος: την 1η Δεκεμβρίου 2009

<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon>

Τα επόμενα χρόνια, από το 2014 έως και το 2020, η Ε.Ε δίνει μεγάλη βαρύτητα στην καταπολέμηση της ανεργίας με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας, καλλιέργεια κοινωνικής συνοχής, ώστε να εξασφαλιστεί ,ανάπτυξη μιας οικονομίας βασιζόμενης στη γνώση και την καινοτομία, προώθηση μιας πιο αποδοτικής στη χρήση πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας, μια οικονομία με υψηλή απασχόληση που θα επιτυγχάνει κοινωνική και εδαφική συνοχή.¹⁵

Περισσότερο από το ένα τρίτο του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ διατέθηκαν για τη πολιτική συνοχής και δεδομένης της κλίμακας των διαθέσιμων πόρων , δείχνει τη πίστη της Επιτροπής ότι μπορεί να αποτελέσει έναν αποφασιστικό παράγοντα σε όλους τους τομείς.

Η δυναμική της πολιτικής συνοχής περικλείεται στη δήλωση του ευρωπαϊκού επίτροπου περιφερειακής πολιτικής, Johannes Hahn, η οποία αναφέρει ότι: **«Επιθυμούμε να θεμελιώσουμε την πολιτική συνοχής ως την κύρια επενδυτική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το βασικό εργαλείο για την επίτευξη των στόχων της “Ευρώπης 2020”», και «Χρειαζόμαστε ένα γιγαντιαίο**

¹⁵ 2010DC2020/ΕΥΡΩΠΗ 2020 Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη /* COM/2010/2020 τελικό */

άλμα προς τα εμπρός στην εφαρμογή και απόδοση της πολιτικής συνοχής, για να διασφαλίσουμε ότι παραμένει μια πολιτική για όλες τις περιφέρειες και τους πολίτες – μια επένδυση που δημιουργεί ανάπτυξη και θέσεις εργασίας για όλους.»¹⁶¹⁷

- **1957** Πρώτη αναφορά για περιφερειακές διαφορές στη Συνθήκη της Ρώμης.
- **1958** Θεσπίζεται το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.
- **1975** Δημιουργείται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.
- **1986** Θεσπίζεται η νομική βάση για την «Περιφερειακή Πολιτική» στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.
- **1988** Για την προσαρμογή στην ένταξη της Ελλάδας (1981), της Ισπανίας και της Πορτογαλίας (1986), τα διαρθρωτικά ταμεία ενσωματώνονται στην κυρίαρχη «Πολιτική Συνοχής». Προϋπολογισμός: 64 δις Ευρωπαϊκές Λογιστικές Μονάδες.
- **1993** Η Συνθήκη του Μάαστριχτ εισάγει το Ταμείο Συνοχής, την Επιτροπή των Περιφερειών και την αρχή της επικουρικότητας.
- **1994-1999** Διπλασιάζονται οι πόροι για τα Ταμεία ώστε να είναι ισόποσα με ένα τρίτο του προϋπολογισμού της ΕΕ.
- **1995** Προστίθεται ειδικός στόχος για τη στήριξη των αραιοκατοικημένων περιοχών της Φινλανδίας και της Σουηδίας.
- **2000** Η «στρατηγική της Λισαβόνας» μεταθέτει τις προτεραιότητες της ΕΕ προς την ανάπτυξη, τις θέσεις εργασίας και την καινοτομία.
- **2000-2006** Οι προτεραιότητες αυτής της περιόδου αντικατοπτρίζουν τους στόχους της στρατηγικής της Λισαβόνας. Προενταξιακοί μηχανισμοί παρέχουν χρηματοδότηση και εμπειρογνώμηση στις χώρες που αναμένουν να προσχωρήσουν στην ΕΕ.
- **2004** Εντάσσονται δέκα νέες χώρες, αυξάνοντας τον πληθυσμό της ΕΕ κατά 20% αλλά το ΑΕγχΠ της κατά μόλις 5%. Διατίθεται ειδικός προϋπολογισμός για τα νέα Κράτη Μέλη (2004-06).
- **2007-2013** Διατίθεται το 30% του προϋπολογισμού για περιβαλλοντική υποδομή και μέτρα για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, και 25% για έρευνα και καινοτομία.
- **2014-2020** Η νέα προγραμματική περίοδος εισάγει απλοποιημένους κοινούς κανόνες και βελτίωση της επικέντρωσης σε αποδόσεις και αποτελέσματα. Ο προϋπολογισμός των 351,8 δις EUR εστιάζει ιδιαίτερα σε 11 θεματικούς στόχους που θα βοηθήσουν στην υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Εικόνα 5. 63 χρόνια εξέλιξης της περιφερειακής πολιτικής στην Ε.Ε. ¹⁸

¹⁶ Inforefio /panorama 40

¹⁷ Ευρώπη 2020/ Βρυξέλλες, 3.3.2010 COM(2010) 2020

¹⁸ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_el.pdf //63 χρόνια εξέλιξης της περιφερειακής πολιτικής στην Ε.Ε.

1.2. Πολιτική Συνοχής & Διαρθρωτικά Ταμεία.

Με το άρθρο 177 ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο¹⁹, μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, ορίζουν τα καθήκοντα, τους πρωταρχικούς στόχους και την οργάνωση των Διαρθρωτικών Ταμείων²⁰, γεγονός που μπορεί να επιφέρει συνένωση των Ταμείων, καθώς επίσης και τους γενικούς κανόνες που εφαρμόζονται στα Ταμεία και τις αναγκαίες διατάξεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητά τους και ο συντονισμός των Ταμείων μεταξύ τους και με τα άλλα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα.

Η ανωτέρω διάταξη, εμφανίστηκε προγενέστερα με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη²¹ και αποτέλεσε τη βάση των μετέπειτα Κανονισμών περί της οργάνωσης της λειτουργίας των Ταμείων, αρμοδιοτήτων, αποτελεσματικότητας και του συντονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων. Οι Κανονισμοί αυτοί θεσπίζονται σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και κατόπιν διαβούλευσης με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.

Η σύμπραξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με το Συμβούλιο στη λήψη αποφάσεων, στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας επήλθε με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία αναβάθμισε Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε ισότιμο νομοθέτη με το Συμβούλιο, αναφορικά με τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, αντικαθιστώντας τη διαδικασία της σύμφωνης γνώμης που ίσχυε προηγουμένως.²²

Η αλλαγή αυτή της νομοθετικής διαδικασίας, στη θέσπιση των Κανονισμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, επέφερε περισσότερη διαφάνεια και ένα δημοκρατικό πλαίσιο, στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων της περιφερειακής πολιτικής.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία αποτελούν, πρακτικά, τις διόδους από τις οποίες διέρχεται η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση για να καταλήξει στους τελικούς δικαιούχους, συγκεντρώνοντας και αναλαμβάνοντας το μεγαλύτερο μέρος των δράσεων της Ένωσης, για την υλοποίηση, των στόχων του άρθρου 174 ΣΛΕΕ.²³

---

¹⁹ αρμοδιότητα αυτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου τελεί υπό την επιφύλαξη του άρ. 178 ΣΛΕΕ, το οποίο ρυθμίζει τη θέσπιση των εκτελεστικών Κανονισμών, αναφορικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και αναφέρεται και στις νομοθετικές βάσεις για την έκδοση Κανονισμών για το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (τμήμα Προσανατολισμού) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα Προσανατολισμού, και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, εξακολουθούν να ισχύουν, αντιστοίχως, τα [άρθρα 43](#) και [164](#).

²⁰ Του άρ.175/ΣΛΕΕ.

²¹ Άρθρο 130 Δ Από την έναρξη ισχύος της ενιαίας ευρωπαϊκής Πράξης, η Επιτροπή υποβάλλει στο Συμβούλιο γενική πρόταση η οποία αποσκοπεί να επιφέρει στη δομή και τους κανόνες λειτουργίας των υφιστάμενων διαρθρωτικών ταμείων (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων — τμήμα Προσανατολισμού, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Ταμείο τις τυχόν αναγκαίες τροποποιήσεις για τη διευκρίνιση και την ορθολογική οργάνωση της αποστολής τους, ούτως ώστε να συμβάλει στην πραγματοποίηση των στόχων των άρθρων 130 Α και 130 Γ καθώς και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητά τους και να συντονίσει τις παρεμβάσεις τους μεταξύ τους και με τις παρεμβάσεις που προέρχονται από τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα .

²² Άρ.177 ΣΛΕΕ

²³ Η Ένωση, προκειμένου να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της, αναπτύσσει και εξακολουθεί τη δράση της με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής της συνοχής./άρ.174 ΣΛΕΕ.

Τα Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία μέσω των οποίων υλοποιείται η περιφερειακή πολιτική είναι τα ακόλουθα: ²⁴

το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ),
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ),
το Ταμείο Συνοχής,
το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και
το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας.

Κατά την περίοδο 2007-2013 κατέστη η πολιτική συνοχής σε βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο αναπτυξιακών επενδύσεων, αλλά η επίσημη αναγνώριση της, ως αναπτυξιακού εργαλείου επήλθε, στην περίοδο 2014-2020. Η αναγνώριση αυτή οδήγησε στην υιοθέτηση ενός κοινού κανονιστικού πλαισίου²⁵, με στόχο τον συντονισμό των παρεμβάσεων και των ταμείων και στην υιοθέτηση αυστηρών κριτηρίων και προϋποθέσεων επιλεξιμότητας και χρηματοδότησης έργων, θέτοντας ως βασικούς στόχους τις Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση και την Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, με 11 θεματικούς στόχους. Στο πλαίσιο του Στόχου 1, η χρηματοδότηση των Ταμείων μοιράζεται σε τρεις κατηγορίες περιφερειών, επίπεδου NUTS2, που βάσει του ΑΕΠ χαρακτηρίζονται ως λιγότερο ανεπτυγμένες, μετάβασης και περισσότερο ανεπτυγμένες.

Η επίτευξη των στόχων Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση χρηματοδοτείται από το σύνολο των τριών Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ,ΤΑ), ενώ ο στόχος της Εδαφικής Συνεργασίας αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ, ενώ η χρηματοδότηση του Ταμείου Συνοχής, που γίνεται σε επίπεδο κρατών και όχι περιφερειών, αφορά σε Περιβαλλοντικές υποδομές και διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών.

Το συνολικό ποσό που διατίθεται ανέρχεται σε 352 δις ευρώ.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας αποφυγής αλληλοεπικαλύψεων εισάγονται κοινές διατάξεις για τα ταμεία της ΕΕ, διαρθρωτικά και επενδυτικά, υπό την ομπρέλα του Κανονισμού- πλαισίου 1303/2013, ενώ για τον καλύτερο συντονισμό των ανωτέρω ταμείων με λοιπές δράσεις της ΕΕ, ο ίδιος Κανονισμός εισάγει στο άρθρο 10 το Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο, που συνίσταται στην υιοθέτηση μιας Κοινής Στρατηγικής αποτελούμενης από Κατευθυντήριες αρχές για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη επίτευξη των στόχων. Στο ίδιο πλαίσιο, υιοθετούνται και τα 38 Σύμφωνα Εταιρικής Σχέσης, τα οποία καταρτίζονται από τα κράτη- μέλη και καθορίζουν τα σχέδια των εθνικών αρχών για τη χρήση και την κατανομή της χρηματοδότησης των ΕΔΕΤ, προσδιορίζοντας τους αντίστοιχους στρατηγικούς τους στόχους και προτεραιότητες.

Συνολικά, το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο, επιχειρώντας την ενδυνάμωση της αποτελεσματικότητας της ενωσιακής χρηματοδότησης, η οποία αποδείχτηκε στο παρελθόν συχνά περιορισμένη, τόσο

---

²⁴ Η διάταξη του άρ. 175 ΣΛΕΕ, καθορίζει το ρόλο και τη συστηματική ένταξη των Διαρθρωτικών Ταμείων στην πολιτική συνοχής

²⁵ Κανονισμός 1083/2006 περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής.

εξαιτίας της ύπαρξης θεσμικών αδυναμιών όσο και της ευρείας διακριτικής ευχέρειας των εθνικών εταίρων, επιλέγει την υιοθέτηση μιας αυστηρότερης και καλύτερα συντονισμένης διαδικασίας., εισάγοντας την έννοια των αιρεσιμοτήτων, δηλαδή αιρέσεων από τις οποίες εξαρτάται η χρηματοδότηση των δράσεων, οι οποίες μεταφράζονται σε συγκεκριμένες υποχρεώσεις με τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να συμμορφώνονται σε όλη τη διάρκεια ζωής των συγχρηματοδοτούμενων έργων.

Οι αιρεσιμότητες - έννοια, όχι εντελώς άγνωστη στην ιστορία της ένωσης - συναντάται σε διάφορες φάσεις της πορείας της κυρίως στη προσπάθεια του συντονισμού της οικονομικής διακυβέρνησης εντός Ε.Ε. (κριτήρια σύγκλισης, κριτήρια ΟΝΕ, προγράμματα οικονομικής προσαρμογής).

Η πρώτη κατηγορία των «εκ των προτέρων» αιρεσιμοτήτων, οι οποίες προσδιορίζονται στο Παράρτημα XI (11) του Κανονισμού 1303/2013, περιλαμβάνει την περίπτωση των τομεακών και των γενικών αιρεσιμοτήτων .

Οι πρώτες συνδέονται με τον καθένα από τους 11 θεματικούς στόχους της περιόδου, ενώ οι δεύτερες ισοδυναμούν με όρους γενικότερης φύσης που ισχύουν οριζόντια για όλα τα προγράμματα, εισάγοντας την υποχρέωση συμμόρφωσης με ένα *minimum* κοινών απαιτήσεων.

Η δεύτερη κατηγορία αιρεσιμοτήτων, αποκαλούμενες ως «μακροοικονομικές», εισάγεται ως εγγύηση της συμβατότητας μεταξύ της πολιτικής συνοχής και της νέας οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ. Και εδώ διακρίνουμε την περίπτωση της υποχρέωσης επανεξέτασης και ανακατανομής των κονδυλίων των ΕΔΕΤ, μετά από αντίστοιχη πρόταση της Επιτροπής προς κράτος- μέλος και την περίπτωση της μη συμμόρφωσης κράτους- μέλους με το γενικότερο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης.

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, η Επιτροπή δύναται να υποβάλλει πρόταση για αναστολή μέρους ή του συνόλου των αναλήψεων υποχρεώσεων ή των πληρωμών για τα προγράμματα των κρατών- μελών, για λόγους που ορίζονται αναλυτικά στον Κανονισμό 1303/2013, αναδεικνύοντας την πολιτική ελέγχου δέουσας επιμέλειας και συμμόρφωσής τους.

1.3. Η κατοχύρωση της Πολιτικής Συνοχής, στο πλαίσιο των Συνθηκών.

Στην αρχική Συνθήκη της ΕΟΚ δεν υπήρχε ρητή πρόβλεψη για την άσκηση κοινοτικής πολιτικής με στόχο την επίτευξη οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, αφού η εξισορρόπηση τυχόν διαφορών στο επίπεδο της ανάπτυξης αναμενόταν και προβλεπόταν να συντελεστεί, με τη δημιουργία της κοινής αγοράς και την οικονομική ευρωστία που θα επέρχονταν, καθώς οι έξι ιδρυτικές χώρες, με εξαίρεση την Ιταλία, δεν παρουσίαζαν ανισότητες. Η άμβλυση των οικονομικών και κοινωνικών διαφορών μεταξύ των περιφερειών αποτυπωνόταν, με τρόπο έμμεσο στις διάφορες διατάξεις της Ιδρυτικής Συνθήκης.²⁶

Ως εργαλείο χρηματοδότησης των περιφερειακών ανισοτήτων προβλέφθηκε διάταξη στο άρθρο 130 της Ιδρυτικής Συνθήκης της ΕΟΚ,(ΣΕΟΚ), σύμφωνα με την οποία προβλέφθηκε η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Ωστόσο, με τη πρώτη διεύρυνση κρίθηκε αναγκαία η διαμόρφωση της περιφερειακής πολιτικής της Κοινότητας. Έτσι, η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το 1975 (Κανονισμός 724/75ν), , ως το βασικού ταμείου χρηματοδότησης , το οποίο συγχρηματοδοτούσε έργα που επέλεγαν τα κράτη-μέλη, στο πλαίσιο προκαθορισμένης ποσόστωσης ανά κράτος, σε ποσοστό 50% του προϋπολογισμού τους, αποτέλεσε το πρώτο σημαντικό βήμα προς τη κατεύθυνση αυτή.²⁷

Το σημαντικότερο όμως, βήμα προς την επιλογή πιο ολοκληρωμένων πολιτικών, πριν την επίσημη θεσμοθέτηση της συνοχής ως Κοινοτικού στόχου, ήταν τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, τα οποία εισήχθησαν με τον Κανονισμό 1784/1984 και αποτελέσαν, την πρώτη προσπάθεια ολοκληρωμένης αναπτυξιακής προσέγγισης, εισάγοντας για πρώτη φορά την έννοια της ολοκληρωμένης ανάπτυξης και του πολυετούς προγραμματισμού.

Οι σταδιακές διευρύνσεις προς τις χώρες του Νότου έφεραν, στο προσκήνιο έντονες περιφερειακές ανισότητες, αυξάνοντας την ετερογένεια εντός των κόλπων της Κοινότητας και καθιστώντας μονόδρομο την αναγκαιότητα λήψης μέτρων για τον περιορισμό των αποκλίσεων μεταξύ των Περιφερειών.

Με πρώτο ορόσημο την ΕΕΠ, μπορούμε να μιλάμε για τη πρώτη θεσμική θωράκιση στη προσπάθεια άμβλυσης των περιφερειακών ανισοτήτων, προβλέποντας την έκδοση αντίστοιχου Κανονισμού - πλαισίου για την οργάνωση και τον τρόπο λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων, στον οποίο προσδιορίζονται και οι πέντε (5) στόχοι για τη μεταρρύθμισή τους (αναλυτικά, βλ. παράρτημα, πίνακες 1&2).²⁸

Ακολούθως, με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1993) , ως απόρροια της διεύρυνσης της Κοινότητας, αυτή τη φορά προς το Βορρά (Σουηδία- Αυστρία – Φιλανδία) ενισχύθηκαν, περαιτέρω, οι

---

²⁶β λ. διατάξεις των άρ. 39, 49, 80 και 92 Συνθήκη ΕΟΚ.

²⁷ Μέχρι και το 1985 το καθεστώς λειτουργίας του ΕΤΠΑ τροποποιήθηκε δύο φορές, με τους Κανονισμούς 214/79 και 1787/841787/84 , ο οποίος συνεπάγεται ριζική τροποποίηση της λειτουργίας του που συνοψίζεται α) στην εισαγωγή της έννοιας των ολοκληρωμένων αναπτυξιακών κοινοτικών ενεργειών και του συντονισμού της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής, τόσο με τις εθνικές περιφερειακές πολιτικές όσο και με τις άλλες κοινοτικές πολιτικές και β) στην χρηματοδότηση προγραμμάτων και όχι μεμονωμένων έργων

²⁸ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 24ης Ιουνίου 1988

σχετικές αρμοδιότητες της Κοινότητας και η περιφερειακή πολιτική της Ένωσης απέκτησε τη σημερινή της μορφή. Η ανωτέρω Συνθήκη, επέφερε μέσω του « Πακέτου ΝΤΕΛΟΡ II, περαιτέρω αύξηση των κονδυλίων για τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις (διπλασιάστηκαν) και εισήγαγε το Ταμείο Συνοχής ως φορέα χρηματοδότησης σχεδίων για το περιβάλλον και τα διευρωπαϊκά δίκτυα, με δικαιούχους κράτη- μέλη με ΑΕΕ χαμηλότερο του 90% του κοινοτικού μέσου όρου και την Επιτροπή των Περιφερειών (άρθρο 198^Α) ως δίαυλο ανάδειξης των περιφερειακών αναγκών και εκπροσώπησης τους..

Ωστόσο, το σημαντικότερο ,η Συνθήκη του Μάαστριχτ αποτέλεσε το ορόσημο στην πορεία προς ολοκλήρωση και εμβάθυνση της Ε.Ε, θέτοντας στο επίκεντρο των πολιτικών της τη συνοχή, ως συνθήκη αναγκαία για μια ολοκληρωμένη ένωση κρατών και πολιτών.

Οι αρχές του 21ου αιώνα βρίσκουν την Ευρωπαϊκή Ένωση μπροστά στη μεγάλη πρόκληση της ενδυνάμωσης της παρουσίας της στη παγκόσμια πολιτική σκηνή, έχοντας αφενός τη διεύρυνση των 10 νέων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και αφετέρου την αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού της ατζέντας για την ανάπτυξη, προχωρά στην αποτύπωση της Ατζέντας της Λισσαβόνας, συνδέοντας τις δύο πολιτικές, παραδεχόμενη πως η οικονομική ανάπτυξη και η κοινωνική συνοχή αποτελούν αλληλοεξαρτώμενους στόχους, προωθώντας 3 παραμέτρους (πυλώνες) της ανάπτυξης : οικονομική, κοινωνική και τη περιβαλλοντική.

Έτσι το 2007, υπεγράφη η Συνθήκη της Λισσαβόνας ²⁹ , η οποία, εισήγαγε μια τρίτη διάσταση στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών στην Ε.Ε: την [Εδαφική συνοχή](#), ενισχύοντας το στόχο της περιφερειακής ανάπτυξης, μέσω της μεγαλύτερης συγκέντρωσης των προγραμμάτων σε στόχους και περιοχές με μεγαλύτερη ανάγκη.

Η περίοδος 2007-2013 αποτελεί τη δυσκολότερη φάση της πορείας της Ε.Ε., προς την εμβάθυνση, αφού σηματοδεύεται από την παγκόσμια οικονομική κρίση, γεγονός που οδηγεί στην υιοθέτηση ενός νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης. Η διαπίστωση της αδυναμίας της Στρατηγικής της Λισσαβόνας να επιτύχει τους φιλόδοξους στόχους που έθεσε 10 χρόνια νωρίτερα, οδηγεί στην αντικατάστασή της από τη νέα ατζέντα «Ευρώπη 2020».

Μετατοπίζεται συνεπώς το ενδιαφέρον της πολιτικής συνοχής, προς την επίτευξη της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, πορεία που υπονομεύεται από την ίδια την Ε.Ε, λόγω των δύο διαδοχικών προς ανατολάς διευρύνσεων και την περικοπή των δημοσίων δαπανών για αναπτυξιακά προγράμματα.

Παρόλα αυτά, η πολιτική συνοχής κατάφερε να αποδείξει τη δυναμική της, χρηματοδοτώντας κονδύλια ύψους 347 δις ευρώ για την περίοδο 2007-2013, σε 336 δις ευρώ για την περίοδο 2014-2020.³⁰

---

²⁹ Υπογράφηκε από τους Ευρωπαίους ηγέτες στις 13.12.2007, επικυρώθηκε τον Νοέμβριο του έτους 2009 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου του έτους 2009.

³⁰ ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΕΛΙΑΜΕΠ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ/ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΣΚΗΣΕΙ ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ: ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020

1.4. Οι θεμελιακοί πυλώνες της πολιτικής συνοχής : κανονιστικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο.

Κάθε νέα προγραμματική περίοδος για τη πολιτική συνοχής της Ε.Ε. , στο πλαίσιο χρηματοδότησης πολυετών προγραμματικών περιόδων, διαμορφώνεται ένα κανονιστικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο σε ευρωπαϊκό επίπεδο το οποίο υλοποιείται από το εκάστοτε κράτος-μέλος, που λαμβάνει τη χρηματοδότηση, υπό τον όρο ότι τηρούνται οι απαιτούμενες διαδικασίες, κατά την υλοποίηση των έργων, στο πλαίσιο του κοινοτικού προϋπολογισμού και διέπεται από τρεις πυλώνες, οι οποίοι είναι:

- η πολιτική διαπραγμάτευση, που ξεκινά μετά τις προτάσεις της Επιτροπής,
- η χρηματοδότηση, που προσδιορίζεται, στο πλαίσιο της προηγούμενης διαπραγμάτευσης
- η θέσπιση του κανονιστικού πλαισίου, από τα αρμόδια ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, για την αποτελεσματική μεταβίβαση των υφισταμένων πόρων.³¹

Ο πρώτος πυλώνας , ο σχεδιασμός της περιφερειακής πολιτικής ξεκινά με πολιτική διαπραγμάτευση υποδηλώνει και τη πολιτική διάστασή της, συνδέοντας την άρρηκτα, με τον υπέρτατο στόχο της ολοκλήρωσης.

Η πολιτική Συνοχής της Ε.Ε. αποσκοπεί στην αναδιανομή των πόρων με κατεύθυνση τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές, όπου υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη, η οποία ακολουθώντας, πλαισιώνεται από τα χρηματοδοτικά πλαίσια, που διέπονται από ένα αυστηρό κανονιστικό χαρακτήρα.

Για το σκοπό αυτό, επιστρατεύονται τα Διαρθρωτικά Ταμεία, όπως ορίζεται στο άρθρο 177 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο προβλέπει τη υιοθέτηση του νομοθετικού πλαισίου οργάνωσης των Διαρθρωτικών Ταμείων,³² εξυπηρετώντας την αναγκαιότητα της τήρησης του προϋπολογισμού, την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ Επιτροπής – Κοινοβουλίου- Συμβουλίου και τη διασφάλιση της χρηματοδοτικής διαχείρισης.

Ο δεύτερος πυλώνας που είναι η χρηματοδότηση, που προσδιορίζεται, στο πλαίσιο της προηγούμενης διαπραγμάτευσης, αποτελεί θεμελιώδη έκφραση της Δημοκρατικότητας της Ένωσης με γνώμονα τον εθνικό σχεδιασμό που απαιτείται, τους διαθέσιμους πόρους, την τεκμηρίωση της αναγκαιότητας και την αποδοχή του κοινού συμφέροντος.

---

³¹ Για τη διαδικασία κατάρτισης, τις αρχές και τη διασύνδεση του κοινοτικού προϋπολογισμού με τη δημοσιονομική ενοποίηση βλ. **Σκιαδά Δ.**, «Ο Προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης» σε Μαραβέγια Ν./Τσινισιζέλη Μ. (επιμ.), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτικές – 50 χρόνια*, Εκδόσεις Θεμέλιο, 2007. 164-213.

³² «... το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας μέσω Κανονισμών σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, ορίζουν τα καθήκοντα, τους πρωταρχικούς στόχους και την οργάνωση των Διαρθρωτικών Ταμείων, γεγονός που μπορεί να επιφέρει συνένωση των Ταμείων. Με την ίδια διαδικασία καθορίζονται επίσης οι γενικοί κανόνες, που εφαρμόζονται στα Ταμεία καθώς και οι αναγκαίες διατάξεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητά τους και ο συντονισμός των Ταμείων μεταξύ τους και με τα άλλα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα.»

Ο τρίτος πυλώνας που είναι η θέσπιση του κανονιστικού πλαισίου, από τα αρμόδια ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, για την αποτελεσματική μεταβίβαση των υφισταμένων πόρων, αποτελεί τον κοινό εκλεκτικό μηχανισμό αξιολόγησης και επιβεβαίωσης των συμφωνηθέντων προς υλοποίηση διαρθρωτικών πράξεων. Η αυστηροποίηση του την τελευταία εικοσαετία, αποτέλεσε απόρροια της διεύρυνσης και της αντιληπτικής διαφορετικότητας των κρατών μελών.

1.5. Η πολιτική στόχευση της Συνοχής στην Ε.Ε.

Η Πολιτική Συνοχής και η περιφερειακή πολιτική συνιστούν, σε επίπεδο εγχώριας νομικής ορολογίας, ταυτόσημες έννοιες, οι οποίες, ωστόσο, χρησιμοποιήθηκαν σε διαφορετικές χρονικές περιόδους εξέλιξης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η περιφερειακή πολιτική δηλώνεται, κατά τρόπο έμμεσο, από τις ιδρυτικές συνθήκες του 1957, ενώ ξεκινά να υλοποιείται από το έτος 1975, που σηματοδοτείται, σε επίπεδο ευρωπαϊκών εξελίξεων, από την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης. Ακολούθως, και συγκεκριμένα κατά τα έτη 1987 (έναρξη ισχύος της ΕΕΠ) και 1988 (έναρξη υλοποίησης του Α΄ ΚΠΣ), εντοπίζεται το χρονολογικό σημείο έναρξης της χρήσης του όρου «πολιτικές Συνοχής»³³.

Κατά συνέπεια, η διαχρονικότητα της πολιτικής συνοχής ως στόχου της Ένωσης, η οποία συνοδεύεται από παράλληλες προσπάθειες ένταξής της στις πολιτικές ως παράμετρος συνολικής ανάπτυξης της ένωσης, είναι δεδομένη.

Ενώ λοιπόν ο στόχος παραμένει αμετάβλητος, οι άξονες προτεραιότητας μετατοπίζονται, τα κονδύλια ανακατανέμονται και τα μέσα υλοποίησης των στόχων μεταβάλλονται, προσπαθώντας να προσαρμοστούν στις εκάστοτε διεθνείς κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, ενώ η αξιοποίηση της εμπειρίας κάθε προηγούμενης περιόδου και η αποτίμηση των επιδόσεων αποτελεί την βάση για τον επαναπροσανατολισμό ή “better spending” και την οριοθέτηση της πολιτικής συνοχής προς την βιώσιμη κατεύθυνση.

Επιχειρώντας, σε ένα δεύτερο επίπεδο, μια αποτίμηση της αποτελεσματικότητάς της και, λαμβάνοντας υπόψη τόσο την εξέλιξη των περιφερειακών ανισοτήτων όσο και τα απολογιστικά στοιχεία των προηγούμενων περιόδων, παρατηρούμε πως, αναμφισβήτητα, τα κονδύλια των Διαρθρωτικών Ταμείων έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην προσπάθεια της μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων. Οι ασθενέστερες χώρες κατάφεραν με το πέρασμα των ετών να μειώσουν την αναπτυξιακή απόσταση από τις πιο αναπτυγμένες και να αυξήσουν το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους αλλά και τη συνολική δυναμική τους, με δεδομένες τις τεράστιες διαρθρωτικές τους αδυναμίες σε συνδυασμό με την απουσία αντίστοιχων εθνικών επενδυτικών πόρων. Μάλιστα, κατά την περίοδο 2007-2013 η πολιτική συνοχής αναδείχτηκε στον κύριο επενδυτικό πόρο των κρατών- μελών, εξασφαλίζοντας την βιωσιμότητα και την ανάδειξη των οικονομικών τους.

Παράλληλα, και προχωρώντας ένα βήμα πέρα , η πολιτική συνοχής ανέδειξε τη σημασία της συμμετοχής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, υιοθετώντας το μοντέλο της **πολυεπίπεδης διακυβέρνησης** κατά την διαδικασία του προγραμματισμού και της υλοποίησης των έργων,

---

³³ «Διανεμητική (distributive) πολιτική με σημαντικές παράπλευρες αναδιανεμητικές συνέπειες» την ονομάζει η Simona Piattoni (Piattoni 2010:97,108) «παρά το ότι είναι διανεμητική και αναδιανεμητική, η πολιτική συνοχής παραμένει μια πολιτική που τους αφήνει όλους σε καλύτερη θέση»

αυξάνοντας, τις προοπτικές επιτυχίας των πολιτικών στη βάση της αρχής της «επικουρικότητας» και περιορίζοντας το δημοκρατικό έλλειμμα των διαδικασιών της Ε.Ε.

Στο πολιτικό επίπεδο, οι πολιτικές συνοχής αποτελούν μια έκφραση της αμοιβαίας υποστήριξης μεταξύ των κρατών μελών. Αυτές στηρίζουν την έννοια της Ευρωπαϊκής αλληλεγγύης, δημιουργώντας ένα νέο πλαίσιο ευκαιριών που είναι συμπληρωματικό και επιπρόσθετο στο εθνικό τους πλαίσιο. Το ανωτέρω δεν αποτελεί απλά ένα ζήτημα μεταβίβασης πόρων, αλλά την Κοινοτική προσέγγιση και μεθοδολογία, η οποία προσπαθεί να εξασφαλίσει την πληρέστερη αξιοποίηση του δυναμικού της οικονομίας της Ένωσης ως σύνολο εφαρμόζοντας τις τεχνικές άριστης πρακτικής και λαμβάνοντας αποφάσεις όσο το δυνατόν πιο κοντά στην πολιτική της βάση. Εμπλέκοντας ένα μεγάλο αριθμό ατόμων και οργανισμών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, οι πολιτικές συνοχής της Κοινότητας προσφέρουν την πιο απτή έκφραση της αρχής της επικουρικότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή παραμένει αποφασισμένη να διατηρήσει, και όπου είναι δυνατόν να ενδυναμώσει, τις διαρθρωτικές πολιτικές της Ένωσης για τη προώθηση της συνολικής αρμονικής ανάπτυξης της Κοινότητας.

Από την άλλη μεριά η διαδικασία της σύγκλισης αποδεικνύεται εξαιρετικά επίπονη και αργή, με τις διαπεριφερειακές ανισότητες, να παραμένουν υψηλές, ενώ πολλές περιφέρειες, παρά την λήψη γενναιόδωρης χρηματοδότησης, εξακολουθούν να εμφανίζουν αναποτελεσματικότητα σε επίπεδο διαχείρισης πόρων και αποτελεσμάτων, δίνοντας προβάδισμα στις περιοχές με συγκριτικό αποτέλεσμα των αναπτυγμένων κρατών μελών. Σε καμία περίπτωση όμως, δεν αναιρείται η προστιθέμενη αξία της πολιτικής συνοχής, με τις όποιες αδυναμίες της.

Και ενώ η πολιτική συνοχής αγγίζει τα όριά της, έρχεται η κρίση της πανδημίας, η οποία επέφερε μία σημαντική διαφοροποίηση στην πολιτική συνοχής της Ε.Ε όπως και την όλη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, με επιπτώσεις κύρια θετικές, χωρίς όμως να λείπουν και οι αρνητικές.³⁴

Παρατηρείται επαναπροσανατολισμός ³⁵της πολιτικής, προς τις κατευθύνσεις της στρατηγικής της Λισαβόνας, μη λαμβάνοντας υπόψη τη βασική γενεσιουργό αιτία της, που ήταν η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, ως συνέπεια της άμβλυνσης των αρνητικών επιπτώσεων από την εφαρμογή μεγάλων πολιτικών, όπως η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και η οικονομική και νομισματική ένωση. ³⁶ Ο στόχος της κάλυψης της απόστασης μεταξύ πλουσιότερων και φτωχότερων περιφερειών, οδηγεί στη λήψη εκείνων των μέτρων που θα τον υποβοηθήσουν, ενώ η επίτευξη της γενικότερης ανάπτυξης όχι μόνο δεν συνεπάγεται υποχρεωτικά και μείωση των γεωγραφικών ανισοτήτων, αλλά μπορεί και να τις επιτείνει.³⁷

---

³⁴ <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2020/06/Policy-paper-32-%CE%91%CF%87%CE%B9%CE%BB%CE%BB%CE%AD%CE%B1%CF%82-%CE%9C%CE%B7%CF%84%CF%83%CF%8C%CF%82.pdf/σελ.16>

³⁵ Policy Paper #32/2020 σελ. 16 Πολιτική Συνοχής: Σκεπτικό, κίνητρα, αρχές και στόχοι σελ.16

³⁶ ELIAMEP | Policy Paper # 32/2020 Πολιτική Συνοχής: Σκεπτικό, κίνητρα, αρχές και στόχοι

³⁷ Σελ.16.

Και με τη δημιουργία του Ταμείου Ανάκαμψης,³⁸ που συμπαρέσυρε τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. και τους πόρους συνοχής³⁹, σε αδιανόητα ύψη, κερδισμένη δεν είναι πολιτική συνοχής με τη μορφή που την εισήγαγε η Ενιαία Πράξη, αλλά η πολιτική συνοχής όπως αυτή νοείται σε όρους «στρατηγικής της Λισαβόνας», μια πολιτική συνοχής, δηλαδή, που δίνει προτεραιότητα στη συνολική αναπτυξιακή μεγέθυνση της Ένωσης – και εν προκειμένω σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις, την πράσινη και την ψηφιακή – και λιγότερο στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών και στην ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων από αυτές. Όσο και αν αυτό κρίθηκε επιβεβλημένο λόγω των έκτακτων συνθηκών, δεν μπορεί να αγνοηθεί ότι η προσέγγιση αυτή συνεχίζει να ευνοεί τις πιο ανεπτυγμένες περιφέρειες.

Πιο συγκεκριμένα είναι η πρώτη φορά, που μια πολιτική με σαφή αναπτυξιακά και αναδιανεμητικά χαρακτηριστικά, δηλαδή με χαρακτηριστικά πολιτικής συνοχής, αφορά συμμετρικά όλα τα κράτη μέλη και όλους τους πολίτες της Ένωσης. Για παράδειγμα, η Γερμανία και η Γαλλία είναι μεταξύ των περισσότερο επωφελούμενων χωρών από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Είναι η πρώτη φορά, που οι πολίτες των χωρών «καθαρών συνεισφορέων», του βορρά έχουν το ίδιο πρόβλημα με τους πολίτες της νότιας και της ανατολικής Ευρώπης και συνασπίζονται στην προσπάθεια αντιμετώπισής του.

Και ίσως, να ήλθε η στιγμή που π.χ. οι Γερμανοί ή οι Ολλανδοί φορολογούμενοι θα συνειδητοποιήσουν ότι ανήκουν σε ένα ευρύτερο σύνολο με κοινές αξίες και κοινούς στόχους και ότι η συναντίληψη στην αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων είναι προϋπόθεση, για την ύπαρξη όχι μόνο αυτού του συνόλου αλλά και για την ίδια την οικονομία της χώρας τους και, εν τέλει, για τη διασφάλιση του δικού τους προσωπικού συμφέροντος.

Είναι, λοιπόν, η πρώτη φορά που δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις να αποκτήσει η ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής το πλήρες εύρος της. Που δεν θα αφορά μόνο τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών αλλά θα είναι κάτι πολύ ευρύτερο όπως : η εδραίωση, ενός δεσμού που θα συνδέει τους ευρωπαίους πολίτες μεταξύ τους, που θα μοιράζονται τις ίδιες αξίες, κοινούς στόχους και η οποία (πολιτική της σημασία και στόχευση), θα αποδειχθεί μεγαλύτερη από την οικονομική εδραίωση.⁴⁰

---

³⁸ Policy Paper #65/2021 σελ. 15 Πολιτική Συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Η επόμενη μέρα μετά την πανδημία

³⁹ Αν στα προβλεπόμενα για την πολιτική αυτή κονδύλια του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΠΔΠ) 2021-2027 προστεθούν και αυτά του Ταμείου Ανάκαμψης – που υπηρετούν εν γένει αντίστοιχους στόχους και, για το λόγο αυτό εντάσσονται στον ίδιο τομέα του ΠΔΠ – διαπιστώνεται ότι η πολιτική συνοχής θα έχει στη διάθεσή της τα επόμενα χρόνια πάνω από 1 τρισεκατομμύριο ευρώ, ποσό που πριν ένα χρόνο θα ήταν αδιανόητο./#65/2021 σελ.9

⁴⁰ ΕΛΙΑΜΕΠ/Πολιτική Συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Η επόμενη μέρα μετά την πανδημία – Αλέκος Κρητικός/Δημοσίευση 16 Απριλίου 2021/ Policy Paper #65/2021.

2. Περί διεθνούς, Ευρωπαϊκού και Εθνικού πλαισίου (νόμοι, συνθήκες, συμβάσεις, οργανισμοί, Ευρωπαϊκή νομολογία, Εθνική νομολογία) της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής που διέπει τα θέματα της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ

2.1. Η προσαρμογή της Πολιτικής Συνοχής στις επικρατούσες συνθήκες.

Η κρίση του κορωνοϊού , ήλθε να επιβεβαιώσει τη μετάβαση της πολιτικής συνοχής, με τα νέα δεδομένα που δημιούργησε και συνεχίζει να δημιουργεί η αντιμετώπιση της, σε μια νέα πραγματικότητα και κατά συνέπεια τη μετάβαση σε μια νέα φάση επίσης , της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η επιδημία έπληξε με την ίδια ένταση όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, αν και αρχικά μεγαλύτερη ένταση κρουσμάτων και θανάτων περιορίστηκε στο πιο ανεπτυγμένα κράτη. Οι επιπτώσεις όμως διαφοροποιήθηκαν από χώρα σε χώρα ανάλογα με τη δυνατότητα αντιμετώπισής τους, με τα ισχυρά κράτη μέλη να ανταποκρίνονται καλύτερα, έχοντας στη διάθεσή τους, τους απαιτούμενους πόρους για έκτακτη χρηματοδότηση επιχειρήσεων, συστημάτων υγείας, κοινωνικών ομάδων κ.λπ. Παρόλα αυτά συνολικά, όλα τα κράτη-μέλη υπέστησαν σημαντική μείωση του ρυθμού ανάπτυξής τους καθ' όλο το 2020, με αποτέλεσμα αναστολή ή επιβράδυνση της λειτουργίας πολλών οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως οι μεταφορές, ο τουρισμός, η αναψυχή, το εμπόριο, η βιομηχανική παραγωγή κ.λπ., γεγονός που προκάλεσε σοβαρές ελλείψεις ρευστότητας αλλά και ανάγκη πρόσθετων επενδύσεων στον τομέα της υγείας και σε άλλους τομείς και δημιούργησε μια έκτακτη κατάσταση η οποία, αναπόφευκτα, έπρεπε να αντιμετωπισθεί με έκτακτα μέσα.⁴¹

Με το ξέσπασμα της κρίσης, στις πρώτες εβδομάδες τα κράτη μέλη προέβησαν σε μονομερείς και σπασμωδικές κινήσεις , όπως το κλείσιμο συνόρων κατά παράβαση της συνθήκης Σένγκεν και ο ανταγωνισμός στη διασφάλιση αναγκαίου υγειονομικού υλικού (μάσκες, αναπνευστήρες κ.λπ.), θέτοντας σε κίνδυνο τη συνοχή της Ένωσης, αποτέλεσμα της ατολμίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η αμηχανία όμως των πρώτων εβδομάδων μεταλλάχθηκε σε λήψη δραστικών μέτρων, με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Eurogroup να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες :

- Με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) να παρουσιάσει ένα πρόγραμμα ενίσχυσης της ρευστότητας (Pandemic Emergency Purchase Program - PEPP) μέσω αγοράς τίτλων του

---

⁴¹ ELIAMEP | Policy Paper #65/2021 Πολιτική Συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Η επόμενη μέρα μετά την πανδημία

ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, το οποίο στα τέλη του 2020 ήταν συνολικού ύψους 1850 δισ. ευρώ,

- Και το Eurogroup να προβεί στη λήψη τριών μέτρων⁴², τα οποία υιοθετήθηκαν στη συνέχεια από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο:
  - τη δημιουργία από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ενός ταμείου εγγυήσεων 25 δισ. ευρώ με στόχο την κινητοποίηση 200 δισ. ευρώ για δανειοδότηση επιχειρήσεων, κυρίως μικρομεσαίων,
  - τη διάθεση στα κράτη μέλη, από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, δανείων μέχρι ποσοστού 2% του ΑΕΠ κάθε κράτους μέλους για τη χρηματοδότηση εθνικών προγραμμάτων
  - τη θέσπιση του προγράμματος SURE⁴³ με στόχο την προστασία της απασχόλησης δίνοντας τη δυνατότητα σε εταιρείες και επιχειρήσεις να μειώσουν προσωρινά τις ώρες εργασίας των εργαζομένων τους, οι οποίοι αποζημιωνόταν με τη σειρά τους από κρατική επιχορήγηση, ύψους έως 100 δισ. ευρώ συνολικά, υπό μορφή δανείων με ευνοϊκούς όρους από την Ε.Ε., ποσό που η Επιτροπή άντλησε από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές.

Βέβαια τα εν λόγω μέτρα δεν ήταν δωρεάν επιχορηγήσεις προς τα κράτη μέλη, αλλά δάνεια και δύσκολα αξιοποιήσιμα από κράτη με ήδη υψηλό δημόσιο χρέος, όπως η Ελλάδα.

Ακολούθησε η αναδίπλωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με τρία διαδοχικά μέτρα, όπως:

- η παρέκκλιση από τους κανόνες της πολιτικής ανταγωνισμού
- την προσωρινή άρση της τήρησης των κανόνων ως προς το δημοσιονομικό έλλειμμα και χρέος
- χαλάρωση από τις διατάξεις των ισχυόντων κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων⁴⁴ με σκοπό την ευχερέστερη και ταχύτερη διάθεση ευρωπαϊκών πόρων στις πληττόμενες επιχειρήσεις και στην οικονομία
- τις προτάσεις της, προς το Συμβούλιο υπουργών, για χαλάρωση των ισχυόντων κανονισμών διαρθρωτικών ταμείων 2014-2020.

Η τελική απάντηση η οποία σηματοδότησε και την εξέλιξη της πολιτικής συνοχής της Ε.Ε.⁴⁵, στη κρίση και στα διαδοχικά προβλήματα που δημιουργούσε, δόθηκε με τη δημιουργία του Ταμείου Ανάκαμψης και του Next Generation EU, καθιστώντας την, τον μεγάλο κερδισμένο από τις ιστορικές αποφάσεις του Ιουλίου 2020, με κονδύλια στη διάθεσή της τα επόμενα χρόνια πάνω από 1 τρισεκατομμύριο ευρώ, αλλά όχι η πολιτική συνοχής υπό της Ενιαίας Πράξης, αλλά η πολιτική συνοχής όπως αυτή ορίστηκε στη «στρατηγικής της Λισαβόνας», μια πολιτική συνοχής, δηλαδή, που δίνει προτεραιότητα στη συνολική ανάπτυξη της Ένωσης – την πράσινη και την ψηφιακή - και λιγότερο στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών και στην ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων από αυτές.⁴⁶

---

⁴² Council of the EU (2020)

⁴³ Συμβούλιο της ΕΕ (2020).

⁴⁴ Μόντι, Μ.(2021), Συνέντευξη στην εφημερίδα Καθημερινή, 21.3.2021.

⁴⁵ συνέντευξη Γάλλου υπουργού B. Le Maire (2020), "Europe Evaded Catastrophe By a Hair's Breadth", Interview, Der Spiegel international, 16.6.2020.

⁴⁶ Eliamep/ Policy Paper #65/2021 Πολιτική Συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση:

Η εξέλιξη αυτή της πολιτικής συνοχής, όσο και αν υπαγορεύτηκε από την κρίση, ολοφάνερο είναι ότι ευνοεί τις πιο ανεπτυγμένες περιφέρειες, οι οποίες έχουν τα μέσα και το κεφάλαιο, που θα τους επιτρέψει να αξιοποιήσουν καλύτερα τις πολιτικές.

Εμφανώς επίσης διαφαίνεται και ο καθοριστικός πλέον ρόλος της πολιτικής συνοχής στη νέα προγραμματική περίοδο : "...Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το επιβεβαίωσε υπογραμμίζοντας ότι «η πολιτική συνοχής θα διαδραματίζει ολοένα σημαντικότερο ρόλο στη στήριξη της εν εξελίξει διαδικασίας οικονομικής μεταρρύθμισης από τα κράτη μέλη, ενισχύοντας τη σύνδεση με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας...."⁴⁷ .

Υπό το πρίσμα των νέων δεδομένων που δημιουργούσε η κρίση και σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουλίου 2020, ο προσανατολισμός της πολιτικής της συνοχής για την περίοδο 2021-2027 διαμορφώνεται πλέον ως εξής⁴⁸ :

- ✓ την ανάγκη αντιμετώπισης της κρίσης και την επιδίωξη οικονομικής ανάκαμψης.
- ✓ τον στόχο της μείωσης των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο όμως την παράλληλης στόχευσης για μία πράσινη, ψηφιακή και ανθεκτική Ευρώπη.
- ✓ την άμεση διασύνδεση με το Ευρωπαϊκό εξάμηνο και τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται από αυτό, καθώς επίσης με τις στρατηγικές για τη βέλτιστη οικονομική διακυβέρνηση, την αποτελεσματική εφαρμογή του κράτους δικαίου και του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Συνοψίζοντας , από τα ανωτέρω διαφαίνεται ότι ο αναπροσανατολισμός της πολιτικής συνοχής που είχε εισαχθεί με τη στρατηγική της Λισαβόνας και την «Ευρώπη 2020» , ενισχύεται περαιτέρω στη νέα προγραμματική περίοδο.

---

⁴⁷ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2020α), σημείο 37

⁴⁸ Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2020), Εθνική Αρχή Συντονισμού ΕΣΠΑ, ΕΥΣΣΑ , 2η Εγκύκλιος για την προετοιμασία του σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027, 25 Νοεμβρίου 2020.

2.2. Η αναγκαιότητα της Πολιτικής Συνοχής σε όλους τους τομείς.

“.....Στόχος μας και πρόθεσή μας είναι να διαμορφωθεί μια πολιτική συνοχής που νοιάζεται για όλους, που είναι απλή, γρήγορη, οικονομικά συμφέρουσα, πιο ευέλικτη και ικανή να προωθήσει περισσότερες μεταρρυθμίσεις στα κράτη μέλη. Στοχεύουμε να το πράξουμε αυτό μέσω της παροχής περισσότερων κινήτρων και εστιάζοντας λιγότερο στις κυρώσεις. Η πολιτική συνοχής αντιπροσωπεύει την καλύτερη εικόνα της Ευρώπης, μιας Ευρώπης που νοιάζεται, και μιας Ευρώπης που χτίζει ένα καλύτερο μέλλον για τα παιδιά της.....”⁴⁹

Η πολιτικής συνοχής, όπως έχει εδραιωθεί από τη Συνθήκη της Λισαβόνας⁵⁰ και συνεχίζεται μέχρι σήμερα, είναι ένας αποφασιστικός παράγοντας, όχι μόνο για την εξάλειψη των διαφορών στην ανάπτυξη, αλλά και για μία ανταγωνιστική θέση της Ευρώπης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αποτελώντας μέρος των Συνθηκών και αντικατοπτρίζοντας την αλληλεγγύη της ΕΕ, η πολιτική είναι απαραίτητη για μια Ευρώπη με μεγαλύτερη συνοχή σε όλες της τις μορφές: οικονομική, κοινωνική και εδαφική.

Πρέπει να αναγνωρίσουμε, ότι τα επιτεύγματα της πολιτικής συνοχής επεκτείνονται πέρα από τα χρηματικά κονδύλια που διατέθηκαν μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ), συντείνοντας στην οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα των οικονομιών των χωρών των κρατών μελών, καθιστώντας μαζί με την εθνική χρηματοδότηση, δυνατές διαρθρωτικές αλλαγές που θα ήταν αδύνατον να πραγματοποιηθούν.

Αποτελέσματα που βιώνουν οι πολίτες καθημερινά, όπως, καλύτερη πρόσβαση σε καθαρό, πόσιμο νερό, καλύτερες οδικές και σιδηροδρομικές υπηρεσίες μεταφορών, και καλύτερη πρόσβαση σε γρήγορες ψηφιακές υπηρεσίες, δημόσιο τομέα απαλλαγμένο από τη γραφειοκρατία, με τους πολίτες να διεκπεραιώνουν τις υποθέσεις τους, με το κράτος ηλεκτρονικά, ανάπτυξη των εξαγωγών και της καινοτομίας, εκσυγχρονισμένα διαδραστικά σχολεία, πανεπιστήμια και νοσοκομεία, δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και διατήρηση αυτών, αύξηση της παραγωγικότητας και στην υποστήριξη της σύγκλισης μεταξύ των περιφερειών, συνεργασία με άλλα κράτη μέλη και περιφέρειες της Ε.Ε., με τα ευρωπαϊκά προγράμματα εδαφικής συνεργασίας, για την από κοινού αντιμετώπιση διασυνοριακών προκλήσεων, όπως η εξεύρεση λύσεων σε πανευρωπαϊκά κοινά προβλήματα σε διαφορετικές περιοχές, για παράδειγμα για την ενεργειακή απόδοση.

---

⁴⁹ CORINA CREȚU Ευρωπαϊκά Επίτροπος για την Περιφερειακή Πολιτική/Πανόραμα 2017/αρ.61

⁵⁰ Η οικονομική και κοινωνική συνοχή - καθώς ορίζεται στην ενιαία ευρωπαϊκή πράξη του 1986 - αφορά τη «μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιφερειών και την καθυστέρηση των λιγότερο ευνοημένων». Η πιο πρόσφατη συνθήκη της ΕΕ, η Συνθήκη της Λισαβόνας, προσθέτει μία ακόμα πλευρά στη συνοχή, αναφερόμενη σε «οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή». / https://ec.europa.eu/regional_policy/el/faq/#10

Αντίκτυπο και αποτελέσματα – ανάπτυξη και θέσεις εργασίας στην ΕΕ το 2007-2012⁵¹

- ✓ **Αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της ΕΕ** – το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις λεγόμενες περιφέρειες σύγκλισης αυξήθηκε από το 60,5 % του μέσου όρου της ΕΕ-27 σε 62,7 % από το 2007 έως το 2010.
- ✓ Εκτιμάται ότι η πολιτική συνοχής δημιούργησε επιπλέον **600.000 θέσεις εργασίας από το 2007 έως το 2012, τουλάχιστον το ένα τρίτο αυτών σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ).**
- ✓ **25.000 χλμ. δρόμων και 1 800 χλμ. σιδηροδρόμων** κατασκευάστηκαν ή εκσυγχρονίστηκαν το 2007-2012 για να βοηθήσουν να υλοποιηθεί το αποδοτικό διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών (ΔΕΔ-Μ).
- ✓ **200.000 ΜΜΕ** έλαβαν άμεση οικονομική ενίσχυση και η πολιτική συνοχής βοήθησε **77.800 νέες επιχειρήσεις** να λειτουργήσουν.
- ✓ Πάνω από **60.000 ερευνητικά προγράμματα** έλαβαν στήριξη την περίοδο 2007-2012.
- ✓ **1,9 εκατομμύρια περισσότερα άτομα** έχουν πλέον ευρυζωνική πρόσβαση.

Σε επίπεδο ΕΕ, το ποσοστό απασχόλησης έχει ανακάμψει, από την κρίση και έφθασε την υψηλότερη τιμή του το 2019 στο 73 % των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών.,⁵² λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, απαιτείται περαιτέρω αύξηση της απασχόλησης για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και μείωση του χάσματος μεταξύ των δύο φύλλων.

Ο αριθμός των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, σημείωσε πτώση κατά 17 εκατομμύρια μεταξύ 2012 και 2019, κυρίως λόγω της μείωσης του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν σοβαρή υλική στέρση στα ανατολικά κράτη μέλη. Ωστόσο, η πανδημία αύξησε τον αριθμό των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού κατά 5 εκατομμύρια το 2020.

Η πολιτική συνοχής κατέστη πιο σημαντική πηγή επενδύσεων, αυξάνοντας το ποσοστό χρηματοδότησης από το 34 % του συνόλου των κρατικών επενδύσεων κατά την περίοδο 2007-2013, σε 52 % για την περίοδο 2014-2020.

Από το 2001 οι λιγότερο ανεπτυγμένες ανατολικές περιφέρειες άρχισαν να καλύπτουν τη διαφορά με την υπόλοιπη Ε.Ε., αλλά και οι περιφέρειες μεσαίου εισοδήματος, στη νότια και τη νοτιοδυτική ΕΕ, σημειώνεται οικονομική στασιμότητα ή ύφεση.⁵³

Σύμφωνα με την οικονομική μοντελοποίηση, το 2023 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ θα είναι κατά 2,6 % υψηλότερο στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες χάρη στη στήριξη από την πολιτική συνοχής κατά την περίοδο 2014-2020.

---

⁵¹ https://ec.europa.eu/regional_policy/el/faq/#10

⁵² COM(2022) 34 final/04/02/2022/ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ/σχετικά με την 8η έκθεση για τη συνοχή

⁵³ Ευρ. Επιτροπή/άρθρο 10 Φεβρουαρίου 2022

Σίγουρα όμως , η αναγκαιότητα της πολιτικής συνοχής, παρά τα οφέλη από την αναπτυξιακή ή αναδιανεμητική διάσταση, οφείλεται στην ίδια την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.⁵⁴

Με αφετηρία την πολιτική συνοχής, χωρίς να υπάρξει ρητή εκχώρηση αρμοδιότητας από το εθνικό επίπεδο, εισήλθε, μέσω της πρωτοεμφανιζόμενης αρχής της «εταιρικής σχέσης» («partnership»), μιας ιδιότυπης συνύπαρξης των διαφόρων επιπέδων, με κοινό σκοπό και με διάθεση πόρων από όλους και με διαφορετικό ρόλο εκάστου στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, δημιουργώντας το μοντέλο της πολύ-επίπεδης διακυβέρνησης («multi level governance»), συμβάλλοντας έτσι, στο όραμα του Dellor⁵⁵ για «περισσότερη Ευρώπη» και προς «βαθύτερη ολοκλήρωση», για τον οποίο η συνοχή ήταν μέρος της «στρατηγικής οικοδόμησης του κράτους», για την προώθηση ενός ομοσπονδιακού και κοινωνικού οράματος για την Ευρώπη, επιδιώκοντας την αντιστάθμιση της φιλοσοφίας της φιλελεύθερης αγοράς που στηρίζει την οικονομική ολοκλήρωση.

---

⁵⁴ [Policy-paper-32-Αχλλέας-Μητσός.pdf/σελ.12](#)

⁵⁵ Manzella, G.P., Mendez, C. (2009), The turning points of EU cohesion policy, Report Working Paper.

2.3. Πώς βοηθάει η πολιτική συνοχής την ΕΕ στην επίτευξη των στόχων της για ανάπτυξη και θέσεις εργασίας.

Μέσω των θεματικών της στόχων, η πολιτική συνοχής συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της εκάστοτε αναπτυξιακής στρατηγικής της Ε.Ε., για την υλοποίηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης.

Τα ταμεία της πολιτικής συνοχής, είναι το κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο, για τη λήψη κατάλληλων μέτρων και την επιτυχή επίτευξη των τιθέμενων στόχων, όπως η απασχόληση, καινοτομία, εκπαίδευση, ένταξη και τη μετάβαση προς μια οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα.

Τόσο το ευρωπαϊκό ταμείο περιφερειακής ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) υποστηρίζουν αρκετές από τις κύριες προτεραιότητες στο πλαίσιο των θεματικών στόχων και ένα μέρος της χρηματοδότησης έχει διατεθεί σε αυτές τις προτεραιότητες.

Στο αρχικό στάδιο προγραμματισμού, τα κράτη μέλη έχουν θέσει ποσοτικούς- εθνικούς στόχους, κυρίως στο πλαίσιο του «εθνικού στρατηγικού πλαισίου αναφοράς», πάντα αλληλένδετοι με τους γενικότερους στόχους της Ε.Ε., και υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο τους, η οποία αξιολογείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η στατιστική υπηρεσία της Ε.Ε., Eurostat, δημοσιεύει σε τακτά χρονικά διαστήματα, εκθέσεις προόδου των στόχων.

Τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμούν τον αντίκτυπο των προγραμμάτων μέσω αξιολογήσεων. Κάθε τρία χρόνια, η Επιτροπή δημοσιεύει την «[έκθεση για τη συνοχή](#)» η οποία περιγράφει την ανάπτυξη των περιφερειών και τον αντίκτυπο της πολιτικής. Κάθε χρόνο δημοσιεύει επίσης «[έκθεση προόδου για την οικονομική και κοινωνική συνοχή](#)».⁵⁶

Εδραιώθηκε ένα μοναδικό πρότυπο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, το οποίο, εμπλέκει τοπικούς και περιφερειακούς φορείς στη χάραξη και την υλοποίηση πολιτικής, προσφέροντας περισσότερη αποτελεσματικότητα και τοπικές γνώσεις, «μοχλεύει» και διασφαλίζει τη συμμόρφωση με άλλες κοινοτικές πολιτικές, λειτουργεί σαν «δούρειος ίππος» για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των δημόσιων υπηρεσιών, την προαγωγή της διαφάνειας και την ενίσχυση της χρηστής διακυβέρνησης, αλλά κυρίως, όμως, δημιουργεί συνεργασίες μεταξύ ανθρώπων μέσα από πολυάριθμα διασυνοριακά και διεθνικά προγράμματα και δίκτυα.⁵⁷

Ήδη από το 1985 με τη παρουσίαση της «Λευκής Βίβλου»⁵⁸ από την Επιτροπή, την έκθεση Cecchini⁵⁹, ο οποίος υπολόγισε το «κόστος της μη Ευρώπης», δηλαδή τις οικονομικές ζημιές από τη

⁵⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/el/faq/#10

⁵⁷ DANUTA HÜBNER / Panorama 26/eu regional policy

⁵⁸ «Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς»: Λευκή Βίβλος που υποβάλλει η Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Μιλάνο, 28-29 Ιουνίου 1985), COM(85) 310.

⁵⁹ Cecchini, Paolo. (1988) The European Challenge 1992: The Benefits of a Single European Market, Aldershot, Αγγλία.

μη ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, μεταξύ 4,25% και 6,5% του ΑΕΠ, την έκθεση Padoa- Schioppa⁶⁰ η οποία υπέδειξε «σοβαρούς κινδύνους έντονων ανισοροπιών κατά την απελευθέρωση της αγοράς» και πρότεινε «επαρκή συνοδευτικά μέτρα σε διαρθρωτικά ασθενείς περιφέρειες και χώρες» και τέλος το «Πακέτο Ντελόρ Ι», που εγκρίθηκε τελικά από το Συμβούλιο τον Μάρτιο του 1988, οι στόχοι ανάπτυξη και απασχόληση (στην αρχή ως αντιμετώπιση της ανεργίας, ή προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των περιφερειών που υστερούν από πλευράς ανάπτυξης), έκαναν την εμφάνιση τους, σταθερά στους στόχους της εκάστοτε στρατηγικής.

Η πολιτική συνοχής από το 1989 έως 1993, με χώρες δικαιούχους, την Ισπανία (14,2 δισ. ECU), την Ιταλία (11,4 δισ. ECU), την Πορτογαλία (9,2 δισ. ECU) και την Ελλάδα (8,2 δισ. ECU) επέφερε τα εξής αποτελέσματα:

- ✓ μείωσαν το χάσμα του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε. κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες,
- ✓ μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων στην Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και την Ισπανία δημιουργήθηκαν 600.000 θέσεις εργασίας,
- ✓ το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ σ' αυτές τις χώρες αυξήθηκε από 68,3% σε 74,5% του κοινοτικού μέσου όρου,
- ✓ 917.000 άτομα καταρτίστηκαν μέσω του ΕΚΤ
- ✓ 470.000 μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις έλαβαν βοήθεια.⁶¹

Η πολιτική συνοχής μεταξύ 1994 έως 1999, με το περίφημο πακέτο Dellor II,⁶² σημειώθηκαν επίσης σημαντικά αποτελέσματα :

- ✓ αύξηση στο ΑΕγχΠ σε πραγματικούς όρους κατά 4,7% στην Πορτογαλία, 3,9% στα κρατίδια της Ανατολικής Γερμανίας, 2,8% στην Ιρλανδία, 2,2% στην Ελλάδα, 1,4% στην Ισπανία και 1,3% στη Βόρεια Ιρλανδία
- ✓ 700.000 καθαρές θέσεις εργασίας, προσθέτοντας σχεδόν 4% στην απασχόληση στην Πορτογαλία, 2,5% στην Ελλάδα και μεταξύ 1 και 2% στα νέα γερμανικά κρατίδια, στον ιταλικό νότο και στην Ισπανία
- ✓ 800.000 μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, έλαβαν ενισχύσεις άμεσης επένδυσης.⁶³

Η πολιτική συνοχής μεταξύ 2000 και 2006, με παράλληλη συγχώνευση των στόχων από 6 σε 3, και χώρες δικαιούχους: Ισπανία (€56,3 δισ.), Γερμανία (€29,8 δισ.), Ιταλία (€29,6 δισ.), Ελλάδα (€24,9 δισ.), Πορτογαλία (€22,8 δισ.), Ηνωμένο Βασίλειο (€16,6 δισ.) και Γαλλία (€15,7 δισ.). επίσης :

- ✓ δημιουργήθηκαν περίπου 570.000 καθαρές θέσεις εργασίας εκ των οποίων περίπου 160.000 στα νέα κράτη μέλη

---

⁶⁰ Padoa-Schioppa, Tommaso. et al (1987) Efficiency, Stability and Equity: A Strategy for the Evolution of the Economic System of the European Community

⁶¹ http://ec.europa.eu/regional_policy

⁶² Από την Ενιαία Πράξη στη μετά το Μαάστριχτ περίοδο - Τα μέσα για την εξυπηρέτηση των φιλοδοξιών μας, COM(92) 2000 τελικό, Βρυξέλλες, 11 Φεβρουαρίου 1992.

⁶³ http://ec.europa.eu/regional_policy

- ✓ σε επίπεδο επιχείρησης είχαν δημιουργηθεί 730.000 ακαθάριστες θέσεις εργασίας

Η Πολιτική συνοχής από το 2007 έως το 2013, με εισαγωγή του καινούργιου στόχου «ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» :

- ✓ οι επενδύσεις της πολιτικής συνοχής αύξησαν κατά μέσο όρο περίπου 6% στο ΑΕγχΠ των νέων κρατών μελών
- ✓ δημιουργία έως το 2015, 2 εκατ. πρόσθετες θέσεις εργασίας

Τέλος, η πολιτική συνοχής από το 2014 έως το 2020, με επικέντρωση στους στόχους "Ευρώπη 2020":

- ✓ δημιουργία 420.000 νέων θέσεων εργασίας,
- ✓ περισσότερους από 7,4 εκ. ανέργους να βρουν δουλειά,
- ✓ 8,9 εκ. πολίτες να αποκτήσουν νέα επαγγελματικά προσόντα,
- ✓ 15 εκ. νοικοκυριά στο ευρυζωνικό δίκτυο,
- ✓ να μειώσει τον κοινωνικό αποκλεισμό

3. Δυνατότητες ένταξης της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Πραγματικότητα.

3.1.Οι διαστάσεις της Πολιτική Συνοχής στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Η Πολιτική Συνοχής, παρά την πορεία και εξέλιξη της μέσω των Στρατηγικών της Ε.Ε., το καταγεγραμμένο στην Συνθήκη περιεχόμενό της, μέχρι σήμερα δεν διαφοροποιείται: Οι διαστάσεις που της αποδίδονται από την ισχύουσα Συνθήκη⁶⁴ είναι η Κοινωνική, η Οικονομική και η Εδαφική.

Η κοινωνική της διάσταση χρηματοδοτείται, κατά κύριο λόγο, από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)⁶⁵, προωθώντας τη στρατηγική της Ε.Ε., για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη με στόχους:

- ✓ τα υψηλά επίπεδα απασχόλησης και ποιοτικής εργασίας,
- ✓ τη βελτιωμένη πρόσβαση στην αγορά εργασίας,
- ✓ τη γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα των εργαζομένων,
- ✓ την προσαρμογή των εργαζομένων στη βιομηχανική μεταλλαγή και στις αλλαγές των συστημάτων παραγωγής που είναι απαραίτητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη,
- ✓ το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης για όλους,
- ✓ τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην απασχόληση για τους νέους,
- ✓ την καταπολέμηση της φτώχειας,
- ✓ την κοινωνική ένταξη,
- ✓ την ισότητα των φύλων, την έλλειψη διακρίσεων και τις ίσες ευκαιρίες,
- ✓ την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, ιδιαίτερα στους τομείς της απασχόλησης, εκπαίδευσης, κατάρτισης και των κοινωνικών πολιτικών.⁶⁶

Ιδιαίτερα όμως είναι η κύρια πηγή χρηματοδότησης της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ), στηρίζοντας την ένταξη στην αγορά εργασίας, νέων που δεν συμμετέχουν στην απασχόληση, την εκπαίδευση ή την κατάρτιση, με επικέντρωση στις περιφέρειες της Ε.Ε. που είχαν ποσοστό ανεργίας των νέων πάνω από 25% το 2012. Ο προϋπολογισμός για την ΠΑΝ ανέρχεται συνολικά σε 6,4 δισεκατομμύρια EUR για την περίοδο 2014-2020 (3,2 δισεκατομμύρια EUR προέρχονται από ένα ειδικό κονδύλι για την ΠΑΝ και τουλάχιστον 3,2 δισεκατομμύρια EUR από το ΕΚΤ).

---

⁶⁴ Συνθήκη για την λειτουργία της Ένωσης Τίτλος XVIII άρθρο 174./...” Η Ένωση, προκειμένου να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της, αναπτύσσει και εξακολουθεί τη δράση της με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής της συνοχής.

⁶⁵ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε.: η εξέλιξη από τις διατάξεις της Συνθήκης της Λισαβόνας στις διατάξεις των Κανονισμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία

⁶⁶ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ 2014-2020/doi: 10.2776/10619 (PDF)

Με προϋπολογισμό περίπου 99,3 δισ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027, το ΕΚΤ θα συνεχίσει να παρέχει σημαντική συνεισφορά στις πολιτικές της ΕΕ για την απασχόληση, την κοινωνία, την εκπαίδευση και τις δεξιότητες.⁶⁷

Η διάσταση της οικονομικής Συνοχής στις ευρωπαϊκές περιφέρειες χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το οποίο σαν σκοπό έχει τη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών στην Ευρώπη και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου στις πλέον μειονεκτικές περιοχές (άρ.176 ΣΛΕΕ).

Οι δαπάνες στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ οριοθετούνται από τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται στην εκάστοτε στρατηγική. Κατά την περίοδο 2014-2020, οι κύριες προτεραιότητες ήταν οι εξής:

- ✓ η έρευνα και η καινοτομία·
- ✓ οι τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών·
- ✓ οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)·
- ✓ η προώθηση μιας οικονομίας με χαμηλές εκπομπές άνθρακα.

Ανάλογα με την προς στήριξη κατηγορία περιφέρειας, ποικίλλει και ο απαιτούμενος βαθμός συγκέντρωσης σε αυτές τις προτεραιότητες.

Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, η ΕΕ διέθεσε πάνω από 350 δισεκατομμύρια EUR για την πολιτική συνοχής, διαθέτοντας για το ΕΤΠΑ περίπου 199 δισεκατομμύρια EUR (9,4 δισεκατομμύρια EUR για την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία (ΕΕΣ) και 1,5 δισεκατομμύριο EUR σε ειδικά κονδύλια για τις εξόχως απόκεντρες και αραιοκατοικημένες περιφέρειες).

Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027, θα διατεθούν για το ΕΤΠΑ περίπου 200,36 δισεκατομμύρια EUR (συμπεριλαμβανομένων 8 δισεκατομμυρίων EUR για την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία και 1,93 δισεκατομμυρίων EUR σε ειδικά κονδύλια για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες).⁶⁸

Το Ταμείο Συνοχής, έχει στόχο την ενίσχυση εδαφικής συνοχής της Ένωσης, επενδύοντας, όπως και σε προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, στο περιβάλλον και τις μεταφορές.⁶⁹

Το ταμείο συνοχής στοχεύει Κράτη Μέλη των οποίων το Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (ΑΕΕ) ανά κάτοικο είναι λιγότερο από 90 % του ευρωπαϊκού μέσου όρου, με σκοπό να συμβάλλει στη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων και στη προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.⁷⁰

Τέλος, να επισημάνουμε και την ηθική διάσταση της Πολιτικής Συνοχής, η οποία εμπεριέχεται στην έννοια της.

Σε κανένα επίσημο έγγραφο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ορίζεται ο όρος "συνοχή". Θεωρείται, όμως ότι η «συνοχή» αφορά τις πολιτικά και κοινωνικά ανεκτές αποκλίσεις ⁷¹, συνδέοντάς την με τον

⁶⁷ <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/el>

⁶⁸ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/95/el-fondo-europeo-de-desarrollo-regional-feder->

⁶⁹ ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_el.pdf

⁷⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/el/funding/cohesion-fund/

⁷¹ Begg, I. (1995), "Threats to Cohesion", στο Amin, A., Tomanev, J. (editors), Behind the Myth of the EU, London, New York: Routledge, σελ. 110-124.

στόχο της «προώθησης της συνολικής αρμονικής ανάπτυξης» , όπως αποτυπώνεται στο προοίμιο της Συνθήκης της Ρώμης.

Όλες οι πολιτικές της Ε.Ε. έχουν γεωγραφικές αναδιανεμητικές συνέπειες, σε αντίθεση με τη πολιτική συνοχής η οποία είναι η μόνη με ρητή χωρική / γεωγραφική πολιτική. Ο όρος «συνοχή» , παρόλη την ηθελημένη αοριστία του, εμπεριέχει έννοιες- αλτρουισμό και αλληλεγγύη – οι οποίες με τη σειρά τους οδηγούν σε ισότητα, ισότητα ευκαιριών και δίκαιη κατανομή.

Ο συγκερασμός των δύο στόχων, της δικαιοσύνης και της οικονομικής ανάπτυξης, η συνύπαρξη και η ανταλλαγή (trade off) δίκαιης και αποδοτικής κατανομής εμφανίζεται σε όλα τα στάδια⁷², με το συνολικό ύψος των διατιθέμενων πόρων αποφασίζεται με καθαρά πολιτικά κριτήρια, αλλά περιβάλλεται με επιχειρήματα τόσο από τον χώρο της δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης, όσο και από τον χώρο της αποδοτικότητας και της ανάπτυξης, που λειτουργούν περισσότερο ως εκ των υστέρων ορθολογισμός και λιγότερο ως κριτήρια για την απόφαση. Η κατανομή ανά κράτος και περιφέρεια ακολουθεί καταρχήν το κριτήριο της δικαιοσύνης (τουλάχιστον ως κανόνας, με συχνές όμως εξαιρέσεις), η δε κατανομή ως προς τους τομείς της οικονομίας ακολουθεί, πάλι «καταρχήν», αναπτυξιακά κριτήρια⁷³.

---

⁷² Διανεμητική (distributive) πολιτική με σημαντικές παράπλευρες αναδιανεμητικές συνέπειες» την ονομάζει η Simona Piattoni (Piattoni 2010:97,108) «παρά το ότι είναι διανεμητική και αναδιανεμητική, η πολιτική συνοχής παραμένει μια πολιτική που τους αφήνει όλους σε καλύτερη θέση». «Piattoni, S. (2010), The Theory of Multi-Level Governance: Conceptual, Empirical, and Normative Challenges, Oxford University Press

⁷³ #32/2020/σελ.4/eliamep

3.2. Η συμβολή της Πολιτικής Συνοχής στην αντιμετώπιση της οικονομικής ύφεσης στην Ε.Ε.

Με αφορμή την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2008 πυροδοτήθηκε η οικονομική κρίση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία εξελίχθηκε περαιτέρω σε κρίση δημοσίου χρέους, ιδίως των κρατών της περιφέρειας της ευρωζώνης.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση ξεκίνησε το 2007 από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής ως κρίση στην αγορά ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας, επιδεινώθηκε με την πτώχευση της Lehman Brothers, της τότε τέταρτης μεγαλύτερης επενδυτικής τράπεζας των ΗΠΑ, τον Σεπτέμβριο του 2008, η οποία είχε ως άμεσο αποτέλεσμα τη κρίση ρευστότητας που εξαπλώθηκε σε όλο το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Το 2009 μετεξελίχθηκε σε οικονομική κρίση⁷⁴ και χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιρλανδία και η Πορτογαλία, λόγω της εξάρτησής τους από το χρηματοπιστωτικό σύστημα εισήλθαν σε κρίση δημοσίου χρέους, πρόβλημα ρευστότητας και κίνδυνο πτώχευσης.

Τα αίτια της κρίσης χρέους της Ελλάδας ήταν κυρίως η κακοδιαχείριση των δημόσιων οικονομικών και συσσώρευσης δημοσίου χρέους επί σειρά ετών, με τον τραπεζικό τομέα εκτεθειμένο στο χρέος αυτό.⁷⁵ Επίσης και στη περίπτωση της Πορτογαλίας, ενώ, για την Ιρλανδία, την Κύπρο και την Ισπανία η κρίση εντοπίστηκε κυρίως στον ιδιωτικό τραπεζικό τομέα.⁷⁶

Η Ένωση, ιδίως τα κράτη της ευρωζώνης ξαφνικά, ενώ η κρίση είχε υποτιμηθεί, βρέθηκε αντιμέτωπη με τρεις αλληλοσυνδεόμενες κρίσεις:

- με την τραπεζική κρίση να επιτείνει την κρίση χρέους, καθώς τα κράτη επιδόθηκαν σε προσπάθεια διάσωσης των τραπεζών,
- την κρίση χρέους
- και τη κρίση ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας, καθώς τα πληγέντα κράτη εφάρμοσαν μία πολιτική λιτότητας, με μείωση των δαπανών τους και αύξηση της φορολογίας, η οποία οδήγησε σε ένα φαύλο κύκλο κρίσης στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητας.⁷⁷

Τα προβλήματα ρευστότητας και δανεισμού των χωρών του ευρωπαϊκού Νότου σαφέστατα κατέδειξαν ότι, το ανταγωνιστικό περιβάλλον της ΟΝΕ ευνόησε, τις χώρες του ανεπτυγμένου Βορρά και έβλαψε την παραγωγική διάρθρωση των χωρών του Νότου.

---

⁷⁴ Η αύξηση των επιτοκίων που απαιτούσαν οι επενδυτές από τις χώρες αυτές, προκειμένου να αγοράσουν τα κρατικά τους ομόλογα, δεν τους επέτρεπε να συνεχίσουν να δανείζονται μέσω της έκδοσης νέων ομολόγων/ A. Hinares, "Fiscal Federalism in the European Union: Evolution and Future Choices for EMU", *Common Market Law Review* 50, 2013, σελ. 1621-1642, σελ. 1627.

⁷⁵ Για την περίπτωση της Ελλάδας βλ. αναλ. σε Τράπεζα της Ελλάδος, Το χρονικό της μεγάλης κρίσης, 2008-2013.

⁷⁶ (για τη μεν πρώτη κρίση στον κατασκευαστικό και στεγαστικό τομέα, για τη δεύτερη δευτερογενείς επιπτώσεις από την έκθεση των τραπεζών της στο ελληνικό χρέος, για τη δε τρίτη η φούσκα στον στεγαστικό τομέα)/ A. Bitzenis/ I. Papadopoulos/ V. Vlachos, *Reflections on the Greek Sovereign Debt Crisis: The EU Institutional Framework, Economic Adjustment in an Extensive Shadow Economy*, Cambridge Scholars Publishing, 2013, σελ. 4- 9

⁷⁷ J. S. Shambaugh, *The Euro's Three Crises*, Brookings Papers on Economic Activity, Spring 2012

Οι κυβερνήσεις των χωρών της ΟΝΕ, ακολούθησαν, όπως γίνεται πάντα σε περιόδους κρίσεων, το συμφέρον τους, με πρωτοφανή εσωστρέφεια και όχι το κοινό (συλλογικό) συμφέρον. Οργανωμένες εθνικές ομάδες πίεσης και ευρωσκεπτικιστικά πολιτικά κόμματα εμφανίστηκαν, ασκώντας πιέσεις στις κυβερνήσεις τους για προστασία του εθνικού συμφέροντος παραμερίζοντας την Ενωσιακή αλληλεγγύη και συνοχή, ως επιβλαβή.

Ως αποτέλεσμα, μέσα σε ένα περιβάλλον οικονομικού εθνικισμού και λαϊκισμού, υποχρεώθηκαν οι χώρες της κρίσης στην εφαρμογή αυστηρών και σχετικώς βραχυπροθέσμων προγραμμάτων προσαρμογής.⁷⁸

Η περίπτωση της Ελλάδας αντιμετωπίστηκε αρχικά με την παροχή σε αυτήν τον Μάιο του 2010, μέσω μια δανειακής σύμβασης ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωζώνης και το ΔΝΤ, ποσού 110 δισ. ευρώ.⁷⁹

Ακολούθησαν δύο μηχανισμοί :

- ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοοικονομικής Σταθεροποίησης (ΕΜΧΣ ή ΕFSM, European Financial Stabilization Mechanism), με νομική βάση τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 122 ΣΛΕΕ⁸⁰, για τη χορήγηση χρηματοδοτικής ενίσχυσης της Ένωσης σε κράτος μέλος της ζώνης του ευρώ, το οποίο αντιμετωπίζει ή διατρέχει μεγάλο κίνδυνο να αντιμετωπίσει σοβαρή οικονομική ή δημοσιονομική διαταραχή, οφειλόμενη σε έκτακτες περιστάσεις που διαφεύγουν από τον έλεγχό του.
- Και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ, ή ΕFSF /European Financial Stability Facility).⁸¹ Το ταμείο αυτό ενεργοποιήθηκε για την Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία.⁸²

Οι μηχανισμοί, όμως, αυτοί δεν ήταν παρά προσωρινά μέτρα για την αντιμετώπιση της έλλειψης ρευστότητας των τριών κρατών μελών.

Τομή στην οικονομική διακυβέρνηση της Ε.Ε., και ηχηρή απάντησή της στη κρίση, επήλθε με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ ή European Stability Mechanism)⁸³,

---

⁷⁸ Η κρίση της Ευρωζώνης/Κρίση του συστήματος ή της πολιτικής;/ Γεώργιος Παπαστάμκος - Άγγελος Κότιος
Δευτέρα, 11 Ιουλ 2011 11:07UPD: 11:19/Ναυτεμπορική/ <https://m.naftemporiki.gr/story/329780>

⁷⁹ Η συνδρομή αυτή συνδέθηκε με τη λήψη των μέτρων που αναφέρονται στην Απόφαση 2010/320/ΕΕ του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2010 απευθυνόμενη προς την Ελλάδα με σκοπό την ενίσχυση και εμπάθυνση της δημοσιονομικής εποπτείας, διά της οποίας ειδοποιείται η Ελλάδα να λάβει τα μέτρα μείωσης του ελλείμματος που κρίνονται αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης υπερβολικού ελλείμματος (ΕΕ L 145 της 11.6.2010, σ. 6 έως 11)

⁸⁰ ΕΕ L 118 της 12.05.2010, σ. 1 έως 4.

⁸¹ Έγγραφο του Συμβουλίου υπ' αριθ. 9614/10 της 10ης Μαΐου 2010

⁸² M. Ruffert, The European Debt Crisis and European Union Law, CMLR 48, 2011, σελ. 1777- 1806, σελ. 1778- 1782.

⁸³ Προηγήθηκε η Απόφαση 2011/199/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 25ης Μαρτίου 2011 που τροποποιεί το άρθρο 136 της συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ/
ΕΕ L 91 της 06.04.2011, σ. 1 έως 2. Με την Απόφαση αυτή προστέθηκε παράγραφος 3 στο άρθρο 136 ΣΛΕΕ, σύμφωνα με την οποία «Τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ μπορούν να θεσπίσουν μηχανισμό σταθερότητας ο οποίος θα ενεργοποιείται εφόσον κρίνεται απαραίτητο προκειμένου να διασφαλίζεται η σταθερότητα της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. Η παροχή τυχόν απαιτούμενης χρηματοοικονομικής συνδρομής δυνάμει του μηχανισμού θα υπόκειται σε αυστηρούς όρους.». Η νέα διάταξη τέθηκε σε ισχύ την 01.05.2013.

οποίος υπεγράφη στις 2 Φεβρουαρίου 2012 μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης, με σκοπό την παροχή χρηματοδότησης, υπό αυστηρούς όρους, σε όσα μέλη του αντιμετωπίζουν ή απειλούνται από σοβαρά προβλήματα χρηματοδότησης, για τη διαφύλαξη της χρηματοοικονομικής σταθερότητας της ζώνης του ευρώ και τέθηκε σε ισχύ την 27.09.2012.

Όσον αφορά στην ανάδειξη της κοινωνικής διάστασης της ΟΝΕ, επιλέχθηκε ένας ενισχυμένος συντονισμός της οικονομικής πολιτικής, ιδίως της Ευρωζώνης, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.⁸⁴

Το «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο» (European semester) εγκαινιάστηκε το 2011. Αφορά στην ενισχυμένη κεντρική και από κοινού εποπτεία όλων των εταίρων επί των πολιτικών των κρατών μελών και της οικονομικής κατάστασης της Ευρωζώνης συνολικά, με αυξημένη αλληλεξάρτηση τριών αυτοτελών εποπτικών διαδικασιών (διαρθρωτικής, δημοσιονομικής και μακροοικονομικής).

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο ολοκληρώνεται κάθε Ιούνιο με τη διατύπωση, από την Επιτροπή, των Ειδικών ανά Χώρα Συστάσεων (country specific recommendations) προς τα κράτη μέλη, τις οποίες ακολούθως εγκρίνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και υιοθετεί το Συμβούλιο ECOFIN αρχές Ιουλίου.⁸⁵

Για να γίνει πιο κατανοητό το γιατί η πολυμερής εποπτεία ασκείται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού εξαμήνου και το πως συνδέεται με την στρατηγική της Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση, παραθέτονται δύο αναφορές μεταξύ της σχέσης της πολιτικής απασχόλησης με την οικονομική πολιτική, καθώς και στην στρατηγική «Ευρώπη 2020»:

Αφενός, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2 ΣΛΕΕ, «Η Ένωση θεσπίζει μέτρα για να διασφαλίζει τον συντονισμό των πολιτικών των κρατών μελών στον τομέα της απασχόλησης, ιδίως με τον καθορισμό των κατευθυντήριων γραμμών των πολιτικών αυτών.». Συνεπώς, η «αρμοδιότητα» της Ένωσης στον τομέα της απασχόλησης είναι αντίστοιχη εκείνης με την οικονομική πολιτική: είναι, δηλαδή, συντονιστική της δράσης των κρατών μελών. Ειδικότερα, βάσει των διαδικασιών που προβλέπουν οι διατάξεις του άρθρου 148 ΣΛΕΕ, ...το Συμβούλιο χαράζει κατ' έτος Κατευθυντήριες Γραμμές για την Απασχόληση, οι οποίες κατά ρητή πρόβλεψη «συνάδουν προς του γενικούς προσανατολισμούς που διαμορφώνονται δυνάμει του άρθρου 121, παράγραφος 2.».⁸⁶

Αφετέρου, στην στρατηγική «Ευρώπη 2020» : ..... Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» προτάθηκε από την Επιτροπή και αποτελεί την αναπτυξιακή στρατηγική της Ε.Ε. έως το 2020, με γνώμονα τρία κριτήρια: ανάπτυξη η οποία θα είναι έξυπνη, δηλαδή, θα βασίζεται στη γνώση και την καινοτομία, ανάπτυξη διατηρήσιμη, δηλαδή, αποδοτική χρήση των πόρων και πιο πράσινη και ανταγωνιστική οικονομία

---

⁸⁴ άρθρο 2-α του Κανονισμού 1467/1997, όπως προστέθηκε με το άρθρο 1 σημ. 3 του Κανονισμού 1175/2011, προβλέπεται ότι η πολυμερής εποπτεία ασκείται ως αναπόσπαστο τμήμα του

⁸⁵ Αντιμετώπιση της χρηματοοικονομικής κρίσης και της οικονομικής στασιμότητας στην ΕΕ και την Ευρωζώνη: Εξελίξεις και τρέχουσα συζήτηση για το Μέλλον της ΟΝΕ/ <https://www.mfa.gr/brussels/monimi-antiprosopieia-ee/ellada-sten-ee/krise-khreas-sten-eurozone.html>

⁸⁶ Απόφαση 2015/1848/ΕΕ του Συμβουλίου της 5ης Οκτωβρίου 2015 σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών για το 2015 (ΕΕ L 268 της 15.10.2015, σ. 28 έως 32), καθώς και τις προηγούμενες αυτής, ήτοι την Απόφαση 2014/322/ΕΕ για το 2014 (ΕΕ L 165 της 04.06.2014, σ. 49 έως 50) και την Απόφαση 2013/208/ΕΕ για το 2013(ΕΕ L 118 της 30.04.2013, σ. 21 έως 22), οι οποίες παραπέμπουν στην αντίστοιχη Απόφαση 2010/707/ΕΕ, με μνεία ότι οι εκεί χαραγμένες κατευθυντήριες γραμμές διατηρούνται έως και το 2014.

και ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, δηλαδή, μία οικονομία με υψηλή απασχόληση που θα επιτυγχάνει εδαφική και κοινωνική συνοχή.⁸⁷ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε την «Ευρώπη 2020» με τα συμπεράσματά του της 17ης Ιουνίου 2010.⁸⁸

Για την εφαρμογή αυτής της στρατηγικής, οι Γενικοί Προσανατολισμοί των Οικονομικών Πολιτικών των κρατών μελών και της Ένωσης και οι Κατευθυντήριες Αρχές για την Απασχόληση, συναπαρτίζουν τις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές.⁸⁹

Στην Ανακοίνωσή της για την «Ευρώπη 2020» η Επιτροπή αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «.....Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης προβλέπει το κατάλληλο πλαίσιο για την εφαρμογή δημοσιονομικών στρατηγικών εξόδου από την κρίση...». Η στρατηγική για την «Ευρώπη 2020», όπως προτάθηκε από την Επιτροπή και εγκρίθηκε, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποτελεί μετεξέλιξη της στρατηγικής της Λισσαβόνας και στηρίζεται στη λεγόμενη Ανοιχτή Μέθοδο Συντονισμού.⁹⁰ Η στρατηγική αυτή, προέβλεπε, συμφωνία σε πολιτικό επίπεδο των κρατών μελών για ενίσχυση του συντονισμού της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Έτσι, η Επιτροπή εκδίδει τις κατευθυντήριες γραμμές για την επίτευξη των στόχων της «Ευρώπης 2020»⁹¹ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τις μελετά και παρέχει το πολιτικό θεμέλιο, τα κράτη μέλη υποβάλλουν, εκτός από τα προγράμματα σταθερότητας ή σύγκλισης και εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων και στη συνέχεια, με τη γνωστή συνεργασία Επιτροπής και Συμβουλίου εκδίδονται γνώμες και συστάσεις ανά χώρα.

---

⁸⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Ευρώπη 2020» - Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, COM (2010) 2020 τελικό.

⁸⁸ Συμπεράσματα Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 2010. Τελική έγκριση. EUCO 13/10.

⁸⁹ Απόφαση 2015/1848/ΕΕ του Συμβουλίου της 5ης Οκτωβρίου 2015 σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών για το 2015 & Σύσταση 2015/1184/ΕΕ του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2015 σχετικά με τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ένωσης.

⁹⁰ Δ. Σκιαδάς, σελ. 33 και 41. /Σκιαδάς, Δ., Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης: Η ευρωπαϊκή επιλογή για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης, Διοικητική Ενημέρωση, Τεύχος 53, Απρίλιος 2010

⁹¹ Η Ετήσια Επισκόπηση Ανάπτυξης εκδίδεται το Νοέμβριο (του έτους που προηγείται του έτους που αφορά το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο) πχ. για το 2015 την Ανακοίνωση της Επιτροπής COM (2014) 902 final.

3.3.Κριτική προσέγγιση αναφορικά με τη συμβολή της Πολιτικής Συνοχής στην επίτευξη ολιστικής ευρωπαϊκής Συνοχής.

Για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στο πλαίσιο των στόχων της “Στρατηγικής Ευρώπης 2020”, καθώς επίσης για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027, η πολιτική συνοχής ανεδείχθη από τους πιο σημαντικούς παράγοντες επιστροφής των οικονομιών των κρατών μελών στην ανάπτυξη, η οποία ανταποκρίθηκε με ευελιξία σε απρόβλεπτα γεγονότα και κρίσεις που περισσότερο από ποτέ χαρακτηρίζουν τον σημερινό κόσμο.

Η αρχιτεκτονική της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», για την καλύτερη επίτευξη των στόχων της, συνδέθηκε με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, δηλαδή μία περαιτέρω επιτήρηση της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής.⁹²

Η νέα αυτή διακυβέρνηση διαιρείται σε τρεις πυλώνες, που αλληλεξαρτώνται μεταξύ τους :

- με πρώτο πυλώνα την μακροοικονομική επιτήρηση, ικανή για τη δημιουργία ενός σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος, ευνοϊκού για την απρόσκοπτη ανάπτυξη της απασχόλησης.
- Κατά δεύτερον, το θεματικό συντονισμό, το συγκερασμό των πρωταρχικών στόχων με τις εμβληματικές πρωτοβουλίες της Ε.Ε.
- Τρίτον η δημοσιονομική επιτήρηση, στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, η οποία ενισχύει τη δημοσιονομική εξυγίανση και βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών των κρατών μελών.⁹³

Κατά την τελευταία δεκαετία, λόγω της χειρότερης ύφεσης δημιουργήθηκαν σημαντικές οικονομικές αποκλίσεις στην πορεία των κρατών-μελών, οι οποίες με τη σειρά τους οδήγησαν σε χάσματα ανταγωνιστικότητας και οι μακροοικονομικές διακυμάνσεις στο εσωτερικό της Ένωσης.

Κατά συνέπεια η αναγκαιότητα για το περιορισμό του φαινομένου είχε ως αποτέλεσμα ένα μηχανισμό επιτήρησης, μέσω του οποίου θα παρακολουθούνται οι οικονομίες των κρατών-μελών,

---

⁹² Σύμφωνα με το ΣΣΑ, όταν υπάρχει ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική για τα κράτη-μέλη, αυτά θα πρέπει να προσέχουν τις δαπάνες τους και να δημιουργούν αποθεματικά για περιόδους ύφεσης, ενώ όταν βρίσκονται σε περιόδους ύφεσης, να χαλαρώνουν την αυστηρότητα στις δαπάνες τους και να ανέχονται την ύπαρξη μικρού ελλείμματος. Βλ. Σκιαδά Δ., Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης: Η Ευρωπαϊκή Επιλογή για την αντιμετώπιση της Δημοσιονομικής Κρίσης, Διοικητική Ενημέρωση, 2010. 31.

⁹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Η οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ σε απλά λόγια, Ενημερωτικό Σημείωμα, Βρυξέλλες, 2014· Φερώνα Α., Η κοινωνική διάσταση της «Ευρώπης 2020»-Ρητορική και Πραγματικότητα, Κοινωνική Πολιτική, τευχ. 1. 2013.

σε μακροοικονομικό επίπεδο, για την έγκαιρη εντόπιση των προβλημάτων και υστερήσεων και ανισορροπιών.⁹⁴

Εφόσον, τα κράτη-μέλη υπερβαίνουν τα «όρια προειδοποίησης», η Επιτροπή, συντάσσοντας διεξοδικές μελέτες, διατυπώνει συστάσεις προς τα κράτη μέλη.⁹⁵

Στον επικείμενο φόβο της αύξησης αντί περιορισμού των υφισταμένων ανισοτήτων αναπτύχθηκε κριτική: ότι οι ανεπτυγμένες περιφέρειες έχουν μεγαλύτερη επιχειρηματικότητα, εξωστρέφεια και δικτύωση σε επίπεδο διεθνούς εμπορίου, ενώ οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες πλήττονται περισσότερο από την οικονομική κρίση, γεγονός που συνεπάγεται τον περιορισμό της επιχειρηματικότητας και την αύξηση των ποσοστών ανεργίας και μετανάστευσης του εργατικού δυναμικού τους.

Σημειωτέον, το γεγονός ότι τα κριτήρια χρηματοδότησης στόχων συμβατών με την στρατηγική «Ευρώπη 2020» πληρούταν από όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες, αποδεικνύει περίτρανα τα ανωτέρω. Συνακόλουθα, καθίσταται δύσκολο εγχείρημα τόσο ο περιορισμός των υφισταμένων ανισοτήτων όσο και η αποτροπή επιδείνωσης τους.⁹⁶

Επομένως, εφόσον η πολιτική Συνοχής υπηρετεί την επίτευξη συνολικής ανταγωνιστικότητας, τότε η επίτευξη εσωτερικής συνεκτικότητας δεν αποτελεί κύριο ζητούμενο. Μία πολιτικής Συνοχής με προτεραιότητα την αρχή της αποτελεσματικότητας απεδείχθη τροχοπέδη για τα κράτη μέλη του ευρωπαϊκού νότου, περιορίζοντας την αναπτυξιακή προοπτική τους.

---

⁹⁴ Για τον ορισμό της ανισορροπίας βλ. άρ. 2 Καν. 1176/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, όπου ορίζεται σχετικά: «...νοείται οποιαδήποτε τάση προκαλεί μακροοικονομικές εξελίξεις, που επηρεάζουν δυσμενώς, την εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας ενός κράτους-μέλους ή της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, ή της Ένωσης συνολικά»

⁹⁵ Ενδεικτικά, το Κοινοβούλιο επεσήμανε ότι η οικονομική διακυβέρνηση της Ένωσης θα οδηγήσει σε κοινωνική οπισθοδρόμηση, επιπλέον εξασθένηση της οικονομίας και αποσταθεροποίηση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ακολουθώντας μια τόσο βαριά δημοσιονομική λιτότητα είναι αδύνατον να δημιουργηθούν επαρκείς επενδύσεις, για το «πρασίνισμα» της οικονομίας, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, τη βελτίωση της εκπαίδευσης, την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, προκειμένου να επιτευχθούν οι προβλεπόμενοι στόχοι. Συνακόλουθα, η στρατηγική «Ευρώπη 2020» θεμελιώνεται σε απατηλές προσδοκίες και κατά τη διαδικασία των ετήσιων αναθεωρήσεων των εθνικών προγραμμάτων μεταρρύθμισης δεν θα αξίζει η προσπάθεια αυτή. / European Parliament, Europe 2020 Strategy: How to make it work?, Press Release, Luxembourg 2010.

⁹⁶ Γιώτη-Παπαδάκη Ο., Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού : «Πρόκειται για μετατόπιση από το κριτήριο της ισότητας μεταξύ περιφερειών και πληθυσμιακών ομάδων προς το κριτήριο της αποτελεσματικότητας. ....και αν δεχτούμε τη μετατόπιση της βασικής στρατηγικής επιλογής, κατά τη χάραξη της Πολιτικής Συνοχής προς όφελος της ανταγωνιστικότητας, η επιλογή αυτή θα ήταν αποδεκτή, αν υπήρχε η βεβαιότητα ότι η Ένωση θα προχωρούσε σε μεταγενέστερο χρόνο, σε αναδιανομή του παραγόμενου πλούτου υπέρ των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών και ομάδων πληθυσμού της, όπως ίσχυε κατά τον αρχικό σχεδιασμό της.»

3.4. Πολιτική Συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Η επόμενη μέρα μετά την πανδημία (Ταμείο Ανάκαμψης VS νέο ΕΣΠΑ: Ποιες οι διαφορές, ποια τα έργα, ο ρόλος των τραπεζών).

Όπως προαναφέρθηκε, η κρίση του covid 19 , μετά από την οικονομική κρίση του 2008, επιβεβαίωσε ξανά, τη ρήση του Jean Monnet σύμφωνα με την οποία, ... [η Ευρώπη θα οικοδομηθεί μέσα από κρίσεις και θα είναι το άθροισμα των λύσεων που θα έχουν δοθεί στις κρίσεις αυτές...](#). Πράγματι, η αντιμετώπιση της, δημιούργησε νέα δεδομένα και επέβαλε μία διαφορετική πραγματικότητα και όπως όλα δείχνουν έφερε πιο κοντά το όραμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Σύντομο ιστορικό των γεγονότων της πανδημίας :

Η επιδημία ξεσπά, αρχικά σε μεγαλύτερη ένταση στα αναπτυγμένα κράτη μέλη του βορρά, με αυξημένο αριθμό κρουσμάτων και θανάτων, λόγω καθυστέρησης λήψης μέτρων και εξαπλώθηκε ταχύτατα, σε όλα τα υπόλοιπα.

Οι επιπτώσεις, όμως από χώρα σε χώρα διέφεραν σαφέστατα λόγω της διαφορετικής δυνατότητας αντιμετώπισής τους.

Είναι ευνόητο ότι τα κράτη μέλη του αναπτυγμένου βορρά, έχοντας στη διάθεσή τους πόρους για την απαιτούμενη έκτακτη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων τους, καλύτερα συστήματα υγείας, ανταποκρίθηκαν με αυξημένη επάρκεια.

Παρόλα αυτά, όμως, όλα τα κράτη-μέλη υπέστησαν σημαντική μείωση του ρυθμού ανάπτυξής τους, με αναστολή της λειτουργίας οικονομικών δραστηριοτήτων όπως ο τουρισμός, το εμπόριο, η βιομηχανική παραγωγή, γεγονός που επέφερε ελλείψεις ρευστότητας, σοβαρά προβλήματα κυρίως στον τομέα της υγείας και σε άλλους τομείς.

Πανικός επικράτησε μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε., με τα μέλη να λαμβάνουν μέτρα, όπως το κλείσιμο συνόρων κατά παράβαση της συνθήκης Σένγκεν, να προμηθεύονται το αναγκαίο υγειονομικό υλικό (μάσκες, αναπνευστήρες κ.λ.π.), με δικά τους μέσα χωρίς τη συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Επιπροσθέτως, δημιουργήθηκαν ομάδες κρατών και μελών της Επιτροπής, οι οποίες έθεταν υπό κρίση τη συνοχή της Ένωσης, όχι μόνο με την έννοια των περιφερειακών ανισοτήτων, αλλά αυτή του ευρωπαϊκού οικοδομήματος συνολικά.

Ομάδες κρατών-μελών παραμερίζοντας τις διαδικασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, επισήμως απαιτούσαν μία δημοσιονομική απάντηση της Ένωσης στην κρίση, ζητώντας τη δημιουργία ευρωπαϊκού ταμείου το οποίο θα εκδίδει μακροπρόθεσμα ομόλογα.

Ο Ιταλός πρωθυπουργός απειλούσε με αποχώρηση της χώρας του, αν δεν προχωρούσε η Ε.Ε. σε άμεσα μέτρα και πρωτοβουλίες αντιμετώπισης της κρίσης.

Ο Γάλλος πρόεδρος Macron προειδοποιούσε για τον επικείμενο κίνδυνο της διάλυσης της Ε.Ε., προτείνοντας παράλληλα και τη δημιουργία ενός ταμείου διάσωσης για την αντιμετώπιση των

επιπτώσεων της πανδημίας. Μέχρι και ο Πάπας Φραγκίσκος έκανε έκκληση για καινοτόμες λύσεις, όπως το ευρωμόλογο.

Τα πρώτα μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης ανακοινώθηκαν από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Eurogroup:

- Ένα πρόγραμμα ενίσχυσης της ρευστότητας από τη πρώτη, (Pandemic Emergency Purchase Program- PEPP) μέσω αγοράς τίτλων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, συνολικού ύψους 1850 δις .ευρώ (τέλη του 2020).
- Και τη λήψη τριών μέτρων ήτοι:
  - τη δημιουργία από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ενός ταμείου εγγυήσεων 25 δις. ευρώ για τη δανειοδότηση των επιχειρήσεων κατά προτίμηση μικρομεσαίων
  - από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, παροχή δανείων μέχρι ποσοστού 2% του ΑΕΠ κάθε κράτους μέλους για τη χρηματοδότηση εθνικών προγραμμάτων σχετικά με την κρίση.
  - Και τη δημιουργία του προγράμματος SURE, για την προστασία της απασχόλησης.⁹⁷

Τα ανωτέρω μέτρα αναμφίβολα δεν είναι μέτρα με τη στενή έννοια του όρου, συνοχής. Παρόλα αυτά συνεισέφεραν στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, που η πολιτική συνοχής δέχτηκε το σοβαρότερο πλήγμα κατά την εμφάνιση και εξάπλωση της πανδημίας, στο να κρατήσουν μία συνοχή και ενωμένη την Ευρώπη.

Ασκήθηκε κριτική, όπως ήταν φυσικό ότι τα ανωτέρω χρηματοδοτικά εργαλεία κράτη, όπως η Ελλάδα, με ήδη υψηλό δημόσιο χρέος, δεν ήταν δυνατόν να τα αξιοποιήσουν.

Τα πρώτα μέτρα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η απάντηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σε μία κρίση η οποία είχε ήδη συμμετρικά εξαπλωθεί σε όλα τα κράτη μέλη, ήρθε με την ανακοίνωση των μέτρων που ακολουθούν:

- παρεκκλίσεις από τους κανόνες της πολιτικής ανταγωνισμού
- την προσωρινή άρση της υποχρέωσης τήρησης των κανόνων ως προς το δημοσιονομικό έλλειμμα και χρέος. Στις 20 Μαρτίου 2020⁹⁸, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης
- παρεκκλίσεις (χαλάρωση) από τις διατάξεις των ισχυόντων κανονισμών των Διαρθρωτικών

---

⁹⁷ Με το πρόγραμμα αυτό δόθηκε η δυνατότητα σε εταιρείες και επιχειρήσεις που αντιμετώπιζαν οικονομικές δυσκολίες να μειώσουν προσωρινά τις ώρες εργασίας των εργαζομένων τους, οι οποίοι στη συνέχεια ελάμβαναν αποζημίωση για απώλεια εισοδήματος από το κράτος-μέλος. Προέβλεπε χρηματοδοτική συνδρομή, ύψους έως 100 δις. ευρώ συνολικά, υπό μορφή δανείων χορηγούμενων με ευνοϊκούς όρους από την ΕΕ προς τα κράτη μέλη. Το ποσό των 100 δις. ευρώ θα το αντλούσε η Επιτροπή ως δάνειο από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές

⁹⁸ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2020α), Συμπεράσματα Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 17-21 Ιουλίου 2020, EUCO 10/20, 21 Ιουλίου 2020.

Ταμείων⁹⁹ με στόχο την απλούστερη και ταχύτερη διάθεση ευρωπαϊκών πόρων στις πληττόμενες οικονομίες των μελών

- τις προτάσεις της προς το Συμβούλιο υπουργών για χαλάρωση των ισχυόντων κανονισμών διαρθρωτικών ταμείων 2014-2020.

Η ηχηρή απάντηση όμως δόθηκε από την Επιτροπή, αποδεχόμενη τη γαλλογερμανική πρόταση, εμπλουτίζοντάς την, με τη δημιουργία του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility/RRF) και του Next Generation EU, αλλάζοντας τα δεδομένα, όχι μόνο στην αντιμετώπιση της κρίσης της πανδημίας, αλλά κυρίως στην εξέλιξη της πολιτικής συνοχής της Ε.Ε., αποτρέποντας τον κίνδυνο για την ύπαρξη της.¹⁰⁰

Αν προστεθούν τα κονδύλια του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΠΔΠ 2021-2027) σε αυτά του Ταμείου Ανάκαμψης, η πολιτική συνοχής θα έχει στη διάθεσή της τα επόμενα χρόνια πάνω από 1 τρισεκατομμύριο ευρώ, ποσό που της επιτρέπει να χαρακτηριστεί ως "ο μεγάλος κερδισμένος" των ιστορικών αποφάσεων του Ιουλίου 2020.¹⁰¹¹⁰²

Το σημαντικότερο όμως, είναι ότι για πρώτη φορά η πολιτική συνοχής αφορά εξίσου, όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης, με τη Γερμανία και τη Γαλλία να είναι οι περισσότερες επωφελούμενες χώρες από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Είναι η πρώτη φορά, που οι πολίτες των χωρών του βορρά συμμερίζονται, το ίδιο πρόβλημα με τους πολίτες της νότιας και της ανατολικής Ευρώπης και όλοι μαζί ενώνονται για την αποτελεσματική αντιμετώπισή του.

Και ίσως οι πολίτες των χωρών του βορρά, να εκτιμήσουν όχι μόνο, τις κοινές αξίες και κοινούς στόχους, του συνόλου, αλλά να αναγνωρίσουν ότι, η αλληλεγγύη στην αντιμετώπιση προβλημάτων είναι προϋπόθεση για την ύπαρξη αυτού του συνόλου και συμφέρον για αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας της χώρας τους και, κατ' επέκταση της προσωπική τους ευημερία.

Είναι η πρώτη φορά, που η πολιτική σημασία της συνοχής, ξεδιπλώνεται σε όλο της το εύρος και δεν αφορά μόνο τη μείωση των ανισοτήτων των περιφερειών, αλλά δημιουργείται μία σύνδεση μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτών οι οποίοι μοιράζονται κοινές αξίες, συστρατεύονται σε κοινούς στόχους απολαμβάνοντας από κοινού τους καρπούς της προσπάθειας αυτής, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μίας "ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας",¹⁰³ εργαλείο που θα οδηγήσει με τη σειρά του, σε μια δημοκρατική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.¹⁰⁴

---

⁹⁹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2020β), Συμπεράσματα Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 10-11 Δεκεμβρίου 2020, EUCO 22/20, 11 Δεκεμβρίου 2020.

¹⁰⁰ συνέντευξη Γάλλου υπουργού B. Le Maire (2020), "Europe Evaded Catastrophe By a Hair's Breadth", Interview, *Der Spiegel international*, 16.6.2020.

¹⁰¹ Policy paper 65/Kritikos/2021/σελ.9

¹⁰² Πάντα όμως όχι η πολιτική συνοχής όπως εισήχθη αρχικά με την Ενιαία Πράξη, αλλά η πολιτική συνοχής σε όρους «στρατηγικής της Λισαβόνας», με προτεραιότητα τη συνολική αναπτυξιακή μεγέθυνση της Ένωσης, εστιάζοντας στην πράσινη και την ψηφιακή και λιγότερο στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών.

¹⁰³ Ως ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα νοείται ο δημόσιος διάλογος που υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα και απευθύνεται σε ένα ευρωπαϊκό κοινό.

¹⁰⁴ Έκθεση - A7-0223/2010/[Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο](#)/ΕΚΘΕΣΗ σχετικά με τη δημοσιογραφία και τα νέα μέσα ενημέρωσης – δημιουργία μιας δημόσιας σφαίρας στην Ευρώπη/2.7.2010 - (2010/2015(INI))

4. Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε.

4.1. Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε. για την περίοδο 2007-2013 (ΕΣΠΑ Ι).

Στις αρχές του 21ου αιώνα η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται αντιμέτωπη με δύο μεγάλες προκλήσεις, αφενός την διεύρυνση προς δέκα νέα χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και αφετέρου την ανάγκη τόνωσης της παγκόσμιας πολιτικοοικονομικής παρουσίας της, εκσυγχρονίζοντας την ατζέντα της για την ανάπτυξη. Στη προσπάθεια οι δύο αυτοί στόχοι ταυτόχρονα να επιτευχθούν, επιλέχθηκε η λύση ότι αποτελούν αλληλοεξαρτώμενους στόχους και η ατζέντα της Λισσαβόνας, αποκτά τρεις βασικούς πυλώνες ταυτιζόμενοι πλήρως με τις τρεις διαστάσεις της συνοχής.

Επιχειρείται συνεπώς, ένας εξορθολογισμός της πολιτικής συνοχής, χρηματοδοτώντας δράσεις για τη στήριξη των κρατών- μελών, προωθώντας ταυτόχρονα και το στόχο της ανάπτυξης της Ε.Ε., υπό την οικονομική, την κοινωνική και τη περιβαλλοντική ματιά.

Έτσι , ενώ την γ' προγραμματική περίοδο (βλ. παράρτημα, πίνακα3), προκρίθηκε η λύση της περιφερειακής ανάπτυξης, με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση των προγραμμάτων σε στόχους και περιοχές με μεγαλύτερη ανάγκη, και της αυστηροποίησης του συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, το 2007 επιχειρείται εκ νέου μία αναδιάρθρωση του σχεδιασμού και της υλοποίησης των δράσεων, με την εισαγωγή των τριών νέων στόχων – σύγκλιση , Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα & Απασχόληση , Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, από τον νέο Κανονισμό 1083/2006 για τα Διαρθρωτικά Ταμεία (αναλυτικά, βλ. παράρτημα, πίνακα 4&5) και την αντικατάσταση των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης που ίσχυαν έως το 2006 από τα Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς. Οι κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας συνοδεύτηκαν από το εκάστοτε εθνικό στρατηγικό πλαίσιο και αποτέλεσαν, τα βασικά συστατικά της νέας κανονιστικής ρύθμισης, καλώντας παράλληλα τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να υιοθετήσουν τις κοινοτικές προτεραιότητες μετατρέποντάς τες σε εθνικές προτεραιότητες, διατηρώντας τις ιδιαιτερότητές τους. Η χρηματοδότηση περιορίστηκε, σε κατηγορίες υπέρ της ανάπτυξης και της απασχόλησης (την αποκαλούμενη στρατηγική της Λισσαβόνας), με άξονες προτεραιότητάς : την έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη, τη καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, τη κοινωνία της πληροφορίας, τις μεταφορές, την ενέργεια, τη προστασία του περιβάλλοντος και τις επενδύσεις στον τομέα του ανθρώπινου δυναμικού, τη πολιτική για την αγορά εργασίας και τη καλύτερη προσαρμογή των εργαζομένων και των επιχειρήσεων.

Γενικά, στα κράτη μέλη δόθηκε μεγαλύτερη ευχέρεια στη διαχείριση των επιχειρησιακών τους προγραμμάτων, με τους κανόνες "επιλεξιμότητας" των δαπανών είναι πλέον εθνικοί και τους κανόνες ελέγχου να χαλαρώνουν, εφόσον το κράτος μέλος συστήσει ένα αξιόπιστο σύστημα

ελέγχου και η Επιτροπή εμπιστεύεται τη δήλωση αξιοπιστίας του εν λόγω εθνικού οργανισμού ελέγχου.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ορίστηκε ο θεματοφύλακας αυτής της στρατηγικής, επιβλέποντας και εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα διά του προγραμματισμού, ότι οι επενδύσεις επικεντρώνονται σε αυτές τις προτεραιότητες.

Με το νέο κανονισμό μειώθηκε ο αριθμούς των Ταμείων και των σταδίων προγραμματισμού και εναρμονίστηκαν οι κανόνες που διέπουν το Ταμείο Συνοχής και τα διαρθρωτικά ταμεία. Η πολιτική συνοχής χρηματοδοτήθηκε, για την περίοδο 2007-2013, με 347 δισ. EUR , αντιστοιχώντας το ποσοστό αυτό στο ένα τρίτο του συνολικού προϋπολογισμού της Ένωσης, με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, προσφέροντας στον στόχο της σύγκλισης των περιφερειών, για μια Ευρώπη αλληλέγγυα αλλά ταυτόχρονα δυναμική, παραγωγική και καινοτόμο.¹⁰⁵

Η συμφωνία υπογράφηκε το έτος 2006 και οι απαραίτητοι κανονισμοί για την υλοποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος διαρθρωτικών δράσεων υιοθετήθηκαν κατά το ανωτέρω έτος.¹⁰⁶

Σημειωτέον η περίοδος 2007-2013 αποτελεί τη δυσκολότερη φάση της πορείας της Ε.Ε. προς την εμβάθυνση, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, που ακολουθεί, γεγονός που οδηγεί στην υιοθέτηση ενός νέου τρόπου οικονομικής διακυβέρνησης.

Έτσι για την περίοδο 2007-2013, το νέο πλαίσιο αυτό για την απρόσκοπτη υλοποίησή του συνοδεύτηκε από τα ακόλουθα στοιχεία : ¹⁰⁷

- ✓ Έναν γενικό κανονισμό, ο οποίος όριζε τους κανόνες στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και στο Ταμείο Συνοχής, επανατοποθετώντας τη πολιτική συνοχής σε νέα βάση με τρεις νέους στόχους προτεραιότητας: σύγκλιση, περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση και ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία.
- ✓ Έναν κανονισμό για κάθε πηγή χρηματοδότησης : Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ταμείο Συνοχής
- ✓ Έναν κανονισμό, με τον οποίο συστήνεται μια διασυνοριακή Αρχή για την εφαρμογή των προγραμμάτων συνεργασίας.

---

¹⁰⁵ Η πολιτική συνοχής 2007-2013 Παρατηρήσεις και επίσημα κείμενα/ <http://ec.europa.eu/info/region>

¹⁰⁶ Βλ. τον Καν 1080/2006 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και την κατάργηση του Καν 1783/1999, τον Καν 1081/2006 για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1784/1999 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, τον Καν 1082/2006 για τον ευρωπαϊκό όμιλο εδαφικής συνεργασίας (ΕΟΕΣ) ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, τον Καν 1083/2006 περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, τον Καν 1084/2006 για το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του Καν 1164/1994, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, τον Καν 1085/2006 του για τη θέσπιση μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΙΡΑ)

¹⁰⁷ Παραρτήματα 3 και 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 /δημοσιεύθηκαν αντίστοιχα στην ΕΕ L 27 της 2.2.2007 και ΕΕ L 239 της 1.9.2006./κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1828/2006 που δημοσιεύθηκε στην ΕΕ L 371 της 27.12.2006.

Αναλυτικότερα ανά στόχο :

I. Στόχος «σύγκλιση» .

Ο στόχος «σύγκλιση» είχε ως σκοπό την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες με έμφαση στην καινοτομία και την κοινωνία της γνώσης, στην ικανότητα προσαρμογής στις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές και στην ποιότητα του περιβάλλοντος και την αποτελεσματικότητα των διοικητικών υπηρεσιών. Χρηματοδοτήθηκε από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, αλλά και από το Ταμείο Συνοχής και απευθυνόταν στα λιγότερο αναπτυγμένα κράτη μέλη και τις περιφέρειες.¹⁰⁸

Πίνακας 1. Info regio/ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Η πολιτική συνοχής 2007-2013 — Παρατηρήσεις και επίσημα κείμενα 2007 — 160 σ. / ISBN 92-79-03804-4

Επιλεξιμότητα του στόχου «σύγκλιση»				
	2000-2006		2007-2013	
Στόχος 1	<p>Οι περιφέρειες του επιπέδου NUTS 2 των οποίων το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) είναι μικρότερο του 75 % του κοινοτικού μέσου όρου</p> <p>Μεταβατική υποστήριξη για τις περιφέρειες ή περιοχές που ήταν επιλέξιμες για τους περιφερειακά καθορισμένους στόχους της περιόδου 1994-1999, αλλά που δεν είναι πλέον επιλέξιμες για την περίοδο 2000-2006 για το στόχο 1 («περιφέρειες σταδιακής εξόδου»)</p>		<p>Δεν υπάρχει μεταβολή</p> <p>Φθίνουσα μεταβατική ενίσχυση μέχρι το 2013 για τις περιφέρειες οι οποίες θα ήταν επιλέξιμες για το στόχο της σύγκλισης, εάν το όριο παρέμενε στο 75 % του μέσου ΑΕΠ</p> <p>Αντιστοιχεί στη μεταβατική στήριξη του στόχου «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση»</p>	Σύγκλιση

¹⁰⁸ Γενικός κανονισμός: άρθρα 3 έως 5. Άρθρο 852

Ταμείο Συνοχής	Κράτη μέλη με μέσο ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) κατώτερο από το 90 % του κοινοτικού μέσου όρου		Δεν υπάρχει μεταβολή	
			Φθίνουσα μεταβατική στήριξη για τα κράτη τα οποία θα ήταν επιλέξιμα για το Ταμείο Συνοχής, εάν το όριο παρέμενε στο 90 % του μέσου ΑΕΕ της ΕΕ	

Στις επιλέξιμες περιοχές για το στόχο «σύγκλιση» περιλαμβάνονταν οι περιφέρειες οι οποίες είναι επιλέξιμες βάσει περιφερειακών κριτηρίων (κατά κεφαλή ΑΕΠ < 75 % του μέσου όρου της ΕΕ) και τα κράτη μέλη που είναι επιλέξιμα για το Ταμείο Συνοχής βάσει ενός εθνικού κριτηρίου (ΑΕΕ< 90 % του μέσου όρου ΕΕ).¹⁰⁹

Περιφέρειες επιλέξιμες για το στόχο «σύγκλιση»:

- ✓ Βουλγαρία: όλη η επικράτεια
- ✓ Τσεχική Δημοκρατία: Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko
- ✓ Γερμανία: Brandenburg-Nordost, Mecklenburg-Vorpommern, Chemnitz, Dresden, Dessau, Magdeburg, Thüringen
- ✓ Εσθονία: όλη η επικράτεια
- ✓ Ελλάδα: Ανατολική Μακεδονία, Θράκη, Θεσσαλία, Ήπειρος, Ιόνια Νησιά, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη
- ✓ Ισπανία: Galicia, Castilla-La Mancha, Extremadura, Andalucía
- ✓ Γαλλία: Guadeloupe, Martinique, Guyane, Réunion
- ✓ Ιταλία: Campania, Puglia, Calabria, Sicilia
- ✓ Λεττονία: όλη η επικράτεια
- ✓ Λιθουανία: όλη η επικράτεια
- ✓ Ουγγαρία: Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl, Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld
- ✓ Μάλτα: όλη η νήσος
- ✓ Πολωνία: όλη η επικράτεια
- ✓ Πορτογαλία: Norte, Centro, Alentejo, Região Autónoma dos Açores
- ✓ Ρουμανία: όλη η επικράτεια
- ✓ Σλοβενία: όλη η επικράτεια
- ✓ Σλοβακία: Západné Slovensko, Stredné Slovensko, Východné Slovensko

¹⁰⁹ <http://ec.europa.eu/info/region>

- ✓ Ηνωμένο Βασίλειο: Cornwall and Isles of Scilly, West Wales and the Valleys

Περιφέρειες επιλέξιμες για το μεταβατικό καθεστώς του στόχου «σύγκλιση» (περιφέρειες σταδιακής εξόδου).

- ✓ Βέλγιο: Province du Hainaut
- ✓ Γερμανία: Brandenburg-Südwest, Lüneburg, Leipzig, Halle
- Ελλάδα: Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική
- ✓ Ισπανία: Principado de Asturias, Región de Murcia, Ciudad Autónoma de Ceuta, Ciudad Autónoma de Melilla
- ✓ Ιταλία: Basilicata
- ✓ Αυστρία: Burgenland
- ✓ Πορτογαλία: Algarve
- ✓ Ηνωμένο Βασίλειο: Highlands and Islands ¹¹⁰

Επιλέξιμα κράτη για χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής¹¹¹ :

- ✓ Βουλγαρία
- ✓ Τσεχική Δημοκρατία
- ✓ Εσθονία
- ✓ Ελλάδα
- ✓ Κύπρος
- ✓ Λεττονία
- ✓ Λιθουανία
- ✓ Ουγγαρία
- ✓ Μάλτα
- ✓ Πολωνία
- ✓ Πορτογαλία
- ✓ Ρουμανία
- ✓ Σλοβενία
- ✓ Σλοβακία

Επιλέξιμο κράτος για το καθεστώς μεταβατικής στήριξης από το Ταμείο Συνοχής : Ισπανία

---

¹¹⁰ Απόφαση της Επιτροπής 2006/595/ΕΚ

¹¹¹ απόφαση της Επιτροπής 2006/596/ΕΚ

2.Στόχος «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση»

Ο στόχος «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» κάλυπτε όλες τις περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες δεν είναι επιλέξιμες για το στόχο «σύγκλιση». Ο στόχος αυτός αφορά την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και ελκυστικότητας των περιφερειών καθώς και της απασχόλησης προλαμβάνοντας τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές. Χρηματοδοτήθηκε από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ.¹¹²¹¹³

Επιλεξιμότητα για το στόχο «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση		
2000-2006		2007-2013
Στόχος 2: βιομηχανικές περιοχές, αγροτικές περιοχές, αστικές περιοχές ή περιοχές αλιείας που ανταποκρίνονται σε ορισμένα κριτήρια. Ανώτατο όριο επιλέξιμου κοινοτικού πληθυσμού 18 %		Όλες οι περιφέρειες που δεν καλύπτονται από το στόχο της σύγκλισης ή από τη μεταβατική στήριξη (περιφέρειες NUTS 1 ή NUTS 2 ανάλογα με το κράτος μέλος)
Στόχος 3: όλες οι περιφέρειες εκτός των επιλέξιμων περιφερειών του στόχου 1		Μεταβατική στήριξη για τις περιφέρειες NUTS 2 οι οποίες καλύπτονταν από το στόχο 1, αλλά των οποίων το ΑΕΠ υπερβαίνει το 75 % του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ (οι αποκαλούμενες «περιφέρειες σταδιακής ένταξης»)
Μεταβατική στήριξη του πρώην στόχου 1 (για τις αποκαλούμενες «περιφέρειες σταδιακής εξόδου»)		

Περιφέρειες επιλέξιμες για το στόχο της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης:

Οι περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν ήταν επιλέξιμες για το στόχο «σύγκλιση» ή για μεταβατική στήριξη του στόχου «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» («περιφέρειες σταδιακής ένταξης») ήταν όλες επιλέξιμες για το στόχο «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση».¹¹⁴

¹¹² Γενικός κανονισμός : άρθρο 3 έως 6 & 8/ Απόφαση της Επιτροπής 2006/597/ΕΚ

¹¹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Η πολιτική συνοχής 2007-2013 — Παρατηρήσεις και επίσημα κείμενα ISBN 92-79-03804-4

¹¹⁴ Γενικός κανονισμός: άρθρα 3 έως 6. και 8 Απόφαση της Επιτροπής 2006/597/ΕΚ

Περιφέρειες επιλέξιμες για μεταβατική στήριξη του στόχου «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» (περιφέρειες σταδιακής ένταξης) :

- ✓ Ιρλανδία: Border, Midland and Western
- ✓ Ελλάδα: Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο
- ✓ Ισπανία: Castilla y León, Comunidad Valenciana, Canarias
- ✓ Ιταλία: Sardegna
- ✓ Κύπρος: όλη η επικράτεια
- ✓ Ουγγαρία: Közép-Magyarország
- ✓ Πορτογαλία: Região Autónoma da Madeira
- ✓ Φινλανδία: Itä-Suomi
- ✓ Ηνωμένο Βασίλειο: Merseyside, South Yorkshire ¹¹⁵

3. Στόχος «ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» .

Ο στόχος της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας ,ως συμπληρωματικός στόχος προς τους δύο προαναφερόμενους στόχους είχε σαν σκοπό την προώθηση και ενίσχυση της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας, με άξονα την έρευνα, την ανάπτυξη, την κοινωνία της πληροφορίας, το περιβάλλον, την πρόληψη των κινδύνων και την ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων. Χρηματοδοτήθηκε από το ΕΤΠΑ. ¹¹⁶

Επιλεξιμότητα:

- Για τη διασυνοριακή συνεργασία: επιλέξιμες οι περιφέρειες NUTS επιπέδου 3 κατά μήκος όλων των εσωτερικών και ορισμένων εξωτερικών χερσαίων συνόρων, κατά μήκος των θαλάσσιων συνόρων που χωρίζονται από μέγιστη απόσταση 150 km.
- Για τη διακρατική συνεργασία: επιλέξιμες όλες οι περιφέρειες , με 13 ζώνες συνεργασίας .
- Για τη διαπεριφερειακή συνεργασία, τη δημιουργία δικτύων και την ανταλλαγή εμπειριών: όλες οι περιφέρειες της Ευρώπης ήταν επιλέξιμες.¹¹⁷

Η Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, συνδέθηκε με προσπάθεια που ξεκίνησε το 1989, μέσω Interreg, για την υποστήριξη μιας διακρατικής συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών και να γίνει αυτοτελής πλέον στόχος της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Μάλιστα αποτέλεσε κατά τη

---

¹¹⁵ Το Ηνωμένο Βασίλειο αποχώρησε από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2021

¹¹⁶ Αλλάζει το καθεστώς της εδαφικής συνεργασίας η οποία αναβαθμίζεται σε πλήρη στόχο, γεγονός που της προσδίδει μεγαλύτερη προβολή και ισχυρότερη νομική βάση. Η συνεργασία με τις χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν ενισχύεται πλέον από τα διαρθρωτικά ταμεία, αλλά από δύο νέα μέσα: το Ευρωπαϊκό Μέσο Γειτονικών Σχέσεων και Εταιρικής Σχέσης και το Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας. Μόνο η συνεργασία με τα μη κράτη μέλη τα οποία λαμβάνουν χρηματοδοτική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Λιχτενστάιν, Νορβηγία, Σουηδία κ.λπ.) υπάγεται στην ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία. Η διασυνοριακή συνεργασία προβλέπει ευρύτερη γεωγραφική κάλυψη σε σχέση με την πρώην πρωτοβουλία Interreg, ιδίως όσον αφορά τη θαλάσσια συνεργασία. Όλη η επικράτεια της Ευρώπης παραμένει επιλέξιμη για τη διαπεριφερειακή συνεργασία, αλλά ένα μόνο πρόγραμμα καλύπτει ολόκληρη την Ένωση (έναντι τεσσάρων για το Interreg III . Η οργάνωση δικτύων συνεργασίας και η ανταλλαγή εμπειριών καλύπτονται από τρία διαφορετικά προγράμματα τα οποία υποβάλλονται από τα 27 κράτη μέλη: - Interact: ενίσχυση των φορέων διαχείρισης προγραμμάτων συνεργασίας - Urbact: θεματικά δίκτυα πόλεων - και ORATE: παρατηρητήριο της χωροταξίας

¹¹⁷ άρθρα 3 έως 7 (*) Απόφαση της Επιτροπής 2006/769/ΕΚ.

συγκεκριμένη προγραμματική περίοδο τον έναν από του δύο πυλώνες της πολιτικής συνοχής, που χρηματοδοτήθηκε με αυξημένα κονδύλια αναφορικά με την προηγούμενη περίοδο ύψους 10,2 δις ευρώ.

Το πλαίσιο υλοποίησής του στόχου, εξειδικεύτηκε με τον Κανονισμό 1303/2013 και συμπληρώθηκε από επιμέρους Κανονισμούς για καθένα από τα ΕΔΕΤ, παρέχοντας ένα πλαίσιο για κοινή δράσης εθνικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων μεταξύ των κρατών μελών, με σκοπό την εδαφικής συνεργασία και την από κοινού αντιμετώπιση προβλημάτων περιοχών με γεωμορφολογικές ιδιαιτερότητες, με παράλληλη εισαγωγή αυστηρότατων κριτηρίων στην επιλογή των έργων.

Όμως, η καινοτομία της περιόδου 2007-2013 υπήρξε η εδραίωση των Ευρωπαϊκών Ομίλων Εδαφικής Συνεργασίας, ενός θεσμού που υιοθετήθηκε με τον Κανονισμό 1082/2006, για την τόνωση της συνεργασίας μεταξύ των stakeholders, σε προγράμματα εδαφικής συνεργασίας, παρέχοντας στους συμμετέχοντες ένα ασφαλές ευέλικτο θεσμικό πλαίσιο, χωρίς την υποχρέωση κατάρτισης και επικύρωσης διεθνούς συμφωνίας, παρέχοντάς τους επίσης νομιμοποιητική βάση και τα απαραίτητα χρηματοδοτικά εργαλεία.

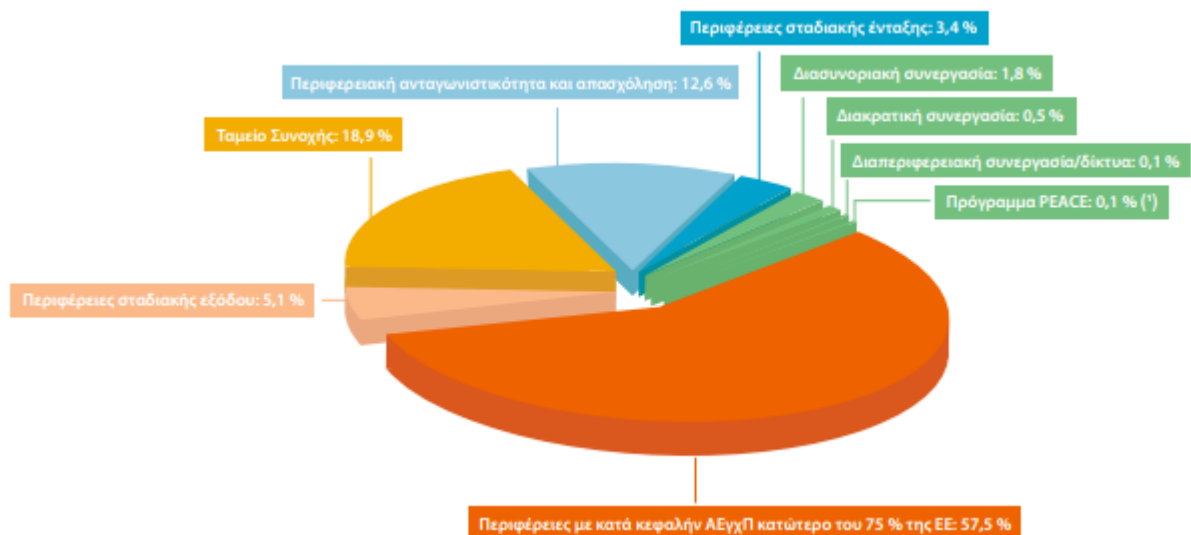
Τέλος, κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, εμφανίζονται οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές, ένα πλαίσιο πολιτικής που επιτρέπει στις χώρες που βρίσκονται στην ίδια περιοχή να αντιμετωπίζουν κοινά προβλήματα και να επωφελούνται από τις κοινές δυνατότητες που διαθέτουν (π.χ. ρύπανση, πλοηγησιμότητα, παγκόσμιος επιχειρηματικός ανταγωνισμός, κλπ.) .

Έτσι, την περίοδο 2007–2013, οι δύο πρώτες τέτοιες στρατηγικές, αφορούσαν, μια για τις περιοχές γύρω από την Βαλτική και μια για την περιοχή του Δούναβη.

Χρηματοδοτικοί πόροι .

Κατανομή κατά στόχο: Οι διαθέσιμοι πόροι ανέρχονταν σε 347,410 δις. EUR : (βλ. παράρτημα πίνακα 4&5&6&7)

- ✓ 81,5 % για το στόχο «σύγκλιση»
- ✓ 16 % για το στόχο «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση»
- ✓ 2,5 % για το στόχο «ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία»

Πηγή : Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης, *Η πολιτική συνοχής 2007-2013 – Παρατηρήσεις και επίσημα κείμενα Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Ταμείο Συνοχής. Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας. Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας*, Publications Office, 2009.

Εικόνα 6.. Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Πολιτική Συνοχής/2004/Χρηματοδότηση ανά στόχο της περιφερειακής πολιτικής της Ε.Ε την περίοδο 2007-2013/

<https://slideplayer.gr/slide/2786079/>

Αρχές παρέμβασης.

Οι αρχές παρέμβασης, παρέμειναν ίδιες με αυτές της προηγούμενης περιόδου 2000-2006, δηλαδή: συμπληρωματικότητα, συνεκτικότητα, συντονισμός, συμμόρφωση και προσθετικότητα, μαζί με νέες αρχές: όπως η αναλογικότητα, η ισότητα μεταξύ των ανδρών και των γυναικών και η μη εφαρμογή διακρίσεων η αειφόρος ανάπτυξη και η επικέντρωση των Ταμείων στις προτεραιότητες της Λισσαβόνας, όριζαν πλέον και τους τρεις στόχους.

Αναλυτικότερα :

- Η αρχή της προσθετικότητας : αφορούσε τις περιφέρειες που καλύπτονταν από το στόχο της σύγκλισης, σύμφωνα με την οποία, η Επιτροπή και το εμπλεκόμενο κράτος μέλος έλεγχαν το επίπεδο των δημοσίων δαπανών. Τα διαρθρωτικά ταμεία δεν υποκαθιστούσαν τις δημόσιες διαρθρωτικές δαπάνες ενός κράτους. Επιπλέον, εδραιώθηκε ένας νέος μηχανισμός δημοσιονομικής διόρθωσης σε περίπτωση της μη συμμόρφωσης, κάτι που δεν υπήρχε την περίοδο 2000- 2006. Τα Ταμεία μαζί με την Επιτροπή και τα κράτη – μέλη, όφειλαν , όσον αφορά τους στόχους ανταγωνιστικότητα και απασχόληση (όπως αυτές ορίζονται στο παράρτημα 4 του γενικού κανονισμού) να διοχετεύεται τουλάχιστον το 60 % των δαπανών στο στόχο της σύγκλισης και τουλάχιστον το 75 % στο στόχο της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης.
- Η αρχή της αναλογικής παρέμβασης: η νέα για τη περίοδο αυτή αρχή, αφορούσε την κλιμάκωση των υποχρεώσεων που καταλογίζονται στα κράτη μέλη, σε συνάρτηση με το ποσό των δαπανών ενός επιχειρησιακού προγράμματος δηλαδή : την επιλογή των δεικτών για τη μέτρηση των επιδόσεων ενός προγράμματος, των υποχρεώσεων σε θέματα αξιολόγησης, διαχείρισης, υποβολής εκθέσεων (σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 1) και τον έλεγχο: εάν η αξία του προγράμματος δεν ήταν τα 750 εκατ. EUR και εάν η συνεισφορά της Επιτροπής επίσης ήταν κάτω του 40 % του συνόλου των δημοσίων δαπανών, τότε το κράτος έχει λιγότερες υποχρεώσεις χωρίς την υποχρέωση της ελεγκτικής αρχής υποβολής στην Επιτροπή στρατηγική λογιστικού ελέγχου (άρθρο 74).
- Η αρχή της εταιρικής σχέσης : οριοθετεί τη συμμετοχή στις διαπραγματεύσεις , στη διαχείριση, και σε κάθε στάδιο προγραμματισμού (υλοποίηση, παρακολούθηση, αξιολόγηση), όλων των stakeholders που αντιπροσωπεύουν την κοινωνία των πολιτών, είτε περιβαλλοντικές οργανώσεις, είτε μη κυβερνητικοί οργανισμοί , είτε φορείς.
- Επίσης νέα αρχή, η επικέντρωση των δαπανών των Ταμείων στις προτεραιότητες της Ένωσης και συγκεκριμένα «επικέντρωση στους στόχους της Λισσαβόνας» .

Συνοπτικά :

- i. Η αρχή της προσθετικότητας διαφοροποιήθηκε.
- ii. Η αρχή της εταιρικής σχέσης επεκτάθηκε
- iii. Η αρχή της αναλογικής παρέμβασης εμφανίστηκε πρώτη φορά .¹¹⁸

---

¹¹⁸ Γενικός κανονισμός: άρθρα 9 έως 17 και 74

4.2. Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε. για την περίοδο 2014 - 2020 (ΕΣΠΑ II).

Οι προτάσεις στην πολιτική συνοχής της Ε.Ε. για την περίοδο 2014- 2020 εδόθησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 6 Οκτωβρίου 2011, με στόχο να εκσυγχρονίσουν τη λειτουργία των ταμείων πολιτικής συνοχής και να διοχετεύσουν τις περιφέρειες με νέες θέσεις εργασίας και την έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, θεμελιώνοντας έτσι την πολιτική συνοχής ως τη κύρια επενδυτική στρατηγική για τη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

Τέθηκαν 11 θεματικοί στόχοι από την πολιτική συνοχής οι οποίοι υλοποιήθηκαν από τα ΕΔΕΤ , παρέχοντας στην στρατηγική “Ευρώπη 2020”, τους απαραίτητους πόρους και το κατάλληλο επενδυτικό σχέδιο για την επίτευξη των στόχων της.

Ο προτεινόμενος προϋπολογισμός για τα προγράμματα της περιόδου 2014-2020 ήταν 336 δισεκατομμύρια ευρώ (σε σύγκριση με τα 350 δισεκατομμύρια ευρώ της περιόδου 2007-2013). Το μισό του ποσού περίπου διατέθηκε στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες – περισσότερα από 160 δισεκατομμύρια ευρώ, για επενδύσεις. Τουλάχιστον 84 δισεκατομμύρια ευρώ διατέθηκαν στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) για την προώθηση της απασχόλησης, της δια βίου μάθησης και της κοινωνικής ένταξης. Επιπρόσθετα, θεσπίστηκε, ένας νέος μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη» (CEF), για την ανάπτυξη υποδομών για μεταφορές, ενέργεια και τεχνολογίες της πληροφορίας με προϋπολογισμό των 40 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Σημαντικές αλλαγές επήλθαν στην εν λόγω περίοδο 2014-2020, ως προς τον τρόπο σχεδιασμού και εφαρμογής της πολιτικής συνοχής, ήτοι :

- ✓ επικέντρωση στους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»
(Ένα απλοποιημένο πλαίσιο: δύο στόχοι προτεραιότητας (επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση στα Κράτη Μέλη και τις περιφέρειες & ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία) – τρεις περιφερειακές κατηγορίες
  - Οι «λιγότερο αναπτυγμένες» περιφέρειες, εκείνες των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι λιγότερο από 75% του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ, με ποσοστό συγχρηματοδότησης 75%-85%,
  - Οι «περιφέρειες μετάβασης», των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ κυμαίνεται από 75% έως 90% του μέσου όρου της ΕΕ, με ποσοστό συγχρηματοδότησης 60%,
  - Οι «πιο αναπτυγμένες» περιφέρειες, των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι μεγαλύτερο από 90% του μέσου όρου, με ποσοστό συγχρηματοδότησης 50%).
- ✓ επιβράβευση επιδόσεων (συμπεφωνημένων όρων, πριν από την εκταμίευση κεφαλαίων (εκ των προτέρων), και όρων για την αποδέσμευση πρόσθετων κεφαλαίων από τις επιδόσεις (εκ των υστέρων).
- ✓ στήριξη ολοκληρωμένου προγραμματισμού (συνδυασμός επενδύσεων - εισαγωγή ενός Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου (ΚΣΠ), Συμβάσεις εταιρικής σχέσης και ενός καταλόγου

θεματικών στόχων που μετατρέπουν τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» σε συγκεκριμένες δράσεις.

- ✓ επικέντρωση στα αποτελέσματα και πιο στενή παρακολούθηση της προόδου
- ✓ ενίσχυση εδαφικής συνοχής (στόχος που επιτρέπει σε εθνικούς, περιφερειακούς και τοπικούς παράγοντες από διαφορετικά Κράτη Μέλη να ανταλλάσσουν εμπειρίες και να υλοποιούν κοινές δράσεις για την εξεύρεση κοινών λύσεων για κοινά προβλήματα) και
- ✓ εκσυγχρονισμός της υλοποίησης και τον περιορισμό της γραφειοκρατίας
  - Κοινοί κανόνες σε όλα τα ταμεία
  - Απλούστερη διαχείριση μέσω καλύτερης εναρμόνισης των κανόνων επιλεξιμότητας δυνατότητα πολυταμειακών προγραμμάτων
  - ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και Ταμείο Συνοχής Εκσυγχρονισμένο και απλουστευμένο σύστημα υλοποίησης
  - Μεγαλύτερη χρήση απλουστευμένων δαπανών
  - Σύνδεση πληρωμών με αποτελέσματα
  - E-Cohesion: υπηρεσία ενιαίας εξυπηρέτησης για τους δικαιούχους
  - Μικρότερος αριθμός εμπλεκόμενων αρχών στην εφαρμογή, με πιο σαφή καθορισμό ρόλων
  - Απλούστερο σύστημα εφαρμογής για «σημαντικά έργα»¹¹⁹.

---

¹¹⁹ panorama inforegio Πολιτική συνοχής 2014-2020 /Επενδύσεις στις περιοχές της Ευρώπης 40 Χειμώνας 2011/2012

Αποτίμηση των περιόδων 2007-2013 & 2014-2020.

Συμπερασματικά και συνοπτικά, παρακολουθώντας την πορεία της περιφερειακής πολιτικής στις ανωτέρω περιόδους, αβίαστα αναδεικνύεται πως αποτελεί μια από τις βασικότερες πολιτικές, η οποία, παρά την καθυστερημένη ανάδειξή της και τους χαρακτηρισμούς που έχει δεχτεί, είτε ως ακριβή φιλανθρωπία από την οπτική των αναπτυσσόμενων κρατών είτε ως εργαλείο για την οικονομική μεγέθυνση, από τη μεριά των ασθενέστερων, κατόρθωσε τελικά να κερδίσει το ρόλο του μεγαλύτερου χρηματοδοτικού και επενδυτικού πρωταγωνιστή και του κύριου πυλώνα των ασθενέστερων περιφερειών της Ε.Ε.

Σηματοδοτήθηκαν μεγάλες αλλαγές και ανακατατάξεις εντός της Ε.Ε. από το 2007 και μετά, καθώς επιχειρήθηκε ολικός επανασχεδιασμός του συστήματος και υλοποίησης των δράσεων, εισάγοντας για τα διαρθρωτικά ταμεία, μέσου του Κανονισμού 1083/2006, τρεις νέους στόχους – σύγκλιση –περιφερειακή ανταγωνιστικότητα & απασχόληση και ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία, ολοκληρώνοντας μια προσπάθεια άμβλυνσης της ολοκλήρωσης υπό το πρίσμα της αυστηρής οικονομικής λογικής, υιοθετώντας μια πιο συνεκτική αναπτυξιακή προσέγγιση, αντικαθιστώντας τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης που ίσχυαν έως το 2006 από τα Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς.

Επίσης η περίοδος 2007-2013 αποτελεί παράλληλα την αρχή της δυσκολότερης φάσης της πορείας της Ε.Ε. προς την εμβάθυνση, αφού συνοδεύτηκε από μια πρωτόγνωρη παγκόσμια οικονομική κρίση, η οποία οδήγησε στην υιοθέτηση ενός νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης.

Παράλληλα, η αδυναμία της Στρατηγικής της Λισσαβόνας να υλοποιήσει τους φιλόδοξους στόχους που έθεσε 10 χρόνια νωρίτερα οδήγησε στην αντικατάστασή της από τη νέα ατζέντα «Ευρώπη 2020». Υπό την διαμόρφωση της συγκυρίας αυτής, η πολιτική συνοχής παραμέρισε το ενδιαφέρον της προς την επίτευξη της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, για την εξισορρόπηση των δύο διαδοχικών προς ανατολάς διευρύνσεων, περικόπτοντας τις δαπάνες για αναπτυξιακά προγράμματα.

Η διαφοροποίηση μεταξύ των δύο περιόδων δεν εντοπίζεται σε επίπεδο στόχων, αφού η κρίση ανέδειξε και κατά την περίοδο 2007-2013, την πολιτική συνοχής σε βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο αναπτυξιακών επενδύσεων, αλλά έγκειται στην επίσημη αναγνώριση της πολιτικής συνοχής ως αναπτυξιακού εργαλείου, με την υιοθέτηση ενός ενιαίου κανονιστικού πλαισίου, με συντονισμό των ταμείων και των παρεμβάσεων και αυστηρών κριτηρίων επιλεξιμότητας και χρηματοδότησης έργων, για την επίτευξη των στόχων της "Ευρώπη 2020".

Έτσι, το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο, ως απάντηση για τη περιορισμένη αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης λόγω των θεσμικών αδυναμιών όσο και της ευρείας διακριτικής ευχέρειας των

κρατών μελών της προηγούμενης περιόδου εισήγαγε την έννοια των “αιρεσιμοτήτων”¹²⁰ για μία αυστηρότερη διαδικασία με καλύτερο συντονισμό.

Συνοψίζοντας, ειδικά για την περίοδο 2007-2013, εντοπισμένες αδυναμίες, ήτοι : η απουσία δικλείδων ασφαλείας αλλά και του αναποτελεσματικού συστήματος διαχείρισης και ελέγχου, το οποίο επέφερε μεγάλη διασπορά της χρηματοδότησης, το χαλαρό θεσμικό πλαίσιο παρακολούθησης σε συνδυασμό με την ασάφεια των στόχων , ένταξη έργων, χωρίς αποδεδειγμένη συμβολή στην προώθηση της συνοχής, η καθυστέρηση στην έναρξη της υλοποίησης των έργων και η μετέπειτα προσπάθεια επιτάχυνσης της απορρόφησης, οδήγησαν στις επιλογές της περιόδου 2014-2020, για καλύτερο προγραμματισμό, μεγαλύτερη συνεκτικότητα και επιλεκτικότητα δράσεων , αυστηροποίηση της διαδικασίας ένταξης και παρακολούθησης της υλοποίησης των δράσεων.¹²¹

Να σημειωθεί ότι, το κοινό χαρακτηριστικό των δύο περιόδων υπήρξε η απόσταση μεταξύ των θεσμικών διακηρύξεων για τη συνοχή από την πραγματικότητα της υλοποίησής της, διαπιστώνοντας την αδυναμία μεταφοράς των συμφωνημένων μέτρων να εφαρμοστούν στην πραγματικότητα των κρατών- μελών.¹²²

Με βεβαιότητα όμως, η Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά την κριτική που δέχτηκε κατά καιρούς, κατάφερε επιτυχώς να μετεξελίξει την πολιτική συνοχής, από τη παθητική χρηματοδότηση των ασθενέστερων στη χρηματοδότηση δυναμικών δράσεων, να την αναβαθμίσει σε πρώτη χρηματοδοτική προτεραιότητά της και σημαντικό στόχο της, παρόλη τη συγκυρία των δραματικών ανακατατάξεων λόγω της οικονομικής κρίσης, εισάγοντας ένα αυστηρότατο πλαίσιο χρηματοδότησης, με πολλούς περιορισμούς αλλά και νέα ευέλικτα εργαλεία στη διάθεση των περιφερειών.

---

¹²⁰ δηλαδή αιρέσεων από τις οποίες εξαρτάται η χρηματοδότηση των δράσεων, οι οποίες μεταφράζονται σε συγκεκριμένες υποχρεώσεις με τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να συμμορφώνονται σε όλη τη διάρκεια ζωής των συγχρηματοδοτούμενων έργων

¹²¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/doc/errors_analysis_2011_en.pdf

¹²² Η ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ: αυτοσκοπός ή ευκαιρία ανάπτυξης Εισηγητής: Δρ. Αντώνιος Καρβούνης/Σπουδάστρια: Όλγα Μπαντέκα / 2016

4.3. Η Πολιτική Συνοχής και η εξυπηρέτηση των στόχων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Διάδοχος της Στρατηγικής της Λισαβόνας, η «Ευρώπη 2020», αποτέλεσε τη νέα δεκαετή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, θεσπίζοντας για πρώτη φορά ποσοτικούς στόχους για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.¹²³

Η αποτυχία της Στρατηγικής της Λισαβόνας, αφού η αργοπορημένη εφαρμογή της (10 χρόνια μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχ), δεν κατάφερε να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της ευρωζώνης και αφού είχε ξεσπάσει η χρηματοπιστωτική – οικονομική κρίση, δοκιμάζοντας τη κοινωνική συνοχή στο εσωτερικό της, επήλθε η “Ευρώπη 2020”, τον Μάρτιο 2010, ως μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική¹²⁴, να μετατρέψει την Ε.Ε. σε μια μεγάλη διεθνή δύναμη και την ευρωπαϊκή οικονομία στην πιο ανταγωνιστική παγκοσμίως, με βασικούς πυλώνες τη γνώση και την καινοτομία.

Όμως, οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, τα ελλείμματα και το δημόσιο χρέος υποχρέωσαν τη στρατηγική να επικεντρωθεί στην οικονομική σταθερότητα και εξυγίανση, με συνέπεια, ο συγκερασμός των σκληρών δημοσιονομικών μέτρων και μηχανισμών αυστηρής επιτήρησης και εποπτείας των οικονομιών των κρατών μελών με το όραμά της, για ανάπτυξη των κοινωνιών δίχως αποκλεισμούς, άρα και για επανένταξή τους στην αγορά εργασίας, απεδείχθησαν ιδιαίτερα φιλόδοξοι με τα αυξανόμενα ποσοστά της ανεργίας με ιλιγγιώδεις ρυθμούς.¹²⁵

Ήδη από την ενδιάμεση επισκόπηση της Στρατηγικής την οποία δημοσίευσε η Επιτροπή το 2014, διαφάνηκε^{126 127} η αργή οικονομική βελτίωση και η απόκλιση των στόχων απασχόληση, κοινωνικός αποκλεισμός και φτώχεια, ενώ οι στόχοι για την εκπαίδευση, την κλιματική αλλαγή και ενέργεια είχαν μεγαλύτερη σύγκλιση, με μία Ευρώπη διαιρεμένη σε κράτη δύο ταχυτήτων, όπου οι χώρες του Βορρά (βλ. Σουηδία, Δανία, Φινλανδία, Γερμανία, Αυστρία) ανταποκρίθηκαν στην επίτευξη των στόχων της Ευρώπης 2020 σε σχέση με τις χώρες, όπως η Ελλάδα, η Κροατία, η Ισπανία, η

---

¹²³ Η νέα στρατηγική «Ευρώπη 2020» και η κριτική αποτίμηση της κοινωνικής διάστασης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης/24 Αυγούστου, 2016in Εργασία και Πολιτικές Απασχόλησης, Κοινωνική Πολιτική /Ρομποτή Ελένη/Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

¹²⁴ Καλογήρου Γιάννης, Κομνηνός Νίκος, Πελαγίδης Θεόδωρος, Οι νέες προοπτικές των Ευρωπαϊκών Πολιτικών Καινοτομίας και Συνοχής, Μελέτη προς την ΜΟΔ Α..Ε., Φεβρουάριος 2011

¹²⁵ Ρομποτή Ελένη, Η νέα στρατηγική Ευρώπη 2020 και η κριτική αποτίμηση της κοινωνικής διάστασης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, www.socialpolicy.gr, 24.08.2016

¹²⁶ Λιαργκόβας Π., Σκιντζή Β., Δασκαλοπούλου Ε., Αναστασίου Α., Αποστολόπουλος Ν., Μήτση Δ., Το στρατηγικό σχέδιο για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη Ευρώπη 2020 - Τάσεις, προοπτικές και η θέση της Ελλάδας, Μελέτη, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών εξελίξεων, Νοέμβριος 2015

¹²⁷ 52014DC0130/ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Απολογισμός της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη /* COM/2014/0130 final */

Πορτογαλία, η Βουλγαρία, οι οποίες απείχαν πολύ από την επίτευξη των στόχων της συγκεκριμένης στρατηγικής.

Η Ελλάδα, βάσει στοιχείων του 2014, κατατάχθηκε στην 23η θέση μεταξύ των τότε 27 κρατών μελών, και παρόμοια εικόνα εμφάνιζε για το 2010 και 2011, εμφανίζοντας υστερήσεις, αποκλίσεις και χαμηλές επιδόσεις αναφορικά με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», πληττόμενη από παρατεταμένη ύφεση και τη σκληρή λιτότητα που με τη σειρά τους οδήγησαν σε εισοδηματικές απώλειες, ανεργία, κοινωνική αναταραχή.

Αναφορικά με τον στόχο ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, σημαντική διαπίστωση, ότι στα κράτη που επλήγησαν περισσότερο από την κρίση, επιβλήθηκαν πολύ σκληρά προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής, με συνέπεια η κοινωνική διάσταση της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής να πληγεί ανεπανόρθωτα, με τα προβλήματα της φτώχειας, της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού να αυξηθούν.

Ο στόχος της μείωσης κατά 20 εκατομμύρια των ατόμων που πλήττονται από τον κίνδυνο της φτώχειας απεδείχθη υπεραισιόδοξος, διότι η μείωση μέχρι το τέλος του 2020 υπολογίστηκε κατά 15 εκατομμύρια.

Επίσης ο στόχος της απασχόλησης του 75% των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών, καθώς τον Ιούνιο του 2014 από καμία χώρα που εντάχθηκε σε μηχανισμό δημοσιονομικής προσαρμογής δεν επιτεύχθηκαν οι στόχοι που τέθηκαν στον τομέα της απασχόλησης. Συγκεκριμένα προέκυψαν τα ακόλουθα ποσοστά απασχόλησης: ¹²⁸Ελλάδα 53,3%, Κύπρος 67,8%, Ιρλανδία 66,7%, Πορτογαλία 67,7%, και αναφορικά για την Ελλάδα κρίνονται απογοητευτικά, δείχνοντας ότι η δημοσιονομική κρίση μετατράπηκε σε κρίση απασχόλησης.

Επιπλέον η συρρίκνωση του ανθρώπινου δυναμικού λόγω της υπό - εκμετάλλευσης του, συνδυαστικά με την υπογεννητικότητα, είχε σαν αποτέλεσμα τη συρρίκνωση του εργαζόμενου πληθυσμού στην Ε.Ε., η αδυναμία του ΕΚΤ να ανταποκριθεί στο ρόλο του, μειώνοντας το ύψος των κονδυλίων συρρικνώνοντας έτσι τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, η αναντιστοιχία μεταξύ ζήτησης και προσφοράς ειδικοτήτων, η αντίθεση του στόχου αύξησης των θέσεων εργασίας με την πολιτική της λιτότητας και της σκληρής δημοσιονομικής πειθαρχίας που επιβλήθηκε από την Ε.Ε., προκαλώντας μεγάλη ύφεση στα λιγότερο αναπτυγμένα κράτη μέλη, είχαν σαν αποτέλεσμα τη διεύρυνση του χάσματος μεταξύ Ευρωπαϊκού Βορρά και Νότου, εξωθώντας τα περισσότερα κράτη μέλη, σε περικοπές κοινωνικών δαπανών, σε πολιτικές συμπίεσης των μισθών, στην υιοθέτηση ευέλικτων μορφών εργασίας, στην χειροτέρευση θεμελιωδών εργασιακών δικαιωμάτων.

Συγκεκριμένα για την Ελλάδα¹²⁹, το 2008, όταν υιοθετήθηκε η στρατηγική «Ευρώπη 2020», το ποσοστό της Ελλάδας στην ηλικιακή ομάδα 20 έως 64 ετών ήταν 66,3%. Το 2014 είχε βυθιστεί στο

---

¹²⁸ Ρομποτή Ελένη, Η νέα στρατηγική Ευρώπη 2020 και η κριτική αποτίμηση της κοινωνικής διάστασης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, www.socialpolicy.gr, 24.08.2016

¹²⁹ 1η Έκθεση προόδου ΕΣΠΑ 2014-2020 που συντάχθηκε το 2017 από τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ του Υπ. Οικονομίας και Ανάπτυξης

53,3% και σήμερα κινείται κοντά στο 58% (με την ημι-απασχόληση και τις διάφορες μορφές «ευέλικτης» εργασίας να έχουν αυξηθεί αισθητά). Απέχουμε 17 μονάδες από τον στόχο της Ε.Ε. και 12 από τον εθνικό στόχο που έχει οριστεί στο 70%.

Η ψαλίδα μεταξύ των δύο φύλων είναι από τις μεγαλύτερες στην Ε.Ε., με ποσοστό απασχόλησης στους άνδρες να προσεγγίζει το 68% ενώ, στις γυναίκες είναι κολλημένο στο 48%. Προ κρίσεως βέβαια η διαφορά ήταν ακόμη μεγαλύτερη. Το 2008 τα ποσοστά ήταν 80,1% για τους άνδρες και 52,6% για τις γυναίκες.

Άσχημες είναι και οι εξελίξεις ως προς τους στόχους της μείωσης του αριθμού των ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού με επίσημο εθνικό στόχο μείωση κατά 450.000 το 2020 σε σχέση με το 2008. Έως και το 2017 είχαμε πετύχει να τον... αυξήσουμε κατά 655.000.

Τα τελευταία επίσημα στοιχεία, που εκδόθηκαν από τη Eurostat, τον Οκτώβριο του 2018 και αφορούν το έτος 2017, έδειχναν το 34,8% του πληθυσμού ή 3,7 εκατ. ανθρώπους στην Ελλάδα σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Το 2008 το ποσοστό ήταν 28,1%.¹³⁰

Ως προς τη μείωση του ποσοστού του πληθυσμού που εγκαταλείπει πρόωρα το σχολείο, η χώρα μας έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο (6,2% για το 2016) και έχει κατά πολύ υπερβεί τον στόχο για το 2020. Ομοίως με στοιχεία του 2016, ο στόχος (32% του πληθυσμού να έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση έως το 2020) έχει επιτευχθεί κατά πολύ (42,7%) .

Δυστυχώς η "Ευρώπη 2020", δίνοντας έμφαση στην οικονομική και δημοσιονομική σταθερότητα , είχε σαν αποτέλεσμα οι ασθενέστερες χώρες, κυρίως του Νότου, να οδηγηθούν σε μεγάλη αύξηση της ανεργίας, της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού, διαρροή του επιστημονικού δυναμικού τους στα κράτη του Βορρά και εφαρμογή αναποτελεσματικών πολιτικών (με μορφή επιδομάτων), κατά της ανεργίας και της φτωχοποίησης ,μεγάλης μερίδας του πληθυσμού.

Και για μια ακόμη φορά διαπιστώνεται ότι η σύνδεση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης με τη κοινωνική πρόοδο, στην οποία συμβάλλει η πολιτικής συνοχής είναι απαραίτητη όσο ποτέ για τους πολίτες.¹³¹

---

¹³⁰ Πόσο απέχει η Ελλάδα από την «Ευρώπη 2020»; Τεράστια η απόσταση από τους στόχους της Ε.Ε., ειδικά στα μέτωπα της ανεργίας και της φτώχειας/Ναυτεμπορική 23/04/2019

¹³¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/el/information/cohesion-report/

4.4. Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε μετά το 2021-2027.

Για την περίοδο 2021-2027, η Ε.Ε., ενέκρινε το μεγαλύτερο πακέτο τόνωσης που έχει χρηματοδοτηθεί ποτέ μέσω του προϋπολογισμού της, άνω των 2,0 τρισεκατομμυρίων ευρώ.

Συμφωνήθηκε μετά από διαδικασία διαπραγματεύσεων, η οποία ξεκίνησε με πρόταση της Επιτροπής τον Μάιο του 2018 και ακολούθησε επικαιροποίηση της, τον Μάιο του 2020, λόγω της πανδημίας του κορονοϊού που έπληξε την Ευρώπη, για να διασφαλιστεί ότι ο προϋπολογισμός μπορεί να υποστηρίξει καλύτερα την ανάκαμψη της Ευρώπης, συμπεριλαμβάνοντας επίσης το Next Generation EU, με τελική επισφράγιση στις 10 Νοεμβρίου 2020 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και 1 μήνα μετά από το Συμβούλιο της Ε.Ε.¹³²

Ως αποτέλεσμα, 1,074 τρισεκατομμύρια ευρώ (σε τιμές 2018) θα είναι διαθέσιμα για τους δικαιούχους της Ε.Ε. χρηματοδότηση για τα επόμενα επτά χρόνια, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις μιας Ευρώπης μετά την covid-19, πιο πράσινης, πιο ψηφιακής, πιο ανθεκτικής στις προκλήσεις του μέλλοντος, συμβαδίζοντας με τη σχετική δήλωση της Προέδρου της Επιτροπής Ursula von der Leyen:

«Με το NextGenerationEU και τον νέο μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό, θα είμαστε σε θέση να παρέχουμε στους Ευρωπαίους, τις επιχειρήσεις, τις περιφέρειες και τις πόλεις την υποστήριξη που χρειάζονται επειγόντως για να ανακάμψουν από την πανδημία του κορωνοϊού. Σήμερα είναι ημέρα ελπίδας για την Ευρώπη! Θα οικοδομήσουμε μια πιο πράσινη, πιο ψηφιακή και πιο ανθεκτική Ευρώπη, έτοιμη για τις προκλήσεις του σήμερα και του αύριο».

Ο νέος Κανονισμός εστιάζει σε πέντε πολιτικούς στόχους, σε αντίθεση με τους έντεκα της προηγούμενης περιόδου, πιο γενικούς αλλά πιο περιεκτικούς, ήτοι:

Στόχοι Πολιτικής Συνοχής 2021-2027

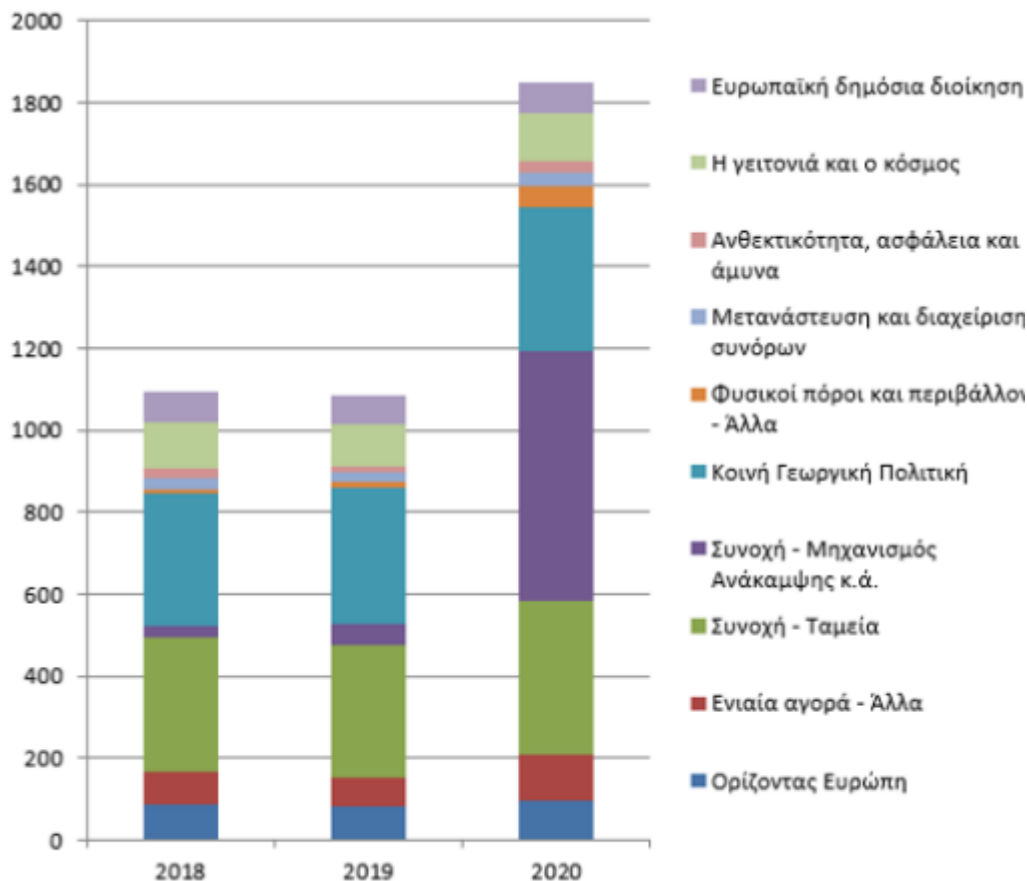
- ✓ μια **Εξυπνότερη Ευρώπη**, μέσω της καινοτομίας, της ψηφιοποίησης, του οικονομικού μετασχηματισμού και της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
- ✓ μια **Πιο Πράσινη Ευρώπη** χωρίς εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, που εφαρμόζει τη συμφωνία του Παρισιού και επενδύει στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής
- ✓ μια **Πιο Συνδεδεμένη Ευρώπη**, με στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα
- ✓ μια **Πιο Κοινωνική Ευρώπη**, που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη

---

¹³² https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/negotiations_en

- ✓ μια **Ευρώπη Πιο Κοντά στους Πολίτες**, με τη στήριξη των αναπτυξιακών στρατηγικών που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε όλη την Ε.Ε.¹³³

Εικόνα 7. (www.eliamer.gr/publication)// *Συνολικά ποσά και κατανομή ανά βασικό τομέα του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2021-2027 (δισ. ευρώ)*

Καινοτομίες σε Εργαλεία και Μηχανισμούς.

Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2019 πρότεινε ένα νέο πλαίσιο αναπτυξιακής πολιτικής,¹³⁴ στοχεύοντας με τη Συμφωνία αυτή στην κλιματική ουδετερότητα, οριοθετώντας έναν αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής. Στο πλαίσιο αυτό, δημιουργήθηκε ένας νέος μηχανισμός (Ταμείο) προς βοήθεια των περιοχών που η ανάπτυξή τους και η οικονομική ευημερία τους εξαρτώνται πλήρως

¹³³ https://www.espa.gr/el/Pages/CohesionPolicy_21-27.aspx

¹³⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM:2019:640:FIN>

από την ύπαρξη βιομηχανικής δραστηριότητας, ορυκτά καύσιμα, κ.α. , με τρεις κεντρικούς άξονες:
135

1. **Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης**, με την παροχή επιχορηγήσεων, για επενδύσεις σε ψηφιακή συνδεσιμότητα, ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, μείωση εκπομπών αερίων ρύπων, εκσυγχρονισμό και αξιοποίηση των ανεκμετάλλεωτων βιομηχανικών εγκαταστάσεων, εκ νέου κατάρτιση των εργαζομένων και τεχνική υποστήριξη. Μεγάλο μέρος του ποσού που διατίθεται από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, προέρχεται από το Next Generation EU¹³⁶.

Next Generation EU.

Το Next Generation EU είναι ένα νέο πρόγραμμα ανάκαμψης, το οποίο δημιουργήθηκε με στόχο την ευρωπαϊκή οικονομική αποκατάσταση μετά από τις επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19, ενισχύοντας έτσι την ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής.

Αναλυτικότερα ο μηχανισμός, στοχεύει στην δημιουργία μιας πράσινης (οικολογικής) Ευρώπης, με ανάπτυξη καινοτομιών και τεχνολογιών φιλικές προς το περιβάλλον (οικολογικά οχήματα και δημόσιες μεταφορές, υψηλές ενεργειακές αποδόσεις υποδομών, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μείωση των απορριμμάτων, πράσινες περιφέρειες), στοχεύει επίσης στη δημιουργία μιας έξυπνης Ευρώπης, επενδύοντας στη ψηφιακή τεχνολογία και τη διασυνδεσιμότητα, με γνώμονα την τεχνητή νοημοσύνη για τη βελτίωση των τομέων υγείας, εκπαίδευσης, μεταφορών αλλά και για τη καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, παρέχει προσβασιμότητα στην ψηφιακή εκπαίδευση, δεσμεύεται για επενδύσεις στον τομέα της έρευνας για την προστασία της υγείας, για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων υγείας και την κατάρτιση του προσωπικού υγείας, αναλαμβάνει δράση για την εκπαίδευση των νέων και την στήριξη των νέων επαγγελματιών στον επιχειρηματικό κόσμο, ενώ παράλληλα, με το πλαίσιο ίσων ευκαιριών για όλους ανεξαιρέτως , προβάλλει με σεβασμό την ετερότητα, υιοθετώντας θεσμικά μέτρα για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία, για την ισότητα των φύλλων και την ενδυνάμωση των γυναικών, μέτρα κατά των διακρίσεων, της ρητορικής μίσους και εγκλημάτων μίσους.

2. **Το πρόγραμμα Invest EU**, με προσέλκυση του ιδιωτικού κεφαλαίου.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα θα συγκεντρώσει στο ίδιο πλαίσιο πολλά διαφορετικά χρηματοδοτικά προγράμματα της Ε.Ε. που ισχύουν σήμερα, προωθώντας το επιτυχημένο μοντέλο του επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη, γνωστό ως «σχέδιο Γιούνκερ», το οποίο σαν στόχο είχε, την εξάλειψη των εμποδίων στις επενδύσεις, τη προβολή και την τεχνική υποστήριξη των επενδυτικών έργων καθώς και την αποτελεσματικότερη χρήση των χρηματοδοτικών πόρων, αποτελούμενο από τρεις πυλώνες:

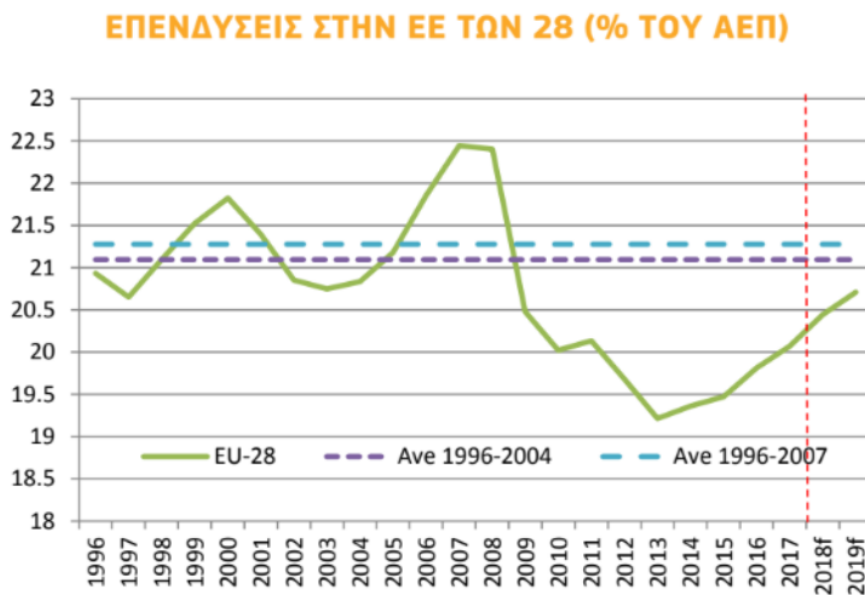
---

¹³⁵ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/>

¹³⁶ https://europa.eu/next-generation-eu/index_el

- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ),
- τον Ευρωπαϊκό Κόμβο Επενδυτικών Συμβουλών και
- την Ευρωπαϊκή Πύλη Επενδυτικών Έργων

Αδιαμφισβήτητα οι συνθήκες για τις επενδύσεις στην Ευρώπη έχουν βελτιωθεί αισθητά από την ανακοίνωση του σχεδίου Γιούνκερ το 2014, χάρη σε μια πιο ευνοϊκή οικονομική κατάσταση και δημόσιες παρεμβάσεις, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ), το οποίο αποτελεί τον πυρήνα του σχεδίου Γιούνκερ. Το επενδυτικό χάσμα στη Ευρώπη όμως, εξακολουθεί να υφίσταται, όπως παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα ευρωπαϊκών επενδύσεων των τελευταίων ετών.¹³⁷

Εικόνα 8. Budget Invest EU2018

<http://data.europa.eu/eli/budget/2018/1/oj>

¹³⁷ Budget Invest EU2018

Το Invest EU αποτελείται:

- ✓ από το Ταμείο Invest EU,
- ✓ τον Κόμβο των Επενδυτικών Συμβούλων και
- ✓ την Διαδικτυακή Πύλη Invest EU.

Το ταμείο στοχεύει στη μόχλευση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων με τη χρήση εγγυήσεων από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, έργο των Επενδυτικών Συμβούλων η παροχή τεχνικών συμβουλών σε επενδυτικά έργα που αναζητούν χρηματοδότηση, ενώ η Διαδικτυακή Πύλη θα λειτουργεί ως μία βάση δεδομένων, με εύκολη πρόσβαση, η οποία θα φιλοξενεί έργα και επενδυτές.

Το πρόγραμμα Invest EU οριοθετώντας, ένα και μόνο σύνολο κανόνων και διαδικασιών καθώς και ένα σημείο επαφής για παροχή συμβουλών θα συμβάλλει στην αποτελεσματική στήριξη των επενδύσεων, αποτελεσματικότερη μόχλευση των κονδυλίων από την Ε.Ε. και παροχή μεγαλύτερης ευελιξίας στα κράτη μέλη.

3. Πρόσθετη δανειακή διευκόλυνση από την ΕΤΕ, για νέες επενδύσεις στις εν λόγω περιοχές

Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

ReactEU

Το ReactEU είναι ένα νέο εργαλείο καινοτομίας που τέθηκε σε λειτουργία στα τέλη του 2020, με σκοπό τη συμπληρωματική παροχή οικονομικής βοήθειας στα προγράμματα της περιφερειακής πολιτικής της προηγούμενης περιόδου (2014-2020). Οι πόροι του εν λόγω εργαλείου, θα προστεθούν στα κοινοτικά κονδύλια του 2021-2027 διότι έχει ισχύ μέχρι το 2023, καλύπτοντας τις ανάγκες που προέκυψαν από την πανδημία Covid-19, για την οποία υπάρχουν διαθέσιμοι οι πόροι του React EU, ύψους 47.5 δις €.

4.5. Σύγκριση 2014-2020 vs. 2021-2027.

Οι μεγάλες κρίσεις, οι συγκρούσεις που δημιουργήθηκαν, οι οποίες οδηγούν σχεδόν πάντα σε σημαντική αναδιανομή εισοδήματος και επιρροής και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την επίλυσή τους, ενδυναμώθηκε η πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, πραγματώνοντας έτσι τη γνωστή ρήση του Jean Monnet , ότι «η Ευρώπη θα σφυρηλατηθεί σε κρίσεις και θα είναι το άθροισμα των λύσεων που υιοθετήθηκαν από τις κρίσεις αυτές».

Η μεγάλη όμως οικονομική κρίση της τελευταίας δεκαετίας , που ξέσπασε συγχρόνως με την επικύρωση της νέας «Συνθήκης της Λισαβόνας» (το Δεκέμβριο του 2009) ίσως για πρώτη φορά μετά τη δεκαετία του 1960 και την κρίση της «κενής έδρας» 94¹³⁸ , πήρε κυριολεκτικά τεράστιες διαστάσεις, απειλώντας την ίδια την ύπαρξη της Ε.Ε.

Τρεις ιδιαιτερότητες συνθέτουν το κλίμα της εποχής :

- Το τεράστιο κόστος της οπισθοδρόμησης λόγω του προχωρημένου σταδίου της νομισματικής ένωσης
- Η ευρύτατα γνωστή "έκ γενετής ατέλεια της οικονομικής και νομισματικής ένωσης", (το «μισοψημένο», «half-baked») το οποίο περιγράφει πολλές κοινοτικές πολιτικές, δηλαδή τα προβλήματα που προκύπτουν από τη συνοίκηση της πλήρους μεταφοράς κυριαρχίας ως προς την νομισματική πολιτική με τη διατήρηση εθνικού ελέγχου ως προς την οικονομική πολιτική
- οι ασυνήθιστα βαθιές διαιρέσεις μεταξύ των κρατών μελών που η κρίση έφερε στην επιφάνεια.

Τα αντικρουόμενα εθνικά συμφέροντα, οι δυσανάλογες επιπτώσεις της κρίσης σε ορισμένα από τα κράτη μέλη και η ανύπαρκτη αλληλοκατανόηση, κυρίως όμως τα σοβαρά προβλήματα στα σύνορα της Ε.Ε., (επιδείνωση των σχέσεων της Ε.Ε. προς Ανατολάς (Ρωσία, Τουρκία, Συρία) και, βέβαια, το πρωτοφανές ρεύμα προσφύγων και μεταναστών από τρίτες χώρες με τα ανθρωπιστικά προβλήματα που δημιουργεί και τα διακρατικά και ενδοκρατικά, ιδεολογικά και κοινωνικά ρήγματα που επιφέρει.¹³⁹

Συνεπώς η κρίση επέφερε αναδιάταξη δυνάμεων, μείζονες αποφάσεις αναδιανομής και αλλαγή στα στρατόπεδα των "κερδισμένων – χαμένων" - "νικητών – ηττημένων" και συνδυαστικά με την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, ριζικές αλλαγές σε όλες τις πολιτικές της Ε.Ε., τόσο στο εσωτερικό της όσο και στην εικόνα της στον κόσμο.

Δύο στρατόπεδα επαναπροσδιορίστηκαν, αποπροσανατολίζοντας και δηλητηριάζοντας τη διαδικασία της ολοκλήρωσης : των κρατών μελών που συνεισφέρουν στον προϋπολογισμό περισσότερο από όσα εισπράττουν από αυτόν και των χωρών που εισπράττουν περισσότερο από όσα συνεισφέρουν και θεωρούνται οι «μεγάλοι κερδισμένοι» από αυτόν.

¹³⁸ Η κρίση της «κενής έδρας» αναφέρεται στο 1965, όταν η Γαλλία του De Gaulle απείχε από τις εργασίες του Συμβουλίου, αντιστεκόμενη κυρίως στην αύξηση των εξουσιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τη μερική εγκατάλειψη της αρχής της ομοφωνίας.

¹³⁹ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΚΙΝΗΣΙΑ ΣΤΟ ΑΛΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟΧΟΙ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ, ΟΡΙΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΔΟΞΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΕ/ Αχιλλέας Μητσός σε συνεργασία με τον Δημήτρη Κατσικά/ Αχιλλέας Μητσός σε συνεργασία με τον Δημήτρη Κατσικά/elliamep.gr

Παρόλο που το Ηνωμένο Βασίλειο αποχώρησε και ίσως αποδυναμωνόταν το μέτωπο των ισχυρών, αντικαταστάθηκε από τον M. Rutte, πρωθυπουργό των Κάτω Χωρών, γνωστή ως «Χανσεατική Λεγεώνα», σε ανάμνηση της Hansa, της Χανσεατικής Ένωσης των εμπόρων που κυριαρχούσαν στο εμπόριο της Βόρειας Θάλασσας μετά τον 13ο αιώνα και, αργότερα, των λεγόμενων «φειδωλών χωρών».

Η διάκριση με βάση το καθαρό όφελος είναι ουσιαστικά η διάκριση των πλουσιότερων και λιγότερο πλούσιων χωρών, από τις οποίες οι πρώτες ήταν πάντα εναντίον της αύξησης του προϋπολογισμού και πίεζαν για μείωση των κονδυλίων της πολιτικής συνοχής, της γεωργικής πολιτικής και για την αύξηση των «ευρωπαϊκών δημόσιων αγαθών».

Σε αυτές τις διακρατικές διαιρέσεις, ισχυρή απάντηση δόθηκε από την μεταβολή της στάσης της Γαλλίας, η οποία, ενώ ανήκε πάντοτε μεταξύ των πλουσίων και όσων συνεισέφεραν περισσότερο, τα τελευταία χρόνια, τάχθηκε υπέρ της αναγέννησης της Ευρώπης.

Από την άλλη πλευρά, στο «στρατόπεδο» των «φίλων της συνοχής», έντονες διχαστικές τάσεις εμφανίστηκαν με την απαίτηση των ανατολικών κρατών μελών να λάβει τέλος η πρωτοκαθεδρία του Νότου και στήριξη μόνο συγκυριακά χωρών όπως η Ελλάδα, λόγω της δυσβάστακτης επιβάρυνσης της σχεδόν δεκαετούς κρίσης, αντιδρώντας όμως κυρίως στις δαπάνες των πόρων συνοχής σχετικά με την μετανάστευση και παροχή ασύλου, διαφωνώντας ότι ανήκουν στις αρμοδιότητες της Ε.Ε.

Εδραιώθηκε συνεπώς μία υπό - διάκριση, σαν κατάλοιπο της κρίσης, λόγω του υψηλού δανεισμού ορισμένων κρατών μελών, η οποία προσιδιάζει με εκείνη του Βορρά έναντι του Νότου, των πλουσιότερων έναντι των φτωχότερων. Πρόκειται για τη διάκριση μεταξύ κρατών - πιστωτών και κρατών-οφειλετών, αποτελώντας κίνδυνο για την πολιτική συνοχής και περαιτέρω για την εμβάθυνση.

Η πανδημία COVID-19 ξεσπά σε ολόκληρο τον πλανήτη και οδηγεί άμεσα σε «κλείσιμο» της οικονομίας όλων των κρατών μελών. Τα σύνορα κλείνουν για προϊόντα και πρόσωπα και κατά συνέπεια και η ενιαία αγορά, έστω προσωρινά. Οι «ιεροί» κανόνες του ανταγωνισμού παραμερίζονται - οι εθνικές επιχειρήσεις ενισχύονται από τις εθνικές κυβερνήσεις των κρατών μελών- τα κράτη μέλη προσφεύγουν σε δανεισμό από όπου και όσο μπορούν για να αντιμετωπίσουν την πρωτοφανή ύφεση.

Η απάντηση και μάλιστα ηχηρή έρχεται από την ίδια την Επιτροπή : ένα πρόγραμμα επενδύσεων, δημόσιων και ιδιωτικών, για την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας, με πρώτη προτεραιότητα τις χώρες που επλήγησαν περισσότερο και εκείνες που έχουν τις μεγαλύτερες δυσκολίες αντιμετώπισης του προβλήματος, με πηγή χρηματοδότησης την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση και όχι τα κράτη που την απαρτίζουν.

Ο νέος πολυετής προϋπολογισμός μαζί με το πρόγραμμα ανάκαμψης με την ονομασία «Επόμενη Γενιά Ε.Ε.», ο οποίος επικυρώθηκε με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουλίου 2020¹⁴⁰, διπλασίασε, το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο, με πηγή προέλευσης αυτών των πόρων την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία θα δανειστεί για να χρηματοδοτήσει τα κράτη μέλη

---

¹⁴⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4499418&from=EL>

και μάλιστα τα δάνεια αυτά θα καλυφθούν στο μέλλον από «ίδιους» πόρους, δηλαδή δανεισμός σε «ομοσπονδιακό», επίπεδο.

Κατά συνέπεια, σημαντική εξέλιξη και πρώτη διαφοροποίηση της πολιτικής συνοχής στην νέα περίοδο, ο αναπροσανατολισμός της ως προς τις αρχές της Λισσαβόνας : σε δημοσιονομικούς όρους, ο μεγάλος κερδισμένος από τις ιστορικές αποφάσεις του Ιουλίου 2020, είναι η πολιτική συνοχής, η οποία θα έχει στη διάθεσή της τα επόμενα χρόνια πάνω από 1 τρισεκατομμύριο ευρώ, αλλά ως προς το περιεχόμενο κερδισμένη από την απόφαση του Ιουλίου, δεν είναι πολιτική συνοχής υπό τη μορφή που την εισήγαγε η Ενιαία Πράξη, αλλά η πολιτική συνοχής όπως αυτή νοείται σε όρους «στρατηγικής της Λισσαβόνας», μια πολιτική συνοχής, δηλαδή, που δίνει προτεραιότητα στη συνολική αναπτυξιακή μεγέθυνση της Ένωσης – σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις, την πράσινη και την ψηφιακή - και λιγότερο στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών και στην ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων από αυτές, οι οποίες υπέφεραν από την εφαρμογή πολιτικών, όπως η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και η οικονομική και νομισματική ένωση.¹⁴¹

Δυστυχώς, παρόλο που οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες χρειάζονται τη ψηφιακή σύγκλιση, την πράσινη μετάβαση, την παραγωγική αναδιάρθρωση και εξωστρέφεια περισσότερο, αυτό που προβλέπεται είναι ότι, οι ανεπτυγμένες περιφέρειες, θα είναι οι πραγματικά κερδισμένες, λόγω του παραγωγικού και ανθρώπινου κεφαλαίου, που διαθέτουν.

Ένα νέο στοιχείο της νέας περιόδου, είναι η άμεση σύνδεση του σχεδιασμού, της υλοποίησης και των εκταμιεύσεων του Ταμείου Ανάκαμψης με μεταρρυθμίσεις, ως συστατικών στοιχείων προγραμματισμού, σε αντίθεση με τις γνωστές «αιρεσιμότητες» των ΕΣΠΑ οι οποίες δεν αποτελούσαν συστατικό στοιχείο του κάθε προγράμματος και οι εκταμιεύσεις συντελούνταν χωρίς «ορόσημα» επίτευξής τους.

Εμφανώς ενισχυμένο και το καθεστώς των αιρεσιμοτήτων, κυρίως η μακροοικονομική «αιρεσιμότητα» στην πολιτική συνοχής της νέας προγραμματικής περιόδου: άμεση σύνδεση με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, με τις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας¹⁴², εισάγοντας παράλληλα μια νέα «πολιτική» αιρεσιμότητα, αναστολή ή διακοπή χρηματοδοτήσεων για τα κράτη-μέλη που δεν τηρούν τις αρχές του κράτους δικαίου¹⁴³, που αφορά άμεσα την Πολωνία και Ουγγαρία.

Ριζοσπαστική διαφορά, της νέας περιόδου, με γνώμονα την απλούστευση των διαδικασιών, η χρηματοδότηση των κρατών μελών θα γίνεται από ένα μόνο ταμείο - το Ταμείο Ανάκαμψης - χωρίς κατηγορίες περιφερειών, χωρίς διακριτούς γενικούς και ειδικούς στόχους και προτεραιότητες, με πολύ ευρύ πεδίο επιλέξιμων δράσεων και έργων, παραμερίζοντας όλους τους κανονισμούς και διαδικασίες των Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων, που υπαγόρευαν υποβολή και έγκριση ΕΣΠΑ, υποβολή και έγκριση επιχειρησιακών προγραμμάτων, έγκριση κριτηρίων επιλογής έργων, προκηρύξεις κ.λπ. και όλα αυτά πριν την έγκριση και χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων και παρεμβάσεων. Η νέα διαδικασία προβλέπει την

---

¹⁴¹ Policy-paper-65-Kritikos.pdf/σελ.10

¹⁴² Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2020α), σημείο 37

¹⁴³ Στις 16 Δεκεμβρίου 2020 εγκρίθηκε ο κανονισμός «περί γενικού καθεστώτος αιρεσιμότητας για την προστασία του προϋπολογισμού της Ένωσης»

υποβολή και έγκριση ενός Σχεδίου Ανάκαμψης που θα αποτελεί παράρτημα του ετήσιου Εθνικού Σχεδίου Μεταρρυθμίσεων και θα περιλαμβάνει εξ αρχής και τα προς χρηματοδότηση έργα.

Αναπόφευκτο ήταν και αλλαγή στους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων και διαχείρισης, αναλαμβάνοντας ρόλο οι υπουργοί Οικονομικών, αφαιρώντας τον από τους παραδοσιακούς παίκτες που ήταν τα υπουργεία αναπτυξιακού σχεδιασμού. Θεωρήθηκε ότι η κρίση ήταν πολύ μεγάλη για να αφεθεί στις αγκυλώσεις και καθυστερήσεις του υφισταμένου συστήματος της πολιτικής της συνοχής, συνδυαστικά βεβαίως με το κίνητρο της απόκτησης ελέγχου σε έναν καινούργιο και πολλά υποσχόμενο χρηματοδοτικό μηχανισμό, σηματοδοτώντας ίσως έναν περαιτέρω αναπροσανατολισμό στη πολιτική συνοχής με την εισαγωγή μιας άλλης αντίληψης για την ανάπτυξη και τις προτεραιότητες.

Προκρίνεται συνεπώς, περαιτέρω η «διακυβερνητική» προσέγγιση έναντι της «κοινοτικής» μεθόδου¹⁴⁴. Έτσι τα εθνικά σχέδια του ταμείου Ανάκαμψης πλέον, εγκρίνονται από το Συμβούλιο Υπουργών, ενώ για τις εκταμιεύσεις απαιτείται γνωμοδότηση της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής (που αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών-μελών), σε αντίθεση με τα ΕΣΠΑ, τα οποία εγκρίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επιφέροντας νέες ισορροπίες μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμών. Ο κυριότερος διακυβερνητικός θεσμός, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, απέκτησε κυρίαρχο ρόλο, λόγω των μεγάλων δημοσιονομικών αποφάσεων που έπρεπε να ληφθούν, περιορίζοντας την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην υλοποίηση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, παραιτούμενη πρακτικά από το αποκλειστικό της δικαίωμα της νομοθετικής πρωτοβουλίας.

Στο διαρκές παιχνίδι του συσχετισμού δυνάμεων μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμών, η αποδυνάμωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο «θεσμικό τρίγωνο» (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Υπουργών, Ευρωπαϊκή Επιτροπή), μακροπρόθεσμα θα επιφέρει αλλοίωση στη πολιτική συνοχής όπως εντάχθηκε στη Συνθήκη με την Ενιαία Πράξη το 1986 και αναπόφευκτα θα επεκταθεί και στους λεγόμενους συμμάχους της - τα αδύναμα κράτη-μέλη - αδυνατώντας να τους υποστηρίξει επαρκώς.¹⁴⁵

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί, η δημιουργία εγχειριδίου¹⁴⁶, ογδόντα μέτρων απλούστευσης των διαδικασιών αναφορικά, με το νομικό πλαίσιο, ενοποιημένο, για ασφάλεια και σαφήνεια, με το πλαίσιο πολιτικής, βελτιωμένο για καλύτερο προγραμματισμό, με λιγότερες στρατηγικές απαιτήσεις, με Εδαφικά εργαλεία για απλούστερο σχεδιασμό προσαρμοσμένο σε τοπικές καταστάσεις, με απλούστερο αναλογικό σύστημα με εξάρτηση σε σημαντικό βαθμό από τα εθνικά συστήματα και με ένα ενιαίο και ολοκληρωμένο ρυθμιστικό πλαίσιο προσαρμοσμένο σε συγκεκριμένο πλαίσιο συνεργασίας.

---

¹⁴⁴ Η κοινοτική μέθοδος χαρακτηρίζεται από το αποκλειστικό δικαίωμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αναλαμβάνει νομοθετική πρωτοβουλία, την εξουσία συναπόφασης του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τη χρήση της ειδικής πλειοψηφίας στο Συμβούλιο (EUR-Lex Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

¹⁴⁵ [Policy-paper-65-Kritikos.pdf/σελ.10](#)

¹⁴⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/factsheet/new_cp/simplification_handbook_el.pdf

Πολιτική συνοχής & Νεολαία.

Οι νέοι αποτελούν μια ιδιαίτερη σε χαρακτηριστικά και ανάγκες ομάδα, οι οποίοι καλέστηκαν να προσαρμοστούν σε μια σειρά καταγιστικών εξελίξεων, χωρίς να ληφθεί υπόψη αυτή η ιδιαιτερότητά τους.

Μόλις το 2001, όταν η ανεργία ήταν ο κοινός παρονομαστής για τους νέους της Ευρώπης (η ανεργία στους νέους ήταν σε ποσοστά διπλάσια σε σχέση με των άνω των 25 ετών εργατικό δυναμικό), τότε τέθηκαν ουσιαστικά οι νέοι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος.

Επιπροσθέτως στην ανεργία, η εκπαίδευση και συγκεκριμένα η ποιότητά της και το μέλλον της, αποτελεί μεγάλο πρόβλημα των Νέων της Ε.Ε., λόγω των ραγδαίων κοινωνικών αλλαγών συνδυαστικά με την εμφάνιση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου, την απαίτηση της βιομηχανίας για σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της, τη σταδιακή αποβιομηχάνιση πλειονότητας των κρατών μελών και τη προτίμηση των Νέων στις ανθρωπιστικές επιστήμες, συνέβαλαν στην αύξηση των απαιτήσεων από τα εκπαιδευτικά συστήματα όλων των επιπέδων.

Η συμμετοχή των Νέων στη κοινωνία κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα, αφενός οι κοινωνίες αμφισβητούν την αξία των νέων στα δημόσια αξιώματα, αφετέρου η αντίληψη των Νέων για τη δημοκρατία είναι διαφορετική απορρίπτοντας το ίδιο το σύστημα διοίκησης και εξουσίας και τα πολιτικά κόμματα.¹⁴⁷

Τα θέματα ένταξης στην αγορά εργασίας, στέγασης, αυτονομίας, τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα, τα θέματα εξαρτήσεων και ασθενειών εντάσσονται αναμφισβήτητα στα προβλήματα των Νέων και αφορούν όλες τις χώρες της Ε.Ε.

Με την Στρατηγική της Λισαβόνας και τον φιλόδοξο στόχο που τέθηκε, να αναδειχθεί η Ε.Ε. "στην πιο ανταγωνιστική και δυναμική, βασισμένη στη γνώση οικονομία στον κόσμο, ικανή για αιεφόρο οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή", η επένδυση στη Νεολαία της Ευρώπης ήταν πλέον μονόδρομος.

---

¹⁴⁷ Με εξαίρεση τις σκανδιναβικές χώρες όπου η νεανική συμμετοχή έχει ιστορία πάνω από 100 χρόνια.

Η κατάσταση της ανεργίας των νέων στην Ευρώπη από τη δεκαετία του 1990 έως σήμερα.

Τη δεκαετία 1990 υπήρξε εκτίναξη των ποσοστών ανεργίας και μείωση του προσφερόμενου εργατικού δυναμικού σε όλους τους τομείς, είχε σαν συνέπεια να επιφέρει γερό πλήγμα στην ηλικιακή ομάδα 15-24 ετών, των νεαρών Ευρωπαίων : διπλάσια ποσοστά ανεργίας και το τριπλάσιο συγκριτικά με τα αντίστοιχα του μέσου πληθυσμού, αφήνοντας πολλούς νέους Ευρωπαίους στο 20ο έτος της ηλικίας τους εκτός χώρου εργασίας και συνεπώς χωρίς επαγγελματική εμπειρία στο ενεργητικό τους, καταδικάζοντας τη νεολαία να εξαρτάται από την οικονομική υποστήριξη των οικογενειών τους, κάτι που συνεχίζεται δυστυχώς έως και σήμερα.

Στη προσπάθεια για την Ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση των Νέων, αναγνωρίστηκε η έλλειψη δεξιοτήτων των νέων ως ένας σημαντικός παράγοντας που συνέβαλαν στην ανεργία, η Λευκή Βίβλος ήταν μία ισχυρή απάντηση.

Παρόλα αυτά, στα τέλη της δεκαετίας του 1990 τα στοιχεία της ανεργίας των νέων ήταν απογοητευτικά. Σύμφωνα με έρευνα της Eurostat (Βλ. Πίνακα 4&5 Παράρτημα) κατά τα έτη 1994-1997, τα ποσοστά ανεργίας κυμαίνονταν από 22% και μειώθηκαν ελάχιστα, αγγίζοντας μετά βίας το 21%. Στην νότια Ευρώπη σχεδόν το ήμισυ των Ισπανών εργαζομένων κάτω των 24 ετών βρισκόταν σε καθεστώς ανεργίας.¹⁴⁸¹⁴⁹

Επιπλέον, στην Ιταλία και τη Γαλλία, 1/4 των εργαζόμενων νέων αντιμετώπιζαν τις ίδιες συνθήκες. Η Ελλάδα, σύμφωνα με την έρευνα ακολουθεί τα χνάρια των δύο προηγούμενων χωρών, με ποσοστά νεανικής ανεργίας της τάξεως περίπου του 30% διαχρονικά κατά την περίοδο 1994-1999 με την ανεργία να αυξάνεται σταθερά κατ' έτος.

Σε αντίθεση με τις χώρες του νότου, οι βόρειες χώρες εμφάνιζαν στα ποσοστά νεανικής ανεργίας κατά πολύ κάτω του μέσου όρου νεανικής ανεργίας και συγκεκριμένα, η Γερμανία με εξαίρεση τη διετία 1996-1997 εμφάνιζε ποσοστά ανεργίας στους νέους κάτω του 10% τη στιγμή που ο αντίστοιχος μέσος ευρωπαϊκός όρος είναι διπλάσιος.

Το ίδιο συνέβαινε και με τις Κάτω Χώρες όπου πέραν μιας αύξησης της νεανικής ανεργίας από το 1994 (11,5%) στο 12,1% το 1995, εμφάνιζαν μια μείωση των ποσοστών ανεργίας καταλήγοντας το έτος 1999, σε ένα ποσοστό ανεργίας 7,2%.

Κατά τη δεκαετία του 2000, τα ποσοστά ανεργίας των νέων συνέχιζαν να βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα, δηλαδή σε ποσοστά διπλάσια σε σχέση με του υπόλοιπου πληθυσμού, παρουσιάζοντας πτώση μόνον τη τριετία 2006-2008.¹⁵⁰

Μετά τη θεσμοθέτηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας το 2000 και του φιλόδοξου στόχου της, να καθιερωθεί η Ευρώπη, ως η δυναμικότερη οικονομία της γνώσης σε παγκόσμιο επίπεδο, οι νέοι

---

¹⁴⁸ Βλ., Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Eurostat, «Measuring progress towards a more sustainable Europe: Proposed indicators for sustainable development, data 1980-99», Luxembourg, 2001, διαθέσιμο ηλεκτρονικά στο: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5631333/KS-37-01-203-EN.PDF/219f84d8-9f71-4898-abec-f40e39eaa4d5?version=1.0>

¹⁴⁹ Βλ., Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Eurostat, «Measuring progress towards a more sustainable Europe: Proposed indicators for sustainable development, data 1980-99», Luxembourg, 2001, διαθέσιμο ηλεκτρονικά στο: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5631333/KS-37-01-203-EN.PDF/219f84d8-9f71-4898-abec-f40e39eaa4d5?version=1.0>

¹⁵⁰ Βλ., Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Eurostat, EU economic data pocketbook, Luxembourg, 2/2010, διαθέσιμο ηλεκτρονικά στο: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3930297/5965534/KS-CZ-10-002-EN.PDF/43f942bb-ab1a-4e02-bd1b-f0c32d147b60?version=1.0> /σελ.22

παρέμειναν να βρίσκονται στο τέλμα της ανεργίας, καθώς η πλειοψηφία των κρατών μελών αντιμετώπιζε διψήφια ποσοστά ανεργίας ,με την Ελλάδα, το Βέλγιο, την Ισπανία, τη Γαλλία και την Ιταλία να πρωτοστατούν με διαφορά.

Ενδεικτικά, το έτος 2009, η νεανική ανεργία ανέρχονταν σε υψηλότερα ποσοστά σε αρκετές χώρες της Ένωσης όπως πχ. στην Ελλάδα 25,8%, στην Ισπανία 37,8%, στην Ουγγαρία 26,5% , στη Λιθουανία 29,2 % και τη Λετονία 33,6%, εντείνοντας τόσο τις ανισότητες μεταξύ των νέων της Ένωσης στην επικράτεια της Ευρώπης, αλλά και δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα στην επαγγελματική σταδιοδρομία των νέων.

Με τη θεσμοθέτηση της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η νεανική ανεργία επιδεινώθηκε λόγω της οικονομικής κρίσης με αύξηση από 21,5% στην Ευρώπη των 28 κρατών μελών το 2011 σε 23,5% το 2013.¹⁵¹

Από το σύνολο των 25,9 εκατομμυρίων ανέργων στην ΕΕ το 2013, τα 5,2 εκατομμύρια ήταν ηλικίας 18-24 ετών. Επομένως, μια ηλικιακή ομάδα που αποτελούσε μόλις το 13% του συνόλου της ηλικίας εργασίας (που ορίζεται εδώ ως 18-64), αντιπροσώπευε το 20% του συνόλου των ανέργων. Τα ποσοστά ανέργων σε αυτήν την ηλικιακή ομάδα ήταν 50% στην Κροατία, 55% στην Ισπανία και 58% στην Ελλάδα και ήταν μόνο ελαφρώς λιγότερο από 40% στην Πορτογαλία, την Ιταλία και την Κύπρο.

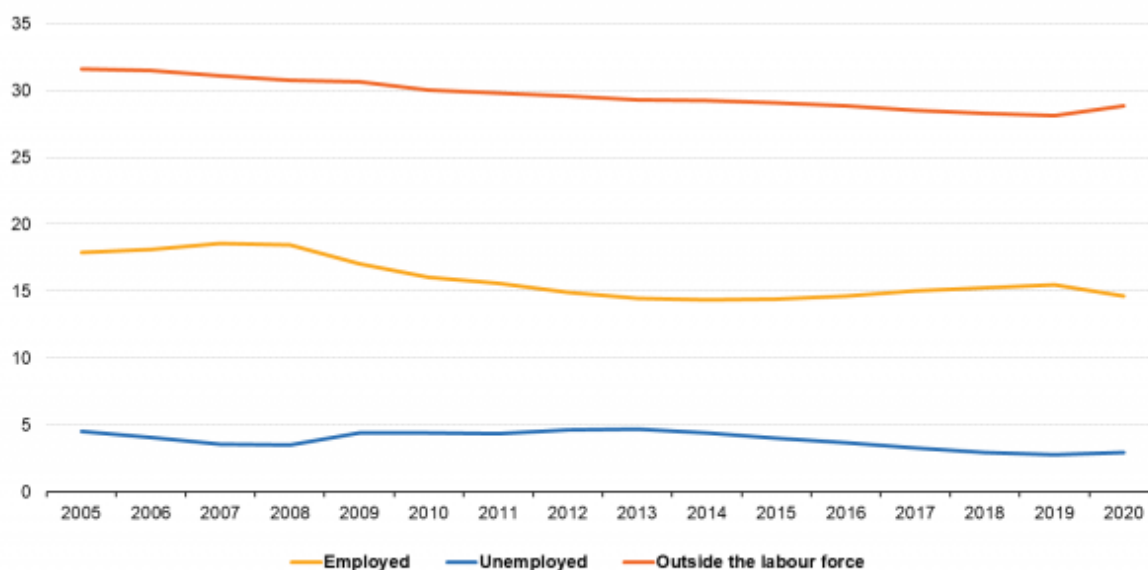
Τέλος παραθέτοντας το παρακάτω γράφημα , παρουσιάζεται ο πληθυσμός των νέων ηλικίας 15-24 ετών στην ΕΕ, ο οποίος διαιρείται σε τρεις ομάδες με βάση την κατάσταση του εργατικού δυναμικού τους και την εξέλιξή του από το 2005 έως το 2020. Στο γράφημα παρουσιάζεται ο αριθμός των νέων που απασχολούνται, άνεργοι και εκτός εργατικού δυναμικού για κάθε έτος.

---

¹⁵¹Βλ., Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Eurostat, Basic figures on the EU, fourth quarter 2014, Luxembourg,2014, διαθέσιμο ηλεκτρονικά στο: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/6193635/KS-GL-14-004-EN-N.pdf/555d60fb-a7de-4e79-a9f4-254802961d5e>

Population aged 15-24 by labour status, EU, 2005-2020 (in million)

Source: Eurostat, EU Labour Force Survey, special extraction made for this article.

eurostat

Εικόνα 9 : Eurostat/Πληθυσμός ηλικίας 15-24 ετών ανά εργασιακό καθεστώς, ΕΕ, 2005-2020 ετών¹⁵²

Φαίνεται ότι η ανεργία των νέων μειώθηκε από 4.5 εκατομμύρια το 2005 σε 3.5 εκατομμύρια το 2008. Άρχισε να αυξάνεται το 2009, φθάνοντας τα 4.7 εκατομμύρια το 2013 και στη συνέχεια μειώθηκε σταδιακά φθάνοντας στο νέο χαμηλό επίπεδο των 2.8 εκατομμυρίων το 2019.

Επιπλέον, ο αριθμός των νέων εκτός εργατικού δυναμικού κατά την περίοδο 2005-2019 ήταν ο υψηλότερος το 2005, φθάνοντας τα 31.6 εκατομμύρια και ο χαμηλότερος το 2019, με 28.1 εκατομμύρια.

Μετά τα χαμηλά επίπεδα του 2019, τόσο ο πληθυσμός των ανέργων όσο και των ατόμων εκτός εργατικού δυναμικού αυξήθηκε το 2020 σε 2.9 και 28.9 εκατομμύρια αντίστοιχα.

Ταυτόχρονα, ο αριθμός των απασχολούμενων νέων μειώθηκε κατά 0.9 εκατομμύρια και ανήλθε σε 14.6 εκατομμύρια. Επισημαίνεται ότι η αύξηση κατά 0.7 εκατομμύρια του αριθμού των ατόμων εκτός εργατικού δυναμικού μεταξύ 2019 και 2020 ήταν η πρώτη αύξηση του εν λόγω υποπληθυσμού που καταγράφηκε από το 2005.¹⁵³

¹⁵² https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Youth_unemployment&action=statexp-seat&lang=el

¹⁵³ Ουλώδεις επιπτώσεις της κρίσης Ερευνητικό σημείωμα 06/2014/Nicole Fondeville και Terry Ward (Applca) Οκτώβριος 2014/Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Συνέπειες της ύφεσης για τη Νεολαία.

Η οικονομική κρίση οδήγησε σε απώλειες θέσεων εργασίας μεγάλης κλίμακας και σημαντική μείωση του ρυθμού δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας στα περισσότερα μέλη της Ε.Ε., με αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση των ποσοστών απασχόλησης και την απότομη αύξηση της ανεργίας, με ιδιαίτερες επιπτώσεις στους νέους.

Ειδικότερα, το ποσοστό των νέων που εγκατέλειψαν την εκπαίδευση και εισήλθαν στην αγορά εργασίας στη περίοδο της κρίσης οδηγήθηκαν σε παρατεταμένες περιόδους ανεργίας. Όσοι δυστυχώς έπρεπε να μεταβούν από την εκπαίδευση στην εργασία κατά τη διάρκεια της κρίσης και ως αποτέλεσμα βίωσαν παρατεταμένο διάστημα ανεργίας, δύναται, κατά μέσο όρο, να αναμένουν ότι θα αντιμετωπίσουν μεγαλύτερη δυσκολία να παραμείνουν στην απασχόληση καθ' όλη τη μελλοντική επαγγελματική τους ζωή και λαμβάνουν χαμηλότερες αποδοχές κατά τη διάρκεια της ζωής τους, από εκείνους που ξεκινούν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία σε πιο ευνοϊκές περιόδους.

Και λόγω αυτών των καταστροφικών επιπτώσεών της μακροπρόθεσμα, η κρίση έχει επίσης δυνητικά επιζήμιες συνέπειες για το εισόδημα, τον κίνδυνο φτώχειας και τις πιθανότητες κοινωνικού αποκλεισμού των ενδιαφερόμενων νέων κατά τη διάρκεια της ζωής τους, καθώς και για τη σωματική και ψυχική τους υγεία, οδηγώντας, σύμφωνα με τα στοιχεία, σε υψηλότερη συχνότητα αυτοκτονιών.

Επίσης αναφορικά με τον αυξημένο αριθμό νέων που μετακινήθηκαν από χώρες που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση σε εκείνες με καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης και μελλοντικές προοπτικές πιο ευνοϊκές, αυτό δυνητικά θα μπορούσε να βλάψει το μελλοντικό αναπτυξιακό δυναμικό των χωρών που αφήνουν πίσω τους. Μία επίσης καταστροφική παράμετρος σχετικά με τον βαθμό στον οποίο η παρούσα κρίση είναι πιθανό να έχει μακροπρόθεσμα είναι οι καταθλιπτικές επιπτώσεις στο αναπτυξιακό δυναμικό των οικονομιών της ΕΕ γενικότερα – μέσω της εξάντλησης του ανθρώπινου κεφαλαίου που προκαλούν οι παρατεταμένες περιόδους ανεργίας, με αποτέλεσμα σημαντικό και μακροχρόνιο.¹⁵⁴

---

¹⁵⁴ Διδάγματα πολιτικής μπορούν να αντληθούν από την πολιτική ανταπόκριση στη Φινλανδία και τη Σουηδία στη βαθιά ύφεση που υπέστησαν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 και στην παρατεταμένη περίοδο υψηλής ανεργίας μεταξύ των νέων που ακολούθησε. Και οι δύο υιοθέτησαν μια στρατηγική για την ενίσχυση των εκπαιδευτικών συστημάτων και τη διεύρυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση, ιδίως για όσους έχουν ανεπαρκή προσόντα, καθώς και την αύξηση του αριθμού που αποκτούν πανεπιστημιακά πτυχία ισοδύναμου, προκειμένου να τονωθεί το μελλοντικό παραγωγικό δυναμικό και η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας ως μέτρο για τη μείωση της ανεργίας. Είναι σημαντικό από αυτή την άποψη η παρεχόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση να σχετίζεται με μελλοντικές ανάγκες δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας. Πράγματι, 10 από τα 25 κράτη μέλη της Ε.Ε. μείωσαν τις δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση κατά την περίοδο 2008-2012 και μόνο τρία (Δανία, Γαλλία και Μάλτα), εκτός από τη Σουηδία, αύξησαν τις δαπάνες περισσότερο κατά τη διάρκεια αυτών των ετών. Κατά την περίοδο της κρίσης, ωστόσο, λίγες χώρες έχουν εκμεταλλευτεί την ευκαιρία να επενδύσουν περισσότερο στην εκπαίδευση γενικά.
<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=13626&langId=en>

Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε για τη Νεολαία .

Το 2000 υιοθετήθηκε η Στρατηγική της Λισαβόνας για την απασχόληση για τα έτη 2000-2010, με την οποία τέθηκαν οι κατευθυντήριες γραμμές για την επίτευξη πλήρους απασχόλησης στην εργασία, προωθώντας την εφαρμογή των ΕΠΑ (Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης) :

- δράσεις βελτίωσης της απασχόλησης και των δεξιοτήτων των εργαζομένων μέσω της δημιουργίας ενός δικτύου που θα παρέχει ενημέρωση για θέσεις εργασίας και προγράμματα κατάρτισης,
- προτεραιότητα στη διά βίου μάθηση,
- δράσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών και
- υποστήριξη της ένταξης των γυναικών στην αγορά εργασίας μέσω πολιτικών εναρμόνισης επαγγελματικού και οικογενειακού βίου.

Η Στρατηγική της Λισαβόνας συγκεκριμένα για την απασχόληση έθεσε, τον φιλόδοξο στόχο στο ποσοστό απασχόλησης από 61% σε 70% έως το 2010, επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο.

Η χάραξη της πολιτικής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, σε σχέση με την απασχόληση και τους νέους ειδικότερα, αφορούσε¹⁵⁵:

- Την συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης από το Συμβούλιο και την Επιτροπή για μια ηλεκτρονική Ευρώπη (e- Europe Action Plan)¹⁵⁶, το οποίο, βασισμένο στην ανοικτή μέθοδο συντονισμού¹⁵⁷ θα πραγματοποιεί μια συγκριτική αξιολόγηση των εθνικών πρωτοβουλιών σε σχέση με την πρωτοβουλία e- Europe
- Την πλήρη πρόσβαση πολιτών και επιχειρήσεων σε τρόπους φθηνής επικοινωνίας και σε ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, ώστε οι πολίτες να αποκτήσουν εξοικείωση με το διαδίκτυο και να αναπτύξουν τις δεξιότητες τους στον τεχνολογικό τομέα καθώς και τη διασφάλιση της ηλεκτρονικής πρόσβασης των πολιτών στις δημόσιες υπηρεσίες μέχρι το 2003

---

¹⁵⁵ Οι στόχοι της στρατηγικής της Λισαβόνας, καταγράφονται όπως παρουσιάζονται στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

¹⁵⁶ Το σχέδιο δράσης «e-Europe» που κατάρτισαν από κοινού η Επιτροπή με το Συμβούλιο έθεσε 3 κύριους στόχους: α) Την ύπαρξη φθηνότερου, ταχύτερου και ασφαλούς διαδικτύου, β) την επένδυση στα άτομα και τις δεξιότητες και γ) την τόνωση της χρήσης του διαδικτύου. Για αναλυτικότερες πληροφορίες βλ., Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Συμβούλιο της ΕΕ, σχέδιο δράσης «e-Europe 2002, κοινωνία πληροφοριών για όλους», Βρυξέλλες, 14.6.2000

¹⁵⁷ Η «ανοικτή μέθοδος συντονισμού (ΑΜΣ)» αναφέρεται στη διαδικασία που εισήχθη με τη Στρατηγική της Λισαβόνας. Κατά την έναρξη της διαδικασίας η Επιτροπή ορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη μέλη στον τομέα της απασχόλησης, οι οποίες προηγουμένως έχουν συζητηθεί στο Συμβούλιο. Βάσει των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής τα κράτη μέλη αναπτύσσουν εθνικά σχέδια δράσης, τα οποία προσαρμόζουν βάσει των εγχώριων αναγκών. Τα αποτελέσματα των εθνικών σχεδίων δράσης κατατίθενται ετησίως στην Επιτροπή, η οποία τα ενσωματώνει στην ετήσια αναφορά της προς το Συμβούλιο. Βάσει της έκθεσης αυτής το Συμβούλιο αξιολογεί τις επιδόσεις των κρατών μελών και κάνει συστάσεις για το επόμενο έτος

- Την ανάθεση της ευθύνης στα κράτη μέλη να διασφαλίσουν πως τα όλα τα σχολεία της Ένωσης ως το τέλος του 2001, θα έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο και αντιστοίχως οι διδάσκοντες θα εξοικειωθούν με το διαδίκτυο ως την εκπνοή του 2002
- Τον εκσυγχρονισμό των ευρωπαϊκών συστημάτων εκπαίδευσης ώστε να είναι σε θέση να προσφέρουν ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε κοινωνικής ομάδας προγράμματα κατάρτισης και εκπαίδευσης με στόχο να ανταποκρίνονται οι Ευρωπαίοι πολίτες στις προκλήσεις των τεχνολογικών εξελίξεων και να μη θεωρούνται οι δεξιότητες τους ξεπερασμένες

Ενώ τον Νοέμβριο του 2001 ανακοινώνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το «*Λευκό Βιβλίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μια νέα πνοή για την ευρωπαϊκή νεολαία*»¹⁵⁸, ένα κείμενο ευρείας διαβούλευσης της Επιτροπής με Νέους και Οργανώσεις από όλη την Ευρώπη, οριοθετημένο σε τέσσερις βασικές προτεραιότητες :

- τη συμμετοχή,
- την ενημέρωση,
- τον εθελοντισμό
- και τη μεγαλύτερη κατανόηση της νεολαίας.

Προκρίθηκε η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού, για τη στενότερη δυνατή συνεργασία μεταξύ των πολιτικών για τη νεολαία, στα διάφορα κράτη μέλη.

Η Λευκή Βίβλος για τη Νεολαία η οποία αποτελεί μέχρι σήμερα το γενικό περίγραμμα της πολιτικής της Ε.Ε. όσον αφορά τους Νέους, πλαισιώθηκε από τις ακόλουθες ενέργειες : ¹⁵⁹

- ✓ το ψήφισμα του Συμβουλίου του Ιουνίου 2002 για τη μάθηση καθ' όλη τη διάρκεια του βίου.¹⁶⁰
- ✓ εφαρμογή του προγράμματος εργασίας για την εκπαίδευση και τη κατάρτιση.
- ✓ τη διακήρυξη της Κοπεγχάγης ¹⁶¹για την ενισχυμένη ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης.
- ✓ τη συμβολή της ομάδας «Νεολαία» του Συμβουλίου στην αναθεώρηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση και των κατευθυντηρίων γραμμών της το 2003.
- ✓ το ψήφισμα του Συμβουλίου για τους νέους και την κοινωνική ένταξη.

---

158 COM(2001) 681 τελικό, Βρυξέλλες, 21.11.2001.

159 Η Ομάδα Ευρώπη γράφει για τις πολιτικές της Ε.Ε./ στην ιστοσελίδα της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, στη διεύθυνση ec.europa.eu/ellada

160 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ:C:2002:163:TOC/Ψήφισμα του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2002 για τη διά βίου μάθηση>

161 Η Διακήρυξη της Κοπεγχάγης (2002) αποτέλεσε την έναρξη της Διαδικασίας της Κοπεγχάγης με στόχο να υπηρετήσει τη Στρατηγική της Λισαβόνας στον τομέα της ΕΕΚ/ Οι προτεραιότητες και οι στόχοι της Διαδικασίας της Κοπεγχάγης επανακαθορίζονταν κάθε δύο χρόνια σε συναντήσεις που έλαβαν χώρα στο Μάαστριχτ (2004), το Ελσίνκι (2006), το Μπορντώ (2008) και τη Μπρίζ (2010) (Σταμέλος, 2011, σελ.501-503). Για την περίοδο 2010-2020 η Διαδικασία της Κοπεγχάγης κατέχει σημαντικό ρόλο στον τομέα της ΕΕΚ, καθώς οι προτεραιότητες της ευθυγραμμίζονται με τις επιδιώξεις του προγράμματος «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020» και με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011).

- ✓ τη διακήρυξη για τους νέους έναντι των φυλετικών διακρίσεων και της μισαλλοδοξίας που θεσπίζει ένα σχέδιο δράσης στο τέλος του 2005.
- ✓ την υποστήριξη της Επιτροπής για την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων και της ξеноφοβίας μέσω του προγράμματος «Νεολαία», και συγκεκριμένα θεσμοθετώντας ένα ευρωπαϊκό ιστοχώρο κατά των φυλετικών διακρίσεων και της ξеноφοβίας για τους νέους.

Η Επιτροπή υλοποιώντας την δέσμευσή της , ήτοι την αύξηση της συμμετοχής των νέων στη διαδικασία, υποστήριξε την «**Εβδομάδα της Νεολαίας**» από 29 Σεπτεμβρίου έως 5 Οκτωβρίου 2003 και εγκαινίασε την **ευρωπαϊκή πύλη νεολαίας**. Το σύνολο των δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν κατόπιν της Λευκής Βίβλου, οδήγησαν σε μεγάλη κινητοποίηση των νέων, των οργανώσεων νεολαίας, των δημοσίων αρχών, των υπουργείων και των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων.

Ωστόσο, η αργή αύξηση των ποσοστών απασχόλησης και η άνοδος της ανεργίας οδήγησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 2004, να αναθέσει σε μια ομάδα (high level group) με επικεφαλής το πρώην πρωθυπουργό της Ολλανδίας Wim Kok¹⁶², την επανεξέταση της Στρατηγικής της Λισαβόνας, η οποία και πραγματοποιήθηκε τον επόμενο χρόνο (2005) καλώντας τα κράτη μέλη :

- να εφαρμόσουν ΕΠΑ(ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης) στην αγορά εργασίας σε ομάδες, όπως γυναίκες, μεγαλύτερης ηλικίας άνεργοι και νέοι και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΑΜΕΑ, μετανάστες κ.α.), καθώς και προγράμματα δια βίου μάθησης, κατάρτισης και μαθητειών
- να εφαρμόσουν ΕΠΑ διατήρησης της απασχόλησης των μακροχρόνια ανέργων, όπως προγράμματα κατάρτισης,
- να δημιουργήσουν συστήματα διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας.

Στα πλαίσια της αναθεωρημένης Στρατηγικής της Λισαβόνας η εφαρμογή ΕΠΑ επέφερε ένα νέο μοντέλο στην αγορά εργασίας, που στηριζόταν στην ευελιξία με ασφάλεια (flexicurity¹⁶³ , 2007). Η ευελιξία με ασφάλεια στόχευε μεταξύ άλλων να διασφαλίσει ότι οι πολίτες της Ε.Ε έχουν τη δυνατότητα εύκολης εύρεσης θέσεως εργασίας ή μετάβασης σε κάθε στάδιο της ζωής τους, έχοντας καλές προοπτικές ανάπτυξης της σταδιοδρομίας τους σε ένα γρήγορα μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον.

Συνέπεια της Στρατηγικής της Λισαβόνας (2005) για την προώθηση της απασχόλησης, στον τομέα πολιτικής για τη Νεολαία : το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο Νεολαίας, στο πλαίσιο του ο π ο ί ο υ , αποφασίστηκαν μια σειρά από μέτρα πολιτικής για την αντιμετώπιση :

¹⁶² information@eurofound.europe.eu

¹⁶³ COM(2007) 359 final COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Towards Common Principles of Flexicurity {SEC(2007) 861} {SEC(2007) 862}

- Απασχόληση και κοινωνική ένταξη των Νέων,

(διάνοιξη προοπτικών απασχόλησης και μείωση της ανεργίας τους, κατάργηση των διαφορών μεταξύ των φύλων στην απασχόληση, την ανεργία και τις αμοιβές, δημιουργία αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας, προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις δεξιοτήτων).

- εκπαίδευση, κατάρτιση και κινητικότητα,

(μείωση του αριθμού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, πρόσβαση στην επαγγελματική, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των μαθητειών και της επιχειρηματικής κατάρτισης, κοινά πλαίσια στα συστήματα πιστοποίησης για μεγαλύτερη διαφάνεια, επικύρωση της μη τυπικής - άτυπης μάθησης,¹⁶⁴ Europass και η ανάπτυξη του Youthpass).

- συμφιλίωση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής,¹⁶⁵¹⁶⁶

(μέτρα και υπηρεσίες για τη φροντίδα παιδιών και άλλων εξαρτώμενων ατόμων και καθιέρωση νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας, όπως το ελαστικό ωράριο, την τηλεργασία, την άδεια μητρότητας και τη γονική άδεια).

Το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Νεολαία επίσης όριζε την ανάγκη για τη συμμετοχή των νέων και των οργανώσεών τους κατά την εφαρμογή του Συμφώνου από τις εθνικές κυβερνήσεις και υπογράμμιζε την υποχρέωση των Εθνικών Συμβουλίων Νεολαίας να πρωταγωνιστούν, σε αυτές τις διαβουλεύσεις.

---

¹⁶⁴ eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32012H1222%2801%29/Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης/ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 20ής Δεκεμβρίου 2012 για την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης/2012/C 398/01

¹⁶⁵ **Χρύσα Γεραγά** Μέλος της Ομάδας Ευρώπη Πάτρα, Ιούλιος 2011/[Συνοπτική περιγραφή της πολιτικής της ΕΕ για τη Νεολαία](#)

¹⁶⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52005DC0206>

Προγράμματα για Νέους.

Η Επιτροπή, για να διασφαλίσει τις στρατηγικές, της, προτεραιότητες, έχει ήδη από το 1988 υιοθετήσει ένα μηχανισμό υποστήριξης μέσω προγραμμάτων, εφοδιάζοντας τους εμπλεκόμενους φορείς με πρακτικά εργαλεία, κατανοητά για την καλύτερη υλοποίησή τους. Στη προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 τα προγράμματα αναφορικά με τη Νεολαία είναι τα εξής:

Νεολαία σε Δράση.

«Νεολαία σε Δράση»¹⁶⁷ είναι το πρόγραμμα κινητικότητας της Ε.Ε. για τους νέους, από το 2007 έως το 2013. Στόχος του προγράμματος ήταν *“να εμπνεύσει την αίσθηση της ενεργούς συμμετοχής στα κοινά, την αλληλεγγύη και την ανεκτικότητα μεταξύ των νέων Ευρωπαίων”*.¹⁶⁸ Το πρόγραμμα απευθυνόταν στους νέους ηλικίας 15-28 ετών, με δυνατότητες διεύρυνσης και για τη ηλικιακή ομάδα των 13-30 ετών, υποστηρίζοντας πέντε διαφορετικές δράσεις, για όλα τα κράτη μέλη:

✓ Δράση 1 – Νεολαία για την Ευρώπη

- Ανταλλαγές νέων
- Πρωτοβουλίες Νέων
- Δημοκρατικά Σχέδια για

Νέους

✓ Δράση 2 Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία

✓ Δράση 3 Νεολαία στον κόσμο

- Συνεργασία με γειτονικές χώρες εταίρους
- Συνεργασία με άλλες χώρες του κόσμου

✓ Δράση 4 – Υποστηρικτικά Μέτρα για τη Νεολαία

- Υποστήριξη φορέων που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη στον τομέα νεολαίας
- Υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Νεολαίας
- Κατάρτιση και Δικτύωση
- Σχέδια που ενθαρρύνουν την καινοτομία και την ποιότητα
- Δραστηριότητες ενημέρωσης για νέους και όσους δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας και των οργανώσεων νέων
- Συμπράξεις
- Υποστήριξη των δομών του προγράμματος

---

¹⁶⁷ Το πρόγραμμα εγκρίθηκε με το COM (2004) 471 final.

¹⁶⁸ ΕΥΡ.ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΓΔ Εκπαίδευση και Πολιτισμός, Πρόγραμμα Νεολαία σε Δράση, Οδηγός.

- Προστιθέμενη αξία του προγράμματος
- ✓ Δράση 5 – Ευρωπαϊκή συνεργασία στον Τομέα της Νεολαίας
  - Συναντήσεις νέων και αρμόδιων της πολιτικής για τη νεολαία
  - Υποστήριξη δραστηριοτήτων για την καλύτερη γνώση του τομέα της νεολαίας
  - Συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς

Το εν λόγω πρόγραμμα, διαδέχτηκε παλαιότερα προγράμματα κινητικότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για νέους, από το 1988 ¹⁶⁹, τονίζοντας τη σημασία και τη προτεραιότητα που δίνει η Ε.Ε. έως σήμερα, παρέχοντας την ευκαιρία σε δεκάδες χιλιάδες νέους κάθε χρόνο από όλη την Ευρώπη να συμμετέχουν ως ενεργοί πολίτες, την ανάπτυξη αλληλεγγύης μεταξύ τους και την ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης νέων από διαφορετικές χώρες.

Επίσης, επέφερε την διεύρυνση της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας, την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής μάθησης και κινητικότητας, της πρωτοβουλίας, της επιχειρηματικότητας και της δημιουργικότητας, τη διασφάλιση της αρχής της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών καθώς και τη συμμετοχή των νέων με λιγότερες ευκαιρίες, τη δυνατότητα εθελοντικής προσφοράς, σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, την ενίσχυση δικτύωσης των οργανώσεων, τόσο μεταξύ τους όσο και με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και τη προώθηση του οργανωμένου διαλόγου μεταξύ των πολιτικών υπευθύνων και των νέων.

Πρόγραμμα διά βίου μάθησης.

Το Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης (LLP – Lifelong Learning Programm), στα πλαίσια των στόχων της Στρατηγικής της Λισαβόνας, ήτοι η αύξηση της απασχολησιμότητας των πολιτών και η κοινωνική συνοχή, προώθησε δράσεις εκπαίδευσης, κατάρτισης, ανταλλαγών, συνεργασίας και κινητικότητας, για το σύνολο των ευρωπαϊών πολιτών ανεξαρτήτου ηλικίας.

Για το διάστημα 2007-2013, η Ε.Ε. διέθεσε 7 δις ευρώ περίπου για τη διά βίου μάθηση (LLP – Lifelong Learning Program) και πρόκειται κυρίως για τα προγράμματα:

- Comenius - Δράση για το σχολείο, διάθεση κονδυλίων τη συνεργασία μεταξύ σχολείων και εκπαιδευτικών, αλλά και για τη χάραξη πολιτικής, την εκμάθηση γλωσσών, την ηλεκτρονική μάθηση και τη διάδοση και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.
- Erasmus - Τριτοβάθμια εκπαίδευση, δεν υποστήριξε μόνο την κινητικότητα (για φοιτητές, καθηγητές, ή άλλο προσωπικό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης / επιχειρήσεις που θέλουν να σπουδάσουν, να διδάξουν και να εργαστούν στο εξωτερικό), αλλά παρέχει συγχρηματοδότηση σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τη συνεργασία μέσω διακρατικών σχεδίων συνεργασίας.

¹⁶⁹ «Νεολαία για την Ευρώπη» (1988-1991) που ακολουθείται από το «Νεολαία για την Ευρώπη II» (1992-95) και «Νεολαία για την Ευρώπη III» (1996-99), την «Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία» (1996-99), το πρόγραμμα «Νεολαία» (2000-06) και, τέλος, το πρόγραμμα «Νεολαία σε Δράση» (2007 - 13).

- Leonardo da Vinci - Επαγγελματική κατάρτιση, το οποίο συνέδεσε τις πολιτικές με την πρακτική στην επαγγελματικό εκπαίδευση και κατάρτιση (Ε.Ε.Κ). , προσφέροντας τη δυνατότητα σε νέους να βελτιώσουν τις ικανότητές τους, τις γνώσεις και δεξιότητες μέσα από δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης για ένα χρονικό διάστημα στο εξωτερικό, σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Grundtvig - Εκπαίδευση ενηλίκων, επικεντρώθηκε στις ανάγκες διδασκαλίας των μεγαλύτερων σε ηλικία και στην εκπαίδευση ενηλίκων, προσφέροντας στους ενήλικες τρόπους για να βελτιώσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους.
- Jean Monnet, για την πανεπιστημιακή εκπαίδευση και θέματα έρευνας για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. επιδιώκει την ανάπτυξη ενός δικτύου ιδρυμάτων, φορέων και οργανισμών που σχετίζονται με το ζήτημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την ευρωπαϊκή οπτική σε θέματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Youth in Action, για την κινητικότητα των νέων.
- Erasmus Mundus II, για την υλοποίηση κοινών μεταπτυχιακών και διδακτορικών προγραμμάτων των ευρωπαϊκών χωρών (μέλη της ΕΕ και άλλες ευρωπαϊκές χώρες που συμμετέχουν σε κοινοτικά προγράμματα όπως προβλέπεται από αντίστοιχες συμφωνίες-πλαίσια) με τρίτες χώρες.
- Tempus, για τον εκσυγχρονισμό της ανώτατης εκπαίδευσης στις χώρες εταίρους της Ε.Ε.

Δομημένος διάλογος για τη Νεολαία.

Μετά τη Λευκή Βίβλο για τη νεολαία και το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Νεολαία, υπαγορεύτηκε η ανάγκη της ενεργής συμμετοχής των νέων στις συζητήσεις και τον δημόσιο διάλογο, που προηγούνται της διαμόρφωσης των πολιτικών και κυρίως για τη συμμετοχή των νέων στην ανάπτυξη της Ε.Ε .

Για το σκοπό αυτό εδραιώθηκε ένας μηχανισμός, μια πλήρης διαδικασία διαλόγου με τους νέους σε όλα τα επίπεδα εντός της Ε.Ε., με συνομιλητές τις κυβερνήσεις, τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε., με δομημένα ατζέντα θεμάτων και χρονοδιάγραμμα και δράσεις σε τακτική βάση, ο οποίος πλαισιώθηκε με ψήφισμα του Συμβουλίου των Υπουργών και επιπροσθέτως υποστηρίχθηκε από ψήφισμα του Συμβουλίου του Νοεμβρίου 2006 (11/2006) και από την ανακοίνωση για την «Πρώτηση της πλήρους συμμετοχής των νέων στην εκπαίδευση, την απασχόληση και την κοινωνία» (09/2007), που εκδόθηκε το Σεπτέμβριο του 2007.

Ανανεωμένη Κοινωνική Ατζέντα.¹⁷⁰

Τον Ιούλιο του 2008 με ανακοίνωσή της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις ραγδαίες κοινωνικές αλλαγές (πλήττονται κυρίως οι νέοι με υψηλά ποσοστά ανεργίας), απόρροια της παγκόσμιας οικονομικής επιβράδυνσης, θέτει σε λειτουργία ένα από τα εργαλεία της, μία Ανανεωμένη Κοινωνική Ατζέντα για τις ευκαιρίες, τη πρόσβαση και την αλληλεγγύη, θέτοντας τρεις αλληλένδετους και εξίσου σημαντικούς στόχους:

- δημιουργία ευκαιριών
- εξασφάλιση πρόσβασης
- επίδειξη αλληλεγγύης,

θέτοντας πρώτη προτεραιότητα τα παιδιά και τους νέους.

---

¹⁷⁰ Ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα: Ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη στην Ευρώπη του 21ου αιώνα. COM(2008) 412 τελικό.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ “ΕΥΡΩΠΗ 2020”.

Ενώ ο κύριος στόχος της ΕΣΑ κατά τη δεκαετία του 1990 ήταν η καταπολέμηση της ανεργίας, το 2000 αυτός αντικαταστάθηκε από την πλήρη απασχόληση με τη Στρατηγική της Λισαβόνας. Από την έναρξη της πιο σοβαρής διεθνούς οικονομικής κρίσης μετά από αυτήν του 1929, η τελευταία αναθεώρηση της ΕΣΑ, στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής της Ε.Ε. «Ευρώπη 2020», επαναφέρει ως προτεραιότητα την καταπολέμηση της ανεργίας, και συγκεκριμένα της διαρθρωτικής ανεργίας.¹⁷¹

Η “Ευρώπη 2020”, ως διάδοχος της Στρατηγικής της Λισαβόνας, αποτέλεσε τη νέα δεκαετή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με στόχο το συντονισμό της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής, θεσπίζοντας για πρώτη φορά ποσοτικούς στόχους για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Έτσι στις 3 Μαρτίου 2010, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την «Ευρώπη 2020» ή «Ευρωπαϊκή Στρατηγική 2020», η οποία εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 26 Μαρτίου 2010 ως η νέα στρατηγική για τα επόμενα δέκα έτη (2011-2020), θέτοντας ως βασικό στόχο μια βιώσιμη οικονομία χωρίς αποκλεισμούς, που θα προσφέρει υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας, ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής συνοχής.¹⁷²

Συγκεκριμένα, η «Ευρώπη 2020» επιδίωξε την επίτευξη:¹⁷³

- Έξυπνης ανάπτυξης, μέσω της προώθησης και της ενίσχυσης της γνώσης, της έρευνας και της καινοτομίας ως κινητήριων δυνάμεων της μελλοντικής μας ανάπτυξης.
- Βιώσιμης ανάπτυξης, μέσω της προώθησης μιας πιο «πράσινης» και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας, με τη σωστή χρήση πόρων σε αποδοτικότητα.
- Χωρίς Αποκλεισμούς ανάπτυξης μέσω της προώθησης μιας οικονομίας με υψηλά ποσοστά απασχόλησης που θα επιτυγχάνει κοινωνική και εδαφική συνοχή,

Θέτοντας τους παρακάτω ποσοτικούς στόχους μέχρι το 2020:

- Απασχόληση για το 75% του π λ η θ υ σ μ ο ύ ηλικίας 20-64 (από 69%).
- Επένδυση του 3% του ΑΕΠ της Ε.Ε. σε Έρευνα και Ανάπτυξη (όταν στις ΗΠΑ είναι 2,6% και στην Ιαπωνία 3,4%).

---

¹⁷¹ Η πολιτική απασχόλησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετώπιζε με την οικονομική κρίση Μαρία Καραμεσίνη Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής Πάντειο Πανεπιστήμιο

¹⁷² Η νέα στρατηγική «Ευρώπη 2020» και η κριτική αποτίμηση της κοινωνικής διάστασης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης/24 Αυγούστου, 2016 Ρομποτή Ελένη, Υποψήφια Διδάκτωρ Πολιτικών Απασχόλησης και Εργασιακών Σχέσεων, Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

¹⁷³ ΕΥΡΩΠΗ 2020.Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη COM(2010) 2020 τελικό.

- Επίτευξη του στόχου 20/20/20¹⁷⁴ για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή (η μείωση των εκπομπών κατά 30%).
- Μείωση του ποσοστού των Ευρωπαίων που εγκαταλείπουν το σχολείο πάνω από 10% (έναντι του 15%), ενώ πάνω από το 40% να φτάνει στην τέταρτη βαθμίδα εκπαίδευσης (από 31%).
- 20 εκατ. παραπάνω ευρωπαίοι να ξεφύγουν από τη φτώχεια.

Πρώτη φορά στην "Ευρώπη 2020", θεσπίστηκαν ποσοτικοί δεσμευτικοί στόχοι, για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, υπογραμμίζοντας τη βούληση της Ε.Ε., η κοινωνική διάστασή της να βρίσκεται στο ίδιο υψηλό πολιτικό προφίλ με τις άλλες πολιτικές προτεραιότητές της¹⁷⁵¹⁷⁶.

Την περίοδο 2014-2015 η Επιτροπή με την ανακοίνωσή της με τίτλο «Απολογισμός της στρατηγικής "Ευρώπη 2020"»¹⁷⁷ για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» έδωσε το έναυσμα για την αξιολόγηση και την αναθεώρηση των στόχων καθώς και της αναγκαιότητας της στρατηγικής, καθιστώντας την μη απόλυτα κατάλληλη στρατηγική, αναφορικά με την αντιμετώπιση των προβλημάτων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού που λόγω της οικονομικής κρίσης, ολόένα και μεγαλύτερος αριθμός των πολιτών της Ε.Ε, ερχόταν αντιμέτωπος.

Κάνοντας μια ιστορική αναδρομή, οι προσδοκίες της Λισσαβόνας τη δεκαετία 2000-2010 για μείωση της φτώχειας, σύμφωνα με τις εξελίξεις των χωρών της Ε.Ε. δεν ευοδώθηκαν. Ο πολιτικός στόχος της «Ευρώπης 2020» για μείωση κατά είκοσι (20) εκατομμύρια, των ανθρώπων που μαστίζονται από τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού ωστόσο αποδείχθηκε αισιόδοξος και εν μέρει εφικτός.¹⁷⁸¹⁷⁹

---

¹⁷⁴ Στις 17/12/2008 εγκρίθηκε η πρόταση του Έλληνα Επιτρόπου Σταύρου Δήμα για την έκδοση οδηγιών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Βασικός άξονας της πρότασής του ο στόχος «20/20/20»: 20% μείωση των αερίων θερμοκηπίου, 20% αύξηση ενεργειακής αποδοτικότητας και επιπλέον αύξηση του ποσοστού ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο 20%.

¹⁷⁵ Φερώνας, Α, (2013). Η Κοινωνική διάσταση της «Ευρώπης 2020»: Ρητορική και Πραγματικότητα. Κοινωνική Πολιτική, τεύχος 1, Απρίλιος 2013.

¹⁷⁶ Vandenbroucke, F. and Vleminckx, K. (2011). "Disappointing Poverty Trends: Is the Social Investment State to Blame?", In Journal of European Social Policy, Vol. 21(5), pp. 450-471.

¹⁷⁷ COM/2014/0130 final */

¹⁷⁸ Φερώνας, Α, (2013). Η Κοινωνική διάσταση της «Ευρώπης 2020»: Ρητορική και Πραγματικότητα. Κοινωνική Πολιτική, τεύχος 1, Απρίλιος 2013. Copeland, P. and Daly, M. (2012). "Varieties of Poverty Reduction: Inserting the poverty and social exclusion target into Europe 2020", in Journal of European Social Policy, Vol. 22(3), pp. 273-287.

¹⁷⁹ Frazer, H. and Marlier, E. (2012). Assessment of Progress Towards the Europe 2020 Social Inclusion Objectives. Main Findings and Suggestions on the Way Forward, EU Network of Independent Experts on Social Inclusion.

Επίσης στον τομέα της απασχόλησης για τις ηλικίες 20-64 ετών, αύξηση της συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας από το 70% στο 75%, στόχος αρκετά φιλόδοξος, ο οποίος μαζί με τους στόχους - ανάπτυξη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας & ενίσχυση της ποιότητας των θέσεων εργασίας και της δια βίου μάθησης, έτσι όπως ορίστηκαν από τα κράτη μέλη στα εθνικά τους προγράμματα, σημείωσαν το 2011 τη διακύμανση της κλίμακας στο 70% για την Ελλάδα, 75%-77% στην Κύπρο, στο 69%-71% στην Ιρλανδία και στο 75% στην Πορτογαλία ενώ τον Ιούνιο του 2014, για την Ελλάδα τα ποσοστά απασχόλησης κυμάνθηκαν στο 53,3%, στην Κύπρο στο 67,8%, στην Ιρλανδία 66,7% και τέλος στην Πορτογαλία στο 67,7%. Καμία χώρα που ακολούθησε προγράμματα οικονομικής προσαρμογής συνεπώς, δεν κατάφερε να υλοποιήσει τους στόχους της «Ευρώπης 2020».

Νεολαία.

Στα πλαίσια της Στρατηγικής “Ευρώπη 2020”, σημαντική προτεραιότητα ήταν οι νέοι και ιδιαίτερα η κατηγορία των νέων, που βρίσκονταν εκτός αγοράς εργασίας και δεν παρακολουθούσαν κάποιο πρόγραμμα εκπαίδευσης ή πρακτικής (ΕΕΑΚ)¹⁸⁰, εφαρμόζοντας τη προώθηση ΕΠΑ (ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης) απασχόλησης αμέσως μόλις οι νέοι ολοκληρώσουν τη σχολική εκπαίδευση, παρέχοντάς τους είτε θέσεις εργασίας, είτε προγράμματα εκπαίδευσης είτε προγράμματα κατάρτισης.

“Νεολαία σε Κίνηση” εμβληματική πρωτοβουλία της Ε.Ε.

Η Στρατηγική «Ευρώπη 2020», πλαισιώθηκε από επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες της Ε.Ε., που αφορούσαν την καινοτομία, την ψηφιακή οικονομία, την απασχόληση, τη νεολαία, τη βιομηχανική πολιτική, τη φτώχεια και την επάρκεια των πόρων¹⁸¹.

Στον τομέα της Νεολαίας η πρωτοβουλία «Νεολαία σε κίνηση», που ξεκίνησε το 2010, η οποία ανήκε στον στόχο της έξυπνης ανάπτυξης, ανέλαβε να ενισχύσει τους τομείς της εκπαίδευσης μέσω προγραμμάτων κινητικότητας εντός Ε.Ε. και της απασχόλησης, μέσω ενός πλαισίου προώθησης των νέων στην αγορά εργασίας μέσω προγραμμάτων μαθητείας, πρακτικής άσκησης ή άλλης εργασιακής εμπειρίας, καθώς και μέσω ενίσχυσης της κινητικότητας στην Ε.Ε., προκειμένου να αυξηθούν οι ευκαιρίες απασχόλησης για τους νέους¹⁸² και συγκεκριμένα η προσαρμογή των εκπαιδευτικών συστημάτων και της διαδικασίας κατάρτισης στις πραγματικές ανάγκες των νέων, η παρότρυνση των νέων να αξιοποιήσουν τις χορηγούμενες από την Ένωση υποτροφίες για σπουδές/κατάρτιση σε άλλη χώρα και η ενθάρρυνση των κρατών μελών να θεσπίσουν πολιτικές για να διευκολύνουν την μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία.

Στα πλαίσια της πρωτοβουλίας «Νεολαία σε κίνηση» υλοποιήθηκε ένα σύνολο δράσεων με στόχο την αύξηση της απασχόλησης των νέων και της μείωσης της νεανικής ανεργίας, της προώθησης της διά βίου μάθησης και κατάρτισης αλλά και της κινητικότητας των νέων ,στην επικράτεια της Ένωσης με σκοπό τις σπουδές και την κατάρτιση. Στις σημαντικότερες δράσεις που περιλαμβάνονται στην πρωτοβουλία ανήκουν¹⁸³:

- ✓ Η δημιουργία μιας διαδικτυακής σελίδας (Youth on the move)¹⁸⁴, η οποία παρείχε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τις σπουδές, την πρόσβαση στην

---

¹⁸⁰ Εκτός Εκπαίδευσης, Απασχόλησης ή Κατάρτισης.

¹⁸¹ Βρυξέλλες, 3.3.2010 COM(2010) 2020 τελικό ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΥΡΩΠΗ 2020/

¹⁸³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ανακοίνωση για τη πρωτοβουλία «Νεολαία σε κίνηση», IP/10/1124, Βρυξέλλες, 15.9.2010

¹⁸⁴ <http://ec.europa.eu/youthonthemove/> https://ec.europa.eu/youthonthemove/about/index_en.htm

επαγγελματική εκπαίδευση στο εξωτερικό καθώς και την παροχή συμβουλών σχετικά με τις υποτροφίες της Ε.Ε. και τα δικαιώματα που έχουν οι νέοι.

- ✓ Η δρομολόγηση του πιλοτικού έργου «Η πρώτη σας θέση εργασίας μέσω του EURES»¹⁸⁵, με αποδέκτες, Νέους ηλικίας 18-30 ετών, με στόχο, την εύρεση εργασίας στο εξωτερικό.
- ✓ Δημιουργία ενός μηχανισμού για την παροχή υποτροφιών ή δανείων, σε σπουδαστές οι οποίοι επιθυμούν να μεταβούν στο εξωτερικό είτε για κατάρτιση είτε για σπουδές (ERASMUS- Leonardo da Vinci).¹⁸⁶
- ✓ Ευρωπαϊκή Κάρτα Νέων,¹⁸⁷ αφορά νέους Ευρωπαίους ηλικίας 13-30 ετών, με την επίδειξη της οποίας απολαμβάνουν εκπτώσεις σε ένα ιδιαίτερα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων πολιτιστικού, εκπαιδευτικού, τουριστικού χαρακτήρα και υπηρεσιών. Η ισχύς της κάρτας εφαρμόζεται σε 38 χώρες του εξωτερικού και κοστίζει 10 ευρώ ετησίως.
- ✓ «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας»¹⁸⁸ η Επιτροπή καθιέρωσε το 2010 το πρόγραμμα παρακολούθησης της αγοράς εργασίας με στόχο καλύτερες και ποιοτικότερες θέσεις εργασίας, που να ανταποκρίνονται σε εξειδικευμένο προσωπικό με δεξιότητες αντίστοιχες.
- ✓ «Ευρωπαϊκό Διαβατήριο δεξιοτήτων» - Europass, το οποίο θα παρέχει διαφάνεια και συγκρισιμότητα των δεξιοτήτων των Νέων.¹⁸⁹
- ✓ «Εγγυήσεις για τη νεολαία», στα πλαίσια της στρατηγικής, το Συμβούλιο της Ε.Ε., το 2013 εξέδωσε τη Σύσταση «Εγγύηση για τη νεολαία»(2013/C 120/01)¹⁹⁰ με την οποία κάλεσε τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα ώστε όλοι οι νέοι κάτω των 25 ετών, να λαμβάνουν προσφορά απασχόλησης καλής ποιότητας ή εκπαίδευση ή μαθητεία/άσκηση, εντός τεσσάρων μηνών από την ημέρα που μένουν άνεργοι ή ολοκληρώνουν την επίσημη εκπαίδευση, ώστε να ενισχυθεί το ποσοστό απασχόλησης των νέων.

Από το 2013, η Ένωση και τα κράτη μέλη της έχουν υιοθετήσει μια φιλόδοξη στρατηγική για τη μείωση της ανεργίας των νέων, που όλα τα κράτη μέλη εφάρμοσαν με την θέσπιση των εγγυήσεων για τη Νεολαία, η οποία συνοδεύτηκε ιδίως από την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ).

---

¹⁸⁵ https://ec.europa.eu/eures/public/index_en

¹⁸⁶ https://wayback.archive-it.org/12090/20211005102545/https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/default/files/factsheets2014/greece_en.pdf

¹⁸⁷ <https://europeanycard.gr/%ce%b5%cf%85%cf%81%cf%89%cf%80%ce%b1%ce%b9%ce%ba%ce%b7-%ce%ba%ce%b1%cf%81%cf%84%ce%b1-%ce%bd%ce%b5%cf%89%ce%bd/>

¹⁸⁸ Η πρωτοβουλία «Ατζέντα για νέες δεξιότητες» που παρουσιάστηκε το 2010 περιλαμβάνει δράσεις με στόχο:

- α) να επιταχυνθούν οι μεταρρυθμίσεις για την ευελιξία και την ασφάλεια στην αγορά εργασίας,
- β) να αποκτήσουν οι Ευρωπαίοι εργαζόμενοι τις κατάλληλες δεξιότητες που συνδέονται με τα επαγγέλματα της εποχής,
- γ) να βελτιωθεί η ποιότητα και οι συνθήκες εργασίας και
- δ) να βελτιωθούν οι συνθήκες που ευνοούν την ενίσχυση της απασχόλησης.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Η πρωτοβουλία «Ατζέντα για νέες δεξιότητες», COM(2010) 682 τελικό, Στρασβούργο, 23.11.2010

¹⁸⁹ www.europass.cedefop.europa.eu

¹⁹⁰ Συμβούλιο της ΕΕ, Σύσταση για τη θέσπιση εγγυήσεων για τη νεολαία, 2013/C 120/01, 26.4.2013

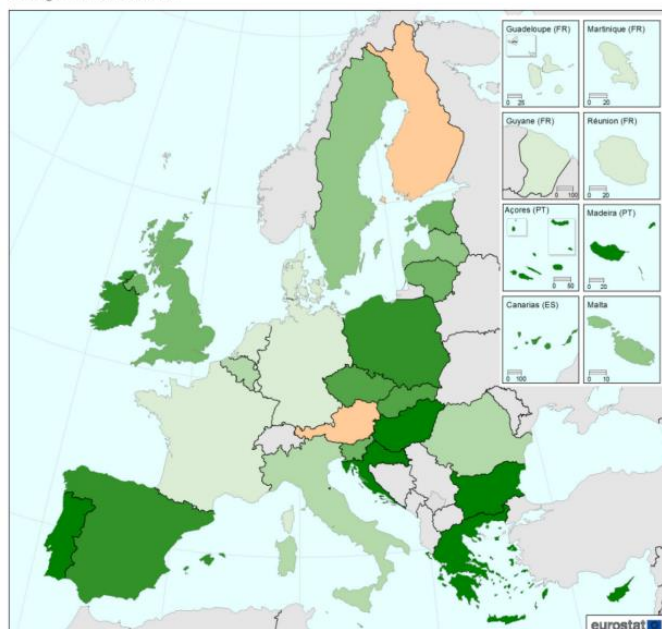
Τρία χρόνια μετά την έναρξη της Εγγύησης για τη Νεολαία, υπάρχουν 1,4 εκατομμύρια λιγότεροι νέοι άνεργοι στην Ε.Ε. και ο αριθμός των νέων που δεν εργάζονται και δεν εργάζονται για την εκπαίδευση ή κατάρτιση (NEETs) έχει μειωθεί σημαντικά, αν και με άνισα αποτελέσματα μεταξύ των κρατών μελών.

Το παρακάτω σχήμα, απεικονίζει μια σύνοψη των πολύ διαφορετικών ποσοστών ανεργίας των νέων στην ΕΕ στις αρχές του 2016 και υπογραμμίζει ποια κράτη μέλη έχουν δει τη μεγαλύτερη μείωση της ανεργίας των νέων από το 2013. Οι επιδόσεις των νέων στην αγορά εργασίας έχουν ξεπεράσει άλλες ηλικιακές ομάδες από το 2013.

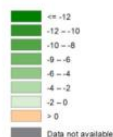
Θα πρέπει να συμπεριληφθούν και άλλοι παράγοντες, όπως η μεγαλύτερη κυκλική ευαισθησία των νέων στις μακροοικονομικές συνθήκες, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας, οι πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης – που υποστηρίζονται από την Εγγύηση για τη Νεολαία – για αυτό το αποτέλεσμα.¹⁹¹

Youth Unemployment Rate (15-24)

Change 2013Q1-2016Q2

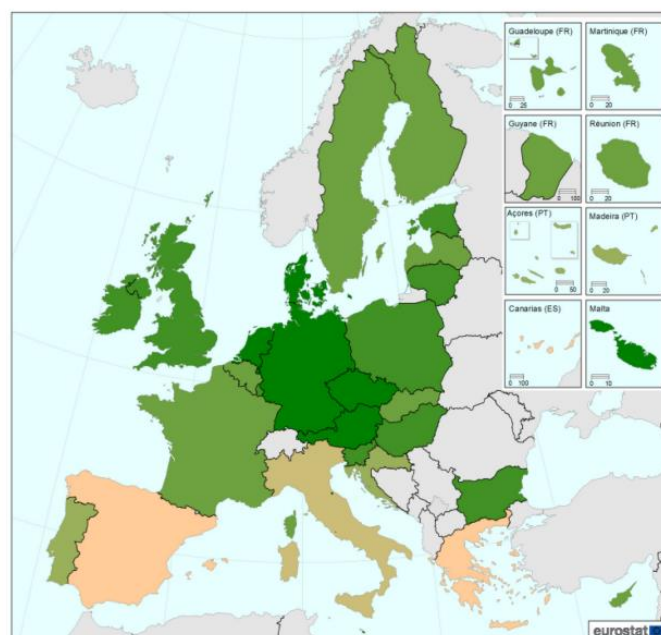

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat — IMAGE, 09/2016

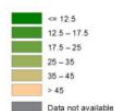

0 200 400 600 800 km

Youth unemployment rate 2016 Q2

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat — IMAGE, 09/2016

0 200 400 600 800 km

Εικόνα 10 : Eurostat/ Νεολαία ανεργία σε ποσοστά 2013- 2016.-

Η Εγγύηση για τη Νεολαία εδραιώθηκε σε ολόκληρη την Ε.Ε., με 14 εκατομμύρια νέους να έχουν ενταχθεί σε προγράμματα Εγγύησης για τη νεολαία από τον Ιανουάριο του 2014. Περίπου εννέα εκατομμύρια νέοι δέχθηκαν μια προσφορά, η πλειονότητα των οποίων ήταν προσφορές

απασχόλησης. Σχεδόν τα δύο τρίτα των νέων που αποχώρησαν από το Youth Guarantee το 2015 δέχθηκαν μια προσφορά απασχόλησης, εκπαίδευσης, πρακτικής άσκησης ή μαθητείας.

Ωστόσο, η ανεργία των νέων παραμένει απαράδεκτα υψηλή και πολλά πρέπει να γίνουν ακόμη από τα κράτη μέλη, ώστε οι δυσπρόσιτες ομάδες και εκείνες που είναι πιο απομακρυσμένες από την αγορά εργασίας, να μπουν στο μονοπάτι των Εγγυήσεων για τη Νεολαία.

Παραδείγματα μέτρων πολιτικής ή μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων Εγγυήσεων για τη Νεολαία.

Στο Βέλγιο, στην περιφέρεια των Βρυξελλών εγκαινιάστηκε τον Μάιο του 2013 το «Transition Traineeship» που απευθυνόταν σε νέους που αναζητούν εργασία και φοιτητές με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Δώδεκα μήνες μετά το τέλος της πρακτικής άσκησης, οι συνολικές θετικές εκροές (συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης και της επιστροφής στην εκπαίδευση) έφθασαν στο 73 % για τους ασκούμενους, έναντι 47 % σε μια ομάδα ελέγχου.

Στη Βουλγαρία, δημιουργήθηκε ένα δίκτυο διαμεσολαβητών για νέους το 2015 . Οι διαμεσολαβητές νεολαίας ενεργούν ως διαμεσολαβητές σε δημόσιους φορείς που παρέχουν κοινωνικές, υγειονομικές, εκπαιδευτικές και άλλες υπηρεσίες. Κατά την περίοδο Μαΐου-Δεκεμβρίου 2015, οι διαμεσολαβητές νέων παρείχαν υπηρεσίες σε 5.078 νέους.

Επίσης το 2015 η Φινλανδία ίδρυσε καταστήματα σε 35 δήμους, με στόχο να ενισχύσουν και να απλοποιήσουν τις υπηρεσίες για νέους κάτω των 30 ετών μέσω προσωπικών συμβουλών και καθοδήγησης, υποστήριξης στη διαχείριση ζωής, σχεδιασμού σταδιοδρομίας, κοινωνικών δεξιοτήτων και υποστήριξης εκπαίδευσης και απασχόλησης.

Στην Ιταλία, ο αριθμός των νέων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα Εγγύηση για τη Νεολαία, ξεπέρασε το ένα εκατομμύριο έως την 1η Μαρτίου 2016.

Στη Λετονία, λειτούργησε το έργο «Know and Do» σε δημοτικό επίπεδο. Στόχος του να εντοπίσει, να παρακινήσει και να ενεργοποιήσει μη εγγεγραμμένους NEET ηλικίας 15-29 ετών να επιστρέψουν στην εκπαίδευση, την απασχόληση ή την κατάρτιση.

Στη Σλοβενία, το πρόγραμμα First Challenge 2015, προσέφερε την υποστήριξη σε νέους ηλικίας 15-29 ετών που εργάζονται μέσω επιδοτούμενης απασχόλησης για περίοδο 15 μηνών, με την υποστήριξη της ΠΑΝ και του ΕΚΤ.

Τέλος το σύστημα μαθητείας της Ισπανίας αύξησε τον αριθμό των μαθητευόμενων από 4.000 σε 15.000 μέσα σε μόλις τρία χρόνια (μεταξύ 2013 και 2016). Κατά την ίδια περίοδο, ο αριθμός των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην κατάρτιση μαθητείας αυξήθηκε από μόλις 500 σε 5.660.

Στα περισσότερα κράτη μέλη, η επιτυχής εφαρμογή της Εγγύησης για τη Νεολαία υποστηρίχθηκε από την κινητοποίηση κονδυλίων της ΕΕ από κοινού, με την ΠΑΝ και το ΕΚΤ να επενδύουν άμεσα τουλάχιστον 12,7 δισεκατομμύρια ευρώ σε μέτρα ένταξης στην αγορά εργασίας για τους νέους για την προγραμματική περίοδο 2014-2020.¹⁹²

---

¹⁹² Η ΠΑΝ, ένας χρηματοδοτικός πόρος της Ένωσης, υποστηρίζει άμεσα τους νέους που δεν εργάζονται, εκπαίδευση ή κατάρτιση στις περιφέρειες με ποσοστά ανεργίας των νέων υψηλότερα από 25 % . Συμπληρώνει το ΕΚΤ που υποστηρίζει τόσο τους ανθρώπους όσο και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις των βασικών συστημάτων και υπηρεσιών.

Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων – ΠΑΝ.-

Η Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) είναι ένα από τα σημαντικότερα χρηματοδοτικά μέσα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω υλοποίησης του προγράμματος “Εγγύηση για τη Νεολαία”, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» με στόχο τη χρηματοδότηση παρεμβάσεων στις ηλικιακές ομάδες (15-18, 18-24, 24-29), ενδεικτικά, όπως δράσεις μαθητείας, κατάρτισης, απόκτησης εργασιακής εμπειρίας σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, νεανικής επιχειρηματικότητας, συμβουλευτικής και πιστοποίησης σε ειδικότητες κλάδων αιχμής, προεργασίας για την ομαλή ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας μέσω 7μηνης απασχόλησης, ειδικά προγράμματα επιχορήγησης επιχειρήσεων για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας καθώς και ειδικές δράσεις για την ένταξη των νέων με αναπηρία μέσω κατάρτισης και συμβουλευτικής.¹⁹³

Ο συνολικός προϋπολογισμός της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων σε επίπεδο Ε.Ε., ανέρχεται σε 8,9 δις ευρώ για την περίοδο 2014-2020, με αρχικό προϋπολογισμό ήταν 6,4 δις ευρώ, αλλά λόγω των υψηλών επιπέδων ανεργίας των νέων, η Ε.Ε αύξησε τον προϋπολογισμό έως το 2020 κατά 2,5 δις ευρώ, με πρόσθετους πόρους.¹⁹⁴

Για την Ελλάδα και την Προγραμματική Περίοδο 2014 -2020, το ύψος των πόρων που κατανεμήθηκε από την ΠΑΝ ανήλθε σε 255 εκ. ευρώ Κοινοτικής Συδρομής (ΚΣ) με συνολικό προϋπολογισμό σε όρους Δημόσιας Δαπάνης (ΔΔ) που διατέθηκε για δράσεις ΠΑΝ μέσω του Άξονα Προτεραιότητας 3 του Ε.Π. , να ανέλθει τελικά, στα **587 εκ. ευρώ**.¹⁹⁵

Προϋπόθεση συμμετοχής στις δράσεις είναι η εγγραφή στα μητρώα ανέργων της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ, πρώην ΟΑΕΔ).

Μέχρι τις 31/12/2021, η πρόοδος της ΠΑΝ έχει ως εξής: ¹⁹⁶

Συγκεκριμένα:

- ✓ Πρόγραμμα Μαθητείας στις Επαγγελματικές Σχολές του ΟΑΕΔ για νέους 15-24, με θεωρητική και εργαστηριακή εκπαίδευση στο σχολείο και με εκπαίδευση σε πραγματικές συνθήκες εργασίας, με 3.330 ωφελούμενους (2014-2016)
- ✓ Επιταγή εισόδου για Νέους 18-24 και 25-29 ετών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, για αποφοίτους ΑΕΙ/ΤΕΙ και αποφοίτους υποχρεωτικής, δ/βάθμιας και μετα-δ/βάθμιας εκπαίδευσης. Η δράση ολοκληρώθηκε το 2016 και οι ωφελούμενοι της ηλικιακής ομάδας 18-24 ετών ανήλθαν σε 10.263 άτομα και οι ωφελούμενοι 25-29 ετών στους 25.217
- ✓ Επιταγή εισόδου για Νέους έως 29 ετών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, για ανέργους και οικονομικά μη ενεργούς νέους, με

¹⁹³ https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2022/09/6.Infographic_%CE%A0%CE%91%CE%9D_final.pdf

¹⁹⁴ <https://empedu.gov.gr/to-epicheirisiako-programma/i-protovoylia-gia-tin-apascholisi-ton-neon-pan/>

¹⁹⁵ <https://empedu.gov.gr/to-epicheirisiako-programma/i-protovoylia-gia-tin-apascholisi-ton-neon-pan/>

¹⁹⁶ https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2022/07/Implementationreport_2014GR05M9OP001_2021_0_el.%CE%91%CE%94%CE%91.pdf

σελ. 301

θεωρητική κατάρτιση και πρακτική άσκηση σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Από τη δράση ωφελήθηκαν 7.619 άτομα.

- ✓ Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας για νέους 18-24 και 25-29 ετών, για αποφοίτους δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με έμφαση στους μακροχρόνια ανέργους και στους γονείς ανήλικων τέκνων και με απόλυτη προτεραιότητα στις γυναίκες με ανήλικα παιδιά που παραμένουν εκτός αγοράς εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης, ώστε να διευκολυνθεί η είσοδός τους στην αγορά εργασίας. Οι ωφελούμενοι της ηλικιακής ομάδας 18-24 ανήλθαν σε 2.054 άτομα και της ηλικιακής ομάδας 25-29 σε 985 άτομα.
- ✓ Ευκαιρίες κατάρτισης και πιστοποίησης για άνεργους νέους 18-24 ετών σε ειδικότητες που αφορούν σε τομείς αιχμής της ελληνικής οικονομίας, για την κατάρτιση, συμβουλευτική και πιστοποίηση 14.569 ανέργων νέων ΕΑΕΚ.
- ✓ Πιλοτικό Πρόγραμμα υποστήριξης Επιχειρηματικών Σχεδίων ανέργων νέων 18-29 ετών, με την παροχή υπηρεσιών καθοδήγησης σε 3.000 άνεργους για την ωρίμανση επιχειρηματικών ιδεών και τη διαμόρφωση βιώσιμων επιχειρηματικών σχεδίων. Από τη δράση ωφελήθηκαν 586 άτομα.
- ✓ Ειδικό πρόγραμμα απασχόλησης ανέργων πτυχιούχων ανωτάτων εκπαιδευτικών και τεχνολογικών ιδρυμάτων, ηλικίας 22-29 ετών, σε Υπουργεία και εποπτευόμενους φορείς, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 51 του ν.1892/1990(Α' 101) και οι οποίοι δεν ασκούν οικονομική δραστηριότητα. Μέσω της δράσης ωφελήθηκαν 3.538 άνεργοι νέοι ηλικίας 22-29 ετών, πτυχιούχοι ανώτατων εκπαιδευτικών και τεχνολογικών ιδρυμάτων, οι οποίοι βρίσκονταν εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και επαγγελματικής κατάρτισης.
- ✓ Προγράμματα επιχορήγησης επιχειρήσεων για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (ΝΘΕ) ανέργων νέων, ηλικίας 18-24 ετών και 25-29 ετών, σε 249 επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα και σε Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Πρόκειται για δράσεις ΚΕ, η διαχείριση των ΕΛ 303 ΕΛ οποίων πραγματοποιείται από τον ΕΦ ΟΑΕΔ.
- ✓ Προώθηση στην Απασχόληση ανέργων νέων 25-29 ετών πτυχιούχων θετικής τεχνολογικής και οικονομικής κατεύθυνσης μέσω κατάρτισης στον κλάδο ΤΠΕ. Από τη δράση ωφελήθηκαν 1.092 νέοι άνεργοι.

Αποτίμηση υλοποίησης της ΠΑΝ.-

Από την υλοποίηση των δράσεων της ΠΑΝ στην Ελλάδα, που αφορούν νέους 15 έως 29 ετών εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης ηλικίας, έχουν ωφεληθεί συνολικά 70.231 άνεργοι νέοι εκ των οποίων το 64% των συμμετεχόντων ήταν γυναίκες. Τα συμπεράσματα της 1ης αξιολόγησης (2015) των δράσεων της ΠΑΝ της περιόδου 2014-2015, οδήγησαν σε επανασχεδιασμό των δράσεων της ΠΑΝ για την περίοδο 2016-2018 και σύμφωνα με τα ευρήματα της 2ης Αξιολόγησης (2019)¹⁹⁷, αυτός ο επανασχεδιασμός των δράσεων οδήγησε στην αύξηση των συμμετεχόντων (30,09%, σε σχέση 21% της περιόδου 2014-2015).

Από τα ανωτέρω σαφώς προκύπτει η ανάγκη βελτίωσης του σχεδιασμού και η σύνδεση των προγραμμάτων κατάρτισης και με λοιπές ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης (προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, προγράμματα ΝΘΕ (νέων θέσεων εργασίας), εγγυημένη απασχόληση, νεανική επιχειρηματικότητα κτλ).¹⁹⁸

Συμπερασματικά αναφορικά με τη συνολική αποτελεσματικότητα των δράσεων της ΠΑΝ¹⁹⁹, προκύπτουν στοιχεία τόσο θετικά όσο και αρνητικά:²⁰⁰

- ✓ **65,15% εξέφρασε θετικό βαθμό ικανοποίησης για το σύνολο της δράσης στην οποία συμμετείχαν,**
- ✓ **96,69% εξέφρασε την επιθυμία για επανάληψη αντίστοιχων δράσεων,**
- ✓ **81,08% των ερωτηθέντων θεώρησε ότι το πρόγραμμα συνέβαλε στην αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων τους**
- * Στα αρνητικά, το χαμηλό ποσοστό των ωφελούμενων που έλαβαν προσφορά απασχόλησης μετά το πέρας της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα ,
- * το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό αφορούσε θέσεις αορίστου χρόνου πλήρους απασχόλησης (57,07%) οι αποδοχές τους κυμάνθηκαν από 301 € έως 600 €.

Πάντα σύμφωνα με τη 2^η αξιολόγηση 2019, τα ακόλουθα συνοπτικά συμπεράσματα:²⁰¹

- ✓ Τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά της εργασίας που λαμβάνουν οι ωφελούμενοι της ΠΑΝ, δεν αξιολογούνται ως ιδιαίτερα ικανοποιητικά (περιορισμένος αριθμός θέσεων, σχετικά μικρή διάρκεια και με βασικό μισθό).

---

¹⁹⁷2η Έκθεση Προόδου του ΕΣΠΑ 2014-2020 – Αύγουστος 2019/Ημερομηνία δημοσίευσης: 19/11/2019/
<https://www.espa.gr/el/Pages/eLibraryFS.aspx?item=2475>

¹⁹⁸ [implementation-report_2014GR05M9OP001_2021_0_el.ADA.pdf](#) σελ.303.

²⁰⁰ Επιτροπή Παρακολούθησης ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση, ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ»2014-2020, Αθήνα, 30/12/2015.

²⁰¹ [2nd PROGRESS REPORT 2019/σελ.82](#)

- ✓ Η συμμετοχή των ωφελουμένων πληθυσμιακών ομάδων αναφοράς είναι σημαντική, κάτι που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των παρεμβάσεων ως πολιτικές υποβοήθησης της απασχόλησης και της ανάπτυξης των επιμέρους τυπικών και ουσιαστικών προσόντων, ενδιαφέρει τους άμεσα ενδιαφερόμενους.
- ✓ Η συμμετοχή των μειονεκτουσών ομάδων του πληθυσμού είναι σχετικά μικρή αναλογικά με το σύνολο και εμφανίζει ακόμη μικρότερα ποσοστά συμμετοχής σε δράσεις της ΠΑΝ.
- ✓ Η έννοια της βιώσιμης απασχόλησης μέσω της ΠΑΝ πρέπει να αντιμετωπιστεί συνδυαστικά με άλλους παράγοντες (άλλες μορφές απασχόλησης, ελλιπή κίνητρα συμμετοχής και έλλειμμα πληροφόρησης) οι οποίοι λειτουργούν είτε αποτρεπτικά, είτε ανταγωνιστικά ως προς την επιτυχή έκβαση των πολιτικών της ΠΑΝ.
- ✓ Η ποιότητα των επιμέρους στοιχείων των προγραμμάτων της ΠΑΝ μπορεί να βελτιωθεί περαιτέρω ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες επιτυχούς τοποθέτησης των ανέργων στην αγορά εργασίας με τρόπο βιώσιμο και αποτελεσματικό.
- ✓ Ως προς τους μακροπρόθεσμους στόχους, εξυπηρετούνται σχετικά περιορισμένα στο χρονικό διάστημα αμέσως μετά από την ολοκλήρωση του Προγράμματος και υψηλότερα σε βραχυ – μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

Σαφή υστέρηση συνεπώς, παρουσιάζουν, η κάλυψη πληθυσμού και η αποτελεσματικότητα, πλαισιώνοντας τις παρακάτω παρατηρήσεις:²⁰²

- ➔ Ο κίνδυνος υποτροπής των δυνητικά εργαζομένων σε καθεστώς ανεργίας. Πρόσθετες ενεργητικές πολιτικές για την απασχόληση θα μπορούσαν να συμβάλλουν ώστε να παγιωθεί η εργασία των νέων σε θέσεις που θα προσφέρουν ικανοποιητικά επίπεδα βιώσιμης ή μόνιμης απασχόλησης με αντίστοιχα ικανοποιητικά επίπεδα αμοιβών.
- ➔ Το εκπαιδευτικό επίπεδο των συμμετεχόντων, το οποίο κρίνεται σχετικά χαμηλό με την πολυπληθέστερη ομάδα να βρίσκεται στην κατηγορία των απόφοιτων Λυκείου με σημαντικά χαμηλή προϋπηρεσία μέχρι την είσοδό τους στις σχετικές δράσεις. Όπως είναι φυσικό, προτιμώνται ωφελούμενοι προγραμμάτων με τα υψηλότερα προσόντα και σχετική προϋπηρεσία, ώστε να μειωθεί το κόστος αρχικής προσαρμογής των νεοεισερχομένων στην εργασία.
- ➔ Ο χρόνος λήψης προτάσεων απασχόλησης. Οι περισσότεροι ωφελούμενοι λαμβάνουν προσφορά εργασίας λίγο μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι παράλληλα με τα τυπικά και επαγγελματικά προσόντα των απασχολούμενων, βασική προστιθέμενη αξία για τους συμμετέχοντες αποτελεί η επαφή με την αγορά εργασίας.

²⁰² 2η Έκθεση Προόδου ΕΣΠΑ 2014-2020 Σελίδα | 83

Αναλυτικότερα : ²⁰³

Η ανάγκη βελτίωσης του σχεδιασμού και η σύνδεση των προγραμμάτων κατάρτισης και με λοιπές ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης (προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, προγράμματα ΝΘΕ (νέων θέσεων εργασίας), εγγυημένη απασχόληση, νεανική επιχειρηματικότητα κλπ.), πρέπει να λάβει υπόψη της τα ευρήματα των μελετών αξιολόγησης και ιδιαίτερα αυτών που αναφέρονται σε αποτελέσματα και δείκτες μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων, που αποτελούν την πεμπτούσια των πολιτικών απασχόλησης.

Η επίδραση μορφωτικού επιπέδου στην αποτελεσματικότητα πρέπει να ληφθεί υπόψη στον ανασχεδιασμό των προγραμμάτων κατάρτισης με μέτρα πιο αποτελεσματικά που θα έχουν πιθανόν καλύτερα αποτελέσματα (Πχ. Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας και άντλησης κεφαλαίων για νέες επιχειρήσεις από νέους ή απαλλαγή φόρου για επιχειρήσεις νέων για πέντε έτη και άτοκα δάνεια επενδύσεων σε συγκεκριμένες από την εθνική αρχή δράσεις -τουρισμός, μεταποίηση πρωτογενούς τομέα, κτηνοτροφία, κλπ)

Η ανάδειξη επαγγελμάτων με προοπτική και μέλλον, σε συνδυασμό με την βελτίωση γενικών δεξιοτήτων που είναι αναγκαίες στην σύγχρονη αγορά εργασίας (πχ. δεοντολογία επαγγέλματος, εργασιακή νομοθεσία, σύγχρονες μέθοδοι ανταγωνισμού μικρομεσαίων επιχειρήσεων, εισαγωγή στο εμπορικό και φορολογικό δίκαιο, κλπ.) , πρέπει να αποτελέσουν την βάση σχεδιασμού των προγραμμάτων κατάρτισης.

Λαμβάνοντας υπόψη, ότι η πράσινη συμφωνία της ΕΕ ενσωματώνει όλες τις πολιτικές της ΕΕ και δημιουργεί εμμέσως πλην σαφώς τον επαγγελματικό χάρτη του 2050, έννοιες και σχεδιασμοί αυτών όπως τα πράσινα επαγγέλματα, η γαλάζια οικονομία , κλπ, θα πρέπει να ληφθούν στον ανασχεδιασμό των προγραμμάτων κατάρτισης της νεολαίας και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Επιπλέον, η ανάλυση επίτευξης των κριτηρίων των προγραμμάτων κατάρτισης, όπου ενσωματώνοντας υποκριτήρια αποτελεσματικότητας (ποιότητα προσφοράς εργασίας, αποτελέσματα δράσης/αποδοχή, καταλληλότητα, βιώσιμη ένταξη στην αγορά εργασίας και πρόοδος στην συνεχιζόμενη εκπαίδευση/μαθητεία/βιώσιμες και αξιοπρεπείς θέσεις εργασίας) , σύμφωνα πάντα με την 2η αξιολόγηση 2019, παράγουν ικανοποιητικά αποτελέσματα στους τομείς της ποιότητας, καταλληλότητας και αποτελεσματικότητας σε αντίθεση με αυτά της βιώσιμης ένταξης και της προόδου των συμμετεχόντων.

Συμπερασματικά :

- η εργασία που προσφέρθηκε στους ωφελούμενους της ΠΑΝ δεν αξιολογείται ικανοποιητικά (περιορισμένος αριθμός θέσεων-μικρή διάρκεια-με βασικό μισθό).
- η συμμετοχή των ωφελούμενων πληθυσμιακών ομάδων αναφορά είναι σημαντική (δείχνει το ενδιαφέρον των ωφελούμενων ομάδων)
- η συμμετοχή των μειονεκτουσών ομάδων του πληθυσμού είναι περιορισμένη

---

²⁰³ σύμφωνα πάντα με την ΤΕΛΙΚΗ ΈΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ/ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ «ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ 2Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ (ΠΑΝ) ΤΟΥ ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ 2014-2020»

- ο στόχος της βιώσιμης απασχόλησης μέσω της ΠΑΝ, πρέπει να εμπλουτιστεί με κίνητρα (όπως άλλες μορφές απασχόλησης, ελκυστικότεροι όροι για τους συμμετέχοντες, επιπλέον κίνητρα για τη συμμετοχή των επιχειρήσεων)
- η ποιότητα των προγραμμάτων της ΠΑΝ, να βελτιωθεί ώστε να παγιωθεί η είσοδος στην εργασία των νέων με βιώσιμη – μόνιμη απασχόληση με αντίστοιχες ικανοποιητικές αμοιβές.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω ο ανασχεδιασμός των ανωτέρω των προγραμμάτων κατάρτισης πρέπει να εστιάζει στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας της βιώσιμης ένταξης και της προόδου των συμμετεχόντων.

Επιπροσθέτως, σαφέστατα αναδεικνύεται μία τάση των Δράσεων της ΠΑΝ ικανοποίησης βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων στόχων, η ικανοποίηση των συμμετεχόντων, παρά τα ανεπαρκή αποτελέσματα στη παραγωγή θέσεων και τη βιωσιμότητά τους.²⁰⁴

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, ο γενικός στόχος της ΠΑΝ, ο οποίος είναι η **βιώσιμη ένταξη στην αγορά εργασίας** «όσων δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, την απασχόληση ή κατάρτιση (Ε.Ε.Α.Κ.), και των ειδικών στόχων που αφορούν:

- στην ποιότητα προσφοράς εργασίας που λαμβάνουν οι συμμετέχοντες της ΠΑΝ,
- στην ποιότητα προσφοράς εργασίας που λαμβάνουν οι συμμετέχοντες στην ΠΑΝ, συμπεριλαμβανομένων των προσώπων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση εκείνων που προέρχονται από περιθωριοποιημένες ομάδες και εκείνων που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση χωρίς προσόντα
- στην πρόοδο στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση την ανεύρεση βιώσιμων και αξιοπρεπών θέσεων απασχόλησης ή ένταξη στη μαθητεία ή ποιοτική πρακτική άσκηση,

δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται πλήρως, σύμφωνα πάντα με τη 2^η κοινοτική αξιολόγηση, καθιστώντας την Ελλάδα χώρα περιορισμένης μεταρρύθμισης στα θέματα της Νεολαίας.

Σημαντικό, είναι όμως, ότι το νέο Έθνικό σχέδιο Εγγύησης για τη Νεολαία, Πλαίσιο Στρατηγικής και Δράσεων για την ενδυνάμωση των Νέων «Νεολαία '17—'27», το οποίο υιοθετήθηκε το 2018, ορίζει την ΠΑΝ ως ένα σημαντικό άξονα επίτευξης του στόχου, της μείωσης της ανεργίας των νέων, ιδιαίτερα μέσα από το πλαίσιο της «Εγγύησης για τη Νεολαία» και ως μία αδιαμφισβήτητη πρωτοβουλία ανάπτυξης των νέων σε επίπεδο γνώσης, δεξιοτήτων, εμπειρίας, παραγόντων που θα οδηγήσουν τη χώρα σε μακροοικονομική σταθερότητα & βιώσιμη απασχόληση.

Ειδικότερα για την Ελλάδα η Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων από το δεύτερο εξάμηνο 2022 περιλαμβάνει τις παρακάτω δράσεις:²⁰⁵

- ✓ Συμβουλευτική υποστήριξη, κατάρτιση, πιστοποίηση και προώθηση στην απασχόληση Ανέργων Νέων 25-29 ετών στον κλάδο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών Πρόγραμμα προεργασίας για 10.000 ανέργους νέους ηλικίας έως 29 ετών στις Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας

²⁰⁴ ΤΕΛΙΚΗ ΈΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ «ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ 2Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ (ΠΑΝ) ΤΟΥ ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ 2014-2020/σελ.277

²⁰⁵ https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2022/09/6.Infographic_%CE%A0%CE%91%CE%9D_final.pdf

- ✓ Συμβουλευτική Υποστήριξη, Κατάρτιση και Πιστοποίηση στο αντικείμενο του Ψηφιακού Μάρκετινγκ για ανέργους έως 29 ετών σε μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού
- ✓ Ειδικές Δράσεις Ένταξης στην Απασχόληση για Νέους με Αναπηρία
- ✓ Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής εμπειρίας στην Ψηφιακή Οικονομία για 3.900 ανέργους νέους ηλικίας έως 29 ετών
- ✓ Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών απασχόλησης 3.000 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών με έμφαση στην Ψηφιακή Οικονομία
- ✓ Συμβουλευτική Κατάρτιση και Πιστοποίηση ανέργων ηλικίας 18-29 ετών σε ειδικότητες της Τουριστικής Βιομηχανίας
- ✓ Ολοκληρωμένη παρέμβαση επαγγελματικής ενδυνάμωσης και ένταξης στην αγορά εργασίας για νέους έως 29 ετών στον αγροδιατροφικό κλάδο
- ✓ Απόκτηση Δεξιοτήτων Ανέργων Γυναικών έως 29 ετών με στόχο την απασχολησιμότητα τους σε επιλεγμένους τομείς της οικονομίας
- ✓ Πιλοτικό πρόγραμμα κατάρτισης συμβουλευτικής πιστοποίησης ανέργων στους τομείς της δραστηριότητας της Γαλάζιας Οικονομίας
- ✓ Ολοκληρωμένη Παρέμβαση επαγγελματικής ενδυνάμωσης και ένταξης στην αγορά εργασίας στην Ανάπτυξη Ψηφιακών Δεξιοτήτων στον Πολιτισμό
- ✓ Ολοκληρωμένη δράση για τη διευκόλυνση της εργασιακής ένταξης 600 προσφύγων 18-29 ετών
- ✓ Συμβουλευτική Κατάρτιση και Πιστοποίηση ανέργων ηλικίας 18-29 ετών σε ειδικότητες του κλάδου του λιανικού εμπορίου

Στρατηγική της Ε.Ε. για τη Νεολαία 2019-2027.-

Με βάση το ψήφισμα του Συμβουλίου της 26^{ης} Νοεμβρίου 2018 οριοθετήθηκε η Στρατηγική της Ε.Ε. για τη Νεολαία για την περίοδο 2019-2027²⁰⁶, με στόχους την προώθηση και συμμετοχή των νέων στο δημοκρατικό βίο και διασφαλίζοντας το δρόμο με τα απαραίτητα εφόδια ώστε να αναδειχθούν ως πλήρως ενεργά μέλη της κοινωνίας.

Για την εκπλήρωση του οράματος αυτού, η Στρατηγική επικεντρώθηκε σε 3 τομείς δράσης : ενεργοποίηση – σύνδεση – ενίσχυση, θέτοντας παράλληλα 11 στόχους²⁰⁷, όπως²⁰⁸ :

- ✓ Συνδέοντας την Ε.Ε. με την νεολαία (δημιουργία δεσμών μεταξύ της ΕΕ και των νέων για την ενίσχυση της συμμετοχής τους στα κοινά)
- ✓ Ισότητα των φύλλων (εξάλειψη των διακρίσεων και διασφάλιση ίσων δικαιωμάτων για όλα τα φύλλα στην πολιτιστική, πολιτική και κοινωνικοοικονομική ζωή.
- ✓ Κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς (ένταξη όλων των νέων στην κοινωνία)
- ✓ Πληροφορίες και επικοινωνιατικός διάλογος (καλύτερη πρόσβαση των νέων σε αξιόπιστες πληροφορίες, ενίσχυση της ικανότητας να αξιολογούν τις πληροφορίες με κριτικό πνεύμα και συμμετοχή σε ανεκτικό, ειρηνικό διάλογο που βασίζεται στον σεβασμό, στο διαδίκτυο και εκτός διαδικτύου)
- ✓ Ψυχική υγεία & ευεξία (καλύτερη ψυχική ευεξία, και εξάλειψη του στιγματισμού των προβλημάτων ψυχικής υγείας, προωθώντας έτσι την κοινωνική ένταξη όλων των νέων)
- ✓ Προαγωγή των νέων της υπαίθρου (εξασφάλιση των κατάλληλων προϋποθέσεων, υποδομών, ποιοτικών θέσεων εργασίας, εκπαίδευσης, που θα επιτρέψουν στους νέους των αγροτικών περιοχών να συμμετέχουν ισότιμα
- ✓ Ποιότητα απασχόλησης για όλους (ίση πρόσβαση στην αγορά εργασίας και ίσες ευκαιρίες σε ποιοτικές θέσεις εργασίας για όλους τους νέους)
- ✓ Ποιότητα της μάθησης (διασφάλιση της καθολικής και ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση και διά βίου μάθηση, έχοντας πρόσβαση παράλληλα σε επαρκώς χρηματοδοτούμενη μη τυπική εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα)
- ✓ Επαρκής χώρος και συμμετοχή για όλους (ενίσχυση της δημοκρατικής συμμετοχής και αυτονομίας των νέων, καθώς και διάθεση ειδικών χώρων για τη νεολαία σε όλους τους τομείς)
- ✓ Βιώσιμη πράσινη Ευρώπη (κοινωνία στην οποία όλοι οι νέοι θα είναι περιβαλλοντικά ενεργοί, μορφωμένοι και ικανοί να κάνουν τη διαφορά στην καθημερινή τους ζωή)

---

206 Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νεολαία 2019-2027 (2018/C 456/01)

207 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:42018Y1218(01))

208 www.youthgoals.eu

- ✓ Οργανώσεις νέων και ευρωπαϊκά προγράμματα (ίση πρόσβαση για όλους τους νέους σε οργανώσεις νεολαίας και ευρωπαϊκά προγράμματα για την οικοδόμηση κοινωνιών με ευρωπαϊκές αξίες και ενιαία ευρωπαϊκή ταυτότητα).

Τα μέσα επίτευξης για την υλοποίηση της Στρατηγικής, θα είναι μέσω ενός διαρθρωμένου διαλόγου με τους Νέους, χάραξης πολιτικής, μέσω κινητοποίησης προγραμμάτων και ταμείων της ΕΕ, όπως το Erasmus+, το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης, τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία, το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», των δράσεων Marie Curie, του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη», και των διάδοχων προγραμμάτων τους, μέσω συνεργειών μεταξύ χρηματοδοτικών πηγών σε ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μέσω ενημέρωσης και υποστήριξης της νεολαίας (πλατφορμών ενημέρωσης των νέων σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Πύλης της Νεολαίας, στήριξη πανευρωπαϊκών οργανισμών), μέσω της συμμετοχικής διακυβέρνησης (οι νέοι και οι φορείς που τους εκπροσωπούν να συμμετέχουν ενεργά στην υλοποίηση της στρατηγικής της ΕΕ για τη νεολαία)...

Σχέδιο δράσης για τη νεολαία στο πλαίσιο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ 2022–2027.²⁰⁹

Σε μια εποχή πολλαπλών προκλήσεων και ραγδαίων αλλαγών, με τον πληθυσμό των νέων παγκοσμίως είναι μεγαλύτερος όσο ποτέ άλλοτε, με 1,8 δισεκατομμύρια νέους και νέες ηλικίας 10 έως 24 ετών, συνοδευόμενη από τη διαπίστωση ότι οι νέοι είναι ισχυροί παράγοντες αλλαγής, διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, της φτώχειας και της διαφθοράς, υπερασπίζοντας με σθένος τα ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά ανθρώπινα δικαιώματα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος, ως μία διάσταση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Νεολαία, προχώρησαν στη ψήφιση Σχεδίου δράσης για τη νεολαία στην εξωτερική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2022-2027.

Είναι το πρώτο πλαίσιο πολιτικής που εδραιώνει μία στρατηγική εταιρική σχέση με τις νέες και τους νέους σε όλο τον κόσμο, για ένα βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς μέλλον, με μία μοναδική διάσταση : θα συμβάλει στην υλοποίηση διεθνών δεσμεύσεων, όπως το θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη έως το 2030 και τη συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα, ενισχύοντας παράλληλα τη συμμετοχή και την ενδυνάμωση των νέων στις πολιτικές εξωτερικής δράσης της ΕΕ.²¹⁰

Το σχέδιο δράσης για τη νεολαία καταρτίστηκε μετά από εκτενείς διαβουλεύσεις με περισσότερα από 220 ενδιαφερόμενα μέρη σε όλο τον κόσμο, ιδίως οργανώσεις για τα δικαιώματα των νέων και των παιδιών. Ανταποκρίνεται στο θεμιτό αίτημα των νέων, το οποίο αποτυπώνεται επίσης στα αποτελέσματα της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης, να συμμετέχουν με πιο δομημένο τρόπο στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων της ΕΕ.

Στο άρθρο 21 της Συνθήκης της Ε.Ε., στο οποίο θεμελιώνονται οι κατευθυντήριες αρχές της δράσης της ένωσης σε διεθνές επίπεδο και το άρθρο 165 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ε.Ε. (άρ.165 ΣΛΕΕ), το οποίο αναφέρεται στη Νεολαία, προσφέρει στο "Σχέδιο Δράσης για τη Νεολαία στην εξωτερική δράση" την νομική υπόσταση πλαισιώνοντας κατάλληλα τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου 2020, προσφέροντας τη δυνατότητα συνοχής, εσωτερικής και εξωτερικής και συνέργειες για νέες καινοτόμες πολιτικές που αφορούν την ενδυνάμωση των νέων.²¹¹

Αναλύοντας περαιτέρω το όραμα του Σχεδίου δράσης για τη Νεολαία, οι Νέοι ορίζονται πρωταγωνιστές και ουσιαστικοί εταίροι στην εφαρμογή της Ατζέντας 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη, δημιουργώντας ευκαιρίες και γέφυρες μεταξύ νέων σε παγκόσμιο επίπεδο, εξασφαλίζοντας το στόχο της πρωτοβουλίας : ένταξη των Νέων στη λήψη αποφάσεων και τη χάραξη πολιτικών.

---

²⁰⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Δελτίο Τύπου Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας 2022: η ΕΕ εγκρίνει το πρώτο σχέδιο δράσης για τη νεολαία στην εξωτερική δράση της ΕΕ με σκοπό να ενισχύσει τη συνεργασία με τους νέους και τις νέες σε όλο τον κόσμο Στρασβούργο, 4 Οκτωβρίου 2022

²¹⁰ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη νεολαία στην εξωτερική δράση/05/ΙΟΥΝΙΟΥ2020](#)

²¹¹ **ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ** ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΥΠΑΤΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΟΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ/Στρασβούργο, 4.10.2022/JOIN(2022) 53 final

Στο πλαίσιο των τριών πυλώνων της Στρατηγικής της Ε.Ε. για τη Νεολαία, συμμετοχή, ενδυνάμωση και σύνδεση θα βασιστεί επίσης η υλοποίηση της πρωτοβουλίας, την οποία η “Ομάδα Ευρώπη”²¹² θα προωθήσει σε εθνικό, περιφερειακό και πολυμερές επίπεδο:

- **Εταιρική σχέση με σκοπό τη συμμετοχή** (ουσιαστική, συμπεριληπτική και αποτελεσματική συμμετοχή της νεολαίας) με δράσεις επιγραμματικά:
  - Μια πλατφόρμα για τακτικό διάλογο με τις οργανώσεις νεολαίας, ως νέο στοιχείο του φόρουμ πολιτικής για την ανάπτυξη
  - το συμβούλιο εκπροσώπησης των νέων για τις διεθνείς εταιρικές σχέσεις που συστάθηκε το 2021 για να συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τη συμμετοχή των νέων στην εξωτερική δράση
  - υποχρεωτικές διαβουλεύσεις με οργανώσεις νεολαίας στο πλαίσιο της διαδικασίας προγραμματισμού του Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας
  - χάρτες πορείας ανά χώρα για τη συνεργασία της ΕΕ με την κοινωνία των πολιτών, που ενσωματώνουν την προοπτική της νεολαίας και διασφαλίζουν την ουσιαστική συμμετοχή των οργανώσεων νεολαίας.
  - συμβουλευτικές δομές για τη νεολαία που παρέχουν συμβουλές στις αντιπροσωπείες της ΕΕ όσον αφορά τις συγκεκριμένες προτεραιότητες ανά χώρα. Έως το 2027, θα έχουν συσταθεί στις περισσότερες χώρες εταίρους
  - το πρόγραμμα EU4Youth, το οποίο προωθεί τη συμμετοχή και τον ηγετικό ρόλο των νέων στη χάραξη πολιτικής
  - το δίκτυο των νέων Ευρωπαίων Πρεσβευτών στα Δυτικά Βαλκάνια και στην ανατολική εταιρική σχέση της ΕΕ και τους πρέσβεις καλής θελήσεως στη Νότια Γειτονία.
  - την προώθηση της συμμετοχής των νέων στο πλαίσιο του νέου θεματολογίου για τη Μεσόγειο, με αφετηρία ιδίως τη στρατηγική για τη νεολαία 2030 της Ένωσης
  - τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές της ΕΕ, που εντάσσουν τους νέους και τις νέες στη διακυβέρνηση και τους πολιτικούς τους διαλόγους, καθώς και τα προγράμματα Interreg που στηρίζουν τη συμμετοχή των νέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, χρηματοδοτούν δράσεις για τη νεολαία και προωθούν την πρωτοβουλία Volunteer Youth
  - την από κοινού ηγεσία της ομάδας συμμετοχής των νέων της συνόδου κορυφής του 2023 για τη δημοκρατία
  - την πρωτοβουλία «Νεολαία και γυναίκες στη δημοκρατία», η οποία θα προωθήσει τον πολιτικό πλουραλισμό και τη συμπεριληπτικότητα των δημοκρατικών διαδικασιών με τη βελτίωση της συμμετοχής της νεολαίας και των γυναικών σε όλες τις πτυχές της δημόσιας ζωής.
  - του νέου μηχανισμού της ΕΕ για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων απειλών που αντιμετωπίζουν οι νέοι υπερασπιστές και ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
  - της παγκόσμιας πανεπιστημιούπολης για τα ανθρώπινα δικαιώματα ως σημαντικού παγκόσμιου κόμβου για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

---

²¹² Η «Ομάδα Ευρώπη» αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη μέλη της ΕΕ —συμπεριλαμβανομένων των εκτελεστικών οργανισμών τους και των δημόσιων αναπτυξιακών τραπεζών— καθώς και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ).

- των εργαστηρίων πολιτικής για τη νεολαία στην περιοχή γειτονίας, στα Δυτικά Βαλκάνια και στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες που δεν είναι μέλη της ΕΕ,.
- του Erasmus+35, για την υποστήριξη πρωτοβουλιών με επικεφαλής τη νεολαία στην Τουρκία, στα Δυτικά Βαλκάνια και στις χώρες της γειτονίας.
- ενσωμάτωση του θεματολογίου για τη νεολαία, την ειρήνη και την ασφάλεια στους πολιτικούς διαλόγους της ΕΕ.
- κατάρτιση συγκεκριμένης καθοδήγησης σχετικά με τη συμμετοχή των νέων στην ειρηνευτική διαμεσολάβηση της ΕΕ.

➤ **Εταιρική σχέση με σκοπό την Ενδυνάμωση** (Οι νέοι και οι νέες ενδυναμώνονται όταν ακούγεται η φωνή τους και μειώνονται οι ανισότητες που επηρεάζουν τη ζωή τους), με τις παρακάτω δράσεις:

- το περιφερειακό πρόγραμμα εκπαιδευτικών στην Αφρική, με στόχο να αναδείξει τη διδασκαλία ελκυστική επιλογή σταδιοδρομίας για τους νέους και τις νέες
- Πρωτοβουλίες όπως η «Παγκόσμια εταιρική σχέση για την εκπαίδευση» και η «Η εκπαίδευση δεν μπορεί να περιμένει», με στόχο την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης στους έφηβους και τις ευάλωτες ομάδες νέων
- Προγράμματα τυπικής και μη τυπικής μάθησης σε ανθρωπιστικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, των παιδιών σε συνθήκες κρίσης, π.χ. στο Σαχέλ, στην Αιθιοπία, στο Αφγανιστάν, στο Μπαγκλαντές, στη Συρία ή στην Υεμένη.
- αποκατάσταση των κατεστραμμένων σχολείων στην Ουκρανία.
- υποστήριξη των εθνικών αρχών της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής για την επανένταξη των νέων, ιδίως των γυναικών, που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης, ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ) στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας.
- η περιφερειακή πλατφόρμα της Ένωσης για τη Μεσόγειο για την απασχόληση και την εργασία και ο χάρτης πορείας για δράση 2022-2025 θα προσφέρει πρακτική άσκηση στις νέες και στους νέους ΕΕΑΚ
- στόχευση της ΕΕ στη νεανική επιχειρηματικότητα με πρόσβαση σε χρηματοδότηση επιχειρήσεων που διευθύνονται από νέους, όπως η πρωτοβουλία της «Ομάδας Ευρώπη» για επενδύσεις σε νέες επιχειρήσεις στην Αφρική, η αφρικανική ευρωπαϊκή γέφυρα ψηφιακής καινοτομίας, η νέα συμφωνία για τη νεολαία στην ανατολική εταιρική σχέση και ο μηχανισμός απασχόλησης και επιχειρηματικότητας EU4Youth.
- καινοτόμα επενδυτικά προγράμματα που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη+ με διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών των νέων, όπως ο μηχανισμός επιμερισμού του κινδύνου NASIRA.
- Η παγκόσμια δράση της ΕΕ για τον τερματισμό της παιδικής εργασίας εστιάζοντας στην ενίσχυση των συστημάτων επιθεώρησης εργασίας για την επιβολή της νομοθεσίας σχετικά με την παιδική εργασία.
- η Ευρωπαϊκή συμμαχία για θέσεις μαθητείας και το πρόγραμμα Erasmus για νέους και νέες επιχειρηματίες
- το ταμείο ενδυνάμωσης της νεολαίας, μια νέα πιλοτική πρωτοβουλία που θα στηρίξει τοπικές οργανώσεις νεολαίας και πρωτοβουλίες υπό την ηγεσία των νέων.

- την πρωτοβουλία Spotlight, η οποία συμβάλλει στην εξάλειψη της έμφυλης βίας στην Αφρική, στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, στην Ασία και στον Ειρηνικό, με την πρόληψη και εξάλειψη του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων και τον τερματισμό των καταναγκαστικών και πρόωρων γάμων
  - χρηματοδότηση και ανάπτυξη ικανοτήτων για τις οργανώσεις νεολαίας μέσω του προγράμματος Erasmus+ & του EU4Youth
- **Εταιρική σχέση με σκοπό τη Σύνδεση** (προώθηση της κινητικότητας, των ανταλλαγών και της δικτύωσης των νέων (στρατηγικής Global Gateway) εξασφαλίζοντας ποικιλομορφία και η συμμετοχικότητα , με τις εξής δράσεις :
- το πρόγραμμα Erasmus+ και τις δράσεις Marie Skłodowska-Curie, που στοχεύει στους φοιτητές και στους ερευνητές
  - το πρόγραμμα υποστήριξης της ΕΕ για την τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ασία (SHARE)
  - το περιφερειακό καταπιστευματικό ταμείο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της συριακής κρίσης και τη διευκόλυνση για τους πρόσφυγες στην Τουρκία με υποτροφίες για νέες και νέους πρόσφυγες
  - το πρόγραμμα ανταλλαγής σχολείων των Δυτικών Βαλκανίων «Superschools», προωθώντας τη συμφιλίωση και τον διαπολιτισμικό διάλογο μεταξύ σχολείων, μαθητών και κοινοτήτων
  - την πρωτοβουλία της «Ομάδας Ευρώπη» «Study in Europe» (Σπουδές στην Ευρώπη), η οποία παρέχει σε νέους και νέες από όλο τον κόσμο πληροφορίες σχετικά με ευκαιρίες σπουδών, έρευνας και υποτροφιών στην ΕΕ
  - ευκαιρίες για νέους και νέες ώστε να ταξιδέψουν, να σπουδάσουν, να εργαστούν ή να παρακολουθήσουν κατάρτιση στην ΕΕ με χώρες-εταίρους Αφρική και Ασία
  - την ακαδημία νέων Αφρικής– Ευρώπης, η οποία θα προσφέρει ευκαιρίες σε νέους και νέες με ηγετικό ρόλο να συνδεθούν, να ανταλλάξουν απόψεις, να βελτιώσουν τις ηγετικές τους δεξιότητες και να δημιουργήσουν ένα δίκτυο φορέων αλλαγής
  - την πρωτοβουλία αποφοίτων της ΕΕ και τις δράσεις δημόσιας διπλωματίας μέσω συμμετοχής σε προγράμματα, να δημιουργηθούν παγκόσμια και τοπικά δίκτυα νέων ενημέρωσης για τις ευκαιρίες τις οποίες προσφέρουν η ΕΕ και τα κράτη μέλη της
  - την Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη της Νεολαίας, με βελτιωμένη πρόσβαση σε ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με πρωτοβουλίες και ευκαιρίες για τους νέους σε χώρες-εταίρους
  - το παγκόσμιο πρόγραμμα καθοδήγησης αποφοίτων του Erasmus+, το οποίο συνδέει αποφοίτους του Erasmus+ με δυνητικούς συμμετέχοντες στο Erasmus+, επίσης εκτός ΕΕ
  - το πρόγραμμα «Παγκόσμιες πολιτιστικές σχέσεις» και τις δράσεις για Αφρικανούς και Ευρωπαίους καλλιτέχνες, για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου, της κινητικότητας και της συνδημιουργίας μεταξύ νέων καλλιτεχνών και επαγγελματιών του πολιτιστικού τομέα
  - το περιφερειακό γραφείο συνεργασίας νεολαίας στα Δυτικά Βαλκάνια, το οποίο προωθεί το πνεύμα της συμφιλίωσης και της κατανόησης μεταξύ των νέων

- το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης, το οποίο ενθαρρύνει τη συμμετοχή των νέων σε προγράμματα εθελοντισμού και αλληλεγγύης.

.....Η γενιά αυτή είναι μια γενιά οραματιστών, αλλά και μια γενιά που παράγει αποτελέσματα. Στην τελευταία μου ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης, σάς είπα ότι θα ήθελα η Ευρώπη να μοιάζει περισσότερο με αυτούς τους νέους. Θα πρέπει να θέσουμε τις προσδοκίες τους στο επίκεντρο όλων των ενεργειών μας. Και η θέση τους είναι στις ιδρυτικές μας Συνθήκες.....
(Ομιλία της προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Ursula von der Leyen για την κατάσταση της Ένωσης το 2022).

Αναγνωρίζοντας τους νέους ως οραματιστές για την αντιμετώπιση παγκόσμιων προκλήσεων και την ισχυρή εταιρική σχέση που προωθείται με το Σχέδιο Δράσης, το ευνοϊκό περιβάλλον και τις ευκαιρίες που προσφέρει η εφαρμογή του, αναπόφευκτα θα οδηγήσει στη δημιουργία ενός δικτύου ανταλλαγής απόψεων, συνεννόησης & αλληλεγγύης μεταξύ των νέων σε ολόκληρο τον κόσμο.

4.6. Η θέση της Ελλάδας στη Νέα Προγραμματική Περίοδο 2021 – 2027.

Η συμπλήρωση σαράντα χρόνων από την ένταξη της Ελλάδας στην τότε ΕΟΚ, είναι μία αφορμή να αξιολογήσουμε τη θέση της χώρας μας σε αυτή, και αβίαστα το συμπέρασμα είναι απόλυτα θετικό. Η Ευρώπη συνιστά πλέον μία κοινότητα δημοκρατικών αρχών και αξιών, ασφάλειας, προόδου, αλληλεγγύης και ευημερίας για τους λαούς της και η Ελλάδα είναι ένα συστατικό μέλος της ευρωπαϊκής αυτής οικογένειας και συν-διαμορφώνει τις διεθνείς εξελίξεις.

Εξίσου και η Πολιτική Συνοχής, η οποία αποτελεί σήμερα το κύριο εργαλείο για τη διαρθρωτική προσαρμογή των ευρωπαϊκών περιφερειών και τον περιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων, ωφέλησε πολλαπλώς την Ελλάδα τις προηγούμενες τέσσερις δεκαετίες.

Μόνο στην περίοδο 2000-2017 εισέρευσαν στη χώρα 66 δισ. Ευρώ, ενισχύοντας χιλιάδες επενδυτικά σχέδια, αναβαθμίζοντας βασικές υποδομές, εκσυγχρονίζοντας τις δομές της δημόσιας διοίκησης και θωρακίζοντας το σύστημα κοινωνικής προστασίας.

Ειδικά σήμερα το 80% των δημοσίων επενδύσεων είναι συγχρηματοδοτούμενο και το ΕΣΠΑ στην πρόσφατη κρίση της πανδημίας, χρηματοδότησε τις πολιτικές για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας (ενίσχυση ρευστότητας των επιχειρήσεων και στήριξη των εργαζομένων).

Και όχι μόνο. Με την εφαρμογή των προγραμμάτων συνοχής, μέσω της ανταλλαγής καλών πρακτικών, της «εταιρικής σχέσης», του κοινού κανονιστικού πλαισίου, τμήματα της δημόσιας διοίκησης μεταμορφώθηκαν και φιλόδοξες πολιτικές υιοθετήθηκαν, μεταξύ άλλων, στα πεδία της προστασίας του περιβάλλοντος, της κοινωνικής ένταξης, της ισότητας των φύλων.

Σαφέστατα το πρόσημο για την Ελλάδα είναι σίγουρα θετικό, αν και, στο ερώτημα αν οι πόροι αξιοποιήθηκαν στο μέγιστο, θα μπορούσαμε να επισημάνουμε την απουσία μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την περιφερειακή ανάπτυξη και μία σαφέστερη ιεράρχηση των στόχων. Παρόλα αυτά, το ΕΣΠΑ είναι από τα περισσότερο αποτελεσματικά τμήματα της δημόσιας διοίκησης και σύμφωνα με την πρόσφατη μελέτη του ΟΟΣΑ για την περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα, η χώρα μας κατατάσσεται στη μεσαία κατηγορία των κρατών ως προς την αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων.²¹³

Όσον αφορά το σήμερα, η Πολιτική Συνοχής έχει μπροστά της σημαντικές προκλήσεις. Το σύνολο των ελληνικών περιφερειών αποκλίνει αντί να συγκλίνει, με την πανδημία να οξύνει τις περιφερειακές και ενδο-περιφερειακές ανισότητες.

Είναι πλέον προφανές, ότι, οι λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες για να ανταποκριθούν στη διπλή πρόκληση, της πράσινης μετάβασης και του ψηφιακού μετασχηματισμού τους, θα πρέπει να πλαισιωθούν από ένα αποτελεσματικό εργαλείο χρηματοδοτικό ενίσχυσης των δημοσίων επενδύσεων.

---

²¹³ Άρθρο του Γ.Γ. Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ Δημήτρη Σκάλκου στον Οικονομικό Ταχυδρόμο/15-06-2021

Η πρωτοβουλία NEXT GENERATION EU, το οποίο αποτελεί μία μορφή “αμοιβαιοποίησης” του χρέους και παράλληλα ένα βήμα μπροστά για την ολοκλήρωση της E.E., μαζί με το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ήταν η οικονομική απάντηση της Ευρώπης στην πανδημία. Και τα δύο συνιστούν διπλή πρόκληση για τη πολιτική συνοχής στη χώρα μας, καθώς θα πρέπει να υπάρξει συντονισμός ανάμεσα στα διαφορετικά Ταμεία χρηματοδότησης, για την αποφυγή να λειτουργήσουν οι πόροι ανταγωνιστικά μεταξύ τους και δεύτερο το Ταμείο Ανάκαμψης δεν θέτει ως προτεραιότητά του τη περιφερειακότητα, τη μεταθέτει στη Πολιτική συνοχής και τα προγράμματα της.

Η πρόκληση για την Ελλάδα τα επόμενα χρόνια να αντιστοιχήσει την πληθώρα των πόρων,²¹⁴ στις εξαιρετικά αυξημένες πηγές χρηματοδότησης, καθώς οι διαθέσιμοι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας μαζί με το πολυετές Δημοσιονομικό πλαίσιο (πολιτική συνοχής, CEF II²¹⁵, ΚΑΠ) πλησιάζουν τα 77 δις. ευρώ.

Συγκριτικά η Ελλάδα θεωρείται ωφελημένη από την κατανομή των πόρων του Ταμείου επί του ποσοστού του ΑΕΠ της, συνιστούν μάλιστα ένα νέο Σχέδιο Μάρσαλ (η εξωτερική συνδρομή της περιόδου 1948-1952 δεν ξεπέρασε τα 30 δις δολάρια).

Όπως καθαρά διαφαίνεται και προαναφέρθηκε, η πολιτική συνοχής μετακινήθηκε από την απλή μεταφορά πόρων στις λιγότερο αναπτυγμένες ευρωπαϊκές περιφέρειες, στη μορφή του σήμερα, ο συγκερασμός του στόχου της ανάπτυξης και μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων με τους στόχους της Λισαβόνας και της “Ευρώπης 2020” για μία ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία.²¹⁶

Αναλυτικότερα για τη περίοδο 2021-2027 :

Στόχος της Ελλάδας για τα επόμενα χρόνια, είναι η εκπόνηση ενός Σχεδίου Ανάπτυξης, το οποίο έχει αποφασιστεί από το 2020 και αφορά στην αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας καθώς και τη σύνδεση της παραγωγής με την έρευνα και την καινοτομία.

Ειδικότερα οι στόχοι προτεραιότητας περιόδου 2021-2027 για την Ελλάδα :²¹⁷

- ✓ Μεγιστοποίηση των επενδυτικών δραστηριοτήτων και αύξηση των εξαγωγών
- ✓ Ενίσχυση στον τομέα της εργασίας και μείωση της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής
- ✓ Αξιοποίηση των πόρων οικονομικής ενίσχυσης στην εκπαίδευση και τη γνώση
- ✓ Ενδυνάμωση των επιχειρήσεων στον ελλαδικό χώρο
- ✓ Υιοθέτηση των τεχνολογικών καινοτομιών και εισαγωγή στον κόσμο της ψηφιοποίησης
- ✓ Τήρηση του κανονισμού σχετικά με την πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος, στο πλαίσιο καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής

---

²¹⁴ οι λεγόμενες επιλέξιμες δράσεις των δύο Ταμείων είναι κοινές σε ποσοστό περίπου 80%

²¹⁵ Regulation (EU) 2021/1153 establishing the Connecting Europe Facility/ For the 2021-2027 period, the budget amounts to around €25.8 billion for transport, around €5.8 billion for energy and around €2.1 billion for digital.

²¹⁶ <https://www.mindev.gov.gr/%CE%B7-%CE%BD%CE%AD%CE%B1-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%BF%CF%87%CE%AE%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CE%AC%CF%81/>

²¹⁷ <https://www.espa.gr/el/Pages/newprogperiod21-27.aspx>

- ✓ Οικονομική ενίσχυση διαπεριφερειακά, για εξάλειψη των οικονομικών ανισοτήτων και καταπολέμηση της φτώχειας
- ✓ Δέσμευση στην ενίσχυση στο τομέα της έρευνας
- ✓ Ισχυροποίηση των κινήτρων για επιχειρήσεις και ιδιώτες για υιοθέτηση των καινοτόμων πρακτικών
- ✓ Επαναπροσδιορισμός του συστήματος κατάρτισης για ανέργους και συντονισμός προγραμμάτων επιμόρφωσης για εργαζόμενους
- ✓ Υιοθέτηση αξιοποίησης ψηφιακών μέσων στο πεδίο της δημόσιας διοίκησης
- ✓ Εξασφάλιση εκσυγχρονισμού της εκπαίδευσης για τους νέους
- ✓ Εκσυγχρονισμός και για το Εθνικό Σύστημα Υγείας, κυρίως στο ζήτημα της ψηφιοποίησης και της τεχνολογικής υποστήριξης
- ✓ Ρύθμιση για υψηλής ενεργειακής απόδοσης υποδομές
- ✓ Αναζήτηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, για ενίσχυση των βιομηχανικών περιοχών κατά τη διαδικασία μετάβασης σε κλιματική ουδετερότητα και στήριξη των τοπικών κοινωνιών κατά την απολιγνιτοποίηση

Παράλληλα με το ανωτέρω Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική οικονομία συντάχθηκε και το **Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ)** για την περίοδο 2021-2025, στο οποίο ορίζεται ένα ολοκληρωμένο σύστημα για το σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) με αναπτυξιακούς στόχους για το 2021-2025 σε πέντε πυλώνες:

- ✓ Έξυπνη Ανάπτυξη,
- ✓ Πράσινη Ανάπτυξη,
- ✓ Κοινωνική Ανάπτυξη,
- ✓ Ανάπτυξη Υποδομών και Εξωστρέφεια.²¹⁸

Στην Ελλάδα, ο συντονισμός για την εφαρμογή της περιφερειακής πολιτικής είναι αποκλειστικά ευθύνη του ΕΣΠΑ, και υλοποιείται μέσω της έκδοσης εγκυκλίων, στις οποίες παρουσιάζεται διεξοδικά το νομοθετικό πλαίσιο και οι οικονομικές παράμετροι για την εφαρμογή των ψηφισμένων προγραμμάτων.

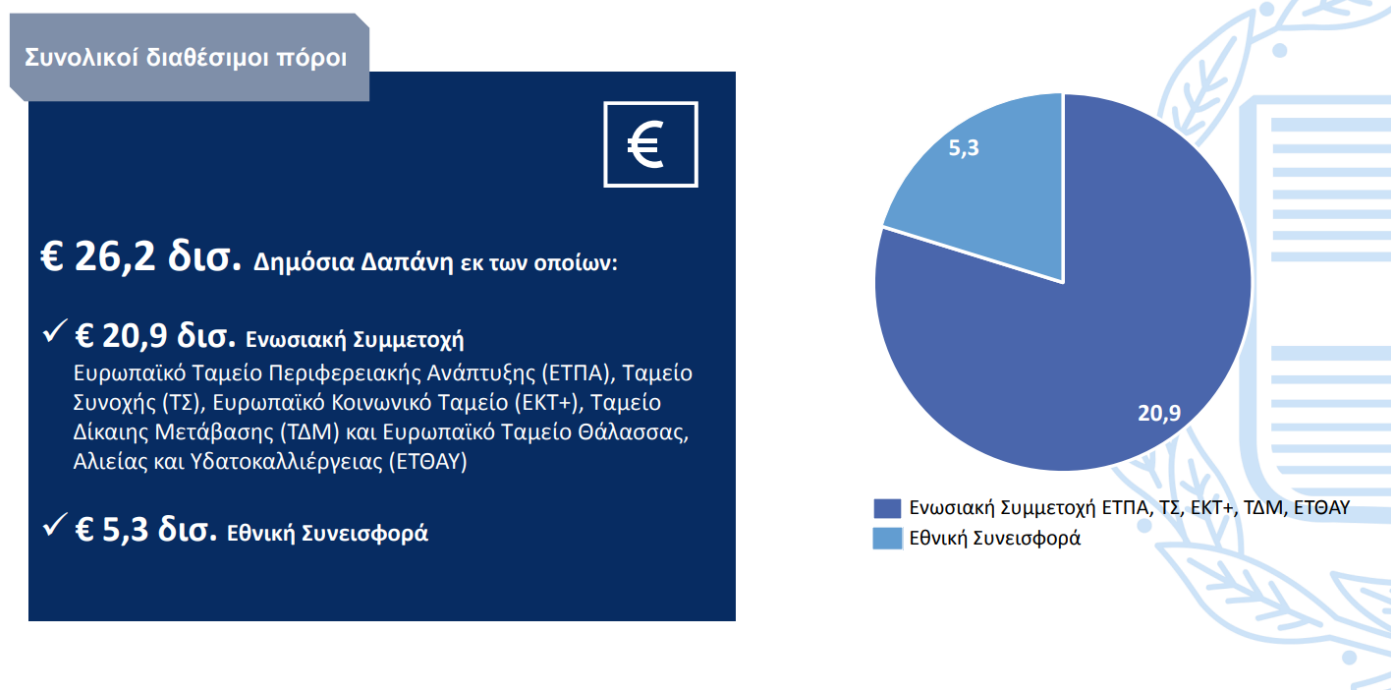
---

²¹⁸ <https://www.espa.gr/el/Pages/newprogperiod21-27.aspx>

ΕΣΠΑ 2021-2027.

Για την επταετία 2021-2027 ο προϋπολογισμός του ΕΣΠΑ ανέρχεται στα 26.2 δις € :

- 20.9 δις € προκύπτουν από χρηματοδοτήσεις των ευρωπαϊκών ταμείων και
- 5.3 δις € από την Ελλάδα.

Εικόνα 10. ΕΣΠΑ 2021-2027.²¹⁹

https://rc.uowm.gr/wp-content/uploads/2021/07/Parousiasi_neou_ESPA_21-27.pdf

Σύμφωνα με το Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης, όπως υποβλήθηκε τον Ιούλιο του 2021 από την ελληνική κυβέρνηση και εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα εκάστοτε ταμεία θα χορηγήσουν συγκεκριμένα τα εξής ποσά:²²⁰

- ✓ ΕΤΠΑ: 10.8 δις €
- ✓ ΕΚΤ+: 5.6 δις €
- ✓ ΤΣ (Ταμείο Συνοχής): 3 δις €
- ✓ Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης: 1.4 δις €
- ✓ ΕΤΘΑΥ: 0.37 δις €
- ✓ Μηχανισμός “Συνδέοντας την Ευρώπη”: 0.8 δις €

²¹⁹ https://rc.uowm.gr/wp-content/uploads/2021/07/Parousiasi_neou_ESPA_21-27.pdf

²²⁰ Partnership Agreement - Article 10(6) CCI 2021EL16FFPA001 Title /Συμφωνία εταιρικής σχέσης - Ελληνική Δημοκρατία
https://www.espa.gr/el/Documents/2127/Etairiko_Symfwno_Perifereiakis_Anptyxis_2021-2027.pdf

- ✓ Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία (ΕΕΣ): 0.1 δις €

Τα προγράμματα που υποβλήθηκαν αναλυτικά από το ΕΣΠΑ 2021-2027 είναι τα εξής:²²¹

- ✓ Ανταγωνιστικότητα, Καινοτομία, Εξωστρέφεια (3.885,09 εκατ. €)
- ✓ Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή, Εκπαίδευση και διά βίου Μάθηση (4.161,59 εκατ. €)
- ✓ Ψηφιακός Μετασχηματισμός (943,00 εκατ. €)
- ✓ Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή (3.606,85 εκατ. €)
- ✓ Μεταφορές (2.224,09 εκατ. €)
- ✓ Πολιτική Προστασία (713,76 εκατ. €)
- ✓ Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση (1.629,19 εκατ. €)
- ✓ Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα (519,64 εκατ. €)
- ✓ Τεχνική Βοήθεια

Περιφερειακά Προγράμματα (ΠΕΠ).

Για το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027 προτάθηκε από την Ελλάδα η κατανομή των πόρων στις Περιφέρειες ως ακολούθως:

- Ανατολική Μακεδονία & Θράκη: 604.933.191 €
- Κεντρική Μακεδονία: 1.363.116.124 €
- Δυτική Μακεδονία: 373.042.135 €
- Θεσσαλία: 524.275.431 €
- Ήπειρος: 403.288.795 €
- Βόρειο Αιγαίο: 373.042.135 €
- Νότιο Αιγαίο: 357.360.855 €
- Κρήτη: 534.357.651 €
- Ιόνια Νησιά: 272.219.935 €
- Στερεά Ελλάδα: 403.288.795 €
- Δυτική Ελλάδα: 594.850.970 €
- Αττική: 2.025.044.839 €
- Πελοπόννησος: 388.165.465 €

---

²²¹ <https://www.taxheaven.gr/news/56726/espa-2021-2027-ypeblhohsan-sthn-eyrwpaikh-epitroph-ta-tomeaka-programmata>

³⁵ https://www.espa.gr/el/Documents/2127/Etairiko_Symfwno_Perifereiakis_Anaptixis_2021-2027.pdf

Εκ των ανωτέρω, είναι προφανής η ενίσχυση της περιφερειακής πολιτικής στην Ελλάδα, καθώς οι 13 Περιφέρειες θα διαχειριστούν αυξημένους πόρους, που αντιστοιχούν , περίπου στο 1/3 των συνολικών πόρων του νέου ΕΣΠΑ.

Ειδικά χαρακτηριστικά των νέων προγραμμάτων

Τα νέα προγράμματα θα σχεδιάζονται με γνώμονα, τη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων καθώς και το Παράρτημα IV για τις επενδυτικές προτεραιότητες της Πολιτικής Συνοχής στη χώρα μας, καθώς επίσης, στα νέα προγράμματα του ΕΣΠΑ θα ενσωματώνονται μια σειρά εθνικών σχεδίων δράσης, ορισμένα από αυτά αποτελούν αιρεσιμότητες, δηλαδή προαπαιτούμενα προκειμένου να ξεκλειδώνουν οι διαθέσιμοι πόροι.

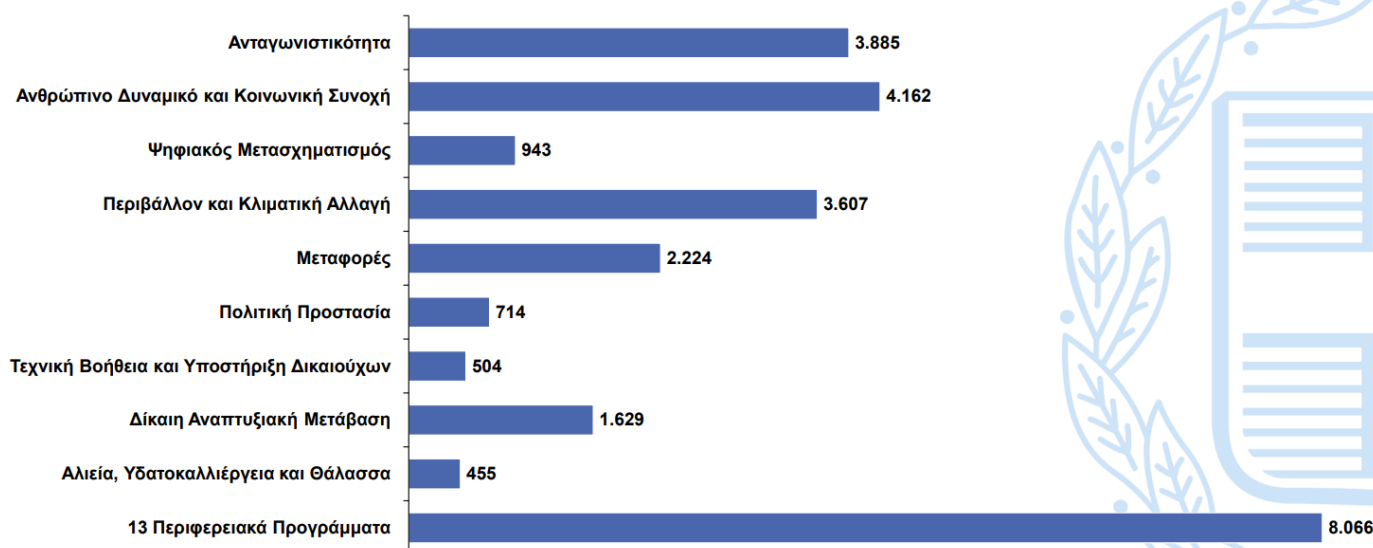
Ενδεικτικά, όπως η εθνική στρατηγική για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ), το πλαίσιο για την διαχείριση κινδύνων (πολιτική προστασία), τη διαχείριση υδάτων και λυμάτων, τα ευρυζωνικά δίκτυα, το εθνικό σχέδιο μεταφορών στην περιφερειακή του διάσταση, το πλαίσιο για τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, μια στρατηγική για την ισότητα των φύλων, ένα σχέδιο για τα Άτομα με Αναπηρία, μια εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη (ΕΣΚΕ).

Εικόνα 11. Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027.

https://rc.uowm.gr/wp-content/uploads/2021/07/Parousiasi_neou_ESPA_21-27.pdf

Τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027

Σύνολο Ενωσιακής και Εθνικής Συμμετοχής, ποσά σε εκατ. Ευρώ

8 Τομεακά Προγράμματα: 17,6 δις Ευρώ, 13 Περιφερειακά Προγράμματα: 8,1 δις Ευρώ
+ Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατ/γείας και Θάλασσας: 0,5 δις Ευρώ. **Σύνολο: 26,2 δις Ευρώ**

Τα νέα προγράμματα σαφώς αποτυπώνουν τις κατευθύνσεις της Επιτροπής και τις προτεραιότητες της χώρας για ανάπτυξη, για μία **έξυπνη Ευρώπη** με μέσω της καινοτομίας, της ψηφιοποίησης, του οικονομικού μετασχηματισμού και της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, για μία **πράσινη Ευρώπη** χωρίς εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, που εφαρμόζει τη συμφωνία του Παρισιού και επενδύει στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, για πιο **συνδεδεμένη Ευρώπη** με στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα, για μια κοινωνική Ευρώπη που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και μια **Ευρώπη Πιο Κοντά στους Πολίτες**, με τη στήριξη των αναπτυξιακών στρατηγικών που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε όλη την ΕΕ.²²²

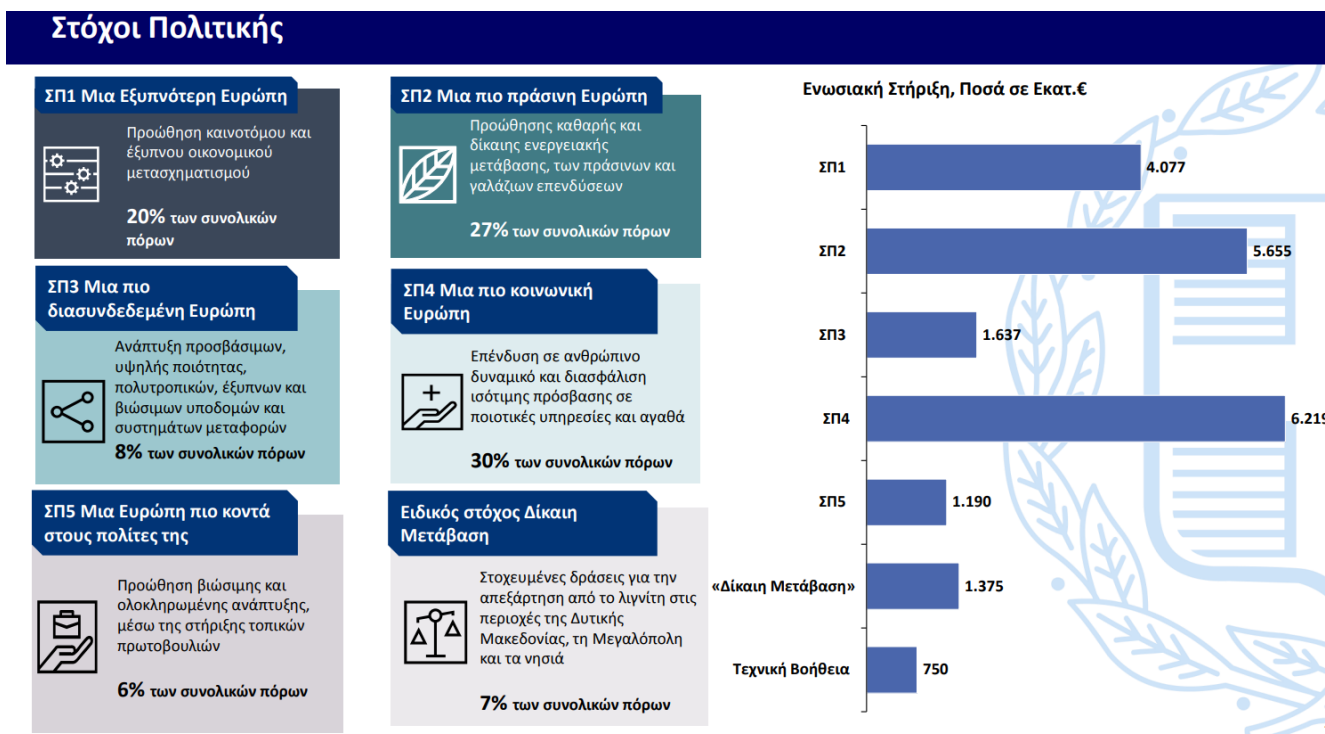
Σε εθνικό επίπεδο οι προτεραιότητες που τίθενται βάσει των παραπάνω Στόχων Πολιτικής μεταμορφώνονται ως εξής για την ελληνική οικονομία :

- Ολικό παραγωγικό μετασχηματισμό της οικονομίας, αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας, σύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία.
- Στη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς.
- Μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία, στην υποστήριξη των κοινοτήτων και του ανθρώπινου δυναμικού που πλήττονται από την απολιγνιτοποίηση, πρόληψη νέων παραγόντων ρύπανσης.
- Αναβάθμιση των δημοσίων ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών για καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων, συνδεσιμότητα με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων και κάλυψη των αναγκών σε ψηφιακές δεξιότητες.
- Ισότιμη πρόσβαση στην απασχόληση και την ενίσχυση της απασχολησιμότητας του συνόλου των πολιτών ικανών για εργασία ,με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους, ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αγαθά, πρόσβαση σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση-κατάρτιση και δια βίου μάθηση, προώθηση της κοινωνικής ένταξης, ίση πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας.
- ✓ Στην ανάπτυξη – αναβάθμιση των βιώσιμων αστικών μέσων μεταφοράς, την προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών, την αναδιοργάνωση των αστικών οδικών μεταφορών σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, την ολοκλήρωση των υποδομών του οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου ΔΕΔ-Μ, την ανάπτυξη υπεραστικών και προαστιακών σιδηροδρομικών συνδέσεων, την ενίσχυση της συνδεσιμότητας των νησιών και τη βελτίωση της ασφάλειας μεταφορών.
- ✓ Στη δημιουργία ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας που εστιάζει στην πρόληψη, την ετοιμότητα ανταπόκρισης και επέμβασης με στόχο την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών, του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς, των υποδομών, των πλουτοπαραγωγικών πηγών, από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν καταστάσεις

²²² https://www.espa.gr/el/Pages/CohesionPolicy_21-27.aspx

εκτάκτου ανάγκης.²²³

Ιδιαίτερη έμφαση, δίνεται μέσω των επιδοτήσεων στη βιωσιμότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, προωθώντας την ψηφιακή αναβάθμιση τους λόγω της εξαιρετικής σημασίας τους για την ελληνική οικονομία, εφόσον αποτελούν το 97.4% του συνόλου των επιχειρήσεων²²⁴ και στον ψηφιακό μετασχηματισμό καθώς η Ελλάδα καταλαμβάνει τις τελευταίες θέσεις σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

Εικόνα 11. ΕΣΠΑ 2021-2027.²²⁵

https://rc.uowm.gr/wp-content/uploads/2021/07/Parousiasi_neou_ESPA_21-27.pdf

²²³ https://www.espa.gr/el/Pages/CohesionPolicy_21-27.aspx

²²⁴ https://www.ggde-espa.gov.gr/2021/11/10/ta_nea_10-11-21/#more-7179

²²⁵ https://rc.uowm.gr/wp-content/uploads/2021/07/Parousiasi_neou_ESPA_21-27.pdf

13 Περιφερειακά Προγράμματα συνολικού π/υ 8.066 εκατ. Ευρώ

Κατανομή πόρων 2021-2027 ανά Περιφερειακό Πρόγραμμα (εκατ. Ευρώ)	
Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	639,1
Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας	1.440,1
Πρόγραμμα Θεσσαλίας	553,9
Πρόγραμμα Ηπείρου	426,0
Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας	628,4
Πρόγραμμα Δυτικής Μακεδονίας	394,1
Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας	426,0
Πρόγραμμα Πελοποννήσου	410,1
Πρόγραμμα Ιονίων Νήσων	287,6
Πρόγραμμα Βορείου Αιγαίου	394,0
Πρόγραμμα Κρήτης	564,5
Πρόγραμμα Αττικής	1.617,0
Πρόγραμμα Νοτίου Αιγαίου	285,3

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ / ΔΡΑΣΕΙΣ:

Ενίσχυση και διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας

- ✓ Ενίσχυση φορέων για ανάπτυξη αριστείας μέσα από την υποστήριξη ερευνητικών υποδομών
- ✓ Ενίσχυση συνεργασιών ερευνητικού τομέα και επιχειρήσεων
- ✓ Ψηφιακή επιχειρηματικότητα
- ✓ Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας των ΜΜΕ

Προώθηση της αειφορίας, της ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης των φυσικών πόρων – Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής

- ✓ Δράσεις Αναβάθμισης και Εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιου κτιριακού αποθέματος
- ✓ Έργα προστασίας από την κλιματική αλλαγή και διαχείρισης καταστροφών
- ✓ Δράσεις ενίσχυσης υδρευτικών αναγκών & μείωσης απωλειών ύδατος
- ✓ Επενδύσεις στη διαχείριση λυμάτων
- ✓ Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην ενεργειακή αποδοτικότητα και την αστική κινητικότητα

Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού

- ✓ Εκσυγχρονισμός, βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Εκπαίδευσης
- ✓ Υποδομές Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας Ευπαθών Κοινωνικά Ομάδων και ΑμεΑ
- ✓ Ανάπτυξη Δικτύου Μονάδων Υγείας και εκσυγχρονισμός υλικοτεχνικής υποδομής
- ✓ Προώθηση τουρισμού - πολιτισμού
- ✓ Προώθηση στην απασχόληση ευπαθών ομάδων
- ✓ Παρεμβάσεις για την ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση
- ✓ Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής
- ✓ Διασφάλιση πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας
- ✓ Παρεμβάσεις για αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

Ενίσχυση της κινητικότητας

- ✓ Συμπλήρωση / Αναβάθμιση οδικού δικτύου
- ✓ Δράσεις οδικής ασφάλειας

Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης

- ✓ Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης
- ✓ Σχέδια Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων
- ✓ Βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας

Εικόνα 12. Περιφερειακά Προγράμματα

https://www.ggde-espa.gov.gr/2021/05/05/ot_05-05-21/ Συνέντευξη του ΓΓΔΕ και ΕΣΠΑ στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο»/ **5 ΜΑΪΟΥ, 2021**

Είναι απαιτούμενο, τα προγράμματα της Πολιτικής Συνοχής να μεταρρυθμίζουν, συμβάλλοντας έτσι, στον παραγωγικό μετασχηματισμό της οικονομίας και στην ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής.²²⁶

²²⁶ https://www.ggde-espa.gov.gr/2021/05/05/ot_05-05-21/ Συνέντευξη του ΓΓΔΕ και ΕΣΠΑ στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο»/ **5 ΜΑΪΟΥ,**

5. Προτάσεις ένταξης της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής στην Ελληνική Πραγματικότητα.-

---

Η οικονομική κρίση της προηγούμενης δεκαετίας, είχε ως αποτέλεσμα ένα μεγάλο μερίδιο του εργατικού δυναμικού να αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εύρεση εργασίας, ανάλογη των εκπαιδευτικών προσόντων και των δεξιοτήτων του. Συνδυαστικά με παράγοντες όπως η παγκοσμιοποίηση, η δημογραφική παρακμή, η ψηφιοποίηση και η πράσινη μετάβαση, η πίεση που ασκήθηκε, σε όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε να προσαρμόσουν τις οικονομίες τους, είναι τεράστια.

Η Ελλάδα για την περίοδο 2021-2027, στα πλαίσια του Next Generation EU 750 δισ. Ευρώ, καλείται να διαχειριστεί και να απορροφήσει πάνω από 50 δισ. ευρώ σε επιχορηγήσεις:

- Από το τρέχον ΕΣΠΑ 10-12 δισ. που δεν έχουν ακόμα απορροφηθεί.
- Από το επόμενο ΕΣΠΑ 2021-2027, 20 δισ. σε επιχορηγήσεις και ότι αναλογεί στην Ελλάδα από τα 55 δισ. της νέας πρωτοβουλίας REACT-EU.
- Από το «Νέο μέσο Ανάκαμψης, Next Generation EU» 2021-2024, 22,5 δισ. σε επιχορηγήσεις, εκ των οποίων 18 δισ. από τις δράσεις του Νέου Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Οι προτεραιότητες των νέων προγραμμάτων είναι η υγεία, οι επιχειρήσεις, η ανεργία, η ψηφιακή μετάβαση και η πράσινη ανάπτυξη, όλων των τομέων πολιτικής που επηρεάστηκαν από την επιδημία.²²⁷

Ειδικά στην Ελλάδα, η εφαρμογή των προηγούμενων ΕΣΠΑ απέδειξε πόσο σημαντική είναι η συμβολή τους στην πρόοδο της χώρας, με τις όποιες αδυναμίες, στην προσαρμογή της σε βιώσιμα αναπτυξιακά πρότυπα και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής της.

Εστιάζοντας στην απασχόληση των Νέων στην Ελληνική πραγματικότητα, παραθέτουμε κάποια συμπεράσματα εφαρμογής των πολιτικών προηγούμενων περιόδων :^{228 229}

---

²²⁷[https://www.eliamep.gr/publication/next-generation-eu-%ce%b7-%cf%80%cf%81%cf%8c%ce%ba%ce%bb%ce%b7%cf%83%ce%b7-%ce%b4%ce%b9%ce%b1%cf%87%ce%b5%ce%af%cf%81%ce%b9%cf%83%ce%b7%cf%82-%cf%84%ce%bf%cf%85-%ce%bd%ce%ad%ce%bf%cf%85-%ce%bc%ce%ad/Παρατηρητήριο_Ελληνικής_&_Ευρωπαϊκής_Οικονομίας/Next Generation EU: η πρόκληση διαχείρισης του νέου μέσου ανάκαμψης της ΕΕ/4 Ιουνίου 2020/Μάριος Καυχής/eliamep policy brief 2020#121](https://www.eliamep.gr/publication/next-generation-eu-%ce%b7-%cf%80%cf%81%cf%8c%ce%ba%ce%bb%ce%b7%cf%83%ce%b7-%ce%b4%ce%b9%ce%b1%cf%87%ce%b5%ce%af%cf%81%ce%b9%cf%83%ce%b7%cf%82-%cf%84%ce%bf%cf%85-%ce%bd%ce%ad%ce%bf%cf%85-%ce%bc%ce%ad/Παρατηρητήριο_Ελληνικής_&_Ευρωπαϊκής_Οικονομίας/Next%20Generation%20EU:%20η%20πρόκληση%20διαχείρισης%20του%20νέου%20μέσου%20ανάκαμψης%20της%20ΕΕ/4%20Ιουνίου%202020/Μάριος%20Καυχής/eliamep%20policy%20brief%202020#121)

²²⁸ Διαδικασίες κοινωνικής ένταξης και ένταξης στην αγορά εργασίας των νέων σε περίοδο οικονομικής κρίσης In4Youth Research ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ 28 Νοεμβρίου 2014 Επιμέλεια -Κύριος Ερευνητής Σωτήρης Χτούρης

²²⁹ Αναντιστοιχία δεξιοτήτων στην ελληνική αγορά εργασίας: Πληροφορίες από έρευνα για νέους ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ Δημήτρης ΚΑΤΣΙΚΑΣ «Σταύρος Κωστόπουλος» Ανώτερος Ερευνητής. Επικεφαλής Παρατηρητηρίου Ελληνικής & Ευρωπαϊκής Οικονομίας ΕΛΙΑΜΕΠ

Τα προγράμματα κατάρτισης, αλλά και τα προγράμματα δημιουργίας θέσεων εργασίας, εφόσον τα αποτελέσματά τους είναι αμφισβητήσιμα, δε μειώνουν την ανεργία, αλλά στην ουσία της προσφέρουν «κάλυψη» για ένα διάστημα, αυτό της εφαρμογής τους, ενώ ταυτόχρονα είναι πολύ πιθανό οι συμμετέχοντες, έπειτα από την έξοδό τους να εισέλθουν ξανά στην ανεργία.

Με τη συμμετοχή σε αυτά τα προγράμματα, υπάρχει μεν αυτόματη μείωση του αριθμού των εγγεγραμμένων ανέργων, αλλά όχι και του πραγματικού αριθμού αυτών. Αυτό παρατηρείται διότι οι συμμετέχοντες, παρ' ότι εξακολουθούν να αναζητούν εργασία, δεν καταγράφονται ως άνεργοι.

Οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης παρά το γεγονός ότι παρέχουν απασχόληση σε ανέργους, στην ουσία μειώνουν το ποσοστό της ανεργίας μόνο για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα εφαρμογής τους, αφού οι συμμετέχοντες είναι πολύ πιθανόν να επιστρέψουν στην ανεργία.

Η καταπολέμηση της ανεργίας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες

η επίδραση των ΕΠΑ στη μείωση της ανεργίας είναι σε μεγάλο βαθμό αμφισβητήσιμη, αφού οι ΕΠΑ είναι πολύ πιθανό να κρύβουν κατά τη διάρκεια εφαρμογής τους το πραγματικό ποσοστό της ανεργίας, καθώς την περίοδο αυτή απασχολούνται άτομα τα οποία αυτόματα διαγράφονται από την λίστα των εγγεγραμμένων ανέργων, ενώ, κατά πάσα πιθανότητα, έπειτα από την λήξη των προγραμμάτων αυτών επιστρέφουν στην ανεργία.

Η αναντιστοιχία δεξιοτήτων στην Ελλάδα θεωρείται εκτεταμένη, με τη χώρα να καταλαμβάνει συνήθως τις τελευταίες θέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ σε διάφορες σχετικές κατατάξεις (π.χ. Cedefop 2019, 2020a· ΟΟΣΑ 2019). Η οικονομική κρίση χειροτέρευσε τα πράγματα, καθώς άτομα με υψηλή μόρφωση και/ή ειδικευση βρέθηκαν σε αδυναμία να βρουν κατάλληλες θέσεις εργασίας.

σημαντική αύξηση των υπερπροσόντων, οδήγησε σε φαινόμενα «διαρροής εγκεφάλων» και «σπατάλης εγκεφάλων», καθώς μεγάλος αριθμός εργαζομένων είτε εγκατέλειψαν τη χώρα είτε έμειναν μακροχρόνια άνεργοι ή υποαπασχολούμενοι.

Στο επίκεντρο των ενεργητικών απασχόλησης συνεχίζει να είναι η έννοια της «απασχολησιμότητας»: ο εργαζόμενος ως ατομικό υποκείμενο και με δική του αποκλειστικά ευθύνη, θα πρέπει καθ' όλη τη διάρκεια της εργασιακής του ζωής να είναι «ικανός» αποκτώντας τις ζητούμενες από την αγορά γνώσεις και δεξιότητες (μέσα από προγράμματα επανεκπαίδευσης, επανακατάρτισης, πρακτικής άσκησης, κ.λπ.) και ταυτόχρονα να είναι πλήρως «ευέλικτος» χωροχρονικά και μισθολογικά, ώστε να βρει υποτυπώδη «απασχόληση», σύμφωνα με τις ανάγκες μιας απόλυτα «ελεύθερης» και χωρίς νομοθετικούς ή άλλους περιορισμούς αγοράς εργασίας.

Τη δημιουργία και νομιμοποίηση διακρίσεων σε βάρος της εργασίας των νέων, δημιουργώντας μια ειδική κατηγορία μισθωτών, των νέων με μισθούς μειωμένους τουλάχιστον κατά 30%.

Προκαλούν μέσω της «διαρροής εγκεφάλων», τη μετανάστευση των νέων επιστημόνων και την καθιέρωση της περιστασιακής και επισφαλούς απασχόλησης, μια πραγματική βίαιη απομάκρυνση του εργατικού δυναμικού από τα πιο παραγωγικά του τμήματα, ενώ ταυτόχρονα στερούν από κίνητρα και προοπτική όλη τη νέα γενιά, δημιουργώντας σοβαρούς κινδύνους ως προς την επαγγελματική τους ζωή και τις προοπτικές αξιοπρεπούς τους διαβίωσης, αφού απαξιώσουν τις γνώσεις, τις ικανότητες και δεξιότητες που αποκτήθηκαν από τους νέους με τα χρήματα του ελληνικού λαού μέσα στα σχολεία και τα πανεπιστήμια.

Αδυναμίες όπως η έλλειψη συνοχής των πολιτικών και των μέτρων, η πολυδιάσπαση των δράσεων, οι ελλείψεις και ανεπαρκείς τρόποι και μηχανισμοί ενημέρωσης, η έλλειψη διαφάνειας και η αυξημένη γραφειοκρατία, δημιουργούν στην πράξη σοβαρότατα εμπόδια και ανισότητα ευκαιριών συμμετοχής και πολλές φορές διακρίσεις σε βάρος των άνεργων νέων που μπορεί να έχουν μεγαλύτερη ή και την ουσιαστική ανάγκη.

Συμπερασματικά συνεπώς, ως προς τα ανωτέρω, απαιτείται ένας ανασχεδιασμός των προτεραιοτήτων και των μέτρων εφαρμογής υλοποίησης των πολιτικών που αφορούν τους νέους, με στόχευση σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, όχι στη διαχείριση χωρίς δικαιώματα αλλά με στόχευση τη πλήρη προστασία της εργασίας, με πλήρη δικαιώματα και τήρηση της εργατικής νομοθεσίας.²³⁰

231

Η ανάπτυξη ενός προοδευτικού εκπαιδευτικού και επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικού συστήματος, για νέους οι οποίοι θα λαμβάνουν ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τις επιλογές εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας από ειδικούς ώστε να μπορούν να επιλέγουν σωστά και ανάλογα με τις ανάγκες, τη σταδιοδρομία τους.²³²

²³⁰ IN4YOUTHtouris.pdf/σελ.154

²³¹ ΤΕΛΙΚΗ ΈΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ «ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ 2Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ (ΠΑΝ) ΤΟΥ ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ 2014-2020»/σελ.280

²³² Policy-paper-79-Katsikas-final-1.en.el.pdf/σελ.11

Επίσης οι καλές πρακτικές για τη νεολαία εντός Ε.Ε. (π.χ. Νορβηγία) και εκτός Ε.Ε., πρέπει να υιοθετούνται με την απαραίτητη προσαρμογή που απαιτείται για να είναι συμβατές με τις εθνικές συνθήκες ή με τα ευρωπαϊκά πρότυπα αντίστοιχα.

Ένα παράδειγμα από τις ΗΠΑ, τα επενδυτικά κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capital funds) τα οποία εμφανίζονται γύρω από το Πανεπιστήμιο Stanford στις αρχές της δεκαετίας του '50. Χρηματοδότησαν τη δημιουργία της Hewlett Packard, της Digital Equipment, της Intel, κλπ.. Άντληση κεφαλαίων από μετοχικά σχήματα τύπου venture capital, ή σύμπραξη μέσω των πόρων της συνοχής ποσοστιαία με τα "οικοσυστήματα" (τα οποία αποτελούνται από τράπεζες, επενδυτικά funds, coaches, μεγάλες επιχειρήσεις του χώρου, φορείς των Δήμων ή της Περιφέρειας (Οκ θησ – Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας), λαμβάνοντας πάντα υπόψη την κοινωνική πολιτική της Ε.Ε. με ελεγχόμενη κατεύθυνση.

Σχεδιασμός προγραμμάτων για Νέους σε εθνικό επίπεδο, με κίνητρα, στοχευμένα στην ανάπτυξη καινοτομίας, στη ανάδειξη του φυσικού περιβαλλοντικού πλούτου και των εξειδικευμένων προϊόντων που μπορούν να παραχθούν, στο τουρισμό, σε περιφερειακό επίπεδο και όχι στα αστικά κέντρα.

Αναγκαία συνθήκη η υιοθέτηση μιας ολιστικής πολιτικής που εστιάζει στις οικονομικές ανάγκες και τις κοινωνικές προτεραιότητες. Πιο αναλυτικά, η αλλαγή νοοτροπίας που αφορά, στην έλλειψη δομημένης και σημαντικής συμβολής από τους κοινωνικούς εταίρους, όπου οι κοινωνικοί εταίροι θεωρούν την πλήρη απασχόληση, ως μέρος των αρμοδιοτήτων τους, αναπτύσσοντας ένα σύστημα που στοχεύει στην "ενεργοποίηση" των ανθρώπων, εντάσσοντάς τους στην αγορά εργασίας. Γι αυτό και το πετυχημένο σκανδιναβικό μοντέλο, καθώς οι σκανδιναβικές κοινωνίες λύνοντας το πρόβλημα της "υποχρησιμοποίησης" του ανθρώπινου κεφαλαίου τους, υιοθετώντας το δόγμα της «ενεργητικής κοινωνίας», το οποίο θεωρεί την απασχόληση ως οδό προσωπικής αυτοεκπλήρωσης μιας κοινωνίας με οικονομική ευημερία.²³³

Τέλος, επιτακτική ανάγκη ο σχεδιασμός προγραμμάτων με κίνητρα ώστε οι νέοι να παραμείνουν, στη χώρα, μεθοδεύοντας παράλληλα και τις απαραίτητες θεσμικές μεταρρυθμίσεις και την αναδιάρθρωση των δομών της οικονομίας που απαιτούνται. Η χώρα πρέπει και μπορεί να αναπτύξει τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας, όπως είναι η πληροφορική, η νανοτεχνολογία, η βιογενετική, η παραγωγή νέων μορφών ενέργειας - καθώς και τομείς σύγχρονης κοινωνικής πολιτικής, όπως είναι η υψηλή ιατρική και η εκπαίδευση, καθώς και ειδικά προγράμματα για επιστροφή επιστημονικού προσωπικού, με διπλό όφελος για τη χώρα, εφόσον θα μεταφέρουν τεχνογνωσία, συνεργασίες με πανεπιστήμια και επιχειρήσεις.²³⁴

---

²³³ "Οι νέοι και οι νέοι δεν είναι πλήρως ενσωματωμένοι στην ελληνική αγορά εργασίας. Πολλοί νέοι είναι είτε εκτός"/ Δημήτρης Κάτσικας, Δάφνη Νικολίτσα και Tone Fløtten

²³⁴ Brain drain - ή η μετανεωτερική διάσταση του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ελλάδα Σ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

6. Συζήτηση.-

Η Πολιτικής Συνοχής , παρά την πορεία και εξέλιξη της μέσω των Στρατηγικών της Ε.Ε., το καταγεγραμμένο στην Συνθήκη περιεχόμενό της, μέχρι σήμερα δεν διαφοροποιείται : Οι διαστάσεις που της αποδίδονται από την ισχύουσα Συνθήκη είναι η Κοινωνική, η Οικονομική και η Εδαφική. Οι στόχοι που τίθενται ανά προγραμματική περίοδο επίσης και επί της ουσίας δεν διαφοροποιούνται αλλά εξελίσσονται ανάλογα τις εσωτερικές ανάγκες της Ε.Ε , τις εξωτερικές συνθήκες και τις παγκόσμιες εξελίξεις στις ανωτέρω διαστάσεις.

Οι κύριες αρχές παρέμβασης παραμένουν διαχρονικά σταθερές και είναι η συμπληρωματικότητα, η συνεκτικότητα, ο συντονισμός, η συμμόρφωση και η προσθετικότητα, ενώ με την εξέλιξη και την προσαρμογή στις επικρατούσες συνθήκες της εποχής προστίθενται νέες αρχές όπως η αναλογικότητα, η ισότητα μεταξύ των ανδρών και των γυναικών, η μη εφαρμογή διακρίσεων, η αειφόρος ανάπτυξη, κ.λπ.

Η Ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής, υιοθετώντας το μοντέλο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την διαδικασία του προγραμματισμού και της υλοποίησης των έργων, αύξησε τις προοπτικές επιτυχίας των πολιτικών στη βάση της αρχής της «επικουρικότητας» , αναδεικνύοντας την αμοιβαία υποστήριξη μεταξύ των κρατών μελών, δημιούργησε ένα νέο πλαίσιο ευκαιριών συμπληρωματικό στο εθνικό τους πλαίσιο.

Η ανάγκη της καταπολέμησης της ανεργίας, της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, της ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, της ενδυνάμωσης της ανταγωνιστικότητας, της ανάπτυξης μιας οικονομίας βασιζόμενης στη γνώση και την καινοτομία, της προώθησης μιας πιο αποδοτικής στη χρήση πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας, αποτελούν τους κύριους στόχους για τη πολιτική συνοχής και δεδομένης της κλίμακας των διαθέσιμων πόρων διατίθεται ένα σημαντικό τμήμα του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ και αποτελεί πλέον την κύρια επενδυτική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και το βασικό εργαλείο για την επίτευξη των στόχων της “Ε.Ε”.

Κύριο σημείο αναφοράς της Πολιτικής Συνοχής αποτελούν οι ανωτέρω στόχοι, ανεξαρτήτως χρονικής περιόδου. Ο στόχος «**σύγκλιση**» θέτει ως σκοπό την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες με έμφαση στην καινοτομία και την κοινωνία της γνώσης, στην ικανότητα προσαρμογής στις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές και στην ποιότητα του περιβάλλοντος και την αποτελεσματικότητα των διοικητικών υπηρεσιών.

Ο στόχος «**περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση**» καλύπτει όλες τις περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες δεν είναι επιλέξιμες για το στόχο «σύγκλιση». Ο στόχος αυτός αφορά την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και ελκυστικότητας των περιφερειών καθώς και της απασχόλησης προλαμβάνοντας τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές.

Ο στόχος της **ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας** ,ως συμπληρωματικός στόχος προς τους δύο προαναφερόμενους στόχους και έχει σαν σκοπό την προώθηση και ενίσχυση της διασυνοριακής,

διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας, με άξονα την έρευνα, την ανάπτυξη, την κοινωνία της πληροφορίας, το περιβάλλον, την πρόληψη των κινδύνων και την ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων. Η συνιστώσα «**Νεολαία- Νέοι-Νεανική Επιχειρηματικότητα**» εμπεριέχεται σε όλους τους στόχους, δίχως όμως να δίνεται η δυναμική και η διάσταση που της αντιστοιχεί.

Ο Κανονισμός της Πολιτικής Συνοχής 2021-2027, εστιάζει πλέον σε πέντε πολιτικούς στόχους, σε αντίθεση με τους έντεκα της προηγούμενης περιόδου, πιο γενικούς αλλά πιο περιεκτικούς, οι οποίοι είναι:

- μια Εξυπνότερη Ευρώπη, μέσω της καινοτομίας, της ψηφιοποίησης, του οικονομικού μετασχηματισμού και της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων,
- μια Πιο Πράσινη Ευρώπη χωρίς εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, που εφαρμόζει τη συμφωνία του Παρισιού και επενδύει στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής,
- μια Πιο Συνδεδεμένη Ευρώπη, με στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα
- μια Πιο Κοινωνική Ευρώπη, που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και
- μια Ευρώπη Πιο Κοντά στους Πολίτες, με τη στήριξη των αναπτυξιακών στρατηγικών που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε όλη την Ε.Ε.,

όπως γίνεται σαφές, οι νέοι πέντε στόχοι εμπεριέχουν από τον σχεδιασμό τους -ουσιαστικά και περιεκτικά- την νεολαία και τους νέους ως δομικό στοιχείο κάτι που έλλειπε στις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους.

Η χρηματοδότηση των ανωτέρω στόχων διέπεται από συγκεκριμένο κανονιστικό πλαίσιο. Η επίτευξη των στόχων Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση χρηματοδοτείται από το σύνολο των τριών Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ,ΤΑ), ενώ ο στόχος της Εδαφικής Συνεργασίας χρηματοδοτείται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ, ενώ η χρηματοδότηση του Ταμείου Συνοχής- η οποία γίνεται σε επίπεδο κρατών και όχι περιφερειών- αφορά κύρια περιβαλλοντικές υποδομές και διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών. Η ανωτέρω χρηματοδότηση εξελίχθηκε και διαφοροποιήθηκε κανονιστικά στις κατηγορίες υπέρ της ανάπτυξης και της απασχόλησης (την αποκαλούμενη στρατηγική της Λισσαβόνας), με νέους άξονες προτεραιότητάς όπως την έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη, τη καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, τη κοινωνία της πληροφορίας, τις μεταφορές, την ενέργεια, τη προστασία του περιβάλλοντος και τις επενδύσεις στον τομέα του ανθρώπινου δυναμικού, τη πολιτική για την αγορά εργασίας και τη καλύτερη προσαρμογή των εργαζομένων και των επιχειρήσεων.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας ως απόρροια της πολιτικής συνοχής, είχε ως προτεραιότητα την ολιστική αντιμετώπιση των δυσκολιών που αφορούν την οικονομική, την κοινωνική και την εδαφική συνοχή, δημιουργώντας για πρώτη φορά τις προϋποθέσεις, ώστε η ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής να μην αφορά μόνο τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών αλλά και την εδραίωση ενός δεσμού για τους ευρωπαίους πολίτες να μοιράζονται τις ίδιες αξίες, να συστρατεύονται για να

επιτύχουν κοινούς στόχους και να απολαμβάνουν τους καρπούς της κοινής προσπάθειας με στόχο την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Η αδυναμία της Στρατηγικής της Λισσαβόνας να υλοποιήσει τους φιλόδοξους στόχους- ως απόρροια του μη ρεαλιστικού σχεδιασμού- είχε σαν αποτέλεσμα την αντικατάστασή της από τη νέα ατζέντα «Ευρώπη 2020». όπου η πολιτική συνοχής παραμέρισε το ενδιαφέρον της προς την επίτευξη της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, για την εξισορρόπηση των δύο διαδοχικών προς ανατολάς διευρύνσεων , περικλύποντας τις δαπάνες για αναπτυξιακά προγράμματα.

Για την περίοδο 2021-2027 η Ε.Ε., ενέκρινε το μεγαλύτερο πακέτο τόνωσης που έχει χρηματοδοτηθεί ποτέ μέσω του προϋπολογισμού της, άνω των 2,0 τρισεκατομμυρίων ευρώ. Συμφωνήθηκε και ακολούθησε επικαιροποίηση της, τον Μάιο του 2020, λόγω της πανδημίας του κορονοϊού που έπληξε την Ευρώπη, για να διασφαλιστεί ότι ο προϋπολογισμός μπορεί να υποστηρίξει καλύτερα την ανάκαμψη της Ευρώπης, συμπεριλαμβάνοντας επίσης το NextGenerationEU, το πρώτο πρόγραμμα αποκλειστικά για νέους. Επίσης από το 2019 ενσωματώθηκε στο πλαίσιο της Πράσινης συμφωνίας το νέο πλαίσιο αναπτυξιακής πολιτικής, στοχεύοντας με τη Συμφωνία αυτή στην κλιματική ουδετερότητα, οριοθετώντας έναν αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής.

Τα επιτεύγματα της πολιτικής συνοχής επεκτείνονται πέρα από τα χρηματικά κονδύλια που διατέθηκαν μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ), συντείνοντας στην οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα των οικονομιών των χωρών των κρατών μελών, καθιστώντας μαζί με την εθνική χρηματοδότηση, δυνατές διαρθρωτικές αλλαγές που θα ήταν αδύνατον να πραγματοποιηθούν. Τα ταμεία της πολιτικής συνοχής, είναι το κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο, για τη λήψη κατάλληλων μέτρων και την επιτυχή επίτευξη των τιθέμενων στόχων, όπως η απασχόληση, καινοτομία, εκπαίδευση, ένταξη και τη μετάβαση προς μια οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα.

Τόσο το ευρωπαϊκό ταμείο περιφερειακής ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) υποστηρίζουν αρκετές από τις κύριες προτεραιότητες στο πλαίσιο των θεματικών στόχων και ένα μέρος της χρηματοδότησης έχει διατεθεί σε αυτές τις προτεραιότητες.

Στο αρχικό στάδιο προγραμματισμού, τα κράτη μέλη έχουν θέσει ποσοτικούς- εθνικούς στόχους, κυρίως στο πλαίσιο του «εθνικού στρατηγικού πλαισίου αναφοράς», πάντα αλληλένδετοι με τους γενικότερους στόχους της Ε.Ε., και υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο τους, η οποία αξιολογείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η στατιστική υπηρεσία της Ε.Ε., Eurostat, δημοσιεύει σε τακτά χρονικά διαστήματα, εκθέσεις προόδου των στόχων.

Τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμούν τον αντίκτυπο των προγραμμάτων μέσω αξιολογήσεων. Κάθε τρία χρόνια, η Επιτροπή δημοσιεύει την «έκθεση για τη συνοχή» η οποία περιγράφει την ανάπτυξη των περιφερειών και τον αντίκτυπο της πολιτικής. Κάθε χρόνο δημοσιεύει επίσης «έκθεση προόδου για την οικονομική και κοινωνική συνοχή».

Εδραιώθηκε ένα μοναδικό πρότυπο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, το οποίο, εμπλέκει τοπικούς και περιφερειακούς φορείς στη χάραξη και την υλοποίηση πολιτικής, προσφέροντας περισσότερη αποτελεσματικότητα και τοπικές γνώσεις, «μοχλεύει» και διασφαλίζει τη συμμόρφωση με άλλες κοινοτικές πολιτικές, λειτουργεί σαν «δούρειος ίππος» για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των δημόσιων υπηρεσιών, την προαγωγή της διαφάνειας και την ενίσχυση της χρηστής διακυβέρνησης, αλλά κυρίως, όμως, δημιουργεί συνεργασίες μεταξύ ανθρώπων μέσα από πολυάριθμα διασυνοριακά και διεθνικά προγράμματα και δίκτυα.

Τομή στην οικονομική διακυβέρνηση της Ε.Ε., και ηχηρή απάντησή της στη κρίση, επήλθε με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ ή European Stability Mechanism) , οποίος υπεγράφη στις 2 Φεβρουαρίου 2012 μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης, με σκοπό την παροχή χρηματοδότησης, υπό αυστηρούς όρους, σε όσα μέλη του αντιμετωπίζουν ή απειλούνται από σοβαρά προβλήματα χρηματοδότησης, για τη διαφύλαξη της χρηματοοικονομικής σταθερότητας της ζώνης του ευρώ και τέθηκε σε ισχύ την 27.09.2012.

Όσον αφορά στην ανάδειξη της κοινωνικής διάστασης της ΟΝΕ, επιλέχθηκε ένας ενισχυμένος συντονισμός της οικονομικής πολιτικής, ιδίως της Ευρωζώνης, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.

Το «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο» (European semester) εγκαινιάστηκε το 2011. Αφορά στην ενισχυμένη κεντρική και από κοινού εποπτεία όλων των εταίρων επί των πολιτικών των κρατών μελών και της οικονομικής κατάστασης της Ευρωζώνης συνολικά, με αυξημένη αλληλεξάρτηση τριών αυτοτελών εποπτικών διαδικασιών (διαρθρωτικής, δημοσιονομικής και μακροοικονομικής).

Ενώ ο κύριος στόχος της ΕΣΑ κατά τη δεκαετία του 1990 ήταν η καταπολέμηση της ανεργίας, το 2000 αυτός αντικαταστάθηκε από την πλήρη απασχόληση με τη Στρατηγική της Λισαβόνας. Από την έναρξη της πιο σοβαρής διεθνούς οικονομικής κρίσης μετά από αυτήν του 1929, η τελευταία αναθεώρηση της ΕΣΑ, στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής της Ε.Ε. «Ευρώπη 2020», επαναφέρει ως προτεραιότητα την καταπολέμηση της ανεργίας, και συγκεκριμένα της διαρθρωτικής ανεργίας.

Η "Ευρώπη 2020", ως διάδοχος της Στρατηγικής της Λισαβόνας, αποτέλεσε τη νέα δεκαετή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με στόχο το συντονισμό της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής, θεσπίζοντας για πρώτη φορά ποσοτικούς στόχους για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Νεολαία και ευρωπαϊκή συνοχή.

Οι νέοι αποτελούν μια ιδιαίτερη σε χαρακτηριστικά και ανάγκες ομάδα, οι οποίοι καλέστηκαν να προσαρμοστούν σε μια σειρά καταγιστικών εξελίξεων, χωρίς να ληφθεί υπόψη αυτή η ιδιαιτερότητά τους.

Μόλις το 2001, όταν η ανεργία ήταν ο κοινός παρονομαστής για τους νέους της Ευρώπης (η ανεργία στους νέους ήταν σε ποσοστά διπλάσια σε σχέση με των άνω των 25 ετών εργατικό δυναμικό), τότε τέθηκαν ουσιαστικά οι νέοι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος.

Επιπροσθέτως στην ανεργία, η εκπαίδευση και συγκεκριμένα η ποιότητά της και το μέλλον της, αποτελεί μεγάλο πρόβλημα των Νέων της Ε.Ε., λόγω των ραγδαίων κοινωνικών αλλαγών συνδυαστικά με την εμφάνιση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου, την απαίτηση της βιομηχανίας για σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της, τη σταδιακή αποβιομηχάνιση πλειονότητας των κρατών μελών και τη προτίμηση των Νέων στις ανθρωπιστικές επιστήμες, συνέβαλαν στην αύξηση των απαιτήσεων από τα εκπαιδευτικά συστήματα όλων των επιπέδων. Η συμμετοχή των Νέων στη κοινωνία κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα, αφενός οι κοινωνίες αμφισβητούν την αξία των νέων στα δημόσια αξιώματα, αφετέρου η αντίληψη των Νέων για τη δημοκρατία είναι διαφορετική απορρίπτοντας το ίδιο το σύστημα διοίκησης και εξουσίας και τα πολιτικά κόμματα. Τα θέματα ένταξης στην αγορά εργασίας, στέγασης, αυτονομίας, τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα, τα θέματα εξαρτήσεων και ασθενειών εντάσσονται αναμφισβήτητα στα προβλήματα των Νέων και αφορούν όλες τις χώρες της Ε.Ε.

Ενδεικτικά, το έτος 2009, η νεανική ανεργία ανέρχονταν σε υψηλότατα ποσοστά σε αρκετές χώρες της Ένωσης όπως πχ. στην Ελλάδα 25,8%, στην Ισπανία 37,8%, στην Ουγγαρία 26,5%, στη Λιθουανία 29,2 % και τη Λετονία 33,6%, εντείνοντας τόσο τις ανισότητες μεταξύ των νέων της Ένωσης στην επικράτεια της Ευρώπης, αλλά και δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα στην επαγγελματική σταδιοδρομία των νέων.

Η Επιτροπή για να διασφαλίσει τις στρατηγικές της προτεραιότητες σε θέματα σχετικά με την νεολαία και τους νέους, έχει ήδη από το 1988 υιοθετήσει ένα μηχανισμό υποστήριξης μέσω προγραμμάτων, εφοδιάζοντας τους εμπλεκόμενους φορείς με πρακτικά εργαλεία, κατανοητά για την καλύτερη υλοποίηση τους. Ενδεικτικά την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 τα προγράμματα αναφορικά με τη Νεολαία ήταν τα εξής:

- ✓ Νεολαία σε Δράση.
- ✓ Πρόγραμμα διά βίου μάθησης.
- ✓ Δομημένος διάλογος για τη Νεολαία.
- ✓ Ανανεωμένη Κοινωνική Ατζέντα.

Η Λευκή Βίβλος για τη Νεολαία η οποία αποτελεί μέχρι σήμερα το γενικό περίγραμμα της πολιτικής της Ε.Ε. όσον αφορά τους Νέους, πλαισιώθηκε από τις ακόλουθες ενέργειες:

- ✓ το ψήφισμα του Συμβουλίου του Ιουνίου 2002 για τη μάθηση καθ' όλη τη διάρκεια του βίου.

- ✓ εφαρμογή του προγράμματος εργασίας για την εκπαίδευση και τη κατάρτιση.
- ✓ τη διακήρυξη της Κοπεγχάγης για την ενισχυμένη ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης.
- ✓ τη συμβολή της ομάδας «Νεολαία» του Συμβουλίου στην αναθεώρηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση και των κατευθυντηρίων γραμμών της το 2003.
- ✓ το ψήφισμα του Συμβουλίου για τους νέους και την κοινωνική ένταξη.
- ✓ τη διακήρυξη για τους νέους έναντι των φυλετικών διακρίσεων και της μισαλλοδοξίας που θεσπίζει ένα σχέδιο δράσης στο τέλος του 2005.
- ✓ την υποστήριξη της Επιτροπής για την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων και της ξενοφοβίας μέσω του προγράμματος «Νεολαία», και συγκεκριμένα θεσμοθετώντας ένα ευρωπαϊκό ιστοχώρο κατά των φυλετικών διακρίσεων και της ξενοφοβίας για τους νέους.

Η χάραξη της πολιτικής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, σε σχέση με την απασχόληση και τους νέους ειδικότερα, αφορούσε :

- ✓ Την συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης από το Συμβούλιο και την Επιτροπή για μια ηλεκτρονική Ευρώπη (e- Europe Action Plan) , το οποίο, βασισμένο στην ανοικτή μέθοδο συντονισμού θα πραγματοποιεί μια συγκριτική αξιολόγηση των εθνικών πρωτοβουλιών σε σχέση με την πρωτοβουλία e- Europe
- ✓ Την πλήρη πρόσβαση πολιτών και επιχειρήσεων σε τρόπους φθηνής επικοινωνίας και σε ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, ώστε οι πολίτες να αποκτήσουν εξοικείωση με το διαδίκτυο και να αναπτύξουν τις δεξιότητες τους στον τεχνολογικό τομέα καθώς και τη διασφάλιση της ηλεκτρονικής πρόσβασης των πολιτών στις δημόσιες υπηρεσίες μέχρι το 2003
- ✓ Την ανάθεση της ευθύνης στα κράτη μέλη να διασφαλίσουν πως τα όλα τα σχολεία της Ένωσης ως το τέλος του 2001, θα έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο και αντιστοίχως οι διδάσκοντες θα εξοικειωθούν με το διαδίκτυο ως την εκπνοή του 2002
- ✓ Τον εκσυγχρονισμό των ευρωπαϊκών συστημάτων εκπαίδευσης ώστε να είναι σε θέση να προσφέρουν ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε κοινωνικής ομάδας προγράμματα κατάρτισης και εκπαίδευσης με στόχο να ανταποκρίνονται οι Ευρωπαίοι πολίτες στις προκλήσεις των τεχνολογικών εξελίξεων και να μη θεωρούνται οι δεξιότητες τους ξεπερασμένες

Με την Στρατηγική της Λισαβόνας και τον φιλόδοξο στόχο που τέθηκε, να αναδειχθεί η Ε.Ε. "στην πιο ανταγωνιστική και δυναμική, βασισμένη στη γνώση οικονομία στον κόσμο, ικανή για αειφόρο οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή", η επένδυση στη Νεολαία της Ευρώπης ήταν πλέον μονόδρομος.

Με τη θεσμοθέτηση της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η νεανική ανεργία επιδεινώθηκε λόγω της οικονομικής κρίσης με αύξηση από 21,5% στην Ευρώπη των 28 κρατών μελών το 2011 σε 23,5% το 2013(Βλ., Πίνακας 7, Παράρτημα). Ειδικότερα, το ποσοστό των νέων που εγκατέλειψαν την εκπαίδευση και εισήλθαν στην αγορά εργασίας στη περίοδο της κρίσης οδηγήθηκαν σε παρατεταμένες περιόδους ανεργίας. Όσοι δυστυχώς έπρεπε να μεταβούν από την εκπαίδευση στην εργασία κατά τη διάρκεια της κρίσης και ως αποτέλεσμα βίωσαν παρατεταμένο διάστημα ανεργίας, δύναται, κατά μέσο όρο, να αναμένουν ότι θα αντιμετωπίσουν μεγαλύτερη δυσκολία να

παραμείνουν στην απασχόληση καθ' όλη τη μελλοντική επαγγελματική τους ζωή και λαμβάνουν χαμηλότερες αποδοχές κατά τη διάρκεια της ζωής τους, από εκείνους που ξεκινούν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία σε πιο ευνοϊκές περιόδους.

Επίσης αναφορικά με τον αυξημένο αριθμό νέων που μετακινήθηκαν από χώρες που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση σε εκείνες με καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης και μελλοντικές προοπτικές πιο ευνοϊκές, αυτό δυνητικά θα μπορούσε να βλάψει το μελλοντικό αναπτυξιακό δυναμικό των χωρών που αφήνουν πίσω τους. Μία επίσης καταστροφική παράμετρος σχετικά με τον βαθμό στον οποίο η παρούσα κρίση είναι πιθανό να έχει μακροπρόθεσμα είναι οι καταθλιπτικές επιπτώσεις στο αναπτυξιακό δυναμικό των οικονομιών της ΕΕ γενικότερα – μέσω της εξάντλησης του ανθρώπινου κεφαλαίου που προκαλούν οι παρατεταμένες περίοδοι ανεργίας, με αποτέλεσμα σημαντικό και μακροχρόνιο.

Η εξέλιξη της πολιτικής συνοχής της Ε.Ε. με βάση τη κρίση και στα διαδοχικά προβλήματα που δημιουργούσε, ωρίμασε και είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του Ταμείου Ανάκαμψης και του Next Generation EU, καθιστώντας την, τον μεγάλο κερδισμένο από τις ιστορικές αποφάσεις του Ιουλίου 2020, με κονδύλια στη διάθεσή της τα επόμενα χρόνια πάνω από 1 τρισεκατομμύριο ευρώ, αλλά όχι η πολιτική συνοχής υπό της Ενιαίας Πράξης, αλλά η πολιτική συνοχής όπως αυτή ορίστηκε στη «στρατηγικής της Λισαβόνας», μια πολιτική συνοχής, δηλαδή, που δίνει προτεραιότητα στη συνολική ανάπτυξη της Ένωσης – την πράσινη και την ψηφιακή - και λιγότερο στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών και στην ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων από αυτές. Δυστυχώς η "Ευρώπη 2020", δίνοντας έμφαση στην οικονομική και δημοσιονομική σταθερότητα, είχε σαν αποτέλεσμα οι ασθενέστερες χώρες, κυρίως του Νότου και δη, η Ελλάδα, να οδηγηθούν σε μεγάλη αύξηση της ανεργίας, της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού, διαρροή του επιστημονικού δυναμικού τους στα κράτη του Βορρά και εφαρμογή αναποτελεσματικών πολιτικών (με μορφή επιδομάτων), κατά της ανεργίας και της φτωχοποίησης, μεγάλης μερίδας του πληθυσμού.

Η πρωτοβουλία NEXT GENERATION EU, το οποίο αποτελεί μία μορφή "αμοιβαιοποίησης" του χρέους και παράλληλα ένα βήμα μπροστά για την ολοκλήρωση της Ε.Ε., μαζί με το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ήταν η οικονομική απάντηση της Ευρώπης στην πανδημία.

Και τα δύο συνιστούν διπλή πρόκληση για τη πολιτική συνοχής στη χώρα μας, καθώς θα πρέπει να υπάρξει συντονισμός ανάμεσα στα διαφορετικά Ταμεία χρηματοδότησης, για την αποφυγή να λειτουργήσουν οι πόροι ανταγωνιστικά μεταξύ τους και δεύτερο το Ταμείο Ανάκαμψης δεν θέτει ως προτεραιότητά του τη περιφερειακότητα, τη μεταθέτει στη Πολιτική συνοχής και τα προγράμματα της.

Νεολαία, αναπτυξιακή πολιτική και κλιματική ουδετερότητα.-

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2019 πρότεινε ένα νέο πλαίσιο αναπτυξιακής πολιτικής, στοχεύοντας με τη Συμφωνία αυτή στην κλιματική ουδετερότητα, οριοθετώντας έναν αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής. Στο πλαίσιο αυτό, δημιουργήθηκε ένας νέος μηχανισμός (Ταμείο) προς βοήθεια των περιοχών που η ανάπτυξή τους και η οικονομική ευημερία τους εξαρτώνται πλήρως από την ύπαρξη βιομηχανικής δραστηριότητας, ορυκτά καύσιμα, κ.α. , με τρεις κεντρικούς άξονες, την παροχή επιχορηγήσεων, για επενδύσεις σε ψηφιακή συνδεσιμότητα, ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, το πρόγραμμα Invest EU, με προσέλκυση του ιδιωτικού κεφαλαίου και το νέο πρόγραμμα ανάκαμψης NextGenerationEU, το οποίο δημιουργήθηκε με στόχο την ευρωπαϊκή οικονομική αποκατάσταση μετά από τις επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19.

Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, με την παροχή επιχορηγήσεων, για επενδύσεις σε ψηφιακή συνδεσιμότητα, ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, μείωση εκπομπών αερίων ρύπων, εκσυγχρονισμό και αξιοποίηση των ανεκμετάλλετων βιομηχανικών εγκαταστάσεων, εκ νέου κατάρτιση των εργαζομένων και τεχνική υποστήριξη. Μεγάλο μέρος του ποσού που διατίθεται από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, προέρχεται από το Next Generation EU . Το NextGenerationEU είναι ένα νέο πρόγραμμα ανάκαμψης, το οποίο δημιουργήθηκε με στόχο την ευρωπαϊκή οικονομική αποκατάσταση μετά από τις επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19, ενισχύοντας έτσι την ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής.

Αναλυτικότερα ο ανωτέρω μηχανισμός, στοχεύει στην δημιουργία μιας πράσινης (οικολογικής) Ευρώπης, με ανάπτυξη καινοτομιών και τεχνολογιών φιλικές προς το περιβάλλον (οικολογικά οχήματα και δημόσιες μεταφορές, υψηλές ενεργειακές αποδόσεις υποδομών, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μείωση των απορριμμάτων, πράσινες περιφέρειες), στοχεύει επίσης στη δημιουργία μιας έξυπνης Ευρώπης, επενδύοντας στη ψηφιακή τεχνολογία και τη διασυνδεσιμότητα, με γνώμονα την τεχνητή νοημοσύνη για τη βελτίωση των τομέων υγείας, εκπαίδευσης, μεταφορών αλλά και για τη καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, παρέχει προσβασιμότητα στην ψηφιακή εκπαίδευση, δεσμεύεται για επενδύσεις στον τομέα της έρευνας για την προστασία της υγείας, για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων υγείας και την κατάρτιση του προσωπικού υγείας, αναλαμβάνει δράση για την εκπαίδευση των νέων και την στήριξη των νέων επαγγελματιών στον επιχειρηματικό κόσμο, ενώ παράλληλα, με το πλαίσιο ίσων ευκαιριών για όλους ανεξαιρέτως , προβάλλει με σεβασμό την ετερότητα, υιοθετώντας θεσμικά μέτρα για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία, για την ισότητα των φύλλων και την ενδυνάμωση των γυναικών, μέτρα κατά των διακρίσεων, της ρητορικής μίσους και εγκλημάτων μίσους.

Συγκεκριμένα, η «Ευρώπη 2020» επιδίωξε την επίτευξη:

- ✓ Έξυπνης ανάπτυξης, μέσω της προώθησης και της ενίσχυσης της γνώσης, της έρευνας και της καινοτομίας ως κινητήριων δυνάμεων της μελλοντικής μας ανάπτυξης.
- ✓ Βιώσιμης ανάπτυξης, μέσω της προώθησης μιας πιο «πράσινης» και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας, με τη σωστή χρήση πόρων σε αποδοτικότητα.

- ✓ Χωρίς Αποκλεισμούς ανάπτυξης μέσω της προώθησης μιας οικονομίας με υψηλά ποσοστά απασχόλησης που θα επιτυγχάνει κοινωνική και εδαφική συνοχή,

θέτοντας τους παρακάτω ποσοτικούς στόχους μέχρι το 2020:

- ✓ Απασχόληση για το 75% του πληθυσμού ηλικίας 20-64 (από 69%).
- ✓ Επένδυση του 3% του ΑΕΠ της Ε.Ε. σε Έρευνα και Ανάπτυξη (όταν στις ΗΠΑ είναι 2,6% και στην Ιαπωνία 3,4%).
- ✓ Επίτευξη του στόχου 20/20/20 για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή (η μείωση των εκπομπών κατά 30%).
- ✓ Μείωση του ποσοστού των Ευρωπαίων που εγκαταλείπουν το σχολείο πάνω από 10% (έναντι του 15%), ενώ πάνω από το 40% να φτάνει στην τέταρτη βαθμίδα εκπαίδευσης (από 31%).
- ✓ 20 εκατ. παραπάνω ευρωπαίοι να ξεφύγουν από τη φτώχεια.

Ευρωπαϊκή Συνοχή στην Ελληνική πραγματικότητα.

Για την Ελλάδα η Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων περιελάμβανε τις παρακάτω δράσεις:

- ✓ Επιταγή εισόδου για νέους από 18-24 ετών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.
- ✓ Δράσεις Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για νέους έως 24 ετών.
- ✓ Προώθηση των νέων έως 24 ετών από την ανεργία στην αυτοαπασχόληση με επιδότηση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης έως 12 μήνες.
- ✓ Επιταγή εισόδου για νέους από 18-24 ετών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.
- ✓ Δράσεις ολοκληρωμένης παρέμβασης για νέους έως 24 ετών.
- ✓ Προώθηση της νεανικής επιχειρηματικότητας (18-24) μέσω της προώθησης της καινοτομίας και παροχής συμβουλευτικής για τη δημιουργία start - ups με στόχο την ενίσχυση της νεανικής καινοτομικής επιχειρηματικότητας.
- ✓ Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και ένταξης στην απασχόληση για νέους 18-24 ετών.
- ✓ Ευκαιρίες κατάρτισης και πιστοποίησης για ανέργους νέους 18-24 ετών σε ειδικότητες που αφορούν σε ειδικότητες τομείς αιχμής της Ελληνικής Οικονομίας.
- ✓ Προγράμματα Μαθητείας για Νέους 15-24 ετών.
- ✓ Επιταγή εισόδου για νέους από 25-29 ετών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.
- ✓ Επιταγή εισόδου για νέους έως 29 ετών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού, για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.
- ✓ Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας και ένταξης στην απασχόληση για νέους 25-29 ετών.
- ✓ Προώθηση νέων 25-29 ετών στην αυτοαπασχόληση.

Βέβαια τα εν λόγω μέτρα δεν ήταν δωρεάν επιχορηγήσεις προς τα κράτη μέλη, αλλά δάνεια και δύσκολα αξιοποιήσιμα από κράτη με ήδη υψηλό δημόσιο χρέος, όπως η Ελλάδα.

Ακολούθησε η αναδίπλωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με τρία διαδοχικά μέτρα, που περιλαμβάνουν α) την παρέκκλιση από τους κανόνες της πολιτικής ανταγωνισμού, β) την προσωρινή άρση της τήρησης των κανόνων ως προς το δημοσιονομικό έλλειμμα και χρέος, καθώς και την χαλάρωση από τις διατάξεις των ισχυόντων κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων με σκοπό την ευχερέστερη και ταχύτερη διάθεση ευρωπαϊκών πόρων στις πληττόμενες επιχειρήσεις και στην οικονομία και γ) τις προτάσεις της, προς το Συμβούλιο υπουργών, για χαλάρωση των ισχυόντων κανονισμών διαρθρωτικών ταμείων 2014-2020.

Συγκεκριμένα για την Ελλάδα, το 2008, όταν υιοθετήθηκε η στρατηγική «Ευρώπη 2020», το ποσοστό της Ελλάδας στην ηλικιακή ομάδα 20 έως 64 ετών ήταν 66,3%. Το 2014 είχε βυθιστεί στο 53,3% και σήμερα κινείται κοντά στο 58% (με την ημι-απασχόληση και τις διάφορες μορφές «ευέλικτης» εργασίας να έχουν αυξηθεί αισθητά). Απέχουμε 17 μονάδες από τον στόχο της Ε.Ε. και 12 από τον εθνικό στόχο που έχει οριστεί στο 70%.

Η ψαλίδα μεταξύ των δύο φύλων είναι από τις μεγαλύτερες στην Ε.Ε., με ποσοστό απασχόλησης στους άνδρες να προσεγγίζει το 68% ενώ, στις γυναίκες είναι κολλημένο στο 48%. Προ κρίσεως βέβαια η διαφορά ήταν ακόμη μεγαλύτερη. Το 2008 τα ποσοστά ήταν 80,1% για τους άνδρες και 52,6% για τις γυναίκες.

Άσχημες είναι και οι εξελίξεις ως προς τους στόχους της μείωσης του αριθμού των ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού με επίσημο εθνικό στόχο μείωση κατά 450.000 το 2020 σε σχέση με το 2008. Έως και το 2017 είχαμε πετύχει να τον αυξήσουμε κατά 655.000.

Τα τελευταία επίσημα στοιχεία, που εκδόθηκαν από τη Eurostat, τον Οκτώβριο του 2018 και αφορούν το έτος 2017, έδειχναν το 34,8% του πληθυσμού ή 3,7 εκατ. ανθρώπους στην Ελλάδα σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Το 2008 το ποσοστό ήταν 28,1%.

Ως προς τη μείωση του ποσοστού του πληθυσμού που εγκαταλείπει πρόωρα το σχολείο, η χώρα μας έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο (6,2% για το 2016) και έχει κατά πολύ υπερβεί τον στόχο για το 2020. Ομοίως με στοιχεία του 2016, ο στόχος (32% του πληθυσμού να έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση έως το 2020) έχει επιτευχθεί κατά πολύ (42,7%) .

Η πρόκληση για την Ελλάδα τα επόμενα χρόνια να αντιστοιχήσει την πληθώρα των πόρων, στις εξαιρετικά αυξημένες πηγές χρηματοδότησης, καθώς οι διαθέσιμοι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας μαζί με το πολυετές Δημοσιονομικό πλαίσιο (πολιτική συνοχής, CEF II ,ΚΑΠ) πλησιάζουν τα 77 δις. ευρώ.

Τα προγράμματα που υποβλήθηκαν αναλυτικά από το ΕΣΠΑ 2021-2027 είναι τα εξής:

- ✓ Ανταγωνιστικότητα, Καινοτομία, Εξωστρέφεια (3.885,09 εκατ. €)
- ✓ Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή, Εκπαίδευση και διά βίου Μάθηση (4.161,59 εκατ. €)
- ✓ Ψηφιακός Μετασχηματισμός (943,00 εκατ. €)
- ✓ Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή (3.606,85 εκατ. €)
- ✓ Μεταφορές (2.224,09 εκατ. €)
- ✓ Πολιτική Προστασία (713,76 εκατ. €)
- ✓ Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση (1.629,19 εκατ. €)
- ✓ Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα (519,64 εκατ. €)
- ✓ Τεχνική Βοήθεια

Σε εθνικό επίπεδο οι προτεραιότητες που τίθενται βάσει των παραπάνω Στόχων Πολιτικής μεταμορφώνονται ως εξής για την ελληνική οικονομία :

- ✓ Ολικό παραγωγικό μετασχηματισμό της οικονομίας, αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας, σύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία.
- ✓ Στη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς.

- ✓ Μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία, στην υποστήριξη των κοινοτήτων και του ανθρώπινου δυναμικού που πλήττονται από την απολιγνιτοποίηση, πρόληψη νέων παραγόντων ρύπανσης.
- ✓ Αναβάθμιση των δημοσίων ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών για καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων, συνδεσιμότητα με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων και κάλυψη των αναγκών σε ψηφιακές δεξιότητες.
- ✓ Ισότιμη πρόσβαση στην απασχόληση και την ενίσχυση της απασχολησιμότητας του συνόλου των πολιτών ικανών για εργασία ,με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους, ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αγαθά, πρόσβαση σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση-κατάρτιση και δια βίου μάθηση, προώθηση της κοινωνικής ένταξης, ίση πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας.
- ✓ Στην ανάπτυξη – αναβάθμιση των βιώσιμων αστικών μέσων μεταφοράς, την προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών, την αναδιοργάνωση των αστικών οδικών μεταφορών σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, την ολοκλήρωση των υποδομών του οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου ΔΕΔ-Μ, την ανάπτυξη υπεραστικών και προαστιακών σιδηροδρομικών συνδέσεων, την ενίσχυση της συνδεσιμότητας των νησιών και τη βελτίωση της ασφάλειας μεταφορών.
- ✓ Στη δημιουργία ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας που εστιάζει στην πρόληψη, την ετοιμότητα ανταπόκρισης και επέμβασης με στόχο την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών, του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς, των υποδομών, των πλουτοπαραγωγικών πηγών, από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης.

Ιδιαίτερη έμφαση, δίνεται μέσω των επιδοτήσεων στη βιωσιμότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, επιχειρήσεις στις οποίες πρωταγωνιστούν οι νέοι, προωθώντας την ψηφιακή αναβάθμιση τους λόγω της εξαιρετικής σημασίας τους για την ελληνική οικονομία, εφόσον αποτελούν το 97.4% του συνόλου των επιχειρήσεων και στον ψηφιακό μετασχηματισμό καθώς η Ελλάδα καταλαμβάνει τις τελευταίες θέσεις σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

7. Συμπεράσματα.-

Η πολιτική συνοχής, ένας αστερισμός²³⁵ μεταβλητών- μιγμάτων ευρωπαϊκών και εθνικών τομεακών πολιτικών, που εξυπηρετούν τον στόχο της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, θεωρείται ευρέως ως το κύριο “εργαλείο αλληλεγγύης της ΕΕ”.

Η συνοχή και η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών αποτελούν θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 3 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε. (ΣΛΕΕ).

Η Νεολαία ως Ευρωπαϊκή Πολιτική, ετέθη στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος μόλις τον Νοέμβριο του 2001, με τη Λευκή Βίβλο για τη Νεολαία με τίτλο “Μία νέα προή για την Ευρωπαϊκή Νεολαία”, έχοντας προηγηθεί μια ολόκληρη δεκαετία όπου τα ποσοστά ανεργίας των νέων παρέμεναν διαχρονικά διπλάσια του υπόλοιπου πληθυσμού.²³⁶

Σε μια εποχή πολλαπλών προκλήσεων και ραγδαίων αλλαγών, με τον πληθυσμό των νέων παγκοσμίως είναι μεγαλύτερος όσο ποτέ άλλοτε, με 1,8 δισεκατομμύρια νέους και νέες ηλικίας 10 έως 24 ετών, συνοδευόμενη από τη διαπίστωση ότι οι νέοι είναι ισχυροί παράγοντες αλλαγής, διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, της φτώχειας και της διαφθοράς, υπερασπίζοντας με σθένος τα ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά ανθρώπινα δικαιώματα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος, ως μία διάσταση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Νεολαία, προχώρησαν στη ψήφιση Σχεδίου δράσης για τη νεολαία στην εξωτερική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2022-2027.

Συμπερασματικά παραθέτουμε τα εξής:

- ✓ Εμφανίστηκε σαν πολιτική, μεταξύ 1985 και 1989, στην αρχή (1985), στη Συνθήκη συνοδευόμενη, από την απόφαση για κινητοποίηση τριών προϋπαρχόντων «Διαρθρωτικών Ταμείων», (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Τμήμα Προσανατολισμού του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠ)). Στη συνέχεια, με την ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ) και δημοσιονομική μεταρρύθμιση του 1988, σαν πολυετής δημοσιονομικός σχεδιασμός, θωρακίζοντας, τα Διαρθρωτικά Ταμεία έναν σημαντικό προϋπολογισμό και ένα πολυετές πλαίσιο διακυβέρνησης βασισμένο στις αρχές της συγκέντρωσης, της εταιρικής σχέσης, του προγραμματισμού και της προσθετικότητας, θεμελιώνοντας έτσι ένα νέο χώρο πολιτικής.
- ✓ Μεταξύ 1994 και 2013, η πολιτικής συνοχής υπέστη τέσσερις διαδοχικές αναθεωρήσεις. Οι δύο πρώτες, (που πραγματοποιήθηκαν το 1994 και το 1999 αντίστοιχα) δεν σηματοδότησαν

---

²³⁵ Andreou, G. (2022). Solidarity in the EU after 2020; prospects for the cohesion “policy space”. *Region & Periphery*, 13(13), 65–90. <https://doi.org/10.12681/rp.30756>

²³⁶ COM(2001) 681 τελικό, Βρυξέλλες, 21.11.2001.

σημαντικές αλλαγές, σε αντίθεση με αυτές του 2006 και του 2013, οι οποίες ευθυγραμμίστηκαν με τη “Στρατηγική της Λισαβόνας” και τη “Στρατηγική Ευρώπη 2020”.

- ✓ Με αφετηρία ένα κοινό στόχο, μία ενιαία οικονομική στόχευση μεταξύ 6 χωρών και μια διακηρυκτική αναφορά στη συνοχή, η Ε.Ε. μέσα σε χρονική περίοδο 30 χρόνων κατόρθωσε να την εξελίξει σε πρωτεύοντα ενωσιακό στόχο και πρώτη χρηματοδοτική προτεραιότητά της.
- ✓ Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής, που δεν αφορά μόνο τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών αλλά είναι κάτι πολύ ευρύτερο όπως, η εδραίωση, ενός δεσμού που θα συνδέει τους ευρωπαίους πολίτες μεταξύ τους, που θα μοιράζονται τις ίδιες αξίες, κοινούς στόχους και η οποία (πολιτική της σημασία και στόχευση), θα αποδειχθεί μεγαλύτερη από την οικονομική εδραίωση.
- ✓ Επιπροσθέτως στην ανεργία, η εκπαίδευση και συγκεκριμένα η ποιότητά της και το μέλλον της, αποτελεί μεγάλο πρόβλημα των Νέων της Ε.Ε., λόγω των ραγδαίων κοινωνικών αλλαγών συνδυαστικά με την εμφάνιση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου, την απαίτηση της βιομηχανίας για σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της, τη σταδιακή αποβιομηχάνιση πλειονότητας των κρατών μελών και τη προτίμηση των Νέων στις ανθρωπιστικές επιστήμες, συνέβαλαν στην αύξηση των απαιτήσεων από τα εκπαιδευτικά συστήματα όλων των επιπέδων.
- ✓ Η συμμετοχή των Νέων στη κοινωνία κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα, αφενός οι κοινωνίες αμφισβητούν την αξία των νέων στα δημόσια αξιώματα, αφετέρου η αντίληψη των Νέων για τη δημοκρατία είναι διαφορετική απορρίπτοντας το ίδιο το σύστημα διοίκησης και εξουσίας και τα πολιτικά κόμματα. Τα θέματα ένταξης στην αγορά εργασίας, στέγασης, αυτονομίας, τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα, τα θέματα εξαρτήσεων και ασθενειών εντάσσονται αναμφισβήτητα στα προβλήματα των Νέων και αφορούν όλες τις χώρες.
- ✓ Η Ε.Ε. στη μετέπειτα πορεία, με την ανάπτυξη σειράς παρεμβάσεων σε νομοθετικό επίπεδο και προτάσεις-συστάσεις προς τα κράτη μέλη της, έχει πλέον αναπτύξει ένα επαρκές δίκτυο δράσεων υπέρ των νέων, θέτοντας ουσιαστικά τους νέους, ενεργούς πρωταγωνιστές στον σχεδιασμό, στην ανάπτυξη, στην εφαρμογή, στην εποπτεία και την αξιολόγηση όλων των πολιτικών νεολαίας.²³⁷
- ✓ Στο πλαίσιο της εφαρμογής των εκάστοτε παρεμβάσεων, η πρόοδος που έχει σημειωθεί στις συνθήκες απασχόλησης των νέων στα κράτη μέλη, με τα ποσοστά της ανεργίας των νέων να μειώνονται συνεχώς από το 2013 μέχρι σήμερα, είναι σαφώς αξιοσημείωτη.

---

²³⁷«Έκθεση για τη Νεολαία» της 15ης Σεπτεμβρίου 2015, η οποία βασίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του ανανεωμένου πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της νεολαίας (2010-2018) (COM(2015)0429), και η οποία περιλαμβάνει τα κύρια αποτελέσματα του τελευταίου τριετούς κύκλου της στρατηγικής της ΕΕ

- ✓ Παρόλα αυτά, σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς τις προοπτικές και δυνατότητες της επαγγελματικής σταδιοδρομίας που προσφέρονται στους νέους, εμφανίζονται μεταξύ των κρατών μελών, με ορισμένα ευρωπαϊκά κράτη λόγω των χαμηλών ποσοστών νεανικής ανεργίας, να δέχονται κύματα μετανάστευσης νέων από άλλα κράτη μέλη, με στόχο την εύρεση εργασίας με καλύτερες αμοιβές και συνθήκες και σε άλλα η κατάσταση να είναι κρίσιμη, ιδίως στην Ελλάδα.
- ✓ Το γεγονός ότι ο παγκόσμιος **πληθυσμός των νέων** ηλικίας 15-24 ετών **θα αυξηθεί** σχεδόν σε **1,3 δισεκατομμύρια** έως το 2030²³⁸, καθιστά την Ε.Ε., αντιμέτωπη με μια μεγάλη πρόκληση, καθώς η επιτυχία των δράσεων της θα εξασφαλίσει στους νέους της Ευρώπης, ευκαιρίες απασχόλησης, βιώσιμη οικονομική προοπτική και κοινωνική ευημερία, αλλά το πιο σημαντικό μέσω του "Σχεδίου δράσης για τη νεολαία στο πλαίσιο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ 2022–2027", θα δημιουργήσει ένα δίκτυο ανταλλαγής απόψεων, συνεννόησης & αλληλεγγύης μεταξύ των νέων σε ολόκληρο τον κόσμο, μία γενιά οραματιστών για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων.
- ✓ Η Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) είναι ένα από τα σημαντικότερα χρηματοδοτικά μέσα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω υλοποίησης του προγράμματος "Εγγύηση για τη Νεολαία", στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» με στόχο τη χρηματοδότηση παρεμβάσεων στις ηλικιακές ομάδες (15-18, 18-24, 24-29).
- ✓ Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Νεολαία είναι το πρώτο πλαίσιο πολιτικής που εδραιώνει μία στρατηγική εταιρική σχέση με τις νέες και τους νέους σε όλο τον κόσμο, για ένα βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς μέλλον, με μία μοναδική διάσταση: θα συμβάλει στην υλοποίηση διεθνών δεσμεύσεων, όπως το θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη έως το 2030 και τη συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα, ενισχύοντας παράλληλα τη συμμετοχή και την ενδυνάμωση των νέων στις πολιτικές εξωτερικής δράσης της ΕΕ.
- ✓ Αναγνωρίζοντας τους νέους ως οραματιστές για την αντιμετώπιση παγκόσμιων προκλήσεων και την ισχυρή εταιρική σχέση που προωθείται με το Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Νεολαία, το ευνοϊκό περιβάλλον και τις ευκαιρίες που προσφέρει η εφαρμογή του, αναπόφευκτα θα οδηγήσει στη δημιουργία ενός δικτύου ανταλλαγής απόψεων, συνεννόησης & αλληλεγγύης μεταξύ των νέων σε ολόκληρο τον κόσμο.

Εφόσον η οικονομία είναι η κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης, η οποία είναι άρρηκτα δεμένη με την απασχόληση μιας χώρας, τότε η αντιμετώπιση των ανισοτήτων θα συμβάλει σημαντικά και καταλυτικά στην απασχόληση των Νέων.

---

²³⁸ Συμπεράσματα του Συμβουλίου 2020 για την εξωτερική δράση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.-

Ελληνική.-

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή COM(2017) 291 της 31ης Μαΐου 2017/ΕΓΓΡΑΦΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 — κανόνες για τα κοινά σχέδια δράσης — άρθρα 104-109
- Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 821/2014 περί καθορισμού κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 όσον αφορά τις λεπτομέρειες για τη μεταβίβαση και διαχείριση των συνεισφορών των προγραμμάτων, την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής, τα τεχνικά χαρακτηριστικά των μέτρων πληροφόρησης και επικοινωνίας για τις πράξεις και το σύστημα καταγραφής και αποθήκευσης των δεδομένων
- Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2015/1974 για τον καθορισμό της συχνότητας και του μορφότυπου της έκθεσης παρατυπιών όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013
- Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2016/568 για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 όσον αφορά τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες που ισχύουν για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, σύμφωνα με τις οποίες καθορίζεται αν τα μη ανακτήσιμα ποσά επιστρέφονται από τα κράτη μέλη
- Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1011/2014 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 όσον αφορά τα υποδείγματα που πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά την υποβολή ορισμένων πληροφοριών στην Επιτροπή και λεπτομερών κανόνων για τις ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ δικαιούχων και διαχειριστικών αρχών, αρχών πιστοποίησης, αρχών ελέγχου και ενδιαμέσων φορέων
- Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 184/2014 σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 περί κοινών διατάξεων για τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ESI) και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για τα Ταμεία ESI, των όρων και των προϋποθέσεων για το σύστημα ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής και για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων για, και της ονοματολογίας των κατηγοριών παρέμβασης για, την υποστήριξη του στόχου της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ 2014 2020// https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/funding-management-mode/2014-2020-european-structural-and-investment-funds_el
- Λευκή βίβλος COM(2001) 681 τελικό, Βρυξέλλες, 21.11.2001
- Νόμος 3443/2006 ΦΕΚ 41 Α΄.

- Πρόγραμμα ΝΕΟΛΑΙΑ για την περίοδο 2001 – 2006 και ΝΕΟΛΑΙΑ ΣΕ ΔΡΑΣΗ για την περίοδο 2007 – 2013. Βρυξέλλες, 30.5.2005 COM(2005) 206 τελικό ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με τις ευρωπαϊκές πολιτικές για τη νεολαία Αντιμετώπιση των θεμάτων που απασχολούν τους νέους στην Ευρώπη - εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Νεολαία και προώθηση της ενεργού συμμετοχής στα κοινά {SEC(2005)693}
- ΕΥΡΩΠΗ 2020.Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη COM(2010) 2020 τελικό.
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Κολωνίας, Συμπεράσματα της Προεδρίας, 3-4-6.1999
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Λισαβόνας, Συμπεράσματα της Προεδρίας, 23-24.3.2000
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών, Συμπεράσματα της Προεδρίας, 22-23.3.2005
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών, Συμπεράσματα της Προεδρίας, 25-26.3.2010
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Λευκή Βίβλος για την Ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση, COM(93) 700, Βρυξέλλες, 5.12.1993
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Η απασχόληση στη Ευρώπη 1993, COM(93) 314 τελικό, Βρυξέλλες, 26.04.1994
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Η απασχόληση στην Ευρώπη 1994, COM(94) 381 τελικό, Βρυξέλλες, 14.9.1994
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Λευκή Βίβλος: Μια νέα πνοή για την Ευρωπαϊκή Νεολαία, COM(2001) 681 τελικό, Βρυξέλλες, 21.11.2001
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση για το πρόγραμμα Leonardo da Vinci, COM(2002) 315 τελικό, Βρυξέλλες, 14.6.2002
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Το κοινοτικό πρόγραμμα της Λισαβόνας, COM(2005) 330 τελικό, Βρυξέλλες, 20.7.2005
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της Επιτροπής για το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο Νεολαίας, COM(2005) 206 τελικό, Βρυξέλλες, 30.5.2005
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Η πρωτοβουλία «Ευκαιρίες για τους νέους», COM(2011) 933 τελικό, Βρυξέλλες, 20.12.2011
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Η πρωτοβουλία «Ατζέντα για νέες δεξιότητες», COM(2010) 682 τελικό, Στρασβούργο, 23.11.2010
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απολογισμός της στρατηγικής Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, COM(2014) 130 τελικό, Βρυξέλλες, 5.3.2014
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Employment in Europe 1999
- Δίκτυο πληροφόρησης EURODESK. , Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Eurostat, «Labor Force survey-Principal results 2000»,Luxemburg
- ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 27ης Ιουνίου 2002 για τη διά βίου μάθηση (2002/C 163/01)
- Στρασβούργο, 23.11.2010 COM(2010) 682 τελικό ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας: Ευρωπαϊκή συμβολή για την πλήρη απασχόληση
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (2014), Κατάλογος μέτρων ΔΥΑ για την εφαρμογή της Εγγύησης για τη Νεολαία
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (2015), Έκθεση για τις πρακτικές ΔΥΑ για την προσέγγιση και ενεργοποίηση των NEET

- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (2015), Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του ΔΥΑ της Εγγύησης για τη Νεολαία, Ιούλιος 2015,
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (2016), Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του PES της Εγγύησης για τη Νεολαία, Σεπτέμβριος 2016 - Κέντρο Ευρωπαϊκής Πολιτικής (2015)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ανακοίνωση της Επιτροπής : 1 η Τροποποίηση του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19 – C (2020) 2215 final Βρυξέλλες, 3.4.2020
- Ανακοίνωση της Επιτροπής : 2η Τροποποίηση του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19, C (2020) 3156, 8 Μαΐου 2020.
- Ανακοίνωση της Επιτροπής: 3 η τροποποίηση του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19, C (2020) 4509 final, 29.6.2020.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2020), Κανονισμός (ΕΕ (2020/460 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 30ής Μαρτίου 2020 για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1301/2013, (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και (ΕΕ) αριθ. 508/2014 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την κινητοποίηση επενδύσεων στα συστήματα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των κρατών μελών και σε άλλους τομείς των οικονομιών τους για την αντιμετώπιση της επιδημικής έκρηξης του COVID19 (Πρωτοβουλία Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορωνοϊού), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο των Ε.Κ.(2020), Κανονισμός (ΕΕ) 2020/558 της 23.4.2020 για τροποποίηση κανονισμών 1301/2013 και 1303/2013 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την παροχή έκτακτης ευελιξίας στη χρήση των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων για την αντιμετώπιση της επιδημικής έκρηξης COVID-19, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 130 , 24.4.2020. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της ΕΕ (2020)
- Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2020/2092 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2020 περί γενικού καθεστώτος αιρεσιμότητας για την προστασία του προϋπολογισμού της Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 433 I, 22.12.2020.
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2020α), Συμπεράσματα Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 17-21 Ιουλίου 2020, EUCO 10/20, 21 Ιουλίου 2020.
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2020β) Συμπεράσματα Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 10-11 Δεκεμβρίου 2020, EUCO 22/20, 11 Δεκεμβρίου 2020.
- Συμβούλιο της ΕΕ (2020), Κανονισμός(ΕΕ) 2020/672 του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση ευρωπαϊκού μέσου προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE) λόγω της επιδημικής έκρηξης της COVID-19, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 159, 20.5.2020.
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (2020), Εθνική Αρχή Συντονισμού ΕΣΠΑ, ΕΥΣΣΑ , 2η Εγκύκλιος για την προετοιμασία του σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027, 25 Νοεμβρίου 2020.
- Ευρώπη 2020: η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση, 7.02.2017/ <https://eur-lex.europa.eu>
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ Βρυξέλλες, 2.5.2018 COM(2018) 322 final 2018/0132(APP) ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τον καθορισμό του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2021-2027
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ Βρυξέλλες, 9.5.2010 COM(2010) 2010 τελικό Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τη θέσπιση ευρωπαϊκού μηχανισμού χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης

- Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νεολαία 2019-2027 (2018/C 456/01)
- ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΥΠΑΤΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΟΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ/Στρασβούργο, 4.10.2022/JOIN(2022) 53 final
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Δελτίο Τύπου Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας 2022: η ΕΕ εγκρίνει το πρώτο σχέδιο δράσης για τη νεολαία στην εξωτερική δράση της ΕΕ με σκοπό να ενισχύσει τη συνεργασία με τους νέους και τις νέες σε όλο τον κόσμο Στρασβούργο, 4 Οκτωβρίου 2022
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ (2018), Πλαίσιο Στρατηγικής και Δράσεων για την ενδυνάμωση των Νέων «Νεολαία '17—'27», <http://www.neagenia.gr/neolaia17-27/>
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΜΕΑΚΩΝ ΕΠ ΤΟΥ ΕΚΤ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Π. "ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ", (2018), Ένταξη της Πράξης «ΠΙΛΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΝΕΩΝ 18-29 ΕΤΩΝ» με Κωδικό ΟΠΣ 5023650 στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020», Αθήνα, 10/7/2018.
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ, ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ,(2018), Σχέδιο Δράσης της Εγγύησης για τη Νεολαία Αναθεώρηση του Σχεδίου Δράσης για τα έτη 2018-2020, Αθήνα, Νοέμβριος 2018.
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (2016), ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: Εγγυήσεις για τη νεολαία και Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων: τρία χρόνια μετά, Βρυξέλλες, COM(2016) 646 final, 4/10/2016.
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, (2014), ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 17.12.2014 για την έγκριση ορισμένων στοιχείων του επιχειρησιακού προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» για στήριξη από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το ειδικό κονδύλιο για την πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» για τις περιφέρειες Αττική, Νότιο Αιγαίο, Δυτική Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα, Ιόνια Νησιά, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα στην Ελλάδα, Βρυξέλλες, 17/12/2014.
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, (2017), ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 18.12.2017 για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης C(2014)10128 για την έγκριση ορισμένων στοιχείων του επιχειρησιακού προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» για στήριξη από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το ειδικό κονδύλιο για την πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» στην Ελλάδα.
- ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΣΤΟΧΟΥ «ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ», Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, Βρυξέλλες, 18/12/2017
- Έκθεση της Επιτροπής υπογραμμίζει την πρόοδο των Εγγυήσεων για τη νεολαία και της πρωτοβουλίας για την απασχόληση των νέων/ Δελτίο Τύπου 4 Οκτωβρίου 2016/Στρασβούργο
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ /Βρυξέλλες, 22.5.2018/COM(2018) 269 final
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ/Ενεργοποίηση, σύνδεση και ενίσχυση των νέων: νέα στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία

https://youth.europa.eu/strategy_el#:~:text=%CE%97%20%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%95%CE%95%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1,%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CF%84%CE%B7%20%CE%BD%CE%B5%CE%BF%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CE%B1.

- Cedefop (2020a) Τεχνική έκθεση 2020 European Skills Index.
- Cedefop (2020b) Ενίσχυση της πρόβλεψης και της αντιστοίχισης δεξιοτήτων στην Ελλάδα: Μηχανισμός διάγνωσης της αγοράς εργασίας: πυξίδα για τις πολιτικές δεξιοτήτων και την ανάπτυξη/Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- 2η Έκθεση Προόδου του ΕΣΠΑ 2014-2020 – Αύγουστος 2019/Ημερ.δημ.: 19/11/2019/<https://www.espa.gr/el/Pages/eLibraryFS.aspx?item=2475>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή/έγγραφο προβληματισμού για το μέλλον των οικονομικών της ε.ε/com 358/2017
- Η νέα πολιτική συνοχής και η Ελλάδα | Άρθρο του Γ.Γ. Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ Δημήτρη Σκάκου στον Οικονομικό Ταχυδρόμο/15 ΙΟΥΝΙΟΥ, 2021/ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ
- Στρασβούργο, 23.11.2010 COM(2010) 682 τελικό ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ/ Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας: Ευρωπαϊκή συμβολή για την πλήρη απασχόληση
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (2014), Κατάλογος μέτρων ΔΥΑ για την εφαρμογή της Εγγύησης για τη Νεολαία
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (2015), Έκθεση για τις πρακτικές ΔΥΑ για την προσέγγιση και ενεργοποίηση των ΝΕΕΤ
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (2015), Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του ΔΥΑ της Εγγύησης για τη Νεολαία, Ιούλιος 2015,
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (2016), Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του PES της Εγγύησης για τη Νεολαία, Σεπτέμβριος 2016 - Κέντρο Ευρωπαϊκής Πολιτικής (2015)
- Η νέα στρατηγική «Ευρώπη 2020» και η κριτική αποτίμηση της κοινωνικής διάστασης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης/24 Αυγούστου, 2016 Ρομποτή Ελένη, Υποψήφια Διδάκτωρ Πολιτικών Απασχόλησης και Εργασιακών Σχέσεων, Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- Ναυτεμπορική (2020), “Πρόταση ΕΚΤ για μόνιμο ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης”, 24.9.2020. Ιωακειμίδης
- Π.Κ. & Κρητικός, Α.(2020), “Το Ταμείο Ανάκαμψης ως καταλύτης θεσμικών εξελίξεων στην ΕΕ”, εφημερίδα Τα Νέα , 15.6.2020.
- Κρητικός, Α. (2021), “Η πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης- Η εξέλιξή της στις μεγάλες στιγμές της ευρωπαϊκής ενοποίησης”,
- Μόντι, Μ.(2021), Συνέντευξη στην εφημερίδα Καθημερινή, 21.3.2021.
- Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας (2014) Οργανώσεις Νέων και Εγγύηση για τη Νεολαία στην Ευρώπη, Στρατηγικός Διάλογος με την κοινωνία των πολιτών - ILO (2015), The Youth Guarantee program in Europe: Features, υλοποίηση και προκλήσεις
- ELIAMEP | Policy Paper #65/2021 Πολιτική Συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Η επόμενη μέρα μετά την πανδημία
- **Σκιαδά Δ.**, Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο: Ένα Διαρθρωτικό Εργαλείο, Κοινωνικές Εξελίξεις στη Σύγχρονη Ελλάδα, 2006. 70.
- Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής στην Ελλάδα: 30 χρόνια μετά» (ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ, τεύχος 34. Χειμώνας 2019) January 2019/Ελένη Δρακάκη

- Παρατηρητήριο Ελληνικής & Ευρωπαϊκής Οικονομίας/Next Generation EU: η πρόκληση διαχείρισης του νέου μέσου ανάκαμψης της ΕΕ/4 Ιουνίου 2020/Μάριος Καμυχός/eliamep policy brief 2020#121
- Αναντιστοιχία δεξιοτήτων στην ελληνική αγορά εργασίας: Πληροφορίες από έρευνα για νέους ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ Δημήτρης ΚΑΤΣΙΚΑΣ «Σταύρος Κωστόπουλος» Ανώτερος Ερευνητής. Επικεφαλής Παρατηρητηρίου Ελληνικής & Ευρωπαϊκής Οικονομίας ΕΛΙΑΜΕΠ
- ΣΕΒ (2019)Special Report: Αναντιστοιχία προσόντων./ 28 Φεβρουαρίου 2019
- Η νέα Πολιτική Οικονομικής, Κοινωνικής και Εδαφικής Συνοχής 2014-2020: μια πρώτη ανάλυση και κριτική (Κουρτέσης, Α. & Αυδίκος, Β)
- Αποτίμηση των επιπτώσεων της πολιτικής συνοχής της ΕΕ στην ευρωπαϊκή και την ελληνική οικονομία: επισκόπηση εμπειρικών μελετών/ Χρυσομαλλίδης Χαράλαμπος
- Η Πολιτική Συνοχής στην Ε.Ε. μετά το 2020 – Ο ρόλος της εδαφικής συνοχής – Η Ευρώπη του 2050» Παναγιώτης Νταργάκης
- Η ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ: αυτοσκοπός ή ευκαιρία ανάπτυξης
Εισηγητής: Δρ. Αντώνιος Καρβούνης/Σπουδάστρια: Όλγα Μπαντέκα / 2016
- Εφαρμογή της Γενετικής Παρακολούθησης στην Ελληνική Δασοπονία/ΦΩΤΙΟΣ Σ. ΚΙΟΥΡΤΣΗΣ
- Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε.: η εξέλιξη από τις διατάξεις της Συνθήκης της Λισαβόνας στις διατάξεις των Κανονισμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία/Βασιλική Απ. ΚΑΡΔΙΜΗ
- Περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε της περιόδου 2021-27/Η περίπτωση της Ελλάδας (ΕΣΠΑ 2021-2027) /Χατζηνικολάου Αλέξανδρος
- Αχιλλέας Μητσός, «Μελέτη του ΕΛΙΑΜΕΠ για την Τράπεζα της Ελλάδος –Αξιολόγηση των επιδράσεων που έχουν ασκήσει στην πορεία της ελληνικής οικονομίας οι πολιτικές που χρηματοδοτούν από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Δεύτερο Μέρος: Οι προτάσεις για την προγραμματική περίοδο 2014-2020», ΕΛΙΑΜΕΠ – Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής
- Η πολιτική απασχόλησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμέτωπη με την οικονομική κρίση /Μαρία Καραμεσίνη Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής/ Πάντειο Πανεπιστήμιο
- Πολιτική απασχόλησης, πεδίο σύζευξης της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, Αθήνα: Καραμεσίνη Μ., Κούζης Γ. (επιμ.) (2005)
- Η κοινωνική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης/ Μούσης Ν.(2013),
- Η Κοινωνική διάσταση της «Ευρώπης 2020»: Ρητορική και Πραγματικότητα. Φερώνας, Α, (2013)/ Απρίλιος 2013.
- Περιφερειακή πολιτική και περιφερειακά προγράμματα των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης της Ελλάδας: Αποτίμηση και προοπτικές Γιάννης Ψυχάρης /Αειχώρος

Ξενόγλωσση.

- An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering. A renewed open method of coordination to address youth challenges and opportunities. COM(2009) 200 final.
- *The First EU Youth Report*, MEMO 09/202, Brussels 27 April 2009.
https://europa.eu/youth/strategy_el
- European Commission (2007), Towards Common Principles of Flexicurity: more and better jobs through flexibility and security, COM(2007) 359 final.
- European Commission (2008), A European Economic Recovery Plan, COM(2008) 800 final.
- European Commission (2009a), A Shared Commitment for Employment, COM(2009) 257 final.
- European Commission (2009b), Recovering from the crisis. 27 ways of tackling the employment challenge, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2010), Public finances in EMU 2010, European Economy 4/2010, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- COM (2020) 123 final, Communication from the Commission to the Council on the activation of the general escape clause of the Stability and Growth Pact, Brussels, 20.3.2020.
- Conseil Européen de Lisbonne (2000), Conclusions de la Présidence, 23 et 24 mars 2000.
- Council of the EU (2020), Press Release. Eurogroup Statement on the Pandemic Crisis Support, 8.5.2020.
- European Commission (2020a), Europe’s moment-Repair and prepare for the next generation, Press Release 27.5.2020, Brussels.
- European Commission (2020b), The EU budget powering the recovery plan for Europe, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, The EU budget powering the recovery plan for Europe, COM (2020) 442 final, 27.5.2020, Brussels.
- European Commission (2020c), Communication from the Commission, Temporary Framework for State aid measures to support the economy in the current COVID-19 outbreak – C (2020) 1863 final, Brussels, 19.3.2020.
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, Youth Guarantee Implementation Plan, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=el#navItem-1>
- EUROFOUND (2015), Social Inclusion of Young People, <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2015/labour-market-socialpolicies/social-inclusion-of-young-people>
- EUROFOUND (2017), Long-term unemployed youth: Characteristics and policy responses, <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2017/long-term-unemployedyouth-characteristics-and-policy-responses>
- Eurostat (2018), Gross domestic product (GDP) by NUTS 2 regions/ Euro per inhabitant
- Eurostat (2018), Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions.
- Eurostat (2018), People at risk of poverty or social exclusion by NUTS 2 regions
- EUROPEAN COMMISSION Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion First results of the Youth Employment Initiative A Final Report to DG Employment, Social Affairs and Inclusion of the European Commission doi: 10.2767/188985
- EUROPEAN COMMISSION Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion First results of the Youth Employment Initiative A Final Report to DG Employment, Social Affairs and Inclusion of the European Commission
- OECD (2020), *Regional Policy for Greece Post-2020*,

- OECD Territorial Reviews, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/cedf09a5-en>.
- Skiadas D., The new Budgetary Architecture of the EU in view of the Financial and Economic Crisis σ. 115.
- Reflections on the Greek Sovereign Debt Crisis: The EU Institutional Framework, Economic Adjustment in an Extensive Shadow Economy, ed. Bitzenis A., Papadopoulos I., Vlachos V., Cambridge Scholars Publishing, 2013.
- *The First EU Youth Report*, MEMO 09/202, Brussels 27 April 2009.
- Youth in Action Interim Evaluation, Final Report, ECOTEC/ECORYS, Rotterdam, February 2011.
- Vandenbroucke, F. and Vleminckx, K. (2011). “Disappointing Poverty Trends: Is the Social Investment State to Blame?, In Journal of European Social Policy, Vol. 21(5), pp. 450-471.
- Manzella, G.P., Mendez, C. (2009), The turning points of EU cohesion policy, Report Working Paper.
- M. Ruffert, The European Debt Crisis and European Union Law, CMLR 48, 2011, σελ. 1777-1806, σελ. 1778- 1782.
- Andreou, G. (2022). Solidarity in the EU after 2020; prospects for the cohesion “policy space”. *Region & Periphery*, 13(13), 65–90. <https://doi.org/10.12681/rp.30756>
- Ένα χρόνο μετά την εγγύηση για τη νεολαία: κόπωση πολιτικής ή σημάδια δράσης/ Claire Dhéret και Martina Morosi/Σύντομη έκθεση πολιτικής 27 Μαΐου 2015
- Κέντρο Ευρωπαϊκής Πολιτικής (2016), Προς έναν εξευρωπαϊσμό των πολιτικών απασχόλησης των νέων; Μια συγκριτική ανάλυση των περιφερειακών σχεδίων πολιτικής για τις εγγυήσεις για τη νεολαία, από την Claire Dhéret και την Julie Roden, Έκδοση Τεύχους, Αρ. 81, Σεπτέμβριος 2016
- BRIEFING EPRS | European Parliamentary Research Service Author: Agnieszka Widuto and Pernilla Jourde Members' Research Service PE 635.575 – November 2019 EN Better communication for cohesion policy/
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635575/EPRS_BRI\(2019\)635575_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635575/EPRS_BRI(2019)635575_EN.pdf)
- BRIEFING EPRS | European Parliamentary Research Service Authors: Matthew Parry, Magdalena Sapala Members' Research Service PE 620.240 – May 2018 Post-2020 MFF and own resources Ahead of the Commission's proposal/
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620240/EPRS_BRI\(2018\)620240_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620240/EPRS_BRI(2018)620240_EN.pdf)
- Think Tank/European Parliament
Challenges for EU cohesion policy: Issues in the forthcoming post-2020 reform/**Briefing** 16-02-2018

Ιστοσελίδες.-

---

www.ec.europa.eu

<https://www.europarl.europa.eu/>

www.neagenia.gr

www.youthforum.org-

www.europeanyouthcard.gr

www.europass.cedefop.europa.eu –

<http://euskilspanorama.cedefop.europa.eu>

<http://ec.europa.eu/youthonthemove>

<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=534&langId=el><http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=993&langId=el>

www.eurofound.europa.eu

https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2022/07/Implementation-report_2014GR05M9OP001_2021_0_el.%CE%91%CE%94%CE%91.pdf

https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2021/12/Implementation-report_2014GR05M9OP001_2020_1_el.final_28.09.2021_%CE%91%CE%94%CE%91.pdf

<https://empedu.gov.gr/wp->

[content/uploads/2019/09/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-](https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2019/09/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-)

[%CE%A5%CE%BB%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82-2018_%CE%91%CE%94%CE%91.pdf](https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2019/09/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%A5%CE%BB%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82-2018_%CE%91%CE%94%CE%91.pdf)

<https://cor.europa.eu/el/about/> /Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών

<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/enlargement/>

Παράρτημα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.

Α΄ΚΠΣ (1989-1993)- ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΝΑ ΣΤΟΧΟ

A/A	ΣΤΟΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΑ	ΠΟΣΑ (ECU)
1	Ανάπτυξη & Διαθρωτική Προσαρμογή αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών	ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ-Π	43,8 δις
2	Ανασυγκρότηση βιομηχανικών περιοχών που πλήττονται από παρακμή	ΕΤΠΑ, ΕΚΤ	6,1 δις
3	Αντιμετώπιση μακροχρόνιας ανεργίας	ΕΚΤ	6,67 δις ¹
4	Επαγγελματική ενσωμάτωση νέων	ΕΚΤ	
5	A) Ενίσχυση προσαρμογής γεωργικών περιφερειών	ΕΓΤΠΕ-Π	6,3 δις
	B) ανάπτυξη αγροτικού χώρου	ΕΓΤΠΕ-Π, ΕΚΤ, ΕΤΠΑ	
ΣΥΝΟΛΟ:			62,87 δις

Πηγή Κανονισμός 2052/1988.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1989-1993

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ	ΣΤΟΧΟΣ	ΠΟΣΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ (ΕCΥ)
Interreg	Διασυνοριακή συνεργασία γειτονικών περιοχών	1,1 δις
Euroform- Now- Horizon	Επαγγελματική κατάρτιση	764 εκ.
Leader	Τοπική και αγροτική ανάπτυξη	455 εκ.
Resider- Rechar- Retex Renaval- Konver	Αξιοποίηση βιομηχανικών περιοχών	1,1 δις
Regis	Ενίσχυση εξόχως απόκεντρων περιοχών	181 εκ.
Envireg, Prisma, Regen, Telematique, Stride	ΤΠΕ & Περιβάλλον	1,6 δις
ΣΥΝΟΛΟ:		5,2 δις

Πηγή Κανονισμός 2052/1988.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.

Γ΄ ΚΠΣ (2000-2006)- ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΝΑ ΣΤΟΧΟ

A/A	ΣΤΟΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΑ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (σε δις €)
1	Ανάπτυξη & Διαθρωτική Προσαρμογή αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών	ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ-Π, ΧΜΠΑ	135,9
2	Οικονομική & κοινωνική ανασυγκρότηση περιοχών με διαρθρωτικές δυσκολίες	ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΧΜΠΑ	22,5
3	προσαρμογή & εκσυγχρονισμός πολιτικών και συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης & απασχόλησης	ΕΚΤ	24,1

Πηγή: Κανονισμός 1260/1999.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.

ΕΣΠΑ (2007-2013)- ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΝΑ ΣΤΟΧΟ

A/A	ΣΤΟΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΑ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (σε δις €)
1	Σύγκλιση	ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΤΣ	283
2	Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα & απασχόληση	ΕΤΠΑ, ΕΚΤ	55
3	Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία	ΕΤΠΑ	8,72

Πηγή: Κανονισμός 1083/2006.

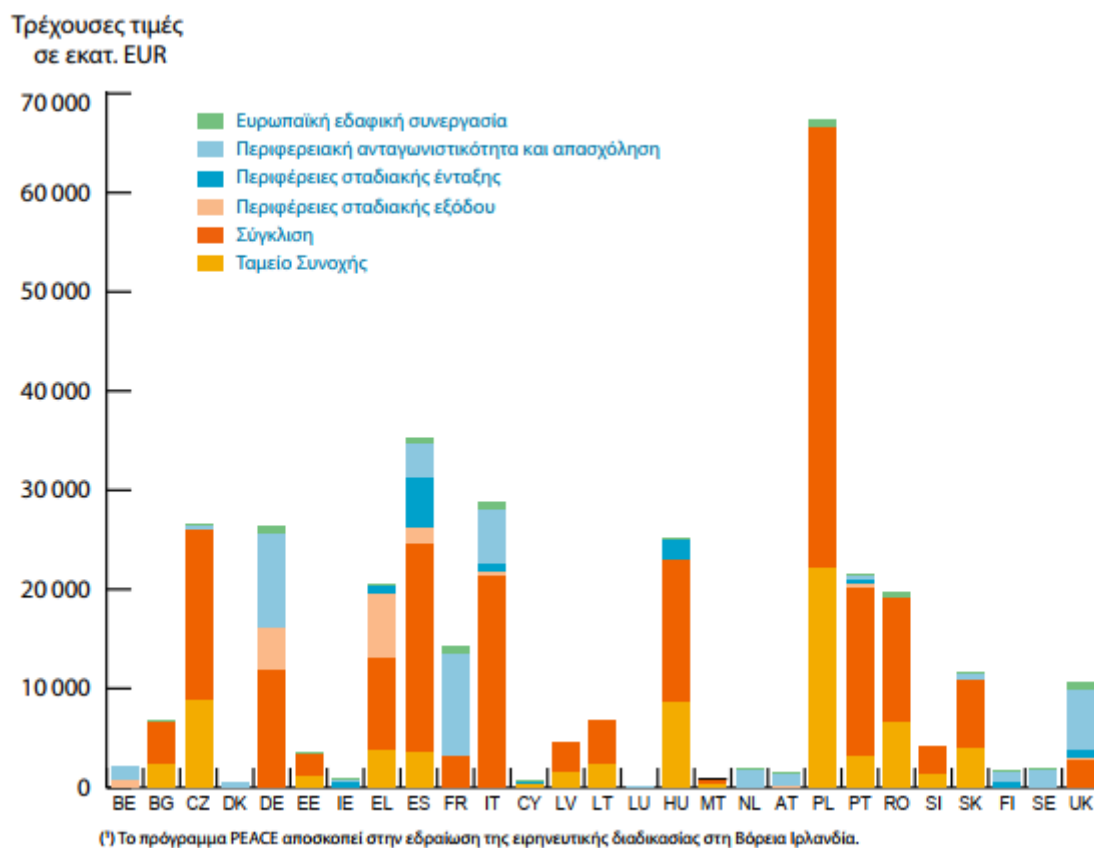
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.

Η αρχιτεκτονική της πολιτικής συνοχής				
2000-2006			2007-2013	
Στόχοι Κοινοτικές πρωτοβουλίες Ταμείο Συνοχής	Χρηματοδοτικά μέσα		Στόχοι	Χρηματοδοτικά μέσα
Στόχος 1 Περιφέρειες η ανάπτυξη των οποίων υστερεί	ΕΤΠΑ ΕΚΤ ΕΓΤΠΕ-Εγγυήσεων ΕΓΤΠΕ-Προσανατολισμού ΧΜΠΑ		Σύγκλιση	ΕΤΠΑ ΕΚΤ Ταμείο Συνοχής
Ταμείο Συνοχής	Ταμείο Συνοχής			
Στόχος 2 Περιοχές σε οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση	ΕΤΠΑ ΕΚΤ		Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση	ΕΤΠΑ ΕΚΤ
Στόχος 3 Συστήματα κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης	ΕΚΤ			
Interreg	ΕΤΠΑ		Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία	ΕΤΠΑ
URBAN II (*)	ΕΤΠΑ			
EQUAL (*)	ΕΚΤ			
Leader +	ΕΓΤΠΕ-Προσανατολισμού			
Αγροτική ανάπτυξη και αναδιάρθρωση του τομέα της αλιείας εκτός του στόχου 1	ΕΓΤΠΕ-Εγγυήσεων ΧΜΠΑ			
4 στόχοι 4 Κοινοτικές πρωτοβουλίες Ταμείο Συνοχής	6 μέσα		3 στόχοι	3 μέσα

(*) Την περίοδο 2007-2013, οι πρωτοβουλίες URBAN II και EQUAL ενσωματώνονται στους στόχους «σύγκλιση» και «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση».

Πηγή : Η πολιτική συνοχής 2007-2013/Παρατηρήσεις και επίσημα κείμενα//<https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/debf5b93-194a-4fe2-8bcb-fb630a0d12d2>

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.

Πηγή : Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης, *Η πολιτική συνοχής 2007-2013 – Παρατηρήσεις και επίσημα κείμενα Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Ταμείο Συνοχής. Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας. Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας*, Publications Office, 2009.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.

Ενδεικτική κατανομή ανά κράτος μέλος 2007-2013 (τρέχουσες τιμές, σε εκατ. ευρώ)

	Σύγκλιση			Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση		Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία	Σύνολο
	Ταμείο Συνοχής	Σύγκλιση	Σταδιακή έξοδος	Σταδιακή ένταξη	Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση		
Βέλγιο			638		1 425	194	2 258
Βουλγαρία	2 283	4 391				179	6 853
Τσεχική Δημοκρατία	8 819	17 064			419	389	26 692
Δανία					510	103	613
Γερμανία		11 864	4 215		9 409	851	26 340
Εσθονία	1 152	2 252				52	3 456
Éire-Ιρλανδία				458	293	151	901
Ελλάδα	3 697	9 420	6 458	635		210	20 420
Ισπανία	3 543	21 054	1 583	4 955	3 522	559	35 217
Γαλλία		3 191			10 257	872	14 319
Ιταλία		21 211	430	972	5 353	846	28 812
Κύπρος	213			399		28	640
Λεττονία	1 540	2 991				90	4 620
Λιθουανία	2 305	4 470				109	6 885
Λουξεμβούργο					50	15	65
Ουγγαρία	8 642	14 248		2 031		386	25 307
Μάλτα	284	556				15	855
Κάτω Χώρες					1 660	247	1 907
Αυστρία			177		1 027	257	1 461
Πολωνία	22 176	44 377				731	67 284
Πορτογαλία	3 060	17 133	280	448	490	99	21 511
Ρουμανία	6 552	12 661				455	19 668
Σλοβενία	1 412	2 689				104	4 205
Σλοβακία	3 899	7 013			449	227	11 588
Φινλανδία				545	1 051	120	1 716
Σουηδία					1 626	265	1 891
Ηνωμένο Βασίλειο		2 738	174	965	6 014	722	10 613
Διαπεριφερειακή συνεργασία/ δίκτυα						445	445
Τεχνική βοήθεια							868
Σύνολο	69 578	199 322	13 955	11 409	43 556	8 723	347 410

Σημείωση: Επειδή οι αριθμοί έχουν στρογγυλευθεί, τα συνολικά ποσά ενδέχεται να μην αντιστοιχούν ακριβώς.

Πηγή : Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης, *Η πολιτική συνοχής 2007-2013 – Παρατηρήσεις και επίσημα κείμενα Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Ταμείο Συνοχής. Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας. Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας*, Publications Office, 2009.